

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o stave a úrovni výchovy a vzdelávania
v školách a školských zariadeniach
v Slovenskej republike
v školskom roku 2015/2016

Bratislava november 2016

Obsah

Úvod	7
1 Kontrolné zistenia ŠŠI	9
1.1 Materské školy	9
1.1.1 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania	9
1.1.2 Výchova a vzdelávanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	14
1.1.3 Vplyv kontinuálneho vzdelávania na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu	15
1.1.4 Stav predprimárneho vzdelávania	16
1.1.5 Stav rozpracovania ŠkVP podľa (inovovaného) štátneho vzdelávacieho programu	17
1.1.6 Kontrola plnenia opatrení	18
1.1.7 Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie	20
1.1.8 Podnety, odporúčania a upozornenia	21
1.2 Základné školy	24
1.2.1 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania	24
1.2.2 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie inkluzívneho vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a žiakov z marginalizovaných rómskych komunít	31
1.2.3 Implementácia Národného štandardu finančnej gramotnosti do ŠkVP na prvom stupni	34
1.2.4 Vplyv kontinuálneho vzdelávania na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu	36
1.2.5 Úroveň dosiahnutých kompetencií žiakov 9. ročníka v oblasti finančnej gramotnosti	37
1.2.6 Stav a úroveň školskej integrácie	38
1.2.7 Stav a úroveň uplatňovania výchovy a vzdelávania k ľudským právam	42
1.2.8 Stav zabezpečenia a realizácie celoslovenského testovania žiakov 5. ročníka	45
1.2.9 Stav zabezpečenia a realizácie celoslovenského testovania žiakov 9. ročníka	46
1.2.10 Kontrola odpovedových hárkov z testovania žiakov 9. ročníka	47
1.2.11 Kontrola plnenia opatrení	48
1.2.12 Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie	50
1.2.13 Podnety, odporúčania a upozornenia	51
1.3 Stredné školy	54
1.3.1 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania na gymnáziu	54
1.3.2 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v strednej odbornej škole	62
1.3.3 Vplyv kontinuálneho vzdelávania na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu na gymnáziu a v strednej odbornej škole	76
1.3.4 Opatrenia zamerané na podporu menej úspešných žiakov na gymnáziu a v strednej odbornej škole	77

1.3.5	Kontrola pripravenosti gymnázia s dvomi vyučovacími jazykmi na uplatňovanie inovovaného ŠVP	79
1.3.6	Stav a úroveň uplatňovania výchovy a vzdelávania k ľudským právam na gymnáziu a v strednej odbornej škole	82
1.3.7	Úroveň dosiahnutých kompetencií v oblasti finančnej gramotnosti na gymnáziu a v strednej odbornej škole	86
1.3.8	Externá časť a písomná forma internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu a v strednej odbornej škole	87
1.3.9	Interná časť maturitnej skúšky na gymnáziu	89
1.3.10	Interná časť maturitnej skúšky – teoretickej časti odbornej zložky v strednej odbornej škole	92
1.3.11	Interná časť maturitnej skúšky – praktickej časti odbornej zložky v strednej odbornej škole	94
1.3.12	Kontrola odpovedových hárkov z externej časti maturitnej skúšky na gymnáziu a v strednej odbornej škole	96
1.3.13	Kontrola zabezpečenia a priebehu prijímacieho konania na gymnázium a na strednú odbornú školu	97
1.3.14	Ukončovanie štúdia v strednej odbornej škole – realizácia záverečných skúšok	100
1.3.15	Kontrola plnenia opatrení na gymnáziu	102
1.3.16	Kontrola plnenia opatrení v strednej odbornej škole	103
1.3.17	Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie v stredných školách	106
1.3.18	Podnety, odporúčania a upozornenia	107
1.4	Školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	112
1.4.1	Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v praktickej škole	112
1.4.2	Kontrola plnenia opatrení v špeciálnych školách a v špeciálnych výchovných zariadeniach	121
1.4.3	Stav poskytovania odbornej činnosti v centre špeciálno-pedagogického poradenstva a centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie	123
1.4.4	Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie v špeciálnych školách a v špeciálnych výchovných zariadeniach	125
1.4.5	Podnety, odporúčania a upozornenia	126
1.5	Základné umelecké školy	128
1.5.1	Kontrola plnenia opatrení	128
1.5.2	Podnety, odporúčania a upozornenia	129
1.6	Školské zariadenia	130
1.6.1	Kontrola plnenia opatrení v školskom klube detí	130
1.6.2	Podnety, odporúčania a upozornenia zo zistení v školských zariadeniach	131
2	Podania vybavované Štátnou školskou inšpekciou	132
3	Prílohy	138
3.1	Počet vykonaných inšpekcí z hľadiska zriaďovateľa a druhu inšpekcie	138
3.2	Prehľad o počte hospitácií	139

3.3	Uplatnené opatrenia pri následných inšpekciách	140
3.4	Počet následných inšpekcií	140
3.5	Kritériá hodnotenia pri komplexných inšpekciách	141
3.6	Oblasti a kritériá hodnotenia pri komplexných inšpekciách	146

Použité skratky

BOZ	bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci
CVC	centrum voľného času
CPPPaP	centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie
CŠPP	centrum špeciálno-pedagogického poradenstva
EČ	externá časť
IKT	informačno-komunikačné technológie
MPC	Metodicko-pedagogické centrum
MRK	marginalizované rómske komunity
MS	maturitná skúška
MŠ	materská škola
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
NŠFG	Národný štandard finančnej gramotnosti
NÚCEM	Národný ústav certifikovaných meraní a vzdelávania
OH	odpoveďový hárok
PFIC	písomná forma internej časti
PMK	predmetová maturitná komisia
SOŠ	stredná odborná škola
SR	Slovenská republika
SZP	sociálne znevýhodnené prostredie
ŠKD	školský klub detí
ŠkVP	školský vzdelávací program
ŠMK	školská maturitná komisia
ŠPÚ	Štátny pedagogický ústav
ŠŠI	Štátna školská inšpekcia
ŠVP	štátny vzdelávací program
ŠVVP	špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby
ÚFIČ	ústna forma internej časti
VaV	výchova a vzdelávanie
VP	vzdelávací program
VVČ	výchovno-vzdelávacia činnosť
VVP	výchovno-vzdelávací proces
ZŠ	základná škola
ZUŠ	základná umelecká škola
ZZ	zdravotné znevýhodnenie
ZŠR	žiacka školská rada

Úvod

Štátna školská inšpekcia spracovala v zmysle § 7 písm. a) vyhlášky č. 137/2005 Z. z. o školskej inšpekcii na základe zistení výsledky inšpekčnej činnosti na účely Správy o stave výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach za školský rok 2015/2016.

Predkladaná správa je **17.** v poradí, z hľadiska štruktúry obsahuje **zistenia** zo školskej inšpekcie, **závery** z vybavovania sťažností a **prílohy**.

Správu o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v školskom roku 2015/2016 v zmysle § 12 ods. 3 písm. b) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov predkladá **hlavná školská inšpektorka ministromi školstva** k 30. novembru 2016.

Správa je informačným zdrojom o aktuálnom stave a úrovni pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v školách a v školských zariadeniach.

Inšpekčná činnosť sa realizovala na základe schváleného **plánu** inšpekčnej činnosti, v ktorom boli zapracované úlohy vyplývajúce aj z návrhov úloh MŠVVaŠ SR, požiadaviek NÚCEM, zriaďovateľov a vykonala sa tiež na základe podnetov.

- » Zistenia v správe vychádzajú z **2 094** vykonaných inšpekcii. Kontrolovaných bolo **1 734** štátnych škôl, **190** cirkevných a **170** súkromných (príloha 3.1 – tabuľka č. 24).
- » Z toho na základe podnetov bolo vykonaných **36** inšpekcii s rôznym predmetom kontroly; 2 inšpekcie nebolo možné v aktuálnom školskom roku ukončiť.
- » Na požiadanie MŠVVaŠ SR boli vykonané **2** inšpekcie v **jazykových školách** s cieľom overiť plnenie podmienok na získavanie oprávnenia vykonávať štátne jazykové skúšky.
- » V školách s vyučovacím jazykom národností sa realizovalo **221** inšpekcii.
- » Z celkového počtu inšpekcii bolo vykonaných **283** inšpekcii v materských školách, **893** v základných školách, **763** v stredných školách, **66** v školách pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, **23** v základných umeleckých školách, **2** v jazykových školách, **63** v školských kluboch detí a **1** v centre voľného času.
- » Školskí inšpektori uskutočnili **492** inšpekcii zameraných na kontrolu odstránenia zistených nedostatkov a ich príčin. Skontrolovali plnenie **3 648** uplatnených opatrení, z ktorých riaditelia škôl a školských zariadení splnili **85,2 %** (prílohy 3.3, 3.4 – tabuľky č. 26, 27).
- » Vykonalo sa **12 020** hospitácií, z toho bolo **2 742** v materských školách, **6 598** v základných školách, **1 112** na gymnáziách, **1 184** v stredných odborných školách, **383** v praktických školách a **1** v školskom klube detí (príloha 3.2 – tabuľka č. 25).
- » Na inšpekčnom výkone a pri riešení sťažností sa podieľalo **161** školských inšpektorov a **95** odborníkov z praxe, **3** osoby na základe poverenia príslušnej cirkvi.
- » V európskych školách vykonávali inšpekčnú činnosť **2** školské inšpektorky.
- » Školskí inšpektori zaslali **78** upozornení zriaďovateľom škôl a školských zariadení.
- » Hlavná školská inšpektorka podala MŠVVaŠ SR **6** návrhov na vyradenie školy zo siete škôl a školských zariadení a **1** návrh na odvolanie riaditeľa školy.
- » Školskí inšpektori boli delegovaní do **250** rád škôl na účely výberového konania na obsadenie funkcie riaditeľa.
- » Štátnej školskej inšpekcii bolo doručených **543** podaní, z nich bolo **296** klasifikovaných ako sťažnosť, prešetrovaných bolo **131** sťažností.

V školskom roku 2015/2016 v centre pozornosti školskej inšpekcie bolo niekoľko dôležitých

oblastí. Jednou z nich bolo testovanie žiakov končiacich ročníkov základných a stredných škôl z **finančnej gramotnosti**. Test sa skladal z 30 úloh, ktoré vychádzali z Národného štandardu finančnej gramotnosti. V **základných školách** bolo testovaných 3 405 žiakov 9. ročníka z 217 škôl. Dosiahnutá úspešnosť bola na úrovni **50,6 %**, z čoho vyplýva, že žiaci nenadobudli také kompetencie, ktoré by preukazovali osvojenie si minimálnych požiadaviek na funkčnú finančnú gramotnosť. Náležitú úroveň vedomostí nepreukázali žiaci **stredných škôl**. Testy boli zadané v 227 stredných školách, z ktorých bolo 79 gymnázií a 158 stredných odborných škôl. Testovaných bolo 4 192 žiakov končiacich ročníkov študijných odborov, ich úspešnosť bola na úrovni **47,9 %**. Za výrazné negatívum možno považovať skutočnosť, že v skupine študijných odborov 63, 64 Ekonomika a organizácia, obchod a služby I, II dosiahli v teste úspešnosť len na úrovni 49,2 %, a to aj napriek tomu, že spoločné vzdelávacie štandardy štátneho vzdelávacieho programu pre túto skupinu odborov vymedzujú obsah učiva, ktoré sa nielenže prekrýva s obsahom Národného štandardu finančnej gramotnosti, ale ho aj presahuje.

Cielene bola venovaná pozornosť problematike **inkluzívneho vzdelávania** žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a marginalizovaných rómskych komunít v **základných školách** i problematike neoprávneného vzdelávania žiakov v špeciálnych triedach základných škôl. Na **priestorovú segregáciu** rómskych žiakov poukázala školská inšpekcia v 2 školách a v 2 na neoprávnené vzdelávanie žiakov v špeciálnych triedach. Riaditeľom škôl uložila opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a následne s informáciami o zisteníach oboznámila Poradňu pre občianske a ľudské práva a Slovenské národné stredisko pre ľudské práva. Na základe podnetu bola vykonaná v jednom subjekte aj kontrola prijímania žiakov do špeciálnej základnej školy, kde sa potvrdilo **neoprávnené vzdelávanie** 17 žiakov. Hlavná školská inšpektorka podala návrh na vyradenie školy a príslušného poradenského zariadenia zo Siete škôl a školských zariadení v SR.

Ďalšou osobitne sledovanou oblasťou bolo **odborné vzdelávanie**. Počas výkonu inšpekcie oslovili školskí inšpektori fyzické a právnické osoby, na pracoviskách ktorých sa realizoval odborný výcvik, s cieľom zistiť rozsah, obsah i úroveň školou poskytovaného odborného vzdelávania vo vzťahu k požiadavkám firiem ako potenciálnych zamestnávateľov. Z kontaktovaných **195** firiem možnosť vyjadriť sa v dotazníku využilo **85** (44 %). Podľa ich názoru vedomosti a zručnosti žiakov nie vždy korešpondovali s potrebami praxe, v niektorých učebných odboroch posúdili osvojené spôsobilosti ako slabšie, ba dokonca aj ako málo vyhovujúce. Pri vykonávaní praktickej činnosti určitým jednotlivcom chýbala potrebná manuálna zručnosť, pozornosť, sústredenosť, disciplinovanosť v dodržiavaní predpísaných pracovných postupov, čo zväčša vyplývalo z nízkeho záujmu o zvolenú profesiu. Ich tvrdenia boli prevažne v zhode so zisteniami školských inšpektorov a ich hodnotením priameho výchovno-vzdelávacieho procesu. Hlavná školská inšpektorka z dôvodov nízkej kvality vzdelávania, neplnenia normatívu materiálno-technického a priestorového zabezpečenia a iných závažných nedostatkov podala návrh na vyradenie 2 stredných odborných škôl zo Siete škôl a školských zariadení v SR.

Štátna školská inšpekcia spolupracovala so Štátnym pedagogickým ústavom pri pilotnom zavádzaní inovovaného štátneho vzdelávacieho programu pre **materské školy**. Školské inšpektorky sa zúčastnili na vzdelávaní k jeho aplikácii do praxe, niektoré z nich posudzovali a pripomienkovali školské vzdelávacie programy škôl, ktoré sa zapojili do pilotnej fázy. Je možné konštatovať, že pilotná fáza zavádzania štátneho vzdelávacieho programu do pedagogickej praxe bola pre materské školy prínosom, prispela k úprave jeho obsahu, najmä vzdelávacích štandardov a organizačných podmienok výchovy a vzdelávania v materských školách.

1 Kontrolné zistenia ŠŠI

1.1 Materské školy

1.1.1 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania

Kontrolovaných bolo **125** materských škôl, čo predstavuje **4,3 %** z celkového počtu materských škôl v Slovenskej republike. Z toho bolo **115** štátnych, **3** cirkevné a **7** súkromných škôl. S vyučovacím jazykom slovenským bolo **109**, s vyučovacím jazykom maďarským **11** škôl a s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským bolo **5** škôl. Na podnet iného subjektu bola vykonaná **1** komplexná inšpekcia.

V **351** triedach bolo predprimárne vzdelávaných **7 151** detí, z nich bolo **21** so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. S informovaným súhlasom zákonných zástupcov bolo v bežných triedach začlenených **19** detí so zdravotným znevýhodnením. Odložené plnenie povinnej školskej dochádzky malo **241** detí vrátane 3 rómskeho etnika zo sociálne znevýhodneného prostredia. Dodatočne odložené plnenie povinnej školskej dochádzky malo **5** detí.

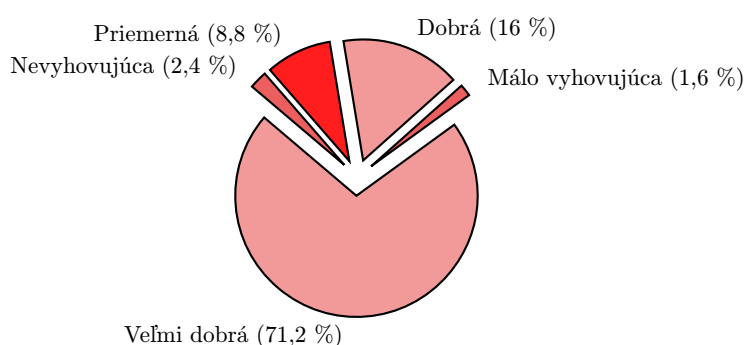
Inšpekčné zistenia vychádzali najmä z **1 792** hospitácií, z informačného dotazníka pre riaditeľa materskej školy, z rozhovorov s pedagogickými zamestnancami, z prehliadky vnútorných a vonkajších priestorov a z analýzy dokumentácie kontrolovaných škôl. Súvislých hospitácií v **dopoludňajšom čase** bolo **1 625** a **popoludní 167**.

Kritériá a indikátory hodnotenia jednotlivých oblastí sledovaných v priebehu komplexných inšpekcií sú uvedené v časti 3.5 Prílohy v tabuľke č. 28.

Riadenie školy

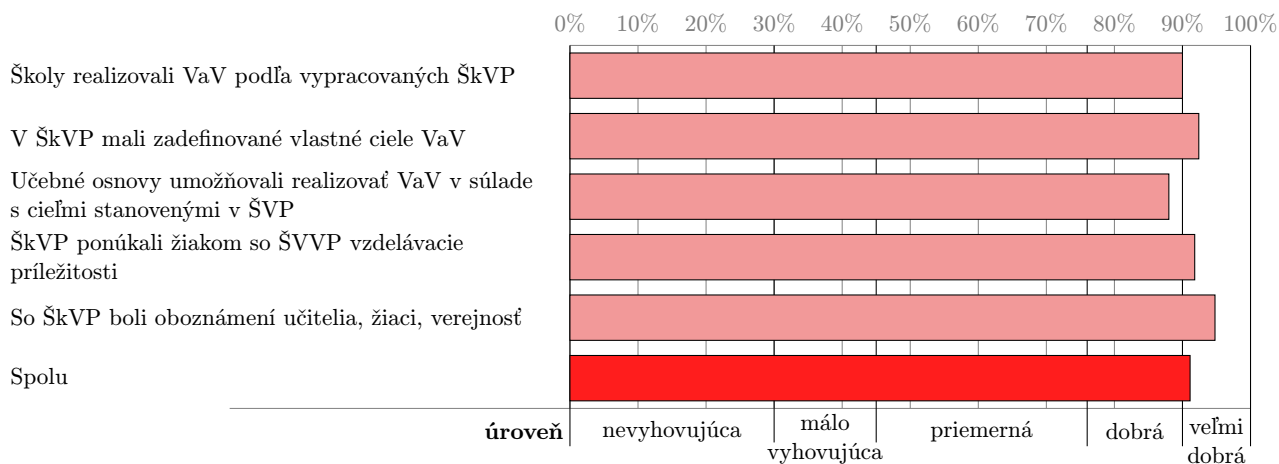
Učítelia uskutočňovali priamu výchovno-vzdelávaciu činnosť podľa premyslene spracovaných **školských vzdelávacích programov s vlastnými cieľmi výchovy a vzdelávania**, ktoré rešpektovali princípy a ciele výchovy a vzdelávania školského zákona, štátny vzdelávací program, zameranie a reálne podmienky škôl (93 %). Predpokladom komplexného podporovania rozvoja kľúčových kompetencií detí bola vzťahová nadväznosť jednotlivých obsahových celkov, tém, podtém a výkonových štandardov **učebných osnov** (88 %).

Graf 1 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v kritériu školský vzdelávací program

Pozitívne zistenia

- »» deklarovanie vlastných cieľov výchovy a vzdelávania v školskom vzdelávacom programe
- »» oboznámenie s obsahom a zverejnenie školského vzdelávacieho programu

Graf 2 Hodnotenie školských vzdelávacích programov

Učitelia napomáhali osobnostnému rozvoju detí aj rôznorodými **aktivitami** a realizovaním úloh, ktoré vyplývali najmä z interných **projektov** súvisiacich so školským vzdelávacím programom (68 %) a z **národných** preventívno-výchovných **programov** (99 %). Ak školy umožňovali realizáciu krúžkov, väčšinou prenechávali ich vedenie externým lektorom (76 %). Priebežne učitelia sledovali napredovanie detí. Niektorí zistenia z hodnotenia detí neanalyzovali a nevyužívali pri prispôsobovaní činností s ohľadom na rozvojovú, výkonovú úroveň detí.

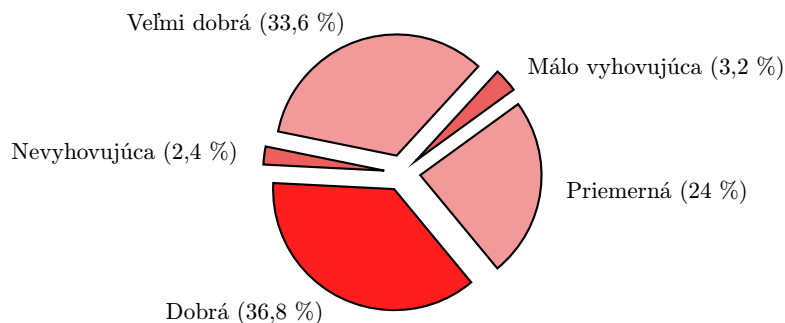
Vedúci pedagogickí zamestnanci spolupracovali s **poradnými orgánmi** (81 %), podporovali udržiavanie a **rozširovanie profesijných kompetencií** učiteľov (83 %), oboznámili ich so zameraním, procesmi **vnútroškolskej kontroly** (65 %). Odstránenie zistených nedostatkov kontrolovalo 41 % a zistenia z kontrolnej činnosti využívalo na skvalitňovanie vyučovania učiteľov 46 % vedúcich pedagogických zamestnancov. Riaditelia v rozhodovaní o prijatí dieťaťa do materskej školy postupovali v súlade s právnymi predpismi, rešpektovali **princíp rovnoprávnosti** prístupu k výchove a vzdelávaniu a **zákaz** všetkých foriem **diskriminácie**. Konštatovali, že najmä z hľadiska dosahovania krátkodobých cieľov bol pre nich plán práce potrebný.

Pedagogickí zamestnanci vytvárali a cielene udržiavali otvorenú, priaznivú **klímu a kultúru školy** (98 %), viedli právnymi predpismi určenú dokumentáciu (74 %). Svojím konaním, využitím účinného **informačného systému** (96 %) a **spolupráce** so zákonnými zástupcami, samosprávami, s inými školami, poradenskými zariadeniami, rôznymi inštitúciami (91 %) prispievali k dobrému imidžu a postaveniu školy nielen v obci. Zverejňovali aktivity, úspechy školy a detí na webových sídlach a v regionálnych médiách.

Príspevok určený na výchovu a vzdelávanie detí, ktoré mali jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky, bol podľa vyjadrenia riaditeľov, tak ako v predchádzajúcom období, využitý na nákup učebných pomôcok a spotrebného materiálu, ktorými učitelia podporovali rozvoj najmä kognitívnych, komunikatívnych kompetencií, grafomotorických a manipulačných zručností detí. Niektorí zriaďovatelia neposkytli školám príspevok v celej výške, prípadne o jeho využití rozhodovali sami.

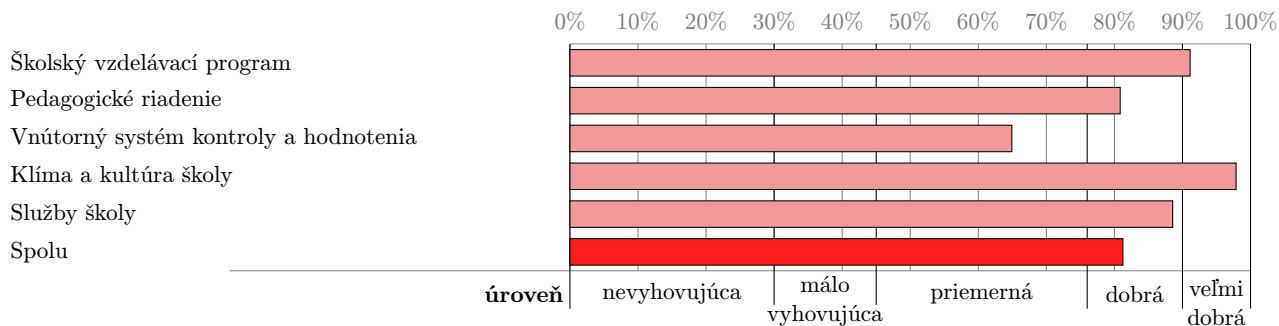
Pozitívne zistenia

- » proces rozhodovania riaditeľov
- » podporovanie rozvíjania profesijných kompetencií učiteľov
- » kontakty a spolupráca s rôznymi subjektmi
- » informačný systém
- » rôznorodé aktivity súvisiace s výchovno-vzdelávacou činnosťou a so zameraním škôl
- » individuálne konzultácie učiteľov so zákonnými zástupcami

Graf 3 *Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti riadenie školy***Negatívne zistenie**

- » formálnosť v kontrolnej činnosti vrátane slabej pozornosti venovanej monitorovaniu odstránenia zistených nedostatkov (41 %)

Riadenie školy bolo na dobrej úrovni.

Graf 4 *Riadenie materských škôl*

Podmienky výchovy a vzdelávania

Pedagogickí zamestnanci spĺňali **kvalifikačné predpoklady** a osobitné kvalifikačné požiadavky na výkon pedagogickej činnosti v MŠ (89 %) a podmienky na výkon vedúceho pedagogického zamestnanca (87 %). Všetci odborní zamestnanci pôsobiaci v 9 školách spĺňali kvalifikačné predpoklady na výkon odbornej činnosti. **Ročný plán kontinuálneho vzdelávania** rešpektoval profesionálny záujem pedagogických a odborných zamestnancov, zámery a možnosti školy (86 %). Materiálno-technické podmienky (87 %) a **priestory** škôl (79 %) umožňovali realizovanie školského vzdelávacieho programu

a s výchovou a vzdelávaním súvisiace činnosti s dôrazom na pokojný, zmysluplný pobyt detí.

Učitelia sezónne prispievali k výzdobe materskej školy svojou tvorivosťou a priebežným zverejňovaním výsledkov tvorby detí. S ohľadom na deti so zdravotným znevýhodnením boli zrealizované **bezbariérové úpravy** v 20 školách (16 %).

Vedúci pedagogickí zamestnanci zadefinovali pravidlá chodu materskej školy, bezpečnosti a vzájomných vzťahov účastníkov výchovy a vzdelávania vrátane ich práv a povinností v **školskom poriadku** (92 %). **Denné poriadky** s pevne stanoveným časom životosprávy umožňovali vyvážené striedanie organizovaných a spontánnych činností detí (87 %).

Pozitívne zistenia

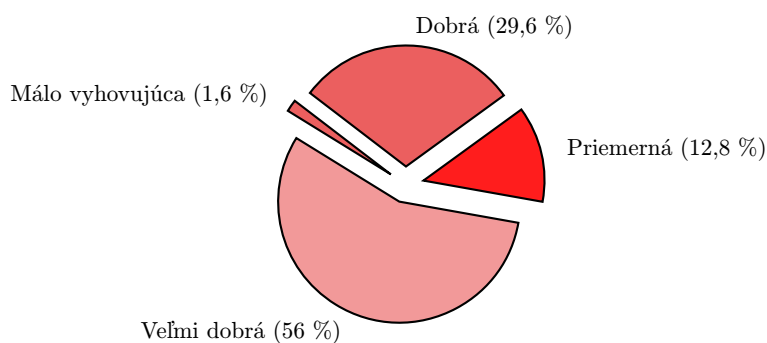
- » spĺňanie kvalifikačných predpokladov na výkon pedagogickej činnosti
- » spĺňanie podmienok na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca
- » účelné využívanie priestorov
- » vybavenie učebnými pomôckami, didaktickou technikou a ich využívanie vo výchovno-vzdelávacej činnosti
- » nastavenie pravidiel v školských poriadkoch, ktoré rešpektovali potreby detí a ich dodržiavanie
- » denné poriadky umožňujúce cielené a spontánne realizovanie sa detí
- » realizovanie aktivít súvisiacich so školským vzdelávacím programom a preventívno-výchovnými programami

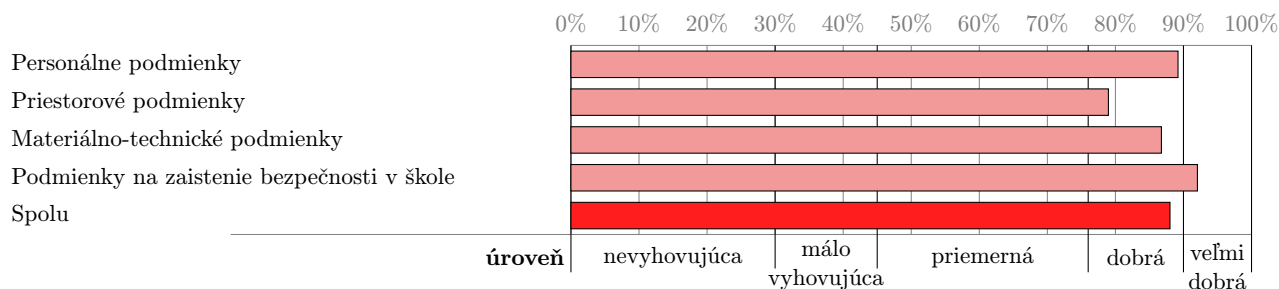
Negatívne zistenie

- » ojedinelá bezbariérovosť priestorov materských škôl

Podmienky výchovy a vzdelávania boli v materských školách na dobrej úrovni.

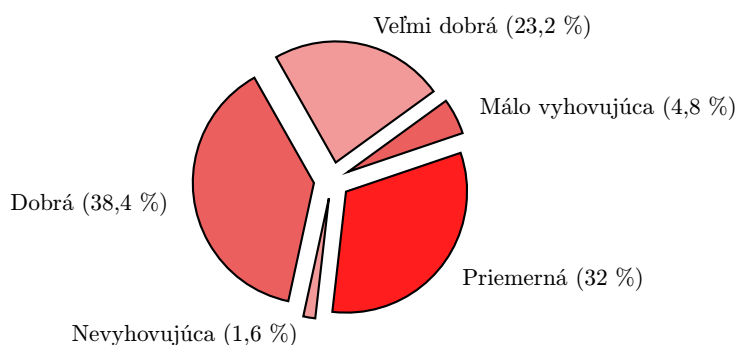
Graf 5 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

Graf 6 Podmienky výchovy a vzdelávania**Stav a úroveň vyučovania a učenia sa**

Dosiahnutie očakávaných výsledkov detí predurčovala príprava učiteľov zväčša s premyslenými a vhodne využívanými **učebnými stratégiami, postupmi a didaktickými pomôckami** (85 %). Učitelia síce všeobecne ale deťom zrozumiteľne formulovali učebné požiadavky (74 %) a pri ich plnení rešpektovali **výchovno-vzdelávacie potreby** detí (80 %). Zväčša frontálnym spôsobom vyučovania a niektorí učitelia aj dominantným postavením ovplyvňovali pozornosť, úsilie, istotu, sebadôveru a výsledok činnosti detí. Učitelia priebežne **overovali** spätnou väzbou (81 %) a **hodnotili**, ako deti rozumeli pokynom a plnili učebné zadania (84 %). Iniciovali ich k **spracovaniu a dokončeniu úloh** aj primerane položenými otázkami (78 %).

Prispôbovali činnosti detí ich rozvojovému potenciálu (62 %), málo momentálnym dispozíciám a zadávali úlohy, ktoré vyžadovali riešenie viacerými spôsobmi (63 %). Nadobudnuté poznatky, základné pravidlá, technické postupy a vlastné skúsenosti využívali deti v **praktických činnostiach**, čo učitelia adekvátne podporovali (80 %). Rôznorodými aktivitami učitelia rozvíjali **základné a špeciálne pohybové spôsobilosti** detí (83 %). Niektorí zaraďovali pohybové a relaxačné cvičenia aj viackrát v priebehu dňa. Deti primerane ovládali chôdzu, beh, lezenie, skákanie, hádzanie a chytanie v rôznych obmenách a zoskupeniach, vhodne manipulovali s telovýchovným náčiním. Reagovali na telovýchovnú terminológiu, verbálne, vizuálne a zvukové inštrukcie, pokyny, symboly a poznali ich význam. Primerane **komunikovali** v spisovnej podobe slovenského jazyka a preukázali **predčitateľské a grafomotorické** schopnosti. Fantázia, predstavivosť, tvorivosť, samostatnosť, sebavedomie a verbálna aktivita detí boli ovplyvňované konaním učiteľov, niekedy aj nie celkom vhodným spôsobom vzhľadom na didakticko-metodické postupy v činnostiach. Inšpiratívne aktivity umožňovali deťom uplatňovať umelecké výrazové prostriedky, logické myslenie, zaujímavé postupy a riešenia. Učitelia napomáhali deťom interpretovať vlastné **myšlienky**, dokončiť rozhovor, vytvárať príbehy, obrazové produkty a dramatizovať ich (79 %). Umožňovali deťom spracovávať rôzne **informácie**, narábať s obrazovými, textovými médiami (70 %) a **digitálnymi technológiami** (68 %). Sporadicky porovnávali realitu s fikciou. Deti

Graf 7 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti vyučovania a učenia sa

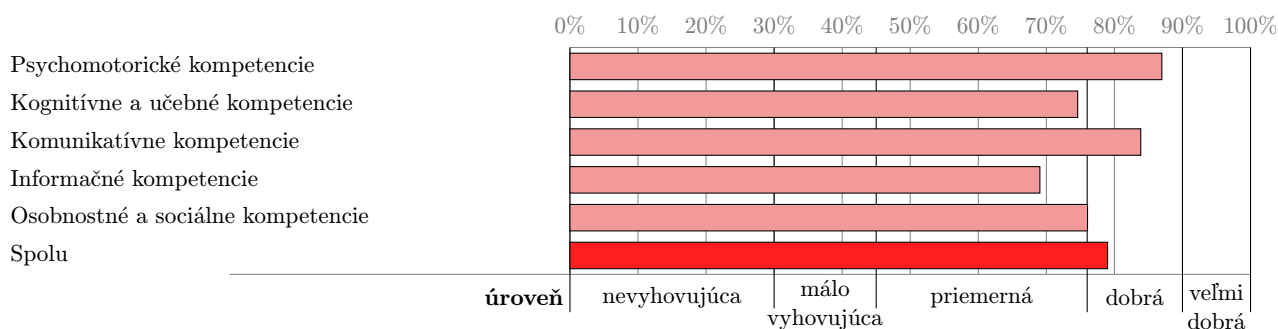
adekvátne interpretovali získané informácie a uplatňovali elementárnu digitálnu gramotnosť, spustili počítač, interaktívnu tabuľu, programovali hračky a riešili rôzne úlohy. Učitelia boli prívetiví, empatickí, rešpektovali práva detí, adekvátne ich oslovovali, povzbudzovali (92 %). Iniciovali deti k vzájomnému akceptovaniu sa, spolupráci, spolupatričnosti (82 %) a uvedomovaniu si vlastnej jedinečnosti a osobitosti, odlišnosti ostatných (78 %). Uplatňovali **záverečné hodnotenie** (66 %) a podporovali **hodnotiace** a **sebahodnotiace** spôsobilosti detí (55 %). Deti dodržiavali pravidlá, dbali o vlastnú a spoluhráčovu bezpečnosť. Vzájomne sa rešpektovali, pomáhali a radili si, situačne sa rozhodovali a vedeli sa aj zhodnotiť. Ak mali vytvorené podmienky, aktívne bádali, experimentovali, argumentovali a vyjadrovali svoje **názory**.

Pozitívne zistenia

- » súčinnosť detí a učiteľov pri vytváraní triednych pravidiel, ich spontánne dodržiavanie deťmi
- » stimulácia aktívneho pohybu detí prostredníctvom premyslených aktivít v interiéri a exteriéri
- » systematické rozvíjanie sebaobslužných návykov a schopností detí
- » podporovanie aktívnej komunikácie detí
- » vytváranie priaznivej atmosféry v triedach

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa boli v materských školách na dobrej úrovni.

Graf 8 Rozvíjanie kľúčových kompetencií detí

1.1.2 Výchova a vzdelávanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Kontrolované školy rešpektovali **princípy rovnoprávnosti** prístupu k výchove a vzdelávaniu a **zákaz** všetkých foriem **diskriminácie** a obzvlášť segregácie. Riaditelia zaradili deti so **špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami** do bežných tried spolu s ostatnými deťmi formou individuálnej školskej integrácie s možnosťou diagnostického pobytu. Zväčša v školskom vzdelávacom programe deklarovali možnosti ich vzdelávania a evidovali ich kompletnú **dokumentáciu**. Vyskytol sa riaditeľ, ktorý neinformoval učiteľov o špecifikách vzdelávania dieťaťa so zdravotným znevýhodnením vyplývajúcich zo záverov diagnostiky a nezabezpečil mu vypracovanie individuálneho vzdelávacieho programu.

Predprimárne vzdelávanie **19** detí so zdravotným znevýhodnením a **3** deti rómskeho etnika zo sociálne znevýhodneného prostredia vyžadovalo prostredníctvom **individuálneho vzdelávacieho programu** najmä úpravu edukačného prostredia, organizácie výchovy a vzdelávania, využívanie špecifických metód a foriem výchovno-vzdelávacej činnosti. Nápomocní im boli **8** asistenti učiteľa, **1** špeciálny pedagóg a matka, ktorá sa zúčastňovala na výchove a vzdelávaní svojho dieťaťa. Dieťa s pervazívnou vývinovou poruchou vykonávalo dopoludňajšie činnosti s pomocou osobného asistenta. Individuálne napredovanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami ovplyvňovala aj ich nepravidelná dochádzka do materskej školy a ojedinele učiteľmi nevhodne zvolené výučbové stratégie. U niektorých nezačlenených detí sa zdravotné znevýhodnenie prejavilo v priebehu dochádzky do materskej školy.

Pedagogickí zamestnanci svojím konaním v spolupráci so zriaďovateľmi, zákonnými zástupcami, poradenskými centrami výrazne prispeli k **eliminovaniu nežiaducich javov** a predsudkov týkajúcich sa výchovy a vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Konštatovali, že ich integrované vzdelávanie s intaktnými deťmi je z odborného a pedagogického hľadiska náročné, však obojstranne prínosné s priaznivým dopadom na ich osobnostný rozvoj a sociálne vzťahy.

Učitelia zväčša rešpektovali **individuálne výchovno-vzdelávacie potreby**, rozvojovú, výkonovú úroveň, momentálne dispozície a učebné tempo integrovaných detí. Vyvážené **koordinovali** primerane rôznorodé **záťažové činnosti** s relaxom detí. Napomáhali vzhľadom na požiadavky individuálneho vzdelávacieho programu najmä rozvoju a skvalitňovaniu ich rečového prejavu, jemnej motoriky a u detí zo sociálne znevýhodneného prostredia aj sebaobslužných činností. Častým opakovaním zadania činností u niektorých detí iniciovali ich záujem, sústredenie a snaženie sa, čo malo pozitívny dopad na ich sebavedomie, sebaistotu a celkovú socializáciu. Deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami o organizované činnosti veľmi neprejavovali záujem, individuálne sa realizovali najmä v spontánnych činnostiach. Napriek tomu **spolupracovali** s ostatnými deťmi a učiteľmi, prevažne **dodržiavali** vzájomne dohodnuté pravidlá, čo priaznivo vplývalo na učebnú atmosféru.

1.1.3 Vplyv kontinuálneho vzdelávania na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu

Učitelia materských škôl mali **záujem** o rozvíjanie svojich **profesijných kompetencií**. Motivovaní boli aj osobným prospechom zvýšenia finančného ohodnotenia získaním kreditov. Vyzdvihovali programy kontinuálneho vzdelávania, ktoré reflektovali ich praktické výučbové potreby. Nie vždy mali vytvorené rovnaké podmienky na svoj profesijný rozvoj. V niektorých školách nebol ich systém ďalšieho vzdelávania cieľavedome a účinne nastavený. Príčinami boli najmä obmedzujúce zásahy niektorých riaditeľov i zriaďovateľov. Vyskytli sa učitelia, ktorí nepociťovali osobnú potrebu vzdelávať sa.

V ostatných piatich rokoch absolvovalo **361** hospitovaných učiteľov (73 %) niektorú z foriem, alebo aj všetky programy **kontinuálneho vzdelávania**. Preferovali poskytovateľa **Metodicko-pedagogické centrum**. Aktualizačné a inovačné vzdelávanie využilo 71 % a špecializačné vzdelávanie 11 % učiteľov. Najväčší záujem prejavili o modul zameraný na **ciele**, stratégie, metódy a prostriedky výučby. Pozornosť venovali aj programom orientovaným na činnosti s interaktívnou tabuľou, tvorbu a činnosti so softvéromi, tvorbu učebných osnov. V menšej miere sa zúčastnili vzdelávania zameraného na spôsoby, formy hodnotenia. Málo ich zaujalo pedagogické diagnostikovanie a tvorba učebných textov. Iné

zameranie programov uviedlo 115 učiteľov (23 %), napr. školský manažment, dopravná i mediálna výchova, orientácia v priestore a priestorová orientácia, funkčné vzdelávanie, prípravné atestačné vzdelávanie. **Adaptačné vzdelávanie** absolvovalo 12 hospitovaných učiteľov. Učitelia uvádzali, že sa zúčastňovali školení a informačného seminára **Štátneho pedagogického ústavu** k vzdelávacím oblastiam, evaluačným otázkam štátneho vzdelávacieho programu a k tvorbe školského vzdelávacieho programu. Pozitívne hodnotili semináre organizované **Štátnou školskou inšpekciou** a **Metodicko-pedagogickým centrom** v rámci memoranda o spolupráci. Želali si také vzdelávania, ktoré by aj s praktickými ukážkami či metodickými dňami reflektovali štátny vzdelávací program.

Vedúci pedagogickí zamestnanci podporovali **rozvoj profesionality učiteľov**, čo deklarovali požiadavkami na kontinuálne vzdelávanie v školskom vzdelávacom programe a ročným plánom kontinuálneho vzdelávania. Avšak v rámci vnútroškolskej kontroly sa málo zaujímali o účinné aplikovanie skúseností učiteľov zo vzdelávaní do procesu výchovy a vzdelávania.

Skúsenosti z absolvovaných programov kontinuálneho vzdelávania a zahraničnej stáže projektu Comenius, ktorej sa zúčastnil 1 učiteľ, prenášalo na rokovania **poradných orgánov** riaditeľa 338 učiteľov (68 %). Najčastejšie ich reflektovali krátkou verbálnou informáciou. Zvolili aj formu diskusie, interného metodického materiálu a učiteľského portfólia. V menšej miere využili referát a otvorenú hodinu, ktorá si vyžadovala tak ako pedagogický deň zodpovednú prípravu učiteľa s dôrazom na aplikovanie inovatívnych učebných prístupov a odborného argumentovania na podnety zúčastnených. Z iných foriem využívali prezentáciu v Power-Pointe, metodické ukážky výchovno-vzdelávacej činnosti, vzájomné konzultácie s kolegom v triede. Učitelia tvrdili, že **využívali skúsenosti** zo vzdelávania, seminárov a zahraničnej stáže vo svojej pedagogickej činnosti, 353 z nich uvádzalo (93 %), že aj počas hospitovaných činností školskými inšpektormi. Niektorí ich reálne nevedeli uplatniť v praxi. **Inovatívne postupy** využívali učitelia zväčša v hrách a hrových činnostiach/v činnostiach podľa voľby detí a edukačných aktivítach/cielených vzdelávacích aktivítach. Napomáhali rozvíjaniu základov kompetencií detí rôznymi metódami, napr. aktívnou činnosťou, inštruktážou, otázkami, aj otvorenými, demonštrovaním a bádáním, pozorovaním, hodnotením. Využívali hranie rolí, dramatizáciu, jazykové, logické, pamäťové a pohybové hry, edukačné programy, tvorbu pojmovej mapy a animovaného príbehu, online pozorovanie. Z riadeného rozhovoru vyplývalo, že učitelia bežne používali digitálne technológie na rozvíjanie príslušných kompetencií detí. Zistenia školských inšpektorov poukázali na priemerný stav a úroveň (71 %) činností detí prostredníctvom digitálnych technológií.

1.1.4 Stav predprimárneho vzdelávania

Stav predprimárneho vzdelávania bol monitorovaný v **53** materských školách, ktoré boli zaradené do pilotnej fázy zavádzania inovovaného štátneho vzdelávacieho programu do pedagogickej praxe (pilotné MŠ). Tematická inšpekcia bola vykonaná v **48** štátnych, **4** súkromných a **1** cirkevnej škole. S vyučovacím jazykom slovenským bolo **50** škôl, s vyučovacím jazykom maďarským **2**, s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským **1** škola. V **132** triedach bolo zaradených **2 952** detí, z toho bolo **62** s odloženým plnením povinnej školskej dochádzky a **8** detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Zdrojom informácií boli výsledky **575** hospitácií súvislej dopoludňajšej činnosti, rozhovor s pedagogickými zamestnancami, prehliadka priestorov materskej školy, školský vzdelávací program – pracovná/finálna verzia a nahliadanie do dokumentácie kontrolovaných škôl.

Predprimárne vzdelávanie zabezpečovali pedagogickí zamestnanci spĺňajúci **kvalifikačné**

predpoklady na výkon pedagogickej činnosti v materskej škole (95 %) a podmienky na výkon vedúceho pedagogického zamestnanca, okrem jedného zástupcu riaditeľa. Učitelia rešpektovali špecifiká školy a **individualitu detí** vytváraním príležitostí na ich záujmové sebarealizovanie sa. Nadobúdanie a skvalitňovanie základov **kľúčových kompetencií** (81 %) podporovali variabilnými a tematicky na seba nadväzujúcimi učebnými situáciami. Využívaním rôznych výučbových stratégií a didaktických pomôcok stimulovali ich záujem, aktivitu, plnenie i dosiahnutie zadania. Podporovali samostatnosť, sebavedomie, spoluprácu, rozhodovanie sa, zodpovednosť, tvorivosť a užívateľské zručnosti detí **zážitkovým/skúsenostným učením sa**, okrem učiteľov, ktorí striktne dominovali a trvali na vlastných názoroch, postojoch, postupoch a riešení. Očakáva sa intenzívnejšie prispôsobovanie úloh výkonovej, rozvojovej úrovni a momentálnym dispozíciám detí. Učitelia monitorovali priebeh učebnej situácie, overovali, ako deti chápu a využívajú nadobudnuté poznatky. Chýbala konkretizácia úspechu výkonu, napredovania a podpory (menej zdatných) detí v záverečnom hodnotení. Absentoval aj priestor, v ktorom by mali deti možnosť vyjadriť sa k činnostiam, k výkonom svojim a svojich spoluhráčov. Vlastným konaním, partnerským vzťahom s deťmi a spoločne dohodnutými pravidlami vytvárali učitelia priaznivú **učebnú klímu**. Deti zväčša spolupracovali pri vytváraní učebného prostredia, udržiavaní poriadku a bezproblémovo manipulovali s učebnými pomôckami. Dodržiavali pravidlá spoločensky prijateľného správania sa a vzájomného spolužitia. Vzhľadom na obsah realizovaných činností primerane využívali získané a vlastné skúsenosti, adekvátne pohybovo a komunikatívne reagovali. Ak mali vytvorené príležitosti, preukázali primerane ich schopnostiam **digitálnu, grafomotorickú, predčitateľskú, matematickú i technickú gramotnosť**. Tiež preukázali kreativitu v riešení učebných problémov viacerými spôsobmi riešení, pri experimentovaní, objavovaní súvislostí medzi javmi.

V porovnaní s výsledkami komplexnej inšpekcie je možné konštatovať, že vo vyučovaní učiteľov pilotných materských škôl nenastali výraznejšie zmeny pri zavádzaní inovovaného štátneho vzdelávacieho programu do pedagogickej praxe.

1.1.5 Stav rozpracovania ŠkVP podľa (inovovaného) štátneho vzdelávacieho programu

Pedagogickí zamestnanci kontrolovaných škôl očakávali od inovovaného **štátneho vzdelávacieho programu** nové účinné zmeny v predprimárnom vzdelávaní. Predpokladali, že inovácie sa budú týkať najmä diferencovania vzdelávacích oblastí pre jednotlivé vekové kategórie, zrozumiteľnej postupnosti výkonových štandardov, zjednodušenia administrácie, a tým väčšej autonómnosti v príprave a samotnom uskutočňovaní výchovno-vzdelávacej činnosti. Učitelia sa domnievali, že budú mať v dostatočnom časovom predstihu vytvorené možnosti na **intenzívne vzdelávanie sa** a dôsledné oboznámenie sa so zmenami a zámermi tvorcov štátneho vzdelávacieho programu. Uvádzali, že sa postupne oboznamovali s obsahom a prerozdělili si úlohy k **tvorbe ŠkVP**. Počas rokovaní poradných orgánov riaditeľa diskutovali a analyzovali svoje postupy. **Odborný servis** pri tvorbe školského vzdelávacieho programu by uvítali najmä od MPC (63 %), ŠPÚ (50 %) a autorov ŠVP (24 %). Riaditelia konštatovali, že na tvorbe ŠkVP participovali a tiež budú participovať všetci pedagogickí zamestnanci (74 %), najväčšie problémy videli v príprave (internom plánovaní) vzhľadom na aplikovanie výkonových štandardov vo výchovno-vzdelávacej činnosti a v proporčnej vyváženosti vzdelávacích oblastí pre ciele vzdelávacie aktivity dopoludnia i popoludní

(53 %). Pedagogickí zamestnanci pri koncipovaní ŠkVP využívali najmä informácie zo školení, informačného seminára a zverejnené materiály ŠPÚ.

V školách zaradených do **pilotnej fázy** zavádzania štátneho vzdelávacieho programu do pedagogickej praxe učitelia vnímali pozitívne **evaluačné** otázky z aspektu skvalitnenia výučby (60 %) a pedagogického diagnostikovania detí (58 %). V 13 materských školách uviedli, že im nevenovali pozornosť alebo nepochopili ich význam a v 2, že majú vlastný systém evaluovania. Pilotné materské školy navrhli **autoevalvačnou správou** úpravy rozsahu niektorých vzdelávacích oblastí a adaptácií výkonových štandardov, vyváženie množstva výkonových štandardov vzdelávacích oblastí, odstránenie časovej dotácie vzdelávacích oblastí a denného poriadku, terminologické zjednotenie textu. Vyzdvihli spracovanie hudobnej výchovy. Nie vždy rešpektovali odporúčania spätnej väzby ŠPÚ na pracovnú verziu ŠkVP, čo sa prejavilo na stave vypracovania jeho finálnej podoby. Zistenia školských inšpektorov potvrdili, že nie všetci učitelia primerane uplatnili vo výučbe nadobudnuté poznatky z informačných aktivít ŠPÚ. Rok pred schválením finálnej verzie ŠVP ministrom školstva mali učitelia pilotných materských škôl priestor na dôkladné oboznámenie sa so ŠVP, na podnety a návrhy zmien v jeho obsahu a na vypracovanie ŠkVP. Je možné konštatovať, že pilotná fáza zavádzania ŠVP do pedagogickej praxe prispela k úprave najmä vzdelávacích štandardov a organizačných podmienok výchovy a vzdelávania v materských školách.

Nastavenými podmienkami v **školských vzdelávacích programoch** umožňovali pilotné materské školy realizovanie predprimárneho vzdelávania v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania školského zákona. Mnohé hutnými informáciami deklarovali vzdelávaciu ponuku a jej prípadné zmeny vzhľadom na vlastné podmienky a potreby detí. Prevažovalo environmentálne smerovanie, lokálne tradície a zdravý životný štýl. Jednotlivé časti ŠkVP na seba nie vždy obsahovo nadväzovali s dôrazom na profilovanie sa a ciele výchovy a vzdelávania, ktoré boli dosiahnuteľné a podporované rôznymi projektmi a aktivitami škôl. Prípadne niektoré informácie absentovali alebo boli neaktuálne a nereálne. Niektoré školy využili možnosť odkazu na iný dokument, v ktorom rozpracovali stanovené princípy konkrétnej kapitoly. Väčšina pilotných materských škôl (85 %) zadefinovala, že **učebnými osnovami** sú vzdelávacie štandardy ŠVP. Podobu obsahových celkov si zvolilo 9 škôl (17 %). Vo východiskách **internej prípravy na výchovno-vzdelávaciu činnosť** určili formu, rozsah a frekvenciu plánovania, ktoré pokladali z dôvodu rešpektovania rozdielnych výchovno-vzdelávacích potrieb, dosiahnutej úrovne a rozvojového potenciálu detí za nevyhnutné.

1.1.6 Kontrola plnenia opatrení

Následné inšpekcie boli vykonané v **105** materských školách, z nich bolo **96** štátnych, **4** cirkevné a **5** škôl bolo súkromných. S vyučovacím jazykom slovenským bolo **88** škôl, s vyučovacím jazykom maďarským **15** a s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským boli **2** školy.

Na odstránenie zistených nedostatkov bolo uplatnených **985** opatrení: **554** odporúčaní, **110** opatrení uložených školskou inšpekciou a **321** opatrení prijali riaditelia kontrolovaných škôl. Akceptovaných a splnených bolo **788** opatrení. Vzhľadom na úpravy v právnych predpisoch bolo neaktuálnych 5 opatrení. V súvislosti s aktuálnymi zmenami vzniknutými v kontrolovaných školách sa nedalo hodnotiť 22 opatrení.

Tabuľka 1 *Prehľad akceptácie/splnenia uplatnených opatrení*

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	985					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
Počet	554		321		110	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	399	73,2	288	93,8	101	95,3
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	1		4		0	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
	8		10		4	

Nedostatky zistené pri inšpekciách boli prevažne v/vo:

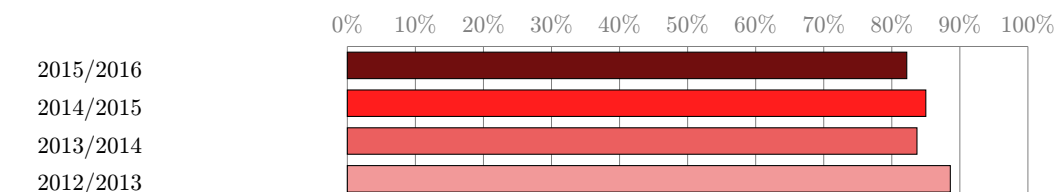
- » aktuálnosti informácií školského vzdelávacieho programu,
- » obsahu a aktuálnosti informácií školského poriadku,
- » dokumentácii školy (aktuálnosť informácií, chýbajúca dokumentácia),
- » rozhodovaní riaditeľa,
- » organizovaní/forme predprimárneho vzdelávania a v jeho zabezpečení príslušným počtom striedajúcich sa učiteľov,
- » účinnosti vnútornej kontroly školy,
- » uplatňovaní výučbových stratégií, metód, foriem,
- » zohľadňovaní výchovno-vzdelávacích potrieb detí, ich rozvojových a výkonových možností,
- » zabezpečení realizovaných aktivít školy a krúžkovej činnosti,
- » podporovaní informačných, osobných a sociálnych kompetencií detí,
- » participácii poradných orgánov riaditeľa na pedagogickom riadení a internom vzdelávaní učiteľov,
- » rešpektovaní kvalifikačných predpokladov na výkon pedagogickej činnosti v materskej škole a podmienok na výkon vedúceho pedagogického zamestnanca.

Akceptovanie a splnenie odporúčaní a opatrení celkovo ovplyvnilo obsahovú a vecnú úroveň školských vzdelávacích programov a školských poriadkov. Vzťahová nadväznosť zákonom stanovených jednotlivých častí vytvárala predpoklad komplexného podporovania rozvoja kľúčových kompetencií detí a nastavenia pravidiel chodu školy a organizácie výchovno-vzdelávacej činnosti. Napomohli k tomu aj pravidelnosť, adresnosť, analyzovanie a využívanie zistení z vnútroškolskej kontroly, informačne jednoznačné interné pokyny a dohody prerokované v pedagogickej rade. Denné a školské poriadky s nastavenými pravidlami vytvárali podmienky na predprimárne vzdelávanie s ohľadom na zabezpečenie fyziologických, psychohygienických potrieb detí, zamestnancov, ostatných účastníkov výchovy a vzdelávania. Zlepšenie nastalo v pedagogickom riadení vrátane rozhodovania riaditeľov, v uplatňovaní základných funkcií poradných orgánov a v príprave učiteľov na priamu výchovno-vzdelávaciu činnosť.

Neakceptovaním opatrení pretrvávali nedostatky v nastavení adekvátnych podmienok pre výchovu a vzdelávanie v školskom vzdelávacom programe a školskom poriadku, v účinnosti

vnútroškolskej kontroly s dôrazom na úroveň a tiež inovatívnu výučbu učiteľov, v stave knižného fondu, v neúplnosti príslušnej dokumentácie a v spĺňaní kvalifikačných predpokladov na výkon pedagogickej činnosti v MŠ.

Graf 9 Akceptované/splnené opatrenia za ostatné štyri školské roky

1.1.7 Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie

Výrazne pozitívne zistenia

- » deklarovanie vlastných cieľov výchovy a vzdelávania v školskom vzdelávacom programe
- » oboznámenie s obsahom a zverejnenie školského vzdelávacieho programu
- » kontakty a spolupráca s rôznymi subjektmi
- » rôznorodé aktivity súvisiace s výchovno-vzdelávacou činnosťou a so zameraním škôl
- » individuálne konzultácie učiteľov so zákonnými zástupcami
- » účelné využívanie priestorov
- » vybavenie učebnými pomôckami, didaktickou technikou a ich využívanie vo výchovno-vzdelávacej činnosti
- » nastavenie pravidiel v školských poriadkoch, ktoré rešpektovali potreby detí a ich dodržiavanie
- » súčinnosť detí a učiteľov pri vytváraní triednych pravidiel, ich dodržiavanie deťmi
- » denné poriadky umožňujúce ciele a spontánne realizovanie sa detí
- » stimulácia aktívneho pohybu detí prostredníctvom premyslených aktivít v interiéri a exteriéri
- » systematické rozvíjanie sebaobslužných návykov a schopností detí
- » podporovanie aktívnej komunikácie detí
- » vytváranie priaznivej atmosféry v triedach
- » vzájomná akceptácia a spolupráca účastníkov na výchove a vzdelávaní detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
- » záujem pedagogických zamestnancov o získanie a využitie informácií k tvorbe inovovaného/nového školského vzdelávacieho programu
- » spolupráca pedagogických zamestnancov na tvorbe inovovaného/nového školského vzdelávacieho programu a na jeho uskutočňovaní v priamej výchovno-vzdelávacej činnosti

- » deklarovanie vlastného zamerania reálne zohľadňujúceho podmienky školy v inovovaných/nových školských vzdelávacích programoch
- » uvedenie jednoznačných princípov v jednotlivých častiach/kapitolách v inovovaných/nových školských vzdelávacích programoch
- » podporovanie rozvíjania profesijných kompetencií učiteľov
- » záujem pedagogických zamestnancov o ponúkané akreditované programy kontinuálneho vzdelávania súvisiace so zameraním škôl a reflektujúce potreby pedagogickej praxe
- » prezentácia skúseností z kontinuálneho vzdelávania v rámci rokovania a aktivít poradných orgánov riaditeľa

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- » dominancia učiteľov v procese výchovy a vzdelávania
- » formálnosť v kontrolnej činnosti vrátane slabej pozornosti venovanej monitorovaniu odstránenia zistených nedostatkov a využívaniu skúseností zo vzdelávania v priamej výchovno-vzdelávacej činnosti učiteľa
- » ojedinelá bezbariérovosť priestorov materských škôl
- » nevypracovanie individuálneho vzdelávacieho programu pre dieťa so zdravotným znevýhodnením, ktorý by rešpektoval špecifické potreby dieťaťa a závery diagnostiky príslušného odborníka (riaditeľ školy vôbec neinformoval o špecifických potrebách dieťaťa učiteľov)
- » slabá komunikácia detí zo sociálne znevýhodneného prostredia
- » neisté vykonávanie základných hygienických návykov deťmi zo sociálne znevýhodneného prostredia
- » nepravidelná dochádzka detí zo sociálne znevýhodneného prostredia do materskej školy
- » vecné a formálne spracovanie niektorých častí inovovaného/nového školského vzdelávacieho programu vzhľadom na ich súvzťažnosť, podmienky, profiláciu, zámery a ciele výchovy a vzdelávania školy vrátane špecifikovania požiadaviek na kontinuálne vzdelávanie
- » formálne stanovené princípy prípravy (interného plánovania) učiteľov na priamu výchovno-vzdelávaciu činnosť
- » nerovnaké podmienky pre vzdelávanie sa učiteľov v rámci krajov

1.1.8 Podnety, odporúčania a upozornenia

Riaditeľom škôl

- » kontrolovať a hodnotiť pravidelne, systematicky, dôsledne, adresne vyučovacie postupy učiteľov s dôrazom na rovnomerné rozvíjanie kľúčových kompetencií detí, venovať pozornosť:
 - > hodnoteniu detí vrátane formy, spôsobu, rozsahu zaznamenávania zistení a využívaniu poznatkov z pedagogického diagnostikovania v prospech ich osobného rozvoja

- > účinnému aplikovaniu skúseností učiteľmi získanými z absolvovaných programov kontinuálneho vzdelávania v ich priamej výchovno-vzdelávacej činnosti
 - > využívaniu hry v procese učenia sa detí
 - > prispôsobovaniu činností detí s ohľadom na ich výchovno-vzdelávacie potreby, rozvojovú, výkonovú úroveň a momentálne dispozície
 - > prospešnosti autonómneho konania a angažovania sa detí v činnostiach
 - > fyziologickej, zdravotnej účinnosti cvičení a pohybových aktivít
 - > dodržiavaniu metodických odporúčaní, ktoré súvisia s rozvíjaním grafomotorických zručností detí a s nadobúdaním základov, používaním a ovládaním štátneho jazyka
 - > porovnávaniu a konfrontovaniu skúseností detí, príkladov z virtuálneho a reálneho života
 - > počúvaniu detí s porozumením
 - > argumentácii detí vrátane vyjadrenia názorov a postojov v sebareflexii, sebareprezentovaní sa
 - > konkretizovaniu kladného výsledku dieťaťa v činnosti a motivácii menej úspešného dieťaťa alebo dieťaťa, ktoré nesplnilo učebné zadanie
 - > realizovaniu odpočívajúcich činností vrátane odpočinku detí
- » zabezpečovať pre predprimárne vzdelávanie a činnosti súvisiace s výchovou a vzdelávaním detí adekvátne bezpečnostné a hygienické podmienky
 - » rešpektovať pri prijímaní detí do materskej školy a vydávaní rozhodnutí právne predpisy a najvyšší počet detí stanovený príslušným regionálnym úradom verejného zdravotníctva
 - » akceptovať pri vypracovaní školského poriadku právne predpisy a vlastné podmienky školy
 - » organizovať krúžkovú činnosť podľa potrieb a záujmov detí v súlade so školským vzdelávacím programom, pri jej realizovaní rešpektovať psychohygienické požiadavky detí a pedagogické zásady
 - » spolupracovať s poradnými orgánmi na pedagogickom riadení, na skvalitňovaní výchovno-vzdelávacej činnosti a profesijnom rozvoji pedagogických a odborných zamestnancov
 - » vytvárať v spolupráci so zriaďovateľom rovnaké podmienky pedagogickým zamestnancom pre udržiavanie a rozvíjanie ich profesijných kompetencií vrátane zahraničnej stáže
 - » vychádzať pri systéme ďalšieho vzdelávania učiteľov aj z nedostatkov zistených počas hospitácií
 - » zapojiť do tvorby školského vzdelávacieho programu všetkých pedagogických a odborných zamestnancov
 - » rešpektovať pri spracovaní školského vzdelávacieho programu materiály zverejnené na webovom sídle Štátneho pedagogického ústavu, ministerstva školstva a právne predpisy vzhľadom na vecnú i formálnu stránku školského kurikula
 - » iniciovať učiteľov v spolupráci s poradnými orgánmi k realizovaniu vzájomných hospitácií, otvorených hodín s cieľom výmeny odborných skúseností a poznatkov z kontinuálneho vzdelávania, ktoré napomôžu účinnému uskutočňovaniu výchovno-vzdelávacej činnosti podľa školského vzdelávacieho programu

- » uskutočniť v spolupráci s Metodicko-pedagogickým centrom otvorenú hodinu, pedagogický deň pre učiteľov nepilotných materských škôl
- » spolupracovať so zriaďovateľom na skvalitnení materiálno-technického vybavenia školy vrátane didaktických pomôcok
- » zabezpečiť, v spolupráci so zriaďovateľom, asistenta učiteľa, interného odborného zamestnanca a bezbariérové úpravy priestorov materských škôl pre výchovu a vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením
- » zabezpečiť, v spolupráci s príslušným externým odborníkom, informovanosť učiteľov a vypracovanie individuálneho vzdelávacieho programu s ohľadom na vzdelávacie potreby integrovaného dieťaťa so zdravotným znevýhodnením
- » menovať do funkcie zástupcu riaditeľa základnej školy s materskou školou pre materskú školu alebo zástupcu riaditeľa materskej školy len pedagogického zamestnanca, ktorý spĺňa kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti v materskej škole

Zriaďovateľom

- » rešpektovať kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti učiteľa v materskej škole a požiadavky na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca
- » dodržať požadovaný počet kvalifikovaných učiteľov vzhľadom na počet tried a organizáciu výchovy a vzdelávania (striedanie sa učiteľov v dvoch zmenách v triedach s celodennou výchovou a vzdelávaním)
- » vymenovať do funkcie riaditeľa materskej školy na základe výberového konania
- » zosúladiť obsah zriaďovacích listín s právnym stavom
- » zabezpečiť, v spolupráci s riaditeľom, dosiahnutie nastavených podmienok a vízií v školskom vzdelávacom programe obnovením a skvalitnením materiálno-technických podmienok materskej školy
- » podporovať profesijný rozvoj pedagogických zamestnancov a vytvárať im rovnaké podmienky na uplatnenie práva a povinnosti vzdelávať sa
- » podporovať predprimárne vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením zabezpečením asistenta učiteľa, príslušného interného odborného zamestnanca a debarierizácie priestorov školy
- » poskytovať škole v plnej výške príspevok na výchovu a vzdelávanie detí, ktoré majú jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky a rešpektovať zákonom stanovené možnosti (účel) ich využitia

Metodicko-pedagogickému centru

- » zamerať kontinuálne vzdelávanie na štátny vzdelávací program a v tejto súvislosti na praktickú aplikáciu vzdelávacích štandardov jednotlivých vzdelávacích oblastí s využitím účinných metód, foriem a prostriedkov vo výučbe učiteľov vrátane hodnotenia vzdelávacích výsledkov a pokrokov detí, hodnotenia a sebahodnotenia detí

1.2 Základné školy

1.2.1 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania

Komplexné inšpekcie s cieľom zistiť stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu, podmienok výchovy a vzdelávania sa vykonali v **143 ZŠ**, čo tvorilo **6,8 %** z celkového počtu **2 113** základných škôl v SR. Z kontrolovaných subjektov bolo **129** štátnych, **10** cirkevných a **4** súkromné školy. Sídlo v meste malo **45** a sídlo na vidieku **98** škôl, s vyučovacím jazykom slovenským bolo **120** subjektov, s vyučovacím jazykom maďarským **20** a s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským boli **3**. Plnoorganizovaných bolo **92** škôl a zriadené ročníky iba na prvom stupni malo **51** subjektov.

Kritériá a indikátory hodnotenia jednotlivých oblastí sledovaných v priebehu komplexných inšpekcií sú uvedené v časti 3.5 Prílohy v tabuľke č. 29.

Základné údaje o žiakoch

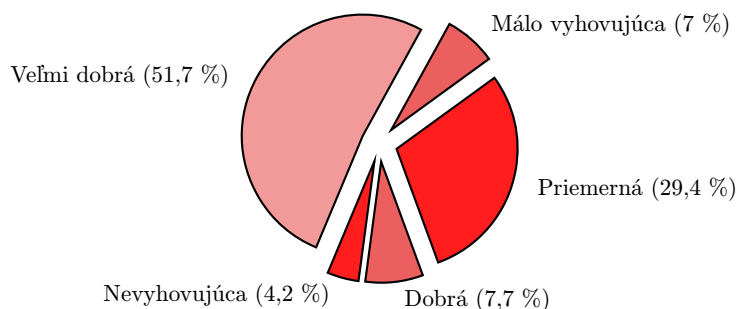
V ZŠ evidovali **27 531** žiakov, z toho **2 515** žiakov so ŠVVP. Diagnostikované zdravotné znevýhodnenie malo **957** žiakov, športovo alebo všeobecné intelektové nadanie **197**. Špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajúce z vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí malo **510** žiakov. Formou *individuálneho vzdelávania* žiakov prvého stupňa sa vzdelávalo 23 žiakov. Riaditelia škôl vydali v aktuálnom školskom roku **382** žiakov, z ktorých **135** pochádzalo z marginalizovaných rómskych komunít, rozhodnutie o povolení plniť povinnú *školskú dochádzku v školách mimo územia SR*.

Triedy nultého ročníka boli zriadené v **8** subjektoch a vzdelávalo sa v nich **135** žiakov zo SZP. Ojedinele boli do nultého ročníka zaradení aj žiaci bez diagnostikovania školskej spôsobilosti a odporúčenia príslušného CPPPaP alebo žiaci, ktorí nespĺňali zákonom stanovené požiadavky na prijatie do nultého ročníka. V predchádzajúcom školskom roku evidovali v nultých ročníkoch **137** žiakov zo SZP. Po vykonaní rediagnostiky v príslušnom poradenskom zariadení sa 105 z nich ďalej vzdelávalo v 1. ročníku bežných tried, 14 v 1. ročníku špeciálnej triedy a 12 žiakov preradili do 1. ročníka špeciálnej školy.

Školský vzdelávací program

Výchovno-vzdelávaciu činnosť usku-točňovali školy v súlade s vyhotovenými ŠkVP a inovovanými ŠkVP pre 1. ročník primárneho vzdelávania a 5. ročník nižšieho stredného vzdelávania, ktoré boli zväčša prispôbolené špecifickým potrebám a podmienkam subjektov i aktuálne revidované. Vzdelávacie programy boli v **74** subjektoch vypracované na veľmi dobrej úrovni, v **11** na dobrej, v **42** na priemernej úrovni. Málo vyhovujúcu úroveň mali programy vyhotovené v **10** subjektoch a nevyhovujúcu v **6** ZŠ.

Graf 10 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v kritériu školský vzdelávací program

Pozitívne zistenia

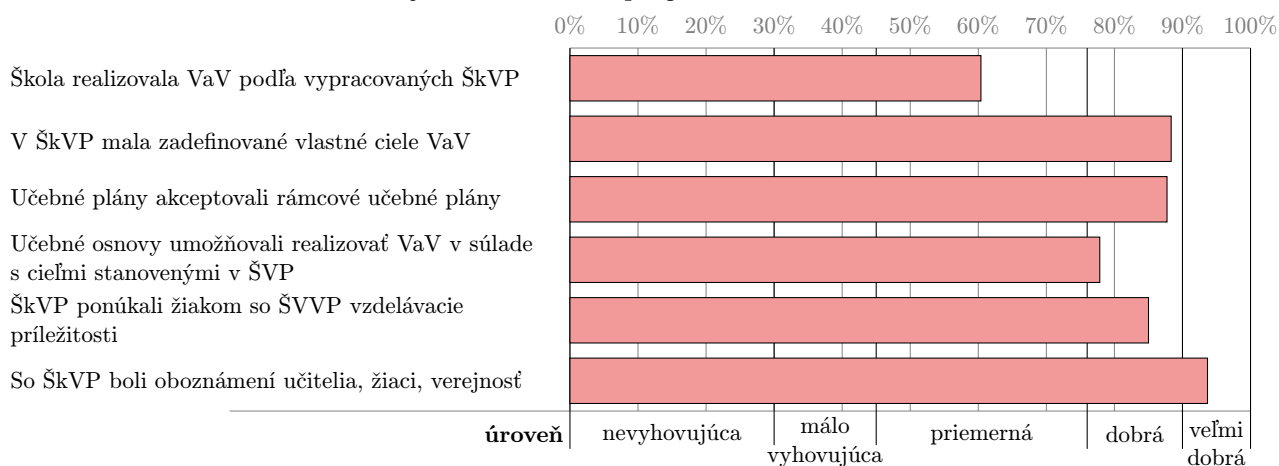
- » vymedzenie cieľov výchovy a vzdelávania v súlade s reálnymi podmienkami a špecifickými potrebami školy a regiónu
- » využitie disponibilných hodín na profiláciu školy, na posilnenie povinných predmetov

Negatívne zistenia

- » nevypracovanie vlastných poznámok k učebným plánom školy týkajúcich sa organizácie výchovno-vzdelávacieho procesu
- » nerozpracovanie niektorých učebných osnov v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom

Statusu strategicky významného dokumentu zodpovedali **ŠkVP** v **60 %** škôl. Poskytovali reálne informácie o ich personálnych, priestorových a materiálno-technických podmienkach. Základnú súčasť programov tvorili **učebné plány** pre primárne vzdelávanie, pre nižšie stredné vzdelávanie, niekde aj pre nultý ročník alebo zriadené špeciálne triedy. Predložené **učebné osnovy** jednotlivých predmetov boli vypracované v rozsahu príslušných vzdelávacích štandardov. Realnosť napĺňania cieľov stanovených v ŠkVP podporovalo posilnenie hodinovej dotácie povinných predmetov alebo využitie disponibilných hodín na profiláciu školy aj zavedením nových predmetov. Realizovať výchovu a vzdelávanie v súlade s princípmi a cieľmi školského zákona v plnom rozsahu a kvalitne neumožňovalo **40 %** ŠkVP. Zistené závažné nedostatky v **učebných plánoch** sa týkali neakceptovania príslušného rámcového učebného plánu, nestanovených alebo nejasne stanovených podmienok a špecifik organizácie vzdelávacieho procesu. Predložené **učebné osnovy** vzdelávacích predmetov primárneho a nižšieho stredného vzdelávania neboli vyhotovené v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom a rámcovým učebným plánom, ojedinele nezodpovedali potrebám a rozvojovým možnostiam žiakov so ZZ alebo zo SZP. Vzdelávanie žiakov so ZZ sa v 15 % škôl realizovalo bez vypracovaných individuálnych vzdelávacích programov. V 2 ZŠ nevhodná realizácia učiva prierezovej témy *ochrana života a zdravia* do ŠkVP vzhľadom na osobitosti primárneho a nižšieho stredného vzdelania ohrozovala formovanie želateľných pozitívnych hodnotových postojov žiakov.

Graf 11 Hodnotenie školských vzdelávacích programov

Riadenie školy

V **54** subjektoch dosiahlo riadenie školy veľmi dobrú úroveň, v **42** dobrú a v **41** subjektoch bolo na priemernej úrovni. Málo vyhovujúcu úroveň malo v **6** školách.

Pozitívne zistenia

- »» zapojenie žiakov do školských a mimoškolských aktivít významne ovplyvňujúcich ich záujem o vzdelávanie

Negatívne zistenia

- »» málo účinný vnútorný systém kontrolnej činnosti – neprijímanie opatrení k skvalitneniu výchovno-vzdelávacej činnosti školy, neanalyzovanie výsledkov z hospitácií, nerealizovanie následnej kontroly plnenia opatrení
- »» neposkytovanie primeranej pozornosti výchove a vzdelávaniu žiakov so zdravotným znevýhodnením, žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia z marginalizovaných rómskych komunít

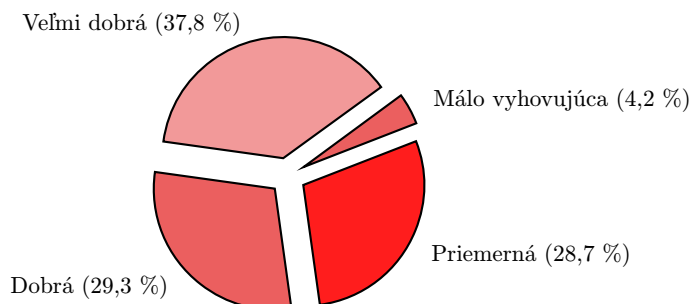
V prevažnej väčšine subjektov mali vnútorné predpisy a súbory dokumentov súvisiacich s procesom výchovy a vzdelávania, organizáciou i riadením školy vypracované, ojedinele ich neprerokovali v pedagogickej rade. Menej pozornosti venovali v 11 % škôl aktuálnemu a pravidelnému vedeniu triednej **pedagogickej dokumentácie**. **Výkon štátnej správy v prvom stupni** v štátnych školách, rozhodovanie v cirkevných a v súkromných školách sa realizoval prevažne v súlade s právnymi predpismi. Nedostatky sa v tejto oblasti vyskytli takmer v štvrtine škôl.

Členovia metodických združení a predmetových komisií sa zväčša podieľali na riešení výchovno-vzdelávacích problémov menej úspešných jednotlivcov, kooperovali pri tvorbe kritérií hodnotenia a klasifikácie žiakov, pri realizácii prenosu informácií a poznatkov z ďalšieho vzdelávania učiteľov. Aktivity poradných orgánov v 15 % škôl boli v tejto oblasti len formálne.

Nekomplexný prístup k **vnútornej kontrole a hodnoteniu** sa prejavil vo viac ako v polovici kontrolovaných subjektov v neprijímaní opatrení na odstránenie zistených nedostatkov, v nerealizovaní následnej kontroly, neoverovaní účinnosti uplatnených opatrení. V pätine škôl nemali kritériá hodnotenia a klasifikácie žiakov vypracované alebo boli rozpracované len pre niektoré predmety, niekde ich stanovili v rozpore s ustanoveniami príslušného metodického pokynu na hodnotenie a klasifikáciu žiakov. Ojedinele nastavené spôsoby a metódy diagnostikovania úrovne vedomostí žiakov neumožňovali dostatočne rešpektovať vzdelávacie bariéry i osobitý štýl ich učenia sa.

V činnosti pedagogických kolektívov dominovali organizácia a realizácia aktivít spoločenského, kultúrneho, športového charakteru, spolupráca s verejnosťou, s kultúrnymi inštitúciami, vytváranie partnerstiev so školami v regióne, v zahraničí, dobrovoľnícka činnosť a účasť na charitatívnych akciách. Vytváranie pozitívnej **klímy a kultúry** bolo silnou

Graf 12 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti riadenie školy

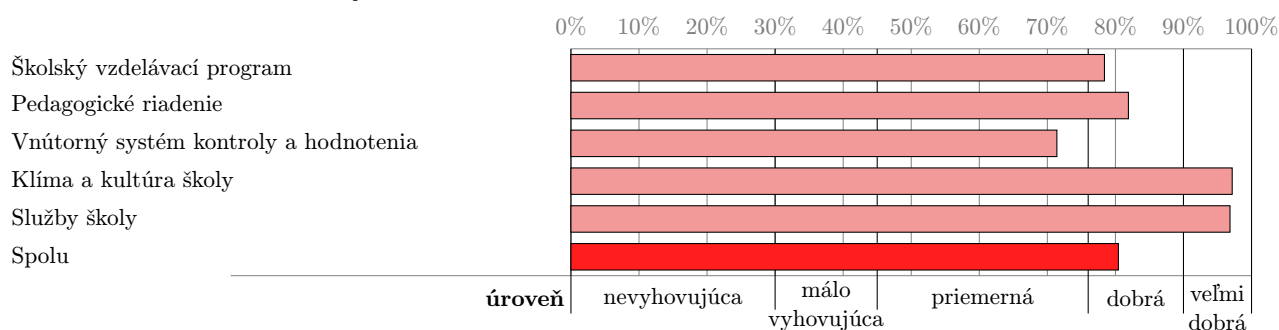

stránkou komunit škôl. V anonymnom dotazníku vyjadrilo 68 % respondentov z 4 386 žiakov 5. až 8. ročníka svoju spokojnosť so školou, ktorú navštevovali. Bezpečne sa v škole cítilo 81 % žiakov, obavy z niektorých spolužiakov vyjadrilo 12 %. So správaním spolužiakov nebolo spokojných 58 % respondentov, 25 % si myslelo, že nezaujímavé vyučovacie hodiny boli dôvodom neprimeraného správania sa žiakov a 19 % oslovených sa domnievalo, že učitelia neuplatňovali napomenutia a pokarhania stanovené v školskom poriadku dôsledne.

V plnoorganizovaných školách i v subjektoch so zriadenými ročníkmi len v primárnom vzdelávaní bola práca **výchovných poradcov** orientovaná najmä na riešenie aktuálnych výchovných a vzdelávacích problémov žiakov, vrátane žiakov so ŠVVP. V oblasti profesijnej orientácie žiakov druhého stupňa absentovalo v ich činnosti odborné poradenstvo so zreteľom na školské a profesijné záujmy jednotlivcov.

Riadenie školy dosiahlo celkovo v kontrolovaných subjektoch dobrú úroveň.

Graf 13 Riadenie školy

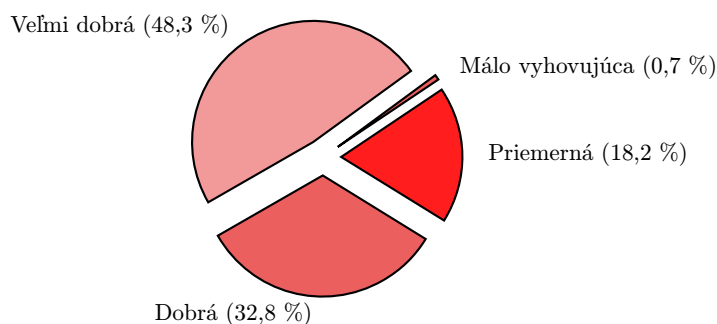
Podmienky výchovy a vzdelávania

Vytvorenie primeraných personálnych, priestorových i materiálno-technických podmienok napomáhalo školám plniť ciele výchovy a vzdelávania stanovené v školských programoch. V 69 subjektoch dosiahli podmienky výchovy a vzdelávania veľmi dobrú úroveň, v 47 dobrú a v 26 subjektoch boli na priemernej úrovni. Málo vyhovujúcu úroveň mala 1 škola.

Pozitívne zistenia

- » účelné a bezpečné využívanie priestorov škôl na realizáciu výchovno-vzdelávacej, záujmovej a mimoškolskej činnosti
- » pôsobenie školských koordinátorov v oblasti realizácií preventívnych aktivít

Graf 14 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

Negatívne zistenia

- » nezabezpečenie monitoringu zameraného na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov a príznakov šikanovania s vyhodnotením zistení a prijímaním potrebných opatrení
- » nedodržiavanie fyziologických, hygienických podmienok výchovy a vzdelávania pri zabezpečovaní organizácie vyučovania
- » nevybudovanie základných učebných priestorov pre vyučovanie telesnej/telesnej a športovej výchovy a prírodovedných predmetov

Kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie spĺňali vedúci pedagogickí zamestnanci takmer vo všetkých kontrolovaných subjektoch, okrem 8 riaditeľov škôl a 6 zástupcov riaditeľov. Zabezpečenie výchovno-vzdelávacej činnosti učiteľmi, ktorí spĺňali kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky, nebolo dostatočné v predmetoch *informatika, občianska náuka, fyzika, chémia* a vo *výchovných predmetoch*. Vyššie percento neodborne odučených hodín bolo zaznamenané v predmetoch *technika* (57,9 %) a *svet práce* (37,6 %). Úplne neodborne sa tieto predmety vyučovali v 36 školách.

Vo vzťahu k počtu žiakov a k realizácii cieľov ŠkVP mala väčšina zo sledovaných škôl vybudované primerané **vnútorné a vonkajšie priestory a materiálno-technické vybavenie**. Bezbariérový prístup mala iba tretina školských budov. Komplexné plnenie učebných osnov predmetu *telesná a športová výchova* v 19 % subjektoch čiastočne obmedzovala absencia telocvične a nevybudovaním odborných učební bolo oslabené rozvíjanie praktických zručností žiakov v prírodovednej oblasti. *V 3 školách sa z dôvodu vysokého počtu prevažne rómskych žiakov realizovalo vyučovanie v dvoch zmenách.*

Monitorované školy boli vybavené funkčnou didaktickou technikou a prostriedkami IKT, ojedinele mali niekde nedostatok učebníc, ktoré ústrednou dodávkou včas nedoručili, alebo chýbali edukačné programy, kompenzačné a učebné pomôcky prevažne na realizáciu praktických aktivít, laboratórnych cvičení.

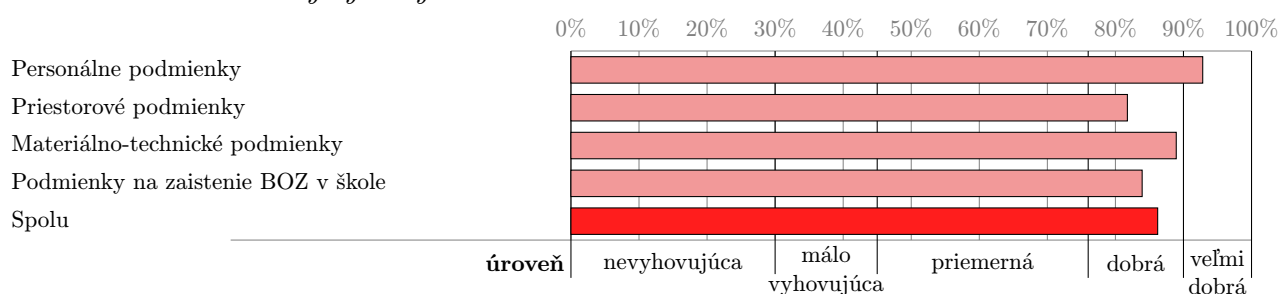
Pri organizácii vyučovania a vyhotovovaní rozvrhov hodín takmer v štvrtine subjektov nedodržiavali základné fyziologické, psychické a hygienické potreby žiakov a učiteľov. Nedostatky sa týkali realizovania vyučovania v 1. ročníku v popoludňajších hodinách; nedodržania najvyššieho počtu žiakov v triede pre žiakov s mentálnym postihnutím ľahkého stupňa v kombinácii s iným postihnutím alebo nedodržania najvyššieho počtu žiakov v triede s rôznymi ročníkmi; prekročenie najvyššie stanoveného počtu žiakov v triede; nedodržania stanoveného začiatku a ukončenia vyučovania alebo dĺžky vyučovacích hodín a prestávok či určeného počtu vyučovacích hodín v jednom dni.

Podmienky **bezpečnosti a ochrany zdravia** boli v školách zväčša zaistené. V subjektoch mali vypracované školské poriadky, ustanovenú funkciu školského koordinátora prevencie a niekde vyhotovené aj interné smernice o prevencii šikanovania. Koordinátori spolu s triednymi učiteľmi vo viac ako v polovici škôl realizovali monitoring zameraný na zistenie postojov a osobných skúseností žiakov s omamnými látkami a alkoholom alebo na odhaľovanie negatívnych prejavov v správaní žiakov a šikanovania. Komplexné spracovanie výsledkov z dotazníkových prieskumov nevykonávali. Údaje z dotazníka pre žiaka zadávaného v čase inšpekcie upozornili na viaceré nedostatky v tejto oblasti. Pravidlá školského poriadku nepoznalo 33 % a jeho obsah nevedelo posúdiť 12 % opýtaných. Z 348 členov žiackych parlamentov spolupracovalo so školským koordinátorom prevencie 43 %, nespupracovalo 24 % a 32 % koordinátora prevencie nepoznalo. Osobnú skúsenosť so šikanovaním v škole

malo 25 % žiakov. Medzi najčastejšie prejavy šikanovania patrilo slovné urážanie, ponižovanie, telesné napadnutie. Žiaci sa so šikanovaním zverili rodičom, triednemu učiteľovi, priateľovi alebo spolužiakovi. Na linku dôvery zavolalo len 15 žiakov a nikomu sa so šikanovaním nezverilo 365 žiakov (8,3 %). Svedkami šikanovania počas prestávky bolo 43 % a mimo budovy školy 18 % respondentov. Členovia žiackej školskej rady sa zasadani výchovných komisií prevažne nezúčastňovali a len v neceljej štvrtine škôl sa prostredníctvom školského parlamentu podieľali na príprave a organizovaní preventívnych programov a školských aktivít.

Podmienky výchovy a vzdelávania boli v školách celkovo na dobrej úrovni.

Graf 15 Podmienky výchovy a vzdelávania

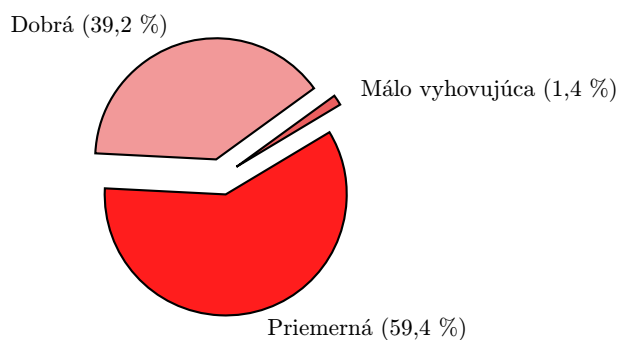

Priebeh výchovy a vzdelávania

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa boli sledované **5 923** hospitáciami, z nich na vyučovacích hodinách v nultom ročníku bolo vykonaných 31 hospitácií, v špeciálnych triedach 90, na prvom stupni ZŠ **2 860** a na druhom stupni **2 942**.

V **56** subjektoch dosiahol výchovno-vzdelávací proces dobrú úroveň, v **85** priemernú a v **2** školách mal edukačný proces málo vyhovujúcu úroveň.

Graf 16 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti priebeh výchovy a vzdelávania

Positívne zistenia

- » názorné sprístupňovanie poznatkov s efektívnym využitím učebných pomôcok
- » vytváranie bezpečnej priateľskej pracovnej atmosféry vyučovania využívaním verbálneho pozitívneho hodnotenia

Negatívne zistenia

- » nestanovenie výchovných cieľov zameraných na formovanie hodnotových postojov s premyslenou spätnou kontrolou ich plnenia
- » nediferencovanie úloh a činností s ohľadom na rozdielne vzdelávacie štýly jednotlivcov a rozdielnu úroveň ich vzdelávacích schopností a zručností

Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií žiakov v kontrolovaných predmetoch primárneho a nižšieho stredného vzdelávania

Vyučujúci počas vyučovania vytvárali svojim pozitívnym povzbudzujúcim prístupom priateľskú pracovnú atmosféru. Na štvrtine z hospitovaných hodín chýbalo komplexné vymedzenie **výchovno-vzdelávacích cieľov** v súlade s požiadavkami na vedomosti a zručnosti vzdelávacieho štandardu alebo vymedzenie afektívnych cieľov s výraznejšou orientáciou na rozvíjanie želateľných hodnotových postojov. Na tretine hodín absentovalo premyslené realizovanie záverečnej spätnej väzby, overenie pochopenia a osvojenia nových poznatkov a zároveň plnenia cieľov vyučovacej hodiny. Učebnice, učebné texty a učebné i kompenzačné pomôcky boli účelne využité najmä v expozičnej a fixačnej fáze procesu. Na viac ako polovici hodín bola použitá aj didaktická audiovizuálna technika. V bežných triedach temer na pätine vyučovacích hodín učitelia nezohľadňovali vzdelávacie potreby začlenených žiakov, neuplatňovali špecifické didaktické intervencie. V triedach s väčším počtom začlenených žiakov len ojedinele pomáhali učiteľom aj špeciálni pedagógovia a v triedach nultých ročníkov asistenti učiteľa.

Rozvíjanie **poznávacích kompetencií** podporovali pedagógovia vytváraním správnych predstáv, vedením žiakov k aktívnemu využívaniu osvojených pojmov, postupov, algoritmov. V dostatočnej a vyváženej miere uplatňovali motiváciu, evokáciu a medzipredmetové vzťahy. Zadania prevažne nediferencovali s ohľadom na rozličné vzdelávacie schopnosti, na rôznosť vedomostného potenciálu či na rozdielne vzdelávacie štýly žiakov. Celkovo absentovala personalizácia edukačného procesu. Zadávané úlohy a činnosti boli zamerané na porozumenie, zapamätanie, aplikáciu i na praktické využívanie nadobudnutých zručností, zriedka aj na hľadanie viacerých alternatívnych spôsobov riešenia. Približne na polovici z hospitovaných hodín (najviac na hodinách predmetov zo vzdelávacej oblasti *človek a spoločnosť* – 59 % a najmenej na hodinách *matematiky* – 43 %) uplatňovali vyučujúci aj zadania na rozvoj vyšších myšlienkových procesov. Obsah úloh prevažne prepájal už osvojené vedomosti s novými poznatkami z rôznych oblastí a predmetov. Žiaci pri hľadaní spojitostí medzi informáciami zo súvislých i z nesúvislých textov boli menej samostatní, úspešne riešiť náročnejšie úlohy dokázali len s pomocou učiteľov.

Proces rozvíjania **kompetencií k celoživotnému učeniu** sa bol na hodinách málo zreteľný, a nie vždy efektívny. Pozornosť a sústredenosť žiakov k práci udržiavali učitelia priebežným pozitívnym oceňovaním ich výkonov. Pri hodnotení klasifikačným stupňom (tretina hospitovaných hodín) zväčša absentoval slovný komentár k pozitívam i k nedostatkom vo výkone žiakov. Spôsob rozvíjania sebahodnotiacich spôsobilostí nevedol jednotlivcov k uvedomovaniu si silných a slabých stránok svojho učenia sa, nevedol ich k zodpovednosti za vlastné výsledky. Sebahodnotiace vyjadrenia žiakov boli stručné, neucelené, neopierali sa o znalosť kritérií a postupov hodnotenia.

Vytváranie predpokladov pre rozvíjanie **komunikačných kompetencií** patrilo k silným stránkam hospitovaných hodín. Vyučujúci stimulovali záujem žiakov o učenie kladením otvorených otázok, tvorením dialógov, aktivizáciou k súvislému jazykovému prejavu, zážitkovým učením, rôznymi hrovými formami. Ojedinele im neposkytli dostatočný priestor na formulovanie vlastných otázok, na tvorbu krátkych dialógov niekde aj z dôvodu nedostatočne osvojenej elementárnej slovnej zásoby jednotlivcov. Stabilným pozitívom vo výučbe predmetov vzdelávacej oblasti *jazyk a komunikácia* bolo výrazné stimulovanie žiakov k práci s textom, čítaniu a počúvaniu s následnou kontrolou porozumenia textu a prezentovania získaných poznatkov.

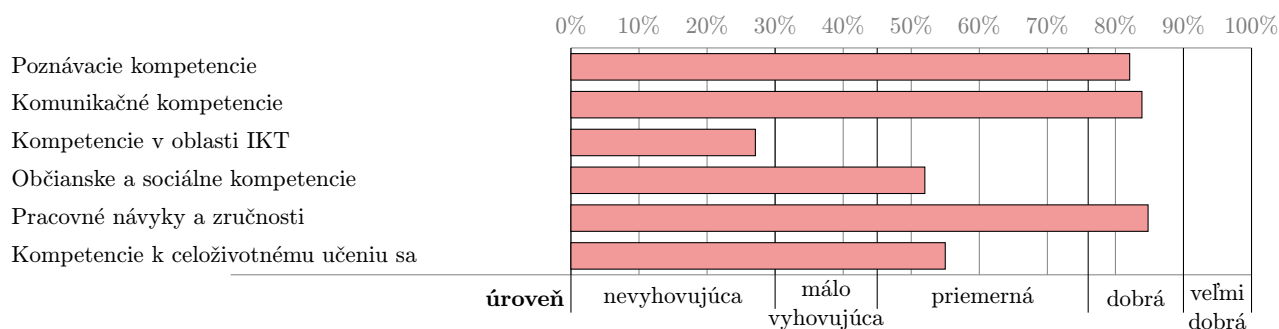
Rozvíjanie **občianskych a sociálnych kompetencií**, aj z dôvodu nestanovenia afektívnych cieľov vyučovania, zväčša absentovalo napriek tomu, že preberané témy poskytovali množstvo podnetov na prezentovanie hodnotových postojov žiakov. Rozvíjanie sociálnych kompetencií obmedzovala preferovaná frontálna organizácia výučby. Sotva polovica z monitorovaných hodín sa vyznačovala dynamickým striedaním skupinovej a frontálnej práce. V spôsobe organizovania skupinovej práce sa vyskytovali viaceré nedostatky, ktoré znižovali úroveň edukačného procesu a efekt kooperatívnych činností.

Možnosť osvojiť si správne **pracovné návyky a zručnosti** mali žiaci predovšetkým pri manipulácii s rôznymi učebnými pomôckami, pri riešení praktických a aplikačných úloh, pri cvičení s telocvičným náradím a náčiním a pri vykonávaní činností s rôznymi nástrojmi v odborných učebniach.

Rozvíjanie **digitálnych zručností** žiakov patrilo k najmenej podporovanej kompetencii na sledovaných vyučovacích hodinách aj napriek tomu, že väčšina škôl disponovala prostriedkami IKT. Preukázať osvojené zručnosti pri práci s interaktívnou tabuľou, s výukovým programom či s internetom mohli žiaci iba na necelú štvrtinu hospitovaných hodín. Odbornosť vyučovania *informatickej výchovy/informatiky* nebola primerane zabezpečená učiteľmi spĺňajúcimi kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky, na prvom stupni dosiahla **54 %** a na druhom stupni **65 %**.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa kontrolovaných predmetov na prvom a druhom stupni boli na priemernej úrovni.

Graf 17 Hodnotenie rozvíjania kľúčových kompetencií

1.2.2 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie inkluzívneho vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a žiakov z marginalizovaných rómskych komunít

Skupinu kontrolovaných subjektov tvorilo **21** prevažne spádových škôl pre viaceré okolité obce a tiež školy, ktoré sa nachádzali v blízkosti vyčlenených rómskych osád. Z nich bolo plnoorganizovaných **15** a neplnoorganizovaných **6** škôl, **10** malo sídlo v meste a **11** na vidieku. S vyučovacím jazykom slovenským bolo **19** škôl a s vyučovacím jazykom maďarským boli **2** subjekty.

Základné údaje

V školách evidovali **4 979** žiakov, z nich **186** žiakov diagnostikovali v CPPPaP špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajúce z ich vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí. Školy navštevovalo aj **685** žiakov z marginalizovaných rómskych komunít, z ktorých viacerí pochádzali z prostredia sociálne vylúčených rómskych lokalít.

Tabuľka 2 Prehľad o počte škôl a počte žiakov zo SZP a z MRK

Kraj	Počet			
	ZŠ	Žiaci	Žiaci zo SZP	Žiaci z MRK
Nitriansky	4	788	14	29
Banskobystrický	9	2 305	93	242
Prešovský	5	1 278	79	283
Košický	3	608	0	131
Spolu	21	4 979	186	685

V školskom roku 2015/2016 bol v 1 z kontrolovaných škôl s vyšším počtom žiakov zo SZP z MRK zaznamenaný fenomén *white flight* – únik detí pochádzajúcich z majoritnej spoločnosti zo školy. Do 1. ročníka nenastúpilo 5 nerómskych žiakov. Povinnú školskú dochádzku v školách mimo územia Slovenskej republiky plnilo 47 žiakov zo SZP, z nich boli 2 žiaci z MRK.

Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rovnakých podmienok výchovy a vzdelávania v školskom prostredí

Výchovno-vzdelávaciu činnosť v bežných triedach i v špeciálnych triedach zriadených na prvom a druhom stupni zabezpečovali v školách prevažne učitelia spĺňajúci kvalifikačné predpoklady i osobitné kvalifikačné požiadavky na výkon pedagogickej činnosti. Odbornosť vyučovania dosiahla v školách 82 % až 100 %. Na jednej škole bola odbornosť vyučovania zabezpečená len na 57,8 %, v ďalších 3 subjektoch učili v špeciálnych triedach na druhom stupni vyučujúci, ktorí nespĺňali požiadavky na výkon pedagogickej činnosti. V primárnom vzdelávaní pomáhali pedagógom v edukácii aj asistenti učiteľov, ktorí neovládali rómsky jazyk. V školách zväčša chýbali odborní zamestnanci – asistent vychovávateľa, sociálny pedagóg, psychológ, niekde aj špeciálny pedagóg, ktorí by spoločne s pedagógmi školy tvorili inkluzívne vzdelávacie tímy.

Základné **pedagogické dokumenty** mali v subjektoch prevažne vypracované v zmysle princípov a cieľov výchovy a vzdelávania stanovených v školskom zákone. Len ojedinele bolo v ŠkVP jasne pomenované inkluzívne zameranie školy – pripravenosť vyrovnávať individuálne nerovnosti medzi žiakmi, primerane reagovať na odlišné vzdelávacie potreby žiakov, vrátane žiakov so ŠVVP, zo SZP, z MRK. Opatrenia zamerané na prekonanie jazykovej bariéry žiakov sa v ŠkVP nenachádzali, žiaci prijímaní do 1. ročníka primerane komunikovali v slovenskom alebo maďarskom jazyku. V učebných plánoch boli disponibilnými hodinami posilnené najmä povinné vyučovacie predmety. V niektorých subjektoch s vyšším zastúpením žiakov zo SZP z MRK zaradili do učebných plánov aj novovytvorené predmety – *domov a práca, rómsky jazyk, rómske reálie, spoločenská výchova*. Pri vzdelávaní žiakov so ZZ začlenených v bežných triedach alebo vzdelávaných v špeciálnych triedach spolupracovali pedagógovia s odbornými zamestnancami poradenských centier, ktorí zabezpečovali diagnostické a priebežné rediagnostické vyšetrenia jednotlivcov s cieľom posúdiť ich aktuálnu mentálnu úroveň a následne odporučiť vhodnú formu, metódy i postupy edukácie.

Podporné opatrenia vo výchove a vzdelávaní žiakov z MRK

V kontrolovaných subjektoch boli **priestorové i materiálno-technické podmienky** primerane vybudované. V interiéroch budov sa nachádzali spoločné šatne, hygienické zariadenia, priestory na trávenie prestávok, stravovacie priestory. V jednej ZŠ boli *rómski žiaci druhého stupňa neopodstatnene vylúčení zo spoločných stravovacích priestorov školy*. Väčšina škôl mala učebne vhodne vybavené klasickým školským nábytkom a interaktívnou tabuľou.

Učebnice, učebné a kompenzačné pomôcky boli žiakom školy, vrátane žiakov zo SZP a z MRK, poskytované v rovnakom množstve. Ojedinele, z dôvodu ich častej straty a poškodzovania, mali žiaci určený súbor učebníc len na prácu v škole a pracovné listy na domácu prípravu.

Príspevky určené na skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania žiakov zo SZP sa využívali na nákup učebných pomôcok, základných hygienických potrieb, na úhradu mzdy pre asistentov učiteľov. Jednotlivci, ktorí navštevovali ŠKD, mali znížený alebo odpustený príspevok na čiastočnú úhradu nákladov za starostlivosť poskytovanú v školskom zariadení. Projekt celodennej výchovno-vzdelávacej starostlivosti realizovali len v 3 z kontrolovaných škôl. Rómski žiaci nemali zväčša záujem o popoludňajšiu činnosť v klube, aktívnejšie sa zúčastňovali činnosti v záujmových útvaroch. V školách, v ktorých boli ustanovené žiacke školské rady, nemali žiaci zo SZP a z MRK svoje zastúpenie.

Jedným zo silných motivačných podnetov k pravidelnej dochádzke žiakov z MRK do školy patrilo využitie príspevku na dotáciu poplatku za stravovanie v školskej jedálni. V nižšom ako 9. ročníku ukončilo **povinnú školskú dochádzku** v predchádzajúcom školskom roku **10** žiakov zo SZP a **20** žiakov z MRK. Opatrenia prijímané školami na zlepšenie povinnej školskej dochádzky žiakov a ich úspešnosti vo vzdelávaní boli zväčša málo účinné. Zákonní zástupcovia žiakov zo SZP viaceré ponúkané možnosti spolupráce zväčša neakceptovali.

Formy vzdelávania žiakov zo SZP a z MRK

Triedy nultého ročníka boli zriadené na 2 školách. Navštevovalo ich 19 žiakov zo SZP, z nich 15 žiakov z MRK, ktorí nedosiahli školskú spôsobilosť a nebol u nich predpoklad na zvládnutie prvého ročníka. K prínosom absolvovania nultého ročníka patrili podľa vyjadrení riaditeľov škôl najmä osvojenie základov samoobslužných, hygienických a sociálnych návykov i zlepšenie komunikačných schopností žiakov.

Formou školskej integrácie sa v bežných triedach vzdelávalo celkovo **131** žiakov z MRK, z nich na prvom stupni 54 a na druhom stupni 77 žiakov. Riaditelia škôl uprednostňovali edukáciu žiakov z MRK so ZZ s ľahkou mentálnou retardáciou v špeciálnych triedach pred vzdelávaním v bežných triedach. V zriadených **špeciálnych triedach** (21) evidovali celkom **178** žiakov, z nich bolo **143** žiakov z MRK. Pri ich edukácii rešpektovali pedagogickí zamestnanci závery z diagnostických vyšetrení a odporúčania odborných zamestnancov poradenských zariadení. Stav zaraďovania žiakov z MRK do špeciálnych tried bez realizovania príslušných vyšetrení v 2 ZŠ a vzdelávanie žiakov z MRK v oddelených triedach v ďalších 2 ZŠ posúdila ŠŠI ako *neopodstatnené vylúčenie rómskych žiakov z hlavného vzdelávacieho prúdu a nezabezpečenie ich vzdelávania v triedach spolu s majoritnou populáciou*.

Priebeh vyučovania a učenia sa

Celkovo bolo v triedach primárneho i nižšieho stredného vzdelávania, ktoré navštevovali aj žiaci zo SZP alebo žiaci z MRK, vykonaných **502** hospitácií. Výchovno-vzdelávaci proces bol realizovaný v otvorenej pracovnej atmosfére, bez náznakov diskriminačných prejavov, vo vyhovujúcich priestorových podmienkach tried s dobrým materiálno-technickým vybavením. Výber foriem a metód vyučovania prevažne rešpektoval vekové osobitosti žiakov. Absentovalo výraznejšie uplatňovanie špecifických metód a foriem práce v špeciálnych triedach a triedach, kde sa vzdelávali len rómski žiaci. V **nultom ročníku** kládli učiteľky primerané požiadavky na výkon žiakov, optimalizovali učebnú záťaž s ohľadom na ich rozdielne schopnosti a pracovné tempo. Pri aktivitách nie vždy dokázali koordinovať činnosť jednotlivcov, neposkytli žiakom jednoznačné pokyny k práci, nevyžadovali dôsledné plnenie určených

postupov. Do aktívnej komunikácie sa žiaci prevažne nezapájali, nedokázali sa samostatne a súvisle vyjadrovať. Ojedinele nedodržiavali pravidlá správania. V **bežných triedach** učitelia vzhľadom na prevažujúce slabé vzdelávacie výsledky žiakov, často ovplyvnené aj nedostatočnou, prípadne chýbajúcou domácou prípravou, uplatňovali prevažne individuálny prístup, predĺžený výklad. Záujem o učenie menej úspešných jednotlivcov, ku ktorým vo veľkej miere patrili aj rómski žiaci, podporovali pozitívnym verbálnym hodnotením, podnecovaním k zodpovednosti, uvedomeniu si významu vykonávaných činností pre získavanie nových poznatkov a k zdokonaľovaniu svojich zručností. Pri interaktívnych činnostiach boli žiaci zo SZP zaradovaní do skupín s intaktnými žiakmi. Rómski žiaci v nižších ročníkoch prejavovali záujem o učenie, aktívne sa zúčastňovali činností vo výchovno-vzdelávacom procese, spontánne sa zapájali najmä do hrových aktivít a činností, v ktorých uplatňovali svoje prirodzené predpoklady pre pohybové zručnosti. Vo vyšších ročníkoch ich záujem o bežné komunikačné aktivity súvisiace s ústnym i písomným prejavom výrazne klesal. Pozitívnym sa javilo zistenie, že vo vyššej miere prejavovali záujem o praktické činnosti s učebnými pomôckami, s prostriedkami IKT, mali záujem o demonštračné pokusy na hodinách *biológie, chémie, fyziky*. Aktívne sa zapájali aj do pohybových činností na hodinách *telesnej a športovej výchovy*. Počas hospitácií neboli zaznamenané prejavy segregácie, intolerancie. Prítomní asistenti učiteľa, najmä na prvom stupni, pracovali individuálne so žiakmi so ŠVVP, z MRK alebo s určenou skupinou žiakov. Vyučujúci v **špeciálnych triedach** uplatňovali na hodinách rôzne formy výkladu nového učiva, pravidelne overovali úroveň pochopenia a osvojenia poznatkov. Žiakov nevedli cielene k aktívnemu vyjadrovaniu sa, zadávali im prevažne jednoduché úlohy vyžadujúce si najmä už osvojené manuálne a motorické zručnosti. V triedach, ktoré navštevovali iba **žiaci z MRK**, volili vyučujúci predovšetkým pomalšie tempo práce, využívali predĺžený, prípadne skupinový výklad, žiakom poskytovali dlhší čas na riešenie úloh. Dôraz kládli na fixáciu učiva, na jeho časté a pravidelné opakovanie. V priebehu vyučovacích hodín zadávali aj úlohy manuálneho oddychového charakteru. Rómski žiaci boli najmä pri skupinovej práci pasívnejší ako ich rovesníci, nemali vybudovaný pocit spoluúčasti na riešení zadanej úlohy. Ich komunikačné zručnosti, úroveň ústnej i písomnej formy prejavu vo vyučovacom jazyku, boli zväčša nedostatočné.

1.2.3 Implementácia Národného štandardu finančnej gramotnosti do ŠkVP na prvom stupni

Cieľom inšpekcii v 143 ZŠ (129 štátnych, 10 cirkevných, 4 súkromných) bolo zistiť mieru implementácie dokumentu Národného štandardu finančnej gramotnosti do ŠkVP na prvom stupni. ZŠ pristúpili k implementácii dokumentu, jeho obsahu, charakteristiky, cieľov, tematických okruhov finančnej gramotnosti, stanovili metódy a formy jeho uplatnenia v určených predmetoch jednotlivých ročníkov v zmysle odporúčaných pokynov Metodiky pre zapracovanie NŠFG vydané ministerstvom školstva do ŠkVP primárneho a nižšieho stredného vzdelávania na rôznej úrovni. Zvýšenú pozornosť venovali zapracovaniu čiastkovej kompetencie týkajúcej sa významu boja proti korupcii, ochrany proti praniu špinavých peňazí a ochrany finančných záujmov Európskej únie a čiastkovej kompetencie vzťahujúcej sa na princípy ochrany spotrebiteľov.

Tabuľka 3 Implementácia NŠFG do ŠkVP na prvom stupni ZŠ

Kraj	Počet kontrolovaných ZŠ	Zpracovanie NŠFG do ŠkVP ISCED1		
		komplexne	čiastočne	bez zapracovania
Bratislavský	8	4	4	0
Trnavský	16	5	7	4
Trenčiansky	14	1	13	0
Nitriansky	16	5	6	5
Banskobystrický	33	11	18	4
Žilinský	24	7	17	0
Prešovský	13	9	2	2
Košický	19	5	11	3
SR	143	47	78	18

V **32,9 %** škôl mali NŠFG zapracovaný komplexne vo vzdelávacom programe školy, stratégie vzdelávania vo finančnej oblasti a v oblasti manažmentu osobných financií zdôraznili vyhotovením samostatného dokumentu. Výber tém zohľadňoval špecifické potreby a vekové osobitosti žiakov primárneho vzdelávania a rozvíjal schopnosť orientovať sa vo sfére peňazí. Do učebných osnov príslušných predmetov boli podrobne zapracované vybrané témy a rovnako podrobne boli rozvinuté celkové a čiastkové kompetencie, ktoré by mal žiak v oblasti finančnej gramotnosti získať. Stanovili sa očakávané úrovne osvojenej šírky poznatkov, adekvátnych zručností a skúseností v oblasti finančného vzdelávania a manažmentu osobných financií. Implementácia NŠFG nadväzovala na obsah dokumentu aj do vybraných predmetov druhého stupňa ZŠ. V ďalších **54,6 %** škôl z dôvodu neustanovenia koordinátora finančnej gramotnosti alebo z dôvodu menej efektívnej spolupráce učiteľov v metodických orgánoch príslušné témy zapracovali čiastočne alebo formou prílohy. Pedagogickí zamestnanci len ojedinele využili možnosť tvorivo pristupovať k spracovaniu obsahu NŠFG a navrhnúť do učebných osnov niektorého z predmetov aj ďalšie témy.

Obsah NŠFG vôbec neimplementovalo do ŠkVP a ani nerozpracovalo ako samostatný dokument **12,6 %** ZŠ. Podpora rozvíjania vzdelávania vo finančnej oblasti a v oblasti manažmentu osobných financií bola v týchto školách málo premyslená, nesystematická. Vedúci pedagogickí zamestnanci nedelegovali na metodické orgány kompetenciu rozpracovať obsah NŠFG do učebných osnov vybraných predmetov. Zodpovednosť za implementovanie vhodných tém do vzdelávacieho procesu a zodpovednosť za výber primeraných metód a foriem prevzali prevažne samotní učitelia.

Na väčšine kontrolovaných ZŠ sa pedagogickí zamestnanci oboznámili s materiálom NŠFG samoštúdiom alebo v rámci **interného** školenia na zasadnutí poradných orgánov, alebo pedagogických rád. **Externého** vzdelávania v oblasti finančnej gramotnosti sa v tomto školskom roku zúčastňoval minimálny počet učiteľov. Časť pedagógov absolvovala vzdelávanie, ktoré zabezpečovali vzdelávacie a finančné inštitúcie. **Funkcia koordinátora finančnej gramotnosti** bola ustanovená iba na pätine kontrolovaných ZŠ. V školách, kde mali ustanovených koordinátorov finančnej gramotnosti, usmerňovali postupy pri implementácii NŠFG do jednotlivých predmetov a zabezpečovali pre žiakov rôzne aktivity, súťaže, besedy, realizovali činnosti v oddeleniach ŠKD, spolupracovali s odborníkmi, finančnými inštitúciami a organizáciami. K výučbe finančnej gramotnosti neboli všetky školy primerane vybavené názornými učebnými pomôckami a metodickými materiálmi podnecujúcimi rozvoj finančnej gramotnosti. Pedagogickí zamestnanci väčšiny škôl čerpali informácie z dostupných

webových portálov, metodických a odborných príručiek, pracovali s výukovými programami prostredníctvom interaktívnych tabúl, notebookov a taktiež svojpomocne vyhotovenými učebnými pomôckami.

Informovanosť z oblasti finančného vzdelávania zabezpečovali školy rôznymi formami. Zákonným zástupcom žiakov poskytovali informácie prostredníctvom ŠkVP zverejnených na webových stránkach škôl, na plenárnych rodičovských združeníach a triednych aktívoch rodičov, no aj napriek tomu ich informovanosť o zámeroch, princípoch a cieľoch finančného vzdelávania bola nepostačujúca, informácie dostali spravidla vo všeobecnej rovine.

Zapojenie sa **nízkeho počtu učiteľov do externého vzdelávania** ponúkaného vzdelávacími inštitúciami a slabšie zabezpečená informovanosť rodičov o tejto oblasti mali negatívny dopad na rozvíjanie kompetencií v oblasti finančného vzdelávania a manažmentu osobných financií.

1.2.4 Vplyv kontinuálneho vzdelávania na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu

Vplyv kontinuálneho vzdelávania na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu sa sledoval v **143 ZŠ**, z toho v **129 štátnych**, **10 cirkevných** a **4 súkromných ZŠ**.

V riadenom rozhovore bolo oslovených 1 848 pedagogických zamestnancov, z ktorých **79 %** uviedlo, že v posledných piatich rokoch absolvovali viaceré inovačné a aktualizácie formy kontinuálneho vzdelávania zamerané na zvyšovanie odborných poznatkov a zručností, modernizáciu a digitalizáciu vzdelávania. Zahranicnej stáže v rámci mobility pedagogických zamestnancov sa zúčastnilo **7 %** pedagógov. Cieľom stáží bolo zdokonaľovanie sa v cudzích jazykoch a najmä metodika a kreatívna metodológia vyučovania cudzích jazykov, práca s textom.

Tabuľka 4 *Prehľad absolvovaného vzdelávania oslovených pedagogických zamestnancov*

Prehľad absolvovaného vzdelávania oslovených pedagogických zamestnancov	Počet
Počet oslovených pedagogických zamestnancov	1 848
Počet pedagogických zamestnancov, ktorí sa zúčastnili v ostatných piatich rokoch niektorej z foriem kontinuálneho vzdelávania	1 459
Vzdelávanie orientované na ciele, metódy a formy práce	1 145
Vzdelávanie orientované na spôsoby hodnotenia výkonov žiakov	470
Vzdelávanie orientované na diagnostiku učebných štýlov žiakov	486
Vzdelávanie orientované na tvorbu testov	442
Vzdelávanie orientované na tvorbu učebných osnov	194
Vzdelávanie orientované na tvorbu učebných textov	457
Vzdelávanie orientované na tvorbu softvéru, resp. prácu so špecifickými softvéri	488
Vzdelávanie orientované na prácu s interaktívnou tabuľou	933
Vzdelávanie iného zamerania	649
Počet pedagogických zamestnancov, ktorí sa nezúčastnili v ostatných piatich rokoch niektorej z foriem kontinuálneho vzdelávania	368

Riaditelia škôl vo väčšine subjektov podporovali odborný rast pedagogických zamestnancov, umožňovali im zúčastňovať sa rôznych foriem vzdelávania organizovaného vzdelávacími organizáciami prostredníctvom akreditovaných študijných programov alebo projektov.

Výber druhov vzdelávania pedagogických zamestnancov bol podmienený škálou ponúkaných foriem kontinuálneho vzdelávania poskytovaného akreditovanými organizáciami,

zväčša MPC. Učitelia, ktorí absolvovali niektorú z foriem kontinuálneho vzdelávania, uviedli, že vo svojej priamej výchovno-vzdelávacej činnosti aplikovali získané poznatky a zručnosti. Na základe hospitačnej činnosti bolo zistené, že vo výchovno-vzdelávacom procese naďalej prevládali tradičné metódy a formy práce. Efektívne a zážitkové metódy zamerané na pomoc žiakom nadobúdať kľúčové kompetencie neboli využívané v dostatočnej miere. Na sledovaných hodinách ich využilo len **33 %** vyučujúcich. Medzi najslabšie rozvíjané kompetencie žiakov patrilo rozvíjanie digitálnych zručností, rozvoj kritického a hodnotiaceho myslenia, komunikácia a rozvíjanie vzájomnej spolupráce. Hodnotením hospitovaných hodín sa len čiastočne potvrdili vyjadrenia učiteľov o uplatňovaní nových trendov vo vyučovaní a prínose absolvovaných vzdelávacích aktivít pre ich každodennú prácu.

Prenos nových poznatkov medzi členmi predmetových komisií bol zväčša realizovaný interne, najčastejšie iba formou diskusie a krátkej verbálnej informácie (57,7 %), v minimálnej miere formou pedagogického dňa (2,5 %). Najväčším **nedostatkom** pri prenose a aplikácii poznatkov, informácií, zručností zo vzdelávania jednotlivým členom metodických orgánov bola nízka miera organizovania otvorených hodín, metodických dní a realizovania vzájomných hospitácií. Vo vyjadreniach učiteľov prevládal názor, že obsah ponúkaných vzdelávacích programov im má umožniť získavať adekvátne vedomosti a znalosti potrebné na zmenu tradičnej školy na učiacu sa školu. V obsahu vzdelávania **absentovali praktické aktivity** (lektori z praxe) na zdokonaľovanie zručností pedagógov. Ročný plán kontinuálneho vzdelávania mali školy vypracovaný v súlade s profiláciou školy.

1.2.5 Úroveň dosiahnutých kompetencií žiakov 9. ročníka v oblasti finančnej gramotnosti

Štátna školská inšpekcia testovanie uskutočnila v dňoch 3. a 4. 2. 2016 formou plánovanej tematickej inšpekcie. Test sa skladal z 30 úloh, ktoré vychádzali z očakávaní vymedzených v Národnom štandarde finančnej gramotnosti. **3 405** žiakov 9. ročníka z **217** škôl dosiahlo úspešnosť na úrovni **50,6 %**, z čoho vyplýva, že žiaci nedosiahli také kompetencie, ktoré by preukazovali osvojenie si minimálnych požiadaviek na funkčnú finančnú gramotnosť. Najlepšie, **nadpriemerné výsledky** dosiahli žiaci *len v jednej téme*, a to **Finančná zodpovednosť** (75 %). V *4 témach* žiaci dosiahli **nižšiu ako 50 %-nú úspešnosť** (**Úver a dlh** – 49 %, **Sporenie a investovanie** – 46 %, **Plánovanie a hospodárenie** – 42 % a **Riadenie rizika a poistenie** – 36 %), z čoho možno usúdiť, že v rámci týchto tém nedosiahli ani polovicu čiastkových kompetencií vymedzených NŠFG.

Len **1,7 %** z testovaných žiakov dosiahlo úspešnosť **na úrovni lepšej ako 80 %** a **9,3 %** z nich úspešnosť **lepšiu ako 70 %**. Najväčší podiel žiakov (45 %) dosiahol úspešnosť medzi 40 % až 60 %.

Z hľadiska pohlavia dosiahli chlapci lepší výsledok (52 %) ako dievčatá (50 %). Z analýzy výsledkov vyplynulo, že chlapci dosiahli v úlohách, ktorých riešenie vyžadovalo využívať matematické zručnosti a vedomosti, signifikantne lepšie výsledky ako dievčatá.

Testovanie potvrdilo pretrvávajúci silný vplyv socioekonomického a kultúrneho statusu rodiny na vzdelávacie výsledky slovenských žiakov, čo sa obzvlášť významne prejavilo v porovnaní dosiahnutých výsledkov žiakov pochádzajúcich z marginalizovaných rómskych komunit s výsledkami ostatných žiakov. Žiaci z MRK dosiahli v testovaní finančnej gramotnosti významne horší výsledok (28 %) ako ostatní žiaci (51 %).

Žiaci zo škôl s *vyučovacím jazykom slovenským* dosiahli signifikantne vyššiu úspešnosť

než žiaci zo škôl s *vyučovacím jazykom maďarským*. Úspešnosť žiakov zo škôl s vyučovacím jazykom slovenským bola **51,7 %** a žiakov zo škôl s vyučovacím jazykom maďarským len **37,1 %**.

Z výsledkov žiakov podľa typu zriaďovateľa vyplynulo, že žiaci navštevujúci štátne školy dosiahli mierne lepší výsledok ako žiaci cirkevných a súkromných škôl. Vecný rozdiel v úspešnosti podľa zriaďovateľa bol však minimálny a rozdielom nie je potrebné venovať pozornosť.

Žiaci mestských škôl dosiahli lepší výsledok (51 %) ako žiaci vidieckych škôl (49 %).

Z porovnaní výsledkov žiakov vyplynulo, že žiaci zo škôl, v ktorých počet tried na druhom stupni presahoval 12 („veľké školy“), dosiahli celkovo lepšie výsledky než žiaci v ostatných veľkostných typoch škôl.

Polročná klasifikácia žiakov z vyučovacieho jazyka a z matematiky bola priamo úmerná ich úspešnosti, t. j. čím mali žiaci lepšiu klasifikáciu, tým dosiahli vyššiu úspešnosť, pričom žiaci zo škôl s vyučovacím jazykom slovenským dosiahli významne vyššiu úspešnosť ako žiaci zo škôl s vyučovacím jazykom maďarským pri jednotlivých stupňoch klasifikácie.

V priebehu tematickej inšpekcie boli zadané *dotazníky* riaditeľom kontrolovaných subjektov, prostredníctvom ktorých sa zisťoval spôsob **implementácie NŠFG**, ako aj personálne a materiálno-technické vybavenie vo vzťahu k napĺňaniu jeho obsahu. Ďalej boli zadané dotazníky aj žiakom, ktoré boli zamerané na spôsob a vnímanie výučby v oblasti finančnej gramotnosti v škole a na vzťah žiaka k finančným prostriedkom (zdroje príjmov žiaka a stratégia miňania peňazí).

Výsledky dotazníka, podrobná analýza a odporúčania sú súčasťou *Správy z testovania žiakov 9. ročníka – Finančná gramotnosť žiakov ZŠ*.

1.2.6 Stav a úroveň školskej integrácie

Tematické inšpekcie s cieľom zistiť stav a úroveň školskej integrácie sa uskutočnili v **34 ZŠ** s vyučovacím jazykom slovenským. Štátnych bolo **30** škôl, **2** školy boli súkromné, **2** cirkevné. V školách bolo spolu **13 437** žiakov, **7 %** z nich sa vzdelávalo formou školskej integrácie. Ďalšie **4 %** žiakov mali diagnostikované špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, ale z dôvodu ľahkého stupňa zdravotného znevýhodnenia alebo nezájmu rodičov neboli integrovaní. Najviac integrovaných žiakov malo vývinové poruchy učenia, tvorili **56 %** všetkých integrovaných žiakov, **6** žiakov malo diagnostikované všeobecné intelektové nadanie.

Podmienky vyučovania integrovaných žiakov

Integráciu v **44 %** škôl koordinoval najmä výchovný poradca, školský špeciálny pedagóg v spolupráci so zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie poskytoval odborné služby v **56 %** škôl. Školským psychológom disponovalo **29 %** škôl, v **56 %** škôl pracoval asistent učiteľa a v **21 %** škôl sa na integrácii podieľal aj iný zamestnanec. Takmer všetky školy (**97 %**) pri integrácii **spolupracovali** s CPPPaP a ČŠPP, väčšina škôl aj s odbornými lekármi, v nemalej miere tiež so špeciálnymi školami a Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie, ojedinele s inými odborníkmi.

Väčšina pedagogických zamestnancov si zvyšovala svoju odbornosť v oblasti školskej integrácie ďalším odborným vzdelávaním, individuálnym štúdiom, aj na zasadnutiach metodických orgánov, aplikovanie ich nadobudnutých vedomostí bolo však vo vzťahu k integrovaným žiakom veľmi malé, takmer so žiadnym efektom vo výchovno-vzdelávacom procese.

Úprava prostredia pre integrovaných žiakov bola vykonaná v 94 % škôl. Odborné činnosti realizovali špeciálni pedagógovia, logopédi a psychológovia vo svojej samostatnej pracovni, individuálne alebo skupinové vyučovanie špeciálnymi pedagógmi sa uskutočňovalo v samostatných učebniach, oboje len v minimálnej miere. Počet zriadených učební na individuálne/skupinové vyučovanie integrovaných žiakov v rámci úprav prostredia pre tento účel (47 % škôl) nepreukázal ich efektívne využitie (7 % z celkového počtu hospitovaných hodín). **Umiestnenie žiaka** v triede takmer vždy určovalo jeho zdravotné znevýhodnenie.

Na 85 % vyučovacích hodín pedagógovia využívali bežné učebné **pomôcky**, len v minimálnej miere didaktickú a výpočtovú techniku. Žiaci so zdravotným postihnutím mali vlastné kompenzačné pomôcky. Špeciálne učebné pomôcky poskytla integrovaným žiakom štvrtina učiteľov. Integrovaní žiaci s mentálnym postihnutím používali väčšinou učebnice a pracovné listy pre špeciálne školy. Pri práci so žiakmi s intelektovým nadaním školy využívali aj doplnkovú literatúru, alternatívne učebnice, počítačovú techniku s napojením na internet, audiotechniku.

Dokumentácia súvisiaca so školskou integráciou

Možnosti a podmienky vzdelávania žiakov so ŠVVP boli v prevažnej miere do ŠkVP zapracované. Individuálne integrovaní žiaci mali vypracovaný Návrh na vzdelávanie dieťaťa alebo žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v materskej škole, základnej škole, strednej škole a v špeciálnej škole vedený na predpísanom tlačive. Jeho súčasťou boli väčšinou všetky požadované náležitosti vrátane **individuálnych výchovno-vzdelávacích programov**. **Nedostatkom** niektorých programov bolo formálne vypracovanie, nezpracovanie alebo povrchné zapracovanie odporúčaní poradenských zariadení, nevytvorenie odporúčaných úprav učebných osnov, nepravidelné vyhodnocovanie, aktualizácia a ich nedôsledné uplatňovanie v praxi (hlavne výberu a prispôsobenia metód a foriem práce). Negatívom niekoľkých škôl bolo nedodržiavanie učebného plánu pri vzdelávaní niektorých integrovaných žiakov, nie všetky školy zabezpečili pre žiakov učebnice a pracovné zošity pre špeciálne školy. Výkon štátnej správy v prvom stupni a rozhodovanie (o oslobodení od vyučovania v jednotlivých predmetoch, od povinnosti dochádzať do školy) boli zväčša v súlade s právnymi predpismi, niekedy s vecnými nedostatkami. V mnohých ŠkVP neboli vyšpecifikované podmienky a formy podpory integrovaných žiakov. **Fotokópiu dokumentácie** integrovaných žiakov po ich prijatí do základných a stredných škôl posielali výchovní poradcovia takmer vždy až na žiadosť rodičov alebo školy, 4 školy (z 34) si túto povinnosť nesplnili.

Organizácia vyučovania integrovaných žiakov

Integrovaní žiaci boli vzdelávaní podľa aktuálnych ŠkVP pre bežnú ZŠ so zohľadnením ŠVVP integrovaných žiakov, v malej miere podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s mentálnym postihnutím. Vyučovali sa v **triedach** a odborných učebniach spoločne s intaktnými žiakmi, zriedka formou individuálneho/skupinového vyučovania. Vzdelávanie na prvom stupni ZŠ zabezpečovali kmeňoví **učitelia**, na druhom stupni učitelia s potrebnou aprobáciou, často s pomocou **asistentov učiteľa** (50 %). **Špeciálni pedagógovia** sa len ojedinele zúčastňovali vyučovania vo dvojici s učiteľom alebo vzdelávali integrovaných žiakov individuálne/v skupinách v samostatnej učebni, resp. vo vlastnej pracovni. **Osobní asistenti** žiaka sa na vyučovaní nepodieľali. **Špecializovaným učiteľom pre nadaných žiakov**, ktorý pôsobil zároveň ako kmeňový učiteľ, bol 1 pedagóg. Na základe žiadosti zákonných zástupcov, odporúčania poradenských zariadení alebo odborných lekárov riaditeľa škôl rozhodli o úplnom alebo čiastočnom **oslobodení** 8 % integrovaných žiakov **od vyučovania**

v niektorom predmete alebo jeho časti. Oslobodení žiaci boli prítomní na vyučovaní alebo sa zdržiavali vo vyhradenej miestnosti. Niektorí, s informovaným súhlasom zákonného zástupcu, neboli prítomní na prvej a poslednej vyučovacej hodine. **Od povinnosti dochádzať do školy** bolo oslobodených 29 % integrovaných žiakov (obyčajne pri zníženom počte vyučovacích hodín). Z dôvodu nutnosti kompenzácie postihnutia a na základe odporúčania poradenských zariadení zaradili niektoré školy do obsahu vzdelávania pre 16 % integrovaných žiakov **špecifické predmety**. Vyučovanie špecifických predmetov bolo zabezpečené na 80 % kvalifikovanými pedagógmi a odbornými zamestnancami. Niektoré ZŠ vytvárali aj **ďalšie podmienky pre integrovaných žiakov** ako muzikoterapiu, arteterapiu, pracovné terapie, logopedické cvičenia, tvorivé dielne, stimulačno-inhibičný program pre žiakov s poruchami pozornosti, súťaže, krúžkovú činnosť. Žiaci s **intelektovým nadaním** sa vzdelávali v triede s kmeňovým učiteľom, v Bratislavskom kraji sa časť vyučovania realizovala v triede vyššieho ročníka.

Výchovno-vzdelávací proces s integrovanými žiakmi

V triedach s integrovanými žiakmi sa uskutočnilo **452** hospitácií na vyučovacích predmetoch prvého a druhého stupňa ZŠ. Vo výchovno-vzdelávacom procese s integrovanými žiakmi učiteľia väčšinou preferovali klasické vyučovacie metódy, **nedostatočne** uplatňovali individuálny prístup, diferenciaciu učiva, kooperatívne vyučovanie, striedanie priamej a nepriamej činnosti vo vzťahu k integrovaným žiakom, málo využívali špeciálne učebné a kompenzačné pomôcky, neuplatňovali spätnú väzbu. Pri overovaní vedomostí a hodnotení týchto žiakov nie vždy rešpektovali odporúčania poradenských zariadení, čo znižovalo efektivitu práce. Žiaci prejavovali záujem o učenie najmä v procese, v ktorom učiteľia zadávali jasné požiadavky úloh, diferencované osobitosťami individuálnej integrácie, s jasnou predstavou ohodnotenia ich splnenia, teda prejavili konkrétny záujem o integrovaných žiakov. Integrovaní žiaci pracovali väčšinou spolu s intaktnými a zapájali sa do spoločnej činnosti celej triedy, primeraný čas na odpoveď a vypracovanie úlohy im bol však poskytnutý. Schopnosť samostatne pracovať vykazovalo viac ako 80 % integrovaných žiakov. Žiaci dostávali málo príležitostí prezentovať svoje poznatky a výsledky samostatnej práce, k sebahodnoteniu viedla žiakov len pätina učiteľov. Overovanie správnosti vykonania pridelených úloh sa realizovalo frontálne. Prevažovalo slovné **hodnotenie** pred klasifikáciou, klasifikácia bola zvýhodnená bodovaním a vyčíslením chýb. Integrovaní žiaci väčšinou javili záujem o vzdelávacie aktivity, boli však menej aktívni a tvoriví. **Asistenti učiteľa** sa zúčastňovali na vyučovaní v triedach s vyšším počtom žiakov so ŠVVP alebo ťažším postihnutím, pracovali podľa pokynov vyučujúceho učiteľa, boli prínosom pre efektivitu výchovno-vzdelávacieho procesu a atmosféru triedy. Žiaci s **intelektovým nadaním** pracovali v skupine aj individuálne, plnili viac náročnejších úloh, počas hodiny mali možnosť používať počítač s výukovým programom. Žiaci s **mentálnym postihnutím** a **poruchami učenia** nedokázali bez pomoci učiteľov alebo asistentov učiteľa zvládať riešenie pridelených úloh. Vo vzťahu k týmto žiakom na väčšine hodín obsah učiva zodpovedal úrovni rozumových schopností. Štruktúrované učenie, nácvik sociálnych a komunikačných zručností pri edukácii žiakov s **autizmom** sa neuplatňovali. Niektorí integrovaní žiaci, hlavne na prvom stupni ZŠ, vyrušovali svojím nevhodným správaním intaktných žiakov, tiež výkon praktickej činnosti žiakov s mentálnym postihnutím bol rušivým elementom pri riešení úloh intaktných žiakov. Niektorí učiteľia napriek tomu, že poznali diagnózu integrovaných žiakov a boli oboznámení s ich individuálnym výchovno-vzdelávacím programom, vo výchovno-vzdelávacom procese nedokázali uplatniť odporúčania poradenských zariadení, predovšetkým vo vzťahu k žiakom s vývinovými poruchami učenia.

Atmosféra tried bola pokojná, postoj integrovaných žiakov k učiteľom a spolužiakom bol pozitívny. Spolužiaci sa k nim správali tolerantne a empaticky, podľa potreby aj nápomocne. V prípadoch neprispôsobivých spolužiakov sa správali nezaujato až odmietavo.

Odborná činnosť/vyučovanie špeciálnym pedagógom

Odborní zamestnanci škôl poskytovali odborný servis integrovaným žiakom v oblasti vedenia ich dokumentácie, participácie na tvorbe individuálnych výchovno-vzdelávacích programov, poskytovania metodickéj pomoci a poradenských služieb žiakom, ich zákonným zástupcom i pedagógom školy. Spolupracovali s odbornými zamestnancami CPPPaP a CŠPP, výchovným poradcom, koordinátorom prevencie, triednymi učiteľmi, učiteľmi jednotlivých predmetov a asistentmi učiteľov. Odborné intervencie špeciálnych pedagógov boli zamerané na korekciu a nápravu porúch učenia, rozvoj sluchového a zrakového vnímania, pamäti, pravoľavej a priestorovej orientácie, jemnej motoriky a grafomotoriky, koncentrácie a pozornosti, cvičenia rozvíjali slovnú zásobu, predstavivosť, čitateľské a komunikačné zručnosti a rovnako aj vôľové vlastnosti a zmysel pre povinnosť. Korekcie boli zacielené aj na problémy v oblasti základných matematických operácií a číselných predstáv. Pri korekčných cvičeniach boli využívané rôzne techniky, špeciálne, kompenzačné a názorné pomôcky. Žiaci s poruchou aktivity a pozornosti písali samostatné klasifikované práce. Ďalšie aktivity smerovali k individuálnej príprave začlenených žiakov na písomné a ústne odpovede. Individuálnu prácu so žiakmi alebo skupinou žiakov špeciálni pedagógovia vykonávali v samostatných učebniach alebo osobných pracovniach počas vyučovania, hlavne počas výchovných predmetov i po vyučovaní. Žiaci pracovali so záujmom a bez stresu. Prácu odborných zamestnancov negatívne ovplyvňovali nízke úväzky špeciálnych pedagógov na školách a chýbajúci logopédi na vyučovanie špecifických predmetov pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou.

Iné zistenia z dotazníka riaditeľom škôl

Riaditelia škôl upozornili na **negatíva** súvisiace s náročnosťou práce, s financovaním škôl vzdelávajúcich integrovaných žiakov, s problémami s obsadzovaním miest školských špeciálnych pedagógov, školských psychológov a asistentov učiteľa, s vysokým počtom integrovaných žiakov v triede, s nedostatkom času na individuálny prístup, na nedostatočnú spoluprácu s rodičmi, ľahostajnú spoluprácu rodičov s odbornými zamestnancami školy, nízku pripravenosť a metodickú podporu učiteľov, na zneužívanie školskej integrácie na získavanie úľav a ospravedlnenia nedostatkov vo výsledkoch detí. Vzhľadom na zistenie, že až 80 % integrovaných žiakov je schopných samostatnej práce na vyučovaní, prichádza do úvahy otázka skutočnej potreby integrácie niektorých skupín žiakov. Riaditelia škôl poukázali aj na nedostatočnú podporu zriaďovateľa, na nedostatočné vybavenie škôl kompenzačnými a špeciálnymi učebnými pomôckami. Poukazovali aj na problematické zabezpečenie vzdelávania žiakov s mentálnym postihnutím formou školskej integrácie, vybavenie učebnicami pre špeciálne ZŠ, zdĺhavosť odborných vyšetrení. Pri vyššom počte žiakov s poruchami učenia alebo aktivity a pozornosti v jednej triede je sťažená práca učiteľa, ktorý sa nemôže individuálne venovať všetkým žiakom so ŠVVP. Z vyjadrení škôl vyplynula žiadosť o legislatívne ustanovenie možnosti ukončenia individuálnej integrácie žiaka bez súhlasu zákonného zástupcu v prípade zlej spolupráce s rodinou (odmietanie spolupráce so školou a odbornými zamestnancami).

1.2.7 Stav a úroveň uplatňovania výchovy a vzdelávania k ľudským právam

Štátna školská inšpekcia v súlade s plnením úloh *Akčného plánu výchovy a vzdelávania k ľudským právam MŠVVaŠ SR na roky 2015 – 2020* vykonala v **81 ZŠ**, čo predstavuje **3,8 %** z celkového počtu 2 113 ZŠ v SR, inšpekcie s cieľom zistiť stav a úroveň výchovy a vzdelávania k ľudským právam.

Základné údaje

Z vybraných **81 ZŠ** bolo **67** štátnych, **12** cirkevných, **2** boli súkromné, **56** subjektov sídlilo v meste a **25** na vidieku. Vyučovacím jazykom slovenským malo **71** škôl, vyučovacím jazykom maďarským **9**. Kontrolované subjekty celkovo navštevovalo **28 472** žiakov, z toho **3 455** žiakov so ŠVVP, z nich bolo **1 779** žiakov so ZZ, **752** nadaných žiakov a **924** žiakov zo SZP. Subjekty evidovali **128** žiakov – cudzincov a **3** žiakov – utečencov.

Implementácia výchovy a vzdelávania k ľudským právam do výchovno-vzdelávacej činnosti škôl

Takmer vo všetkých kontrolovaných školách možno pozitívne hodnotiť preukázateľné implementovanie ľudsko-právnych tém súvisiacich s multikultúrnou výchovou, s osobnostným a sociálnym rozvojom žiakov do ŠkVP, do tematických celkov i do obsahového vymedzenia učiva učebných osnov obsahovo príbuzných vyučovacích predmetov. Všetky subjekty prejavili snahu kooperovať so zákonnými zástupcami žiakov, so sociálnymi partnermi a s inými vzdelávacími subjektmi. K základným cieľom výchovy a vzdelávania patrilo vytvorenie bezpečného neohrozujúceho prostredia s priateľskou a tvorivou klímou. *Školské poriadky* upravovali podrobnosti o výkone práv a povinností žiakov a ich zákonných zástupcov v súlade so školským zákonom, vychádzali zo základných medzinárodných dokumentov. Podľa vyjadrenia väčšiny riaditeľov škôl žiaci na tvorbe školského poriadku prevažne participovali. Koordinátori prevencie zabezpečovali aktívnu ochranu predchádzania sociálno-patologických javov a riešenia ich príznakov v spolupráci s poradenskými centrami. Realizovali ju prevažne prostredníctvom preventívnych programov pre rôzne vekové kategórie žiakov. Výraznejší rozdiel medzi školami sa prejavil najmä v príprave a v organizácii monitoringu zameraného na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov a príznakov šikanovania. Pozorované zmeny v správaní sa žiakov i vyskytujúce sa výchovno-vzdelávacie problémy jednotlivcov riešili triedni učitelia aj s príslušnými odborníkmi z poradenských centier. V niektorých školách sa *monitoring prevencie a odhaľovania nežiaducich javov v správaní žiakov a príznakov šikanovania vykonával len formálne. Negatívne signály týkajúce sa vzťahov medzi žiakmi a celkovej klímy v triednych kolektívoch neanalyzovali, niekde ich riešenie odsúvali.* Vyskytli sa aj školy, v ktorých monitoring odhaľovania negatívnych javov v správaní žiakov vôbec *nerealizovali*.

Hodnotenie úrovne dosiahnutých výsledkov žiakov v predmete občianska náuka

Testovania sa v **81 ZŠ** zúčastnilo **1 299** žiakov 9. ročníka, z nich bolo **1 073** žiakov štátnych škôl, **188** cirkevných a **38** žiakov súkromných škôl. Počet žiakov 9. ročníka, ktorí sa zúčastnili administrovania testu v mestských školách, bol **961** a vo vidieckych školách **338**. V školách s vyučovacím jazykom maďarským písalo test **137** žiakov a v školách s vyučovacím jazykom slovenským **1 162**. Úspešnosť žiakov sa posudzovala podľa kritérií stanovených ŠPÚ: <0 % – 39 %) slabá úroveň, <40 % – 59 %) priemerná úroveň, <60 % – 100 %) dobrá úroveň.

Výsledné hodnotenie vedomostných testov v jednotlivých školských rokoch akcentovalo skutočnosť, že žiaci *nemali dostatočne osvojené základné teoretické vedomosti o ľudských právach* (dosiahnutá **priemerná úroveň – 58,7 %**). Pozitívne však možno hodnotiť dosiahnutú úspešnosť žiakov pri riešení modelových situácií (**dobrá úroveň – 82 %**). *Učitelia občianskej náuky vo výchovno-vzdelávacom procese častejšie uplatňovali aplikovanie poznatkov v praxi, využívali diskusiu, zážitkové učenie, hranie rolí a iné aktivizujúce vyučovacie metódy.*

Tabuľka 5 Porovnanie dosiahnutej úspešnosti žiakov v teste s meraniami v predchádzajúcich školských rokoch

Cyklus monitorovania	Počet škôl	Počet žiakov 9. ročníka	Úspešnosť žiakov 9. ročníka ZŠ v teste z občianskej náuky v %	
			Základné vedomosti	Praktická aplikácia
1. 2007 – 2008	80	2 081	67,7	83,5
2. 2009 – 2011	80	1 739	61,0	81,5
3. 2012 – 2014	80	1 718	61,2	82,2
4. 2015 – 2016	81	1 299	58,7	82,0

Porovnaním úspešnosti žiakov zo škôl jednotlivých krajov SR boli najúspešnejší žiaci Trenčianskeho kraja. Náročnosť testu, ktorý vypracovali odborní zamestnanci ŠPÚ, bola pre žiakov základných škôl pomerne nízka, stanovené kritériá na posudzovanie úspešnosti sa javili mierne poddimenzované.

Tabuľka 6 Úspešnosť žiakov ZŠ v jednotlivých krajoch SR a celková úspešnosť v %

Kraj	Počet žiakov	Základné vedomosti (%)	Praktická aplikácia teoretických poznatkov (%)
Bratislavský	136	57,8	82,2
Trnavský	167	55,2	80,0
Trenčiansky	139	66,6	86,1
Nitriansky	200	57,3	81,3
Žilinský	153	58,9	83,0
Banskobystrický	145	57,5	83,9
Prešovský	168	57,6	76,6
Košický	191	59,8	83,9
Úspešnosť v SR	1 299	58,7	82,0

Vyhodnotenie dotazníka o extrémizme

Dotazník o extrémizme sa zadával v **81 ZŠ** v SR žiakom **8. ročníka**. Celkovo sa do administrovania dotazníka zapojilo **1 297** respondentov, z nich bolo **1 089** žiakov štátnych, **168** cirkevných a **40** žiakov súkromných škôl. V školách s vyučovacím jazykom maďarským bol dotazník zadaný **143** respondentom a **1 161** žiakom v školách s vyučovacím jazykom slovenským. V subjektoch so sídlom v meste sa testovania zúčastnilo **952** žiakov 8. ročníka a so sídlom na vidieku **345** žiakov.

Zdroje informácií o extrémizme

Respondenti v dotazníku určili poradie aktívne využívaných zdrojov informácií o extrémizme: *televízia – 65 %, internet – 44 %, škola – 39 %*. S extrémizmom sa doposiaľ vôbec nestretlo 10 % respondentov a takmer 5 % už malo s extrémizmom aj osobnú skúsenosť. Informácie z *ulice* získalo 12 % respondentov. V Košickom kraji túto skupinu tvorilo až 17 % respondentov a v Bratislavskom kraji len 4 %. Pomerne alarmujúce sa javilo zistenie, že *rodina*

– *rozhovory s rodičmi* sa umiestnila v poradí až na siedmom mieste, nižšie ako ulica. V kruhu rodiny sa žiaci o extrémizme rozprávali najmenej v Žilinskom (4 %) a v Bratislavskom kraji (6 %).

Symbols a prejavy extrémizmu v komunite školy

Z oslovených žiakov sa v triede alebo v škole s *nosením oblečenia s rôznymi typickými nápismi, nosením maskáčov, bombier* nikdy nestretlo 37 % respondentov, niekedy 51 % a často sa stretávalo 11 % respondentov. Najčastejšie v triede alebo v škole videli spolužiaka oblečeného v takomto odevu respondenti z Prešovského (71 %) a Nitrianskeho kraja (61 %). S prejavom *intolerancie a nenávisť k ľuďom s iným názorom* sa v škole alebo triede nikdy nestrela viac ako polovica (53 %) opýtaných a menej často sa s takýmto správaním už stretlo 38 % žiakov. Podľa 8 % respondentov ich spolužiaci často v škole prejavovali intoleranciu a nenávisť k ľuďom s iným názorom. S *negatívnym vyjadrením k rase a k národu*, burcovaním proti Židom a Maďarom sa v škole nikdy nestretlo 52 % respondentov a takmer polovica priznala, že takéto vyjadrovanie počula.

V školských priestoroch nebolo nikdy svedkami *distribúovania materiálov propagujúcich extrémizmus* 69 % žiakov a viac ako štvrtina respondentov, naopak, bola svedkom propagovania extrémizmu. Najmä respondenti z Prešovského kraja (42 %) sa s propagáciou materiálov (letáky, plagáty, nálepky, nášivky, trička, CD...) podporujúcich idey extrémizmu v školskom prostredí stretávali. Informácie o tom, že spolužiaci *vlastnia rôzne zbrane* a nosia ich do školy nemalo 64 % respondentov. Niekedy videlo u spolužiakov boxery, rôzne zbrane 30 % opýtaných. Vedomosť o tom, že nožičky a iné zbrane nosia spolužiaci často do školy, malo 6 % žiakov. V Nitrianskom kraji takmer polovica respondentov (43 %) uviedla skutočnosť, že spolužiaci nosili do školy boxery, nožičky, paralyzujúce a slzné plyny a pod.

Prejavy vulgárneho, ironického či agresívneho správania v komunite triedy, školy

K najčastejšie sa vyskytujúcim prejavom rizikového správania žiakov nižšieho stredného vzdelávania patrilo *vulgárne vyjadrovanie*. Z celkového počtu respondentov sa s takýmto správaním spolužiakov stretlo často alebo niekedy až 90 % (v mestských školách – 94 % a vo vidieckych – 80 %). Rovnako sa vysoké percento žiakov stretlo s prejavmi ironizovania a agresivity u svojich spolužiakov. Viac ako tretina žiakov mestských škôl a viac ako štvrtina žiakov vidieckych škôl bola svedkom vymáhania osobných vecí spolužiakov, ničenia ich majetku alebo ničenia majetku školy.

Klíma triedy

Výpovede respondentov o žiakoch, ktorí tvorili triedne kolektívy, svedčili o pomerne vysokom zastúpení jednotlivcov s nežiaducimi negatívnymi prejavmi správania. Vo vidieckych a rovnako v mestských školách mali vyššie zastúpenie jedinci *vzbudzujúci strach, rešpekt* (41 %), *impulzívni, vznetliví žiaci* (30 %) alebo žiaci *konfliktne sa správajúci* (23 %). Respondenti tiež označili vysoké percento žiakov, takmer tretinu (30 %), za *outsiderov* v triednych kolektívoch.

Prejavy intolerancie

Žiakom mestských i vidieckych škôl by rozhodne neprekázalo *mať za spolužiaka žiaka inej národnosti, iného štátu, inej rasy či fyzicky postihnutého*. S väčšími výhradami by prijímali *mentálne postihnutého spolužiaka*. Najnižšiu mieru tolerancie vyjadrili voči spolužiakovi s *inou sexuálnou orientáciou*. V otázke homosexuality boli liberálnejší žiaci súkromných škôl (70 %)

na rozdiel od žiakov štátnych škôl (49 %) a cirkevných škôl (41 %). S prejavom intolerancie a nenávisť k ľuďom inej rasy, národu sa v školách s vyučovacím jazykom slovenským často stretlo iba 8 % žiakov, kým v školách s vyučovacím jazykom maďarským 13 % žiakov.

Predpokladané dôvody, prečo sa mladí ľudia môžu stať extrémistami a prečo sa mladí ľudia stávajú členmi extrémistických skupín

Z ponuky dôvodov najčastejšie označovali respondenti možnosti *byť In, byť COOL; robiť zakázané veci; vyjadriť svoj názor a obklopiť sa ľuďmi s podobným názorom; potreba patriť do skupiny seberovných; negatívna skúsenosť so šikanovaním; zažiť adrenalín...* Viac ako polovica z respondentov vybrala z ponuky motívov *prečo vstupujú mladí ľudia do extrémistických skupín* za najsilnejšie dva motívy – *túžbu niekam patriť* (58 %) a *získať si rešpekt a obdiv spolužiakov* (40 %).

Pedagógovia a extrémizmus

Viac ako pätina respondentov (22 % – čo predstavuje 282 žiakov, z nich 246 zo štátnych škôl, 5 zo súkromných a 31 z cirkevných subjektov) uviedla, že niektorí pedagógovia mali sklony ironizovať ich výkony počas vyučovania, nevhodne sa vyjadrovali o niektorých jednotlivcoch, zosmiešňovali ich alebo ironizovali etnickú či národnostnú menšinu. Podľa 14 % respondentov sa podobne vyjadrovali učitelia aj na facebooku. Žiaci vidieckych škôl sa s takýmito prejavmi učiteľov na sociálnych sieťach stretávali výrazne častejšie ako žiaci mestských škôl.

1.2.8 Stav zabezpečenia a realizácie celoslovenského testovania žiakov 5. ročníka

Kontrolu stavu zabezpečenia a realizácie celoslovenského testovania žiakov 5. ročníka ZŠ a dodržania pokynov k administrácii testov vypracovaných NÚCEM sa vykonala v **117** základných školách, z nich bolo **102** štátnych, **15** cirkevných. Vyučovací jazyk slovenský malo **104** škôl, vyučovací jazyk slovenský a maďarský **1** a **12** škôl malo vyučovací jazyk maďarský. Na základe požiadavky NÚCEM bolo medzi kontrolované subjekty zaradených 44 osobitne vybraných subjektov.

Testovania sa v sledovaných ZŠ zúčastnilo **4 129** žiakov 5. ročníka, nezúčastnilo sa **454** žiakov, z nich bolo **226** žiakov so zdravotným znevýhodnením. Neprítomnosť **104** žiakov ospravedlnili zákonní zástupcovia zdravotnými dôvodmi, pobytom v nemocnici alebo v liečebno-výchovnom sanatóriu. Vzdelávanie v školách v zahraničí absolvovalo 67 žiakov a na inú ZŠ prestúpilo 6 žiakov. Dôvod neprítomnosti **45** žiakov nebol vyučujúcim známy a u 6 predpokladali záškoláctvo. V 3 ZŠ chýbalo v deň testovania bez udania dôvodu spolu 30 rómskych žiakov.

K pozitívnym zisteniam z vykonanej kontroly Testovania 5-2015 patril zodpovedný prístup riaditeľov **87 %** škôl k organizačnému zabezpečeniu testovania, k výberu 125 koordinátorov a 427 administrátorov a k samotnému priebehu administrácie testov. Kontrolu testovania zabezpečoval v jednotlivých skupinách žiakov externý dozor, ktorý tvorili delegovaní učitelia z iných základných škôl. V školách boli v zmysle stanovených požiadaviek upravené učebne (360) na testovanie, žiaci 5. ročníka rozdelení do 356 skupín, vyhotovené menné zoznamy a zasadacie poriadky.

Počas administrácie testov z matematiky a zo slovenského jazyka a literatúry boli v **13 %** škôl zistené nedostatky prevažne súvisiace s nedôsledným oboznámením sa koordinátorov

a najmä školských administrátorov so všeobecnými zásadami a podmienkami zabezpečenia objektívnosti testovania stanovenými v pokynoch k realizácii papierovej formy testovania žiakov 5. ročníka ZŠ, ktoré vypracoval NÚCEM:

- »» neoboznámenie žiakov s harmonogramom testovania, s postupom vypísania záhlavia odpovedových hárkov a zápisu odpovedí do OH,
- »» nezabezpečenie striedania ekvivalentných foriem testov,
- »» nedodržanie pravidiel administrácie testov,
- »» používanie nepovolených učebných pomôcok,
- »» nevykonávanie aktívneho dozoru administrátorov počas testovania v triede,
- »» nedôsledné zabezpečenie pedagogického dozoru na chodbách v čase testovania a v zbernej triede,
- »» porušenie princípu zákazu všetkých foriem diskriminácie a segregácie žiakov vytvorením samostatnej skupiny rómskych žiakov 5. ročníka.

Riaditeľom škôl, v ktorých boli v príprave, organizačnom zabezpečení a realizácii testovania zistené nedostatky, boli Štátnou školskou inšpekciou uložené opatrenia na ich odstránenie.

1.2.9 Stav zabezpečenia a realizácie celoslovenského testovania žiakov 9. ročníka

Stav zabezpečenia a realizácie celoslovenského testovania žiakov 9. ročníka ZŠ a dodržiavania pokynov k administrácii testov vypracovaných NÚCEM kontrolovala Štátna školská inšpekcia v **117** základných školách, z nich bolo **106** štátnych, **9** cirkevných a **2** školy boli súkromné. Vyučovací jazyk slovenský malo **103** škôl, vyučovací jazyk slovenský a maďarský **1** a vyučovací jazyk maďarský **13** subjektov.

Z celkového počtu **3 354** evidovaných žiakov 9. ročníka sa testovania zúčastnilo **3 263**, z nich bolo **209** žiakov so zdravotným znevýhodnením. Testovania sa nezúčastnilo zo zdravotných dôvodov alebo pobytu v zahraničí **91** žiakov, dôvod neprítomnosti **5** žiakov nebol známy a **16** žiakov sa testovania nezúčastnilo z dôvodu ich zdravotného znevýhodnenia – mentálnej retardácie.

Priebeh testovania sa monitoroval počas administrácie testov v 117 skupinách žiakov z matematiky a v 104 skupinách žiakov zo slovenského jazyka a literatúry. V školách s vyučovacím jazykom maďarským sa realizovala kontrola aj počas administrácie testov zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry a maďarského jazyka a literatúry v 13 skupinách. Závážne stanovené pokyny k realizácii papierovej formy testovania žiakov 9. ročníka ZŠ, ktoré vypracoval NÚCEM, vedúce k zaisteniu zásady rovnakého zaobchádzania a k zabráneniu získania neoprávnených výhod počas administrácie testov boli riaditeľmi škôl v prevažnej väčšine subjektov dodržané. Testovanie organizovali školskí koordinátori spoločne s **359** administrátormi a **13** asistentmi, ktorí zaisťovali pomoc žiakom so ZZ. Monitoring objektívnosti priebehu testovania vykonávalo **266** pedagogických zamestnancov z iných základných škôl a v niektorých subjektoch sa otvárania testových zásielok zúčastnili aj nestranní pozorovatelia – zriaďovatelia, zástupcovia rady rodičov alebo rady školy.

Školskí inšpektori v **26** % subjektov zaznamenali počas kontroly prípravy a priebehu testovania skutočnosti, ktoré poukazovali na menej dôsledný prístup pedagogických za-

mestnancov k zodpovednému oboznámeniu sa s úlohami vyplývajúcimi z funkcie školského koordinátora, administrátora či externého dozoru:

- » neakceptovanie pokynov na výber administrátorov,
- » nedodržanie základných pravidiel manipulácie, administrácie, uschovania a zabezpečenia testových materiálov, odpovedových hárkov i čiastkových spätných zásielok,
- » neakceptovanie zásad testovania žiakov so zdravotným znevýhodnením zaradených do 1. a 2. skupiny obmedzenia – testovanie realizované spoločne v jednej triede,
- » nevykonávanie aktívnej kontroly počas priebehu testovania,
- » nezaistenie pedagogického dozoru,
- » nedodržanie inštrukcií týkajúcich sa úpravy tried.

Riaditeľom škôl uložila Štátna školská inšpekcia podľa závažnosti zistených nedostatkov náležité opatrenia na ich odstránenie.

1.2.10 Kontrola odpovedových hárkov z testovania žiakov 9. ročníka

Na podnet NÚCEM vykonala Štátna školská inšpekcia v 19 ZŠ inšpekcie zamerané na kontrolu zhody originálov a kópií odpovedových hárkov testov z predmetov slovenský jazyk a literatúra, matematika, slovenský jazyk a slovenská literatúra, maďarský jazyk a literatúra z Testovania 9-2015 realizovaného v školskom roku 2014/2015. Z počtu kontrolovaných škôl malo 13 vyučovací jazyk slovenský a 6 vyučovací jazyk maďarský, 17 subjektov bolo štátnych a 2 boli cirkevné.

Riaditelia prevažnej väčšiny monitorovaných ZŠ, okrem 2 subjektov, príslušné testové materiály archivovali v súlade s požiadavkami NÚCEM a predložili ich školskej inšpekcii na kontrolu. Komparáciou originálov OH a ich kópií z predmetov slovenský jazyk a literatúra, matematika, slovenský jazyk a slovenská literatúra, maďarský jazyk a literatúra neboli zistené nijaké nezrovnalosti. V OH neboli po oddelení originálov od kópií vykonané dodatočne žiadne zmeny. V záujme zistenia všetkých závažných skutočností súvisiacich s realizovaním testovania boli k písomnému vyjadreniu vyzvaní aj niektorí administrátori a pedagógovia vykonávajúci externý dozor.

Vzájomným porovnávaním originálov OH s ich kópiami a so zápismi na pomocných papieroch boli zistené viaceré skutočnosti, ktoré naznačovali, že administrácia testov nebola v niektorých z kontrolovaných skupín žiakov dôsledne realizovaná. Objektívny priebeh testovania spochybňovali negatívne skutočnosti:

- » nearchivovanie kópií odpovedových hárkov v škole,
- » nepredloženie zasadacieho poriadku žiakov v jednotlivých vytvorených skupinách,
- » nedôsledné zostavenie zasadacieho poriadku (umožňoval žiakom v prípade menej dôsledného dozoru administrátora vzájomne si pomáhať),
- » nezabezpečenie aktívneho dozoru administrátormi a rovnako pedagogickými zamestnancami vykonávajúcimi externý dozor,
- » neakceptovanie zásad administrácie testov,
- » zistený výrazný nepomer medzi hodnotením žiakov za ostatné klasifikačné obdobie (stupeň chválitebný, dobrý alebo dostatočný) a ich dosiahnutou úspešnosťou v teste (83,3 – 100 %).

Komparáciou testových materiálov z predmetov *slovenský jazyk a literatúra, matematika, slovenský jazyk a slovenská literatúra, maďarský jazyk a literatúra* sa u viacerých žiakov v skupine vyskytovali zhodne nasledovné javy:

- » zapisovanie odpovedí priamo do odpovedových hárkov a odovzdanie čistých nepopísaných testov,
- » vykonanie početných opráv nesprávnych odpovedí na správne,
- » nezhada zápisov (prevažne správnych) odpovedí s odpoveďami na pomocných papieroch,
- » označenie odpovede pri úlohách s možnosťou výberu bez zapísania jej postupu riešenia,
- » uvedenie v identickej úlohe oboch variantov testu (takmer u všetkých žiakov v skupine) rovnakej nesprávnej odpovede.

Možno konštatovať, že v niektorých monitorovaných ZŠ nedôsledné realizovanie úloh administrátorov i externého dozoru v priebehu administrácie testov spochybnilo relevantnosť výsledkov Testovania 9-2015 v kontrolovaných skupinách žiakov, t. j. dosiahnutú úspešnosť v testoch z predmetov slovenský jazyk a literatúra, matematika, slovenský jazyk a slovenská literatúra, maďarský jazyk a literatúra. Objektívnosť priebehu testovania významne spochybnilo aj *výrazné rozdiely medzi dosiahnutou úspešnosťou žiakov v testoch Testovania 9-2015 a ich výsledným hodnotením v predmete v ostatnom klasifikačnom období.*

1.2.11 Kontrola plnenia opatrení

Následné inšpekcie sa vykonali v **156** ZŠ, z nich bolo **145** štátnych, **10** cirkevných a **1** škola bola súkromná. Vyučovaci jazyk slovenský malo **125** subjektov, maďarský **25** a vyučovaci jazyk slovenský a maďarský **6** škôl. Podľa závažnosti zistených nedostatkov uplatnila Štátna školská inšpekcia voči riaditeľom kontrolovaných škôl celkovo **1 359** opatrení.

Tabuľka 7 Uplatnené opatrenia

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	1 359					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
Počet	672		566		121	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	530	80,3	509	94,1	96	84,2
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	8		14		2	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
	4		11		5	

Z celkového počtu uplatnených opatrení bolo 24 neaktuálnych a plnenie 20 opatrení nebolo možné z objektívnych dôvodov posúdiť.

Zistené nedostatky sa vyskytovali v/vo:

- » výchovno-vzdelávacom procese (nediferencovanie úloh a činností s ohľadom na rozdielne vzdelávacie schopnosti a zručnosti žiakov, nevyužívanie foriem kooperatívneho vyučovania, nepodporovanie rozvíjania digitálnej gramotnosti, nerozvíjanie sebahodnotiacich zručností),

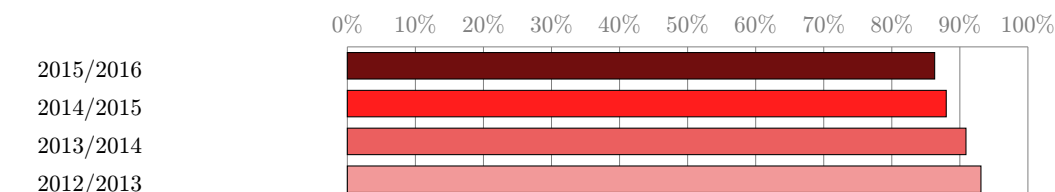
- » školskom vzdelávacom programe (nedostatočné rozpracovanie školského vzdelávacieho plánu, učebného plánu školy),
- » v riadení školy (nedôsledný výkon štátnej správy v prvom stupni, nevypracovanie kritérií hodnotenia a klasifikácie žiakov, nevytváranie adekvátnych podmienok pre výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, neeliminovanie segregáčnych prejavov vo výchove a vzdelávaní žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia z marginalizovaných rómskych komunít),
- » v zabezpečení podmienok výchovy a vzdelávania (nedodržanie stanovených noriem a princípov organizácie vyučovania na oboch stupňoch vzdelávania).

Zriaďovatelia **21** subjektov boli školskou inšpekciou **upozornení** na skutočnosti týkajúce sa nedostatkov v oblasti obsadenia miesta vedúceho pedagogického zamestnanca, zabezpečenia výchovno-vzdelávacej činnosti pedagogickými zamestnancami, ktorí nespĺňali kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky. Niektorí z nich boli upozornení aj na málo vyhovujúcu úroveň riadenia školy, na nevyhovujúce priestorové a materiálne-technické vybavenie školy alebo na nezabezpečenie poskytovania stravy žiakom v hmotnej núdzi.

Akceptovanie **odporúčaní** (80 %) a splnenie **opatrení** (88 %) vedúcimi pedagogickými zamestnancami viedlo k skvalitneniu riadenia škôl, čo sa prejavilo na lepšej úrovni obsahu ŠkVP, na dôslednejšej realizácii výkonu štátnej správy v prvom stupni. Proces plnenia opatrení prispel tiež k sfunkčneniu vnútorného kontrolného systému v školách, zodpovednejšiemu výkonu hospitačnej činnosti, efektívnejšej kooperácii s poradnými orgánmi pri navrhovaní stratégií interného vzdelávania pedagógov zameraného na uplatňovanie inovačných metód a foriem vyučovania, na personalizáciu a socializáciu edukačného procesu a na intenzívnejšiu podporu rozvíjania kľúčových kompetencií žiakov.

V niektorých subjektoch **nesplnenie** 50 opatrení (7 %) sa prejavilo v pretrvávajúcom nedostatku v ŠkVP, vrátane nedostatkov v učebných plánoch a učebných osnovách. V týchto školách naďalej realizovali nedôslednú vnútornú školskú kontrolu, nezaistili primerané podmienky na účinnú ochranu žiakov pred nežiaducimi sociálno-patologickými javmi alebo pre pretrvávajúcu pasívnu činnosť metodických orgánov nezabezpečili proces odstránenia nedostatkov v edukácii.

Graf 18 Akceptované/splnené opatrenia za ostatné štyri školské roky

1.2.12 Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie

Výrazne pozitívne zistenia

- » vymedzenie cieľov výchovy a vzdelávania v školskom vzdelávacom programe v súlade s reálnymi podmienkami a špecifickými potrebami školy a regiónu
- » využitie disponibilných hodín na profiláciu školy, na posilnenie povinných predmetov, zaradenie špecifických predmetov do obsahu výchovy a vzdelávania integrovaných žiakov
- » zapojenie žiakov do školských a mimoškolských aktivít významne ovplyvňujúcich ich záujem o vzdelávanie
- » pôsobenie školských koordinátorov prevencie v oblasti realizácií rôznorodých preventívnych aktivít a programov
- » podporovanie odborného rastu pedagogických zamestnancov na základe vypracovaného ročného plánu kontinuálneho vzdelávania v súlade s profiláciou školy

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- » vypracovanie vlastných poznámok k učebným plánom školy týkajúcich sa organizácie výchovno-vzdelávacieho procesu
- » zacielenie pozornosti v edukácii na rozvíjanie kľúčových kompetencií s dôrazom na rozvoj kritického myslenia, digitálnej gramotnosti, sociálnych kompetencií pravidelným uplatňovaním kooperatívneho vyučovania, občianskych kompetencií systematickým podporovaním rozvíjania sebahodnotiacich zručností jednotlivcov
- » zadávanie diferencovaných úloh a činností s ohľadom na rozdielne vzdelávacie štýly jednotlivcov a rozdielnú úroveň ich vzdelávacích schopností a zručností
- » monitorovanie získaných zručností žiakov v oblasti finančnej gramotnosti, analyzovanie výsledkov a prijímanie opatrení na zlepšenie stavu
- » poskytovanie primeranej pozornosti výchove a vzdelávaniu žiakov so zdravotným znevýhodnením, dodržiavanie odporúčaní zariadení výchovného poradenstva a prevencie pre prácu s integrovanými žiakmi
- » poskytovanie primeranej starostlivosti žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia, vrátane žiakov z marginalizovaných rómskych komunít zabránením vzniku segregáčnych praktík (zriaďovanie tried len s rómskymi žiakmi, neoprávnené zaraďovanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia z marginalizovaných rómskych komunít do špeciálnych tried, oddelené stravovanie žiakov, neposkytovania učebníc na domácu prípravu)
- » vykonávanie pravidelného a systematického monitoringu zameraného na prevenciu šikanovania a na odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov, vyhodnocovanie zistení a prijímanie opatrení na odstránenie príčin ich vzniku
- » zabezpečenie intenzívnej spolupráce učiteľov so zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie
- » zapojenie sa pedagogických zamestnancov do externého vzdelávania v oblasti finančnej gramotnosti

- » zameranie vnútornej kontroly na využívanie poznatkov získaných kontinuálnym vzdelávaním v priamej výchovno-vzdelávacej činnosti pedagógov
- » dobudovanie základných učebných priestorov pre vyučovanie telesnej/telesnej a športovej výchovy a odborných učební

1.2.13 Podnety, odporúčania a upozornenia

Riaditeľom škôl

- » prispôbovať školský vzdelávací program špecifickým podmienkam škôl, využívať v praxi úspešne zavedené desegregačné programy (celodenný výchovný systém, projekt PRINED a pod.)
- » zabezpečiť dôsledné vypracovanie a dodržiavanie učebných plánov
- » venovať pozornosť výchove a vzdelávaniu žiakov so zdravotným znevýhodnením, vrátane žiakov s mentálnym postihnutím, dodržiavať postup pri ich začlenení do bežných tried alebo špeciálnych tried, dodržiavať odporúčania zariadení výchovného poradenstva a prevencie, zabezpečiť vyučovanie v špeciálnych triedach učiteľmi spĺňajúcimi kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky
- » venovať pozornosť výchove a vzdelávaniu žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, zamerať sa na ich integráciu a zaraďovanie do bežných tried hlavného vzdelávacieho prúdu, pedagogickú diagnostiku orientovať predovšetkým na odhaľovanie ich skrytého potenciálu, identifikovať rizikové faktory a voliť vhodné intervencie v ich vzdelávaní
- » posilňovať vzájomnú spoluprácu medzi komunitou školy a zákonnými zástupcami žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia z marginalizovaných rómskych komunít
- » zabezpečiť vzdelávací proces učiteľmi a asistentmi učiteľov, ktorí ovládajú rómsky jazyk
- » implementovať Národný štandard finančnej gramotnosti do školského programu s dôsledným začlenením čiastkových kompetencií a zaradiť jeho obsah do učebných osnov odporúčaných predmetov, zväziť možnosť ustanovenia koordinátora, zlepšiť vybavenie učebnými materiálmi stimulujúcimi rozvoj finančnej gramotnosti
- » skvalitniť realizáciu vnútorného kontrolného systému posilnením riadiacej a vzdelávacej kompetencie metodických orgánov školy a vytváraním podmienok pre vzájomnú výmenu skúseností a metodickú pomoc, zabezpečovať interné vzdelávanie učiteľov
- » monitorovať pravidelne edukačný proces, sledovať stanovenie a plnenie cieľov vyučovania formujúcich osobnosť žiaka, jeho psychosociálne zručnosti, zavádzanie metodických inovácií vo vyučovacom procese, rozvíjanie individuálnych potrieb žiakov, ich zručností potrebných pre osobný a profesionálny život
- » identifikovať slabé stránky v edukačnej činnosti pedagogických zamestnancov, vytvárať adekvátne stratégie interného a externého vzdelávania a zamerať sa tiež na aktuálne ľudsko-právne témy reflektované v spoločnosti
- » dodržiavať pokyny Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania k výberu školských koordinátorov, administrátorov a externého dozoru, eliminovať dôsledným realizovaním školení vznik možných negatívnych skutočností počas celoslovenského testovania žiakov 5. a 9. ročníka

Zriaďovateľom

- » podporovať školy pri zlepšovaní materiálno-technických podmienok – vybavenosť učebnými pomôckami, didaktickou technikou, zabezpečiť pri revitalizovaní školských budov realizáciu bezbariérových úprav ich priestorov
- » zabezpečiť v školách, v prípade vyššieho počtu integrovaných žiakov, podmienky na vytvorenie pracovnej pozície školského špeciálneho pedagóga
- » podporovať a zabezpečovať finančné prostriedky v spolupráci s okresnými úradmi v sídle kraja na systematizovanie miest asistentov učiteľov
- » usmerňovať metodicky riaditeľov škôl v oblasti školskej integrácie a informovať ich o zmenách všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov prostredníctvom svojho webového sídla

Metodicko-pedagogickému centru

- » priebežne vzdelávať pedagogických, odborných zamestnancov i asistentov učiteľov v súlade s aktuálnymi zmenami a inováciami vo výchove a vzdelávaní, akceptovať požiadavky a návrhy škôl na ich vzdelávanie
- » uvádzať v ponuke vzdelávacích podujatí okrem názvu aj stručný obsah aktivít a seminárov
- » zabezpečiť vzdelávanie učiteľov zamerané na diagnostiku a rešpektovanie preferovaných učebných štýlov jednotlivými žiakmi v edukačnom procese, zamerané na nevyhnutnosť podporovať u žiakov schopnosť vytvárať vlastné metakognitívne stratégie, zacielené na rozvíjanie kľúčových kompetencií, kritické myslenie, kooperáciu, sebareflexiu a aktívne učenie sa žiakov
- » rozšíriť ponuku ďalšieho vzdelávania o programy zamerané na uplatňovanie stratégií, metód a spôsobov edukácie rešpektujúcich špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby integrovaných žiakov
- » obohatiť vzdelávanie o témy inkluzívneho vzdelávania a o témy edukácie žiakov z marginalizovaných rómskych komunít
- » zamerať obsah aktivít na témy šikanovanie, diskriminácia, ľudské práva a multikultúrna výchova

Štátnemu pedagogickému ústavu

- » prezentovať v súčinnosti s priamo riadenými organizáciami ministerstva školstva jednotné stanoviská k obsahu a tvorbe štátnych vzdelávacích programov
- » aktualizovať metodiky práce so žiakmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami na základe nedostatkov a potrieb škôl a školských zariadení

Školským zariadeniam výchovného poradenstva a prevencie

- » spolupracovať so školami, školskými špeciálnymi pedagógmi a odborne sa podieľať na vypracovávaní individuálnych výchovno-vzdelávacích programov

- » uvádzať v správach z odborných vyšetrení konkrétne odporúčania týkajúce sa úpravy učebných osnov v jednotlivých predmetoch, navrhovaných činností vo vzdelávaní žiakov a uplatnenia kompenzačných pomôcok

Národnému ústavu certifikovaných meraní vzdelávania

- » zverejniť zoznam škôl, v ktorých sa realizuje testovanie v elektronickej forme
- » vypracovať osobitné organizačné pokyny pre zabezpečenie testovania na elokovaných pracoviskách škôl, zasielať na elokované pracoviská osobitné testové zásielky
- » odporučiť školám realizujúcich kombinovaný spôsob administrácie testov ustanoviť okrem koordinátora pre testovanie v papierovej forme aj koordinátora pre elektronickú formu testovania

Odborom školstva okresných úradov v sídle kraja

- » dodržiavať stanovené kritériá výberu pedagogických zamestnancov poverených externým dozorom s cieľom zvýšiť objektivitu testovania

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu

- » prijať opatrenia na zamedzenie vzniku čisto rómskych škôl v oblastiach, kde žije obyvateľstvo majoritnej a minoritnej populácie
- » vytvoriť organizačné a ekonomické podmienky pre vznik a fungovanie inkluzívnych tímov z radov odborných zamestnancov v školách s vyšším podielom žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, zo sociálne znevýhodneného prostredia a z marginalizovaných rómskych komunít
- » vypracovať metodický materiál, ktorý by komplexným spôsobom spracoval problematiku školskej integrácie žiakov
- » umožniť širšiemu okruhu pedagogických zamestnancov pripomenovať obsah nových učebníc

1.3 Stredné školy

1.3.1 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania na gymnáziu

Komplexné inšpekcie boli realizované na **23** gymnáziách (9,4 % z celkového počtu gymnázií v SR). Spomedzi kontrolovaných škôl bolo **1** gymnázium súkromné, **7** gymnázií bolo cirkevných a **1** s vyučovacím jazykom maďarským.

Kritériá a indikátory hodnotenia jednotlivých oblastí sledovaných v priebehu komplexných inšpekcií sú uvedené v časti 3.5 Prílohy v tabuľke č. 30.

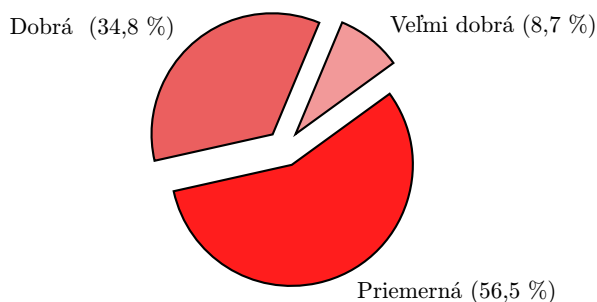
Skontrolované boli školy so štvorročným, s osemročným a päťročným bilin-gválnym vzdelávaním, pričom hodnotenie vychádzalo z hospitácií na vyučovacích hodinách, zo zovšeobecnených zistení z dotazníkov zadaných riaditeľom škôl, ostatným pedagogickým zamestnancom a žiakom. Podkladmi boli riadené rozhovory so žiakmi, pedagogickými zamestnancami, pedagogická a ďalšia dokumentácia, prehliadka priestorov a vybavenia škôl.

Veľmi dobrú úroveň v oblasti riadenie dosiahli na 2 gymnáziách, dobrú na 8 a priemernú na 13 gymnáziách.

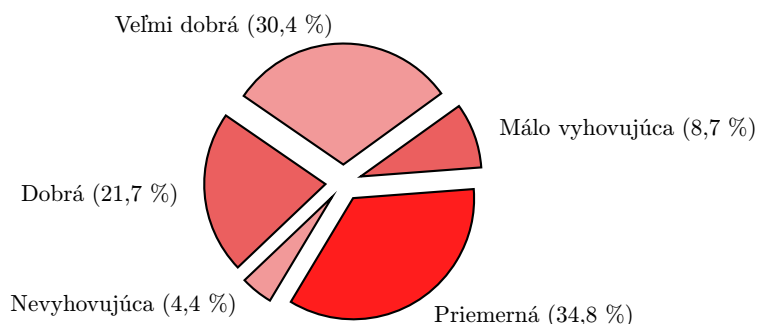
Úroveň vypracovaných **školských vzdelávacích programov** bola hodnotená ako veľmi dobrá na **7** gymnáziách, dobrá na **5** a priemerná na **8**. Málo vyhovujúcu úroveň mali **2** gymnáziá a nevyhovujúcu **1** gymnázium. ŠkVP týchto 3 škôl neumožňovali realizovať výchovu a vzdelávanie v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania.

Štruktúra ŠkVP nebola v súlade so ŠVP na 7 gymnáziách (30,4 %), chýbali niektoré súčasti, najčastejšie vnútorný systém kontroly a hodnotenia žiakov a zamestnancov. Výchova a vzdelávanie v nich neboli v plnej miere zosúladené s požiadavkami rámcových učebných plánov, obsahovými a výkonovými štandardmi vyučovacích predmetov, čo sa odrazilo na nere realizovaní výchovy a vzdelávania v súlade s príslušnými ŠVP až na 11 gymnáziách

Graf 19 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti riadenie školy

Graf 20 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v kritériu školský vzdelávací program

(47,8 %). Školské vzdelávacie programy tým nespĺňali úlohu strategického dokumentu školy na 6 gymnáziách. Pozitívom bola vysoká úroveň vypracovania ŠkVP v 1 subjekte.

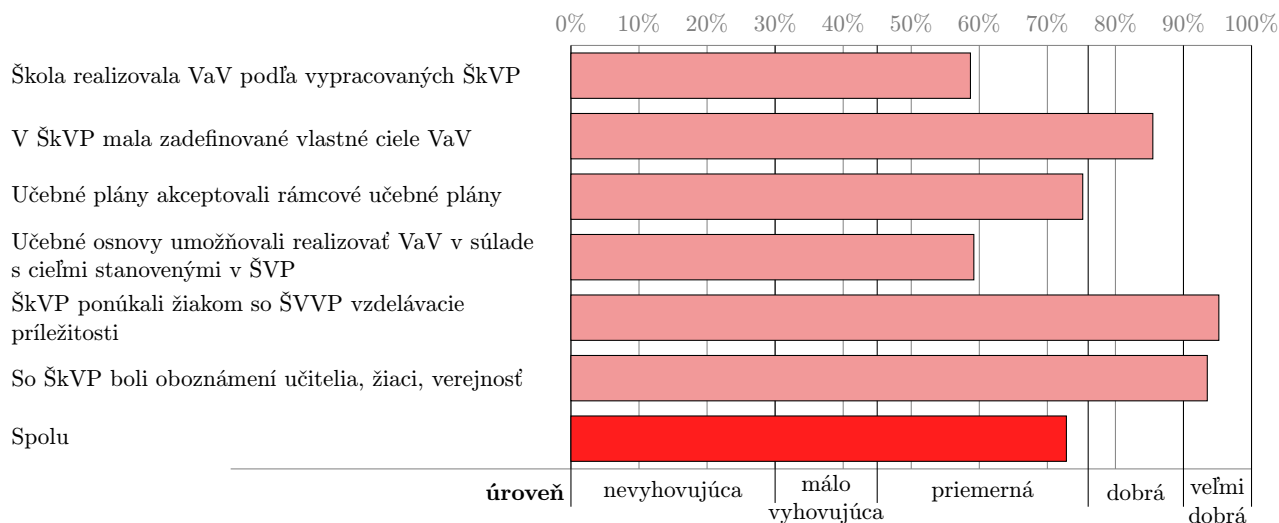
Vlastným cieľom výchovy a vzdelávania na väčšine gymnázií (86,9 %) zodpovedajúcim reálnym podmienkam škôl bolo pripraviť absolventa s potrebou neustáleho osobnostného rastu s dôrazom na moderné jazykové vzdelanie, na vytváranie humanistických a demokratických postojov a hodnôt charakteristických pre modernú spoločnosť.

Učebné plány mali vypracované v súlade s rámcovými učebnými plánmi v 78,3 % škôl. Nedostatkom bola absencia alebo neúplnosť rozpracovania vlastných poznámok k učebným plánom, niekedy nevyužitie disponibilných hodín na ich modifikáciu. Školské vzdelávacie programy mali predmety zaradené do vzdelávacích oblastí, voliteľné predmety využívali najviac na vyučovanie cudzích jazykov, posilnenie dotácie predmetov pripravujúcich na ďalšie štúdium a vytvorenie nových v súlade s profiláciou škôl. V 1 subjekte spojili 35 žiakov do skupiny v matematike a nedodrжали stanovený počet žiakov na etickej výchove a informatike. Na 4 ďalších gymnáziách prekročili stanovený maximálny počet vyučovacích hodín a na inom gymnáziu nevypracovali inovovaný učebný plán. Riaditeľ 1 gymnázia nezabezpečil vzdelávanie žiakov v predmete anglický jazyk v súlade s príslušným vzdelávacím štandardom – spoločnú skupinu tvorili žiaci s cieľovou komunikačnou úrovňou B2 a B1 a v inej sa so žiakmi úrovne B2 vzdelával žiak so zdravotným znevýhodnením úrovne B1.

Vypracované **učebné osnovy** niektorých predmetov v 13 školách (56,5 %) neboli rozpracované najmenej v rozsahu vzdelávacieho štandardu. Rozsahom rozpracovania nezodpovedali učebným plánom školy v 5 subjektoch. V kvalite výchovno-vzdelávacieho procesu sa mohlo odraziť ojedinelé nedodržovanie učebných osnov neodučením prvých a posledných vyučovacích hodín. Pri začleňovaní a realizácii obsahu prierezových tém sa v časti škôl prejavila nedôslednosť a formálnosť – viac ako tretina škôl (34,8 %) neuviedla spôsob realizácie prierezových tém, čo vytváralo predpoklad ich obmedzeného realizovania alebo nerealizovania.

Úpravu podmienok pre žiakov so **špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami** uviedli s výnimkou 1 gymnázia všetky subjekty. Individuálne výchovno-vzdelávacie programy začlenených žiakov boli nekompletné na 1 gymnáziu, na inom rozpracovali úpravy aj v predmetoch neuvedených v záveroch vyšetrení žiakov. Odborný servis zabezpečovali školy s poradenskými zariadeniami, ojedinele mali školských psychológov.

Školské vzdelávacie programy okrem 2 subjektov prerokovali pedagogické rady a rady škôl, o uložení ich kompletného znenia informovali oznamy v priestoroch škôl alebo webové sídla. Nezverejnenie ŠkVP bolo zriedkavé. Ojedinele bola informačná funkcia ŠkVP znížená používaním neaktuálnej terminológie a citovaním neplatných školských predpisov.

Graf 21 Hodnotenie školských vzdelávacích programov

V oblasti **riadenie škôl** sa kontrolovali aj *pedagogické riadenie, vnútorný systém kontroly a hodnotenia, klíma a kultúra školy, služby školy*. Interné dokumenty súvisiace s riadením a činnosťou školy mali gymnáziá väčšinou komplexné, prerokované na zasadnutí pedagogickej rady, ale úroveň ich vypracovania a vedenia **pedagogickej a ďalšej dokumentácie** bola poznačená nedostatkami. Závažnejšie nedostatky sa vyskytli na 5 gymnáziách. V 1 subjekte nevypracovali individuálne učebné plány všetkým žiakom so športovým nadaním, ktorým ho riaditeľ školy schválil. Pozitívnu stránkou bola podpora odborného rastu pedagogických zamestnancov premietnutá do vypracovaného ročného plánu **kontinuálneho vzdelávania**. Na 2 školách plán vzdelávania nevychádzal zo stanovených cieľov školy. Výkon štátnej správy v prvom stupni a rozhodovanie v súkromných a cirkevných školách neboli silnou stránkou riaditeľov 6 subjektov (26,1 %). Rozhodovali nad rámec svojich kompetencií, nerozhodovali vo veciach, v ktorých rozhodovať mali, alebo vydali rozhodnutia s nedostatkami vo výrokovej časti. Silnou stránkou škôl bola príprava a organizácia **prijímacieho konania**. V 1 škole boli kritériá na prijatie neúplné. O výrazných rezervách v práci **predmetových komisií** svedčí nedostatočná súčinnosť v oblasti interného vzdelávania až na 60,9 % gymnázií. Formálnosť bez premysleného plánovania a koordinácie sa prejavila v 6 subjektoch pri analýze problémov výchovno-vzdelávacej činnosti, v dokumentoch absentovalo prijímanie opatrení, smerujúcich ku skvalitneniu výchovno-vzdelávacej činnosti a jej výsledkov.

Vypracovaný **systém kontroly a hodnotenia žiakov** mali len v 65,2 % škôl. Na 4 gymnáziách bol neúplný, v 2 subjektoch boli kontrola a hodnotenie málo uplatňované (chýbajúce známky vo viacerých predmetoch). V rozpore s právnymi predpismi uvádzali na 1 gymnáziu kompetenciu prehodnotiť rozhodnutie pedagogickej rady duchovným správcom školy vo výchovných opatreniach a klasifikácii správania. V spracovaní kritérií hodnotenia a klasifikácie školy vykazovali rôznu úroveň, niekedy aj výraznejšie nedostatky. **Vnútorný systém kontroly a hodnotenia pedagogických zamestnancov** nebol transparentný a premyslený na 7 gymnáziách. Až na 10 školách riadiaci zamestnanci škôl nerealizovali plánovanie kontrolnej činnosti v dostatočnej miere. Niektoré subjekty nezosúladi ukazovatele plánu vnútroškolskej kontroly s kritériami hodnotenia kvality výchovno-vzdelávacieho procesu, ojedinele nevyhodnotili kontrolnú činnosť za predchádzajúci školský rok. Vedúci zamestnanci nevenovali primeranú pozornosť kontrole vo viac ako polovici škôl (65,2 %), analýza výsledkov a prijímanie opatrení boli formálne, zanedbávali kontrolu ich plnenia.

Prejavovalo sa to v slabej efektívite a len čiastočnom fungovaní kontrolného systému.

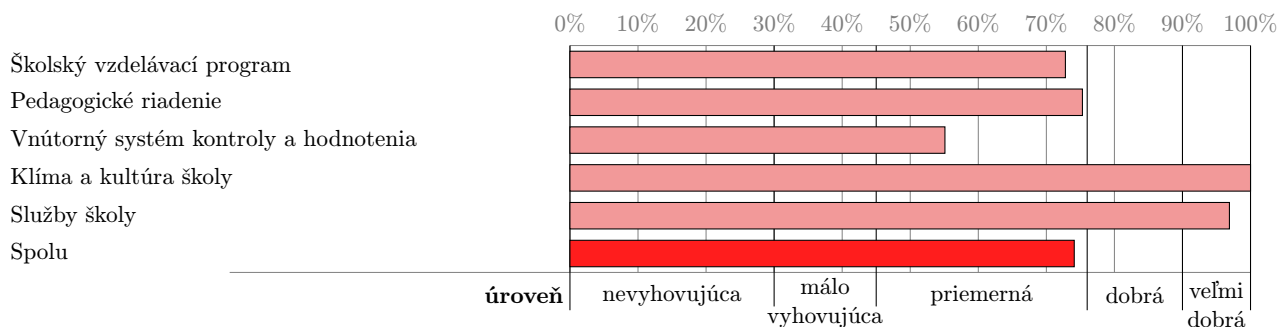
Vzájomne sa akceptujúce vzťahy a upravené a podnetné prostredie škôl spoluplytvárali priaznivú školskú **klímu a kultúru**. V školách prevládala kultivovaná komunikácia, podpora a spolupráca medzi školou a rodičmi. Pocit bezpečia v škole malo 94,9 % žiakov. Najčastejšie im prekážali problémy s priestormi školy, ale aj problémy vzdelávania. Viacerí žiaci boli spokojní a v škole by nezmenili nič.

V mimovyučovacom čase žiaci rozvíjali najrozmanitejšie aktivity kultúrneho, spoločenského a športového seberealizovania. Gymnaziá sa podieľali na projektoch (aj medzinárodných), viedli záujmové útvary, spolupracovali s inými školami a inštitúciami.

Služby školy patrili k pozitívnym stránkam riadenia. Výchovní poradcovia sa zamerali na vzťahové a vzdelávacie problémy žiakov, na kariérne poradenstvo a organizovali besedy s odborníkmi z oblasti výchovy a vzdelávania, alebo poskytovali poradenstvo zákonným zástupcom žiakov. V 1 subjekte sa výchovná poradkyňa zaoberala výlučne profesijným poradenstvom, nevenovala sa monitorovaniu správania a riešeniu výchovno-vzdelávacích problémov. Žiaci so ŠVVP mali zabezpečenú starostlivosť v spolupráci škôl s poradenskými zariadeniami.

Riadenie školy bolo celkovo na priemernej úrovni.

Graf 22 Riadenie školy

Podmienky výchovy a vzdelávania vytvárali možnosť realizovať výchovno-vzdelávací proces v súlade s cieľmi a so zámermi deklarovanými v ŠkVP. Na veľmi dobrej úrovni boli na **13** gymnáziách, v **5** subjektoch dosiahli dobrú úroveň a na **5** boli hodnotené na priemernej úrovni.

Výrazne pozitívne **personálne podmienky** vytvárali dobré predpoklady pre kvalitný výchovno-vzdelávací proces. Vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňali kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie. Na 1 gymnáziu riaditeľ ustanovil funkciu zástupkyne pri nižšom než stanovenom počte tried a neplnil základný úväzok priamej vyučovacej povinnosti. **Kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky** boli veľmi dobre zabezpečené. Neodborne sa vyučovali najčastejšie etická výchova, technika, umenie a kultúra, zriedkavejšie ekonomika, informatika, občianska náuka, telesná a športová výchova.

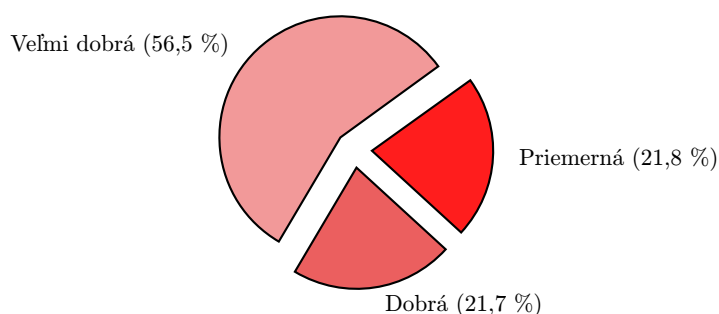
Vnútorne a vonkajšie priestory škôl boli udržiavané, umožňovali realizovať ciele obsiahnuté v ŠkVP. Ich úprava a výzdoba podnecovala záujem žiakov o vzdelávanie, žiaci ich často využívali aj v mimovyučovacom čase. Viaceré gymnáziá vytvorili oddychové a relaxačné zóny. Školy väčšinou mali multimediálne učebne, 3 z nich však s nedostatočnou kapacitou pre celú triedu. Negatívne sa javila absencia základných priestorov na 1 gymnáziu, chýbajúce základné učebne na 3 školách a odborné učebne, laboratóriá, resp. knižnice v 4 subjektoch. Neúplné priestorové vybavenie mal 1 subjekt, v ktorom chýbali vhodné vonkajšie priestory, telocvična a jedáleň. Pre potreby osôb s obmedzenými možnosťami pohybu mali bezbariérový prístup len na 4 gymnáziách (17,4 %).

Vybavenosť **učebnicami** bola na dobrej úrovni (88,5 %). Aj v tomto roku si učebnice cudzích jazykov žiaci zabezpečovali z finančných prostriedkov zákonných zástupcov. Výnimku predstavovalo 1 gymnázium, ktoré ich zakúpilo z vlastných prostriedkov a žiaci si zaobstarávali len pracovné zošity. Vyučujúci používali náhradné alebo alternatívne texty, tvorili pracovné listy, ojedinele boli sami autormi učebníc alebo učebných textov. Viacerí vypracovali prezentácie, využívali výukové programy alebo materiály z internetu. Učebnicu matematiky schválenú ministerstvom školstva nevyužívali v 1 subjekte, žiaci mali české učebnice.

Zabezpečenie **učebnými pomôckami** a funkčnou didaktickou technikou, vrátane prostriedkov IKT bolo na dobrej, resp. veľmi dobrej úrovni. Viaceré školy mali veľmi dobré vybavenie počítačmi a notebookmi. Výnimkou z materiálno-technického zabezpečenia bol 1 subjekt, v ktorom chýbali okrem priestorového vybavenia aj učebné pomôcky na prírodovedné predmety. Iné gymnázium s neúspešným projektom na doplnenie a modernizáciu si učebné pomôcky zhotovovalo svojpomocne. V ďalšej škole s úspešným projektom vybudovali meteorologickú stanicu so softvérom a fyzikálne laboratórium s astronomickou pozorovateľňou vybavenou otočnou kupolou a ďalekohľadom. Nevyhovujúci bol stav vybavenia telocvične na 1 gymnáziu, na inom chýbali niektoré podstatné súčasti vybavenia.

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia podporovali školské

Graf 23 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

poriadky upravujúce pravidlá vzťahov žiakov a pedagógov, vymedzujúce práva a povinnosti žiakov a ich zákonných zástupcov a stanovujúce zásady zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia. S ich prerokovaným znením sa bolo možné oboznámiť na webových sídlach alebo v priestoroch škôl. Dôležité časti neobsahoval školský poriadok 2 subjektov, v ďalšom subjekte vypracovali ustanovenia presahujúce rámec školského zákona. Žiaci a ich zákonní zástupcovia s nimi boli oboznámení. Koordinátori prevencie ustanovení na všetkých gymnáziách zamerali úsilie na preventívne aktivity vychádzajúce z národných programov. Pozitívnym konštatovaním je fakt, že pocit bezpečia v škole malo 94,9 % žiakov z 1 060 respondentov. Menej uspokojivá je skutočnosť, že sa koordinátori prevencie nezapodievali monitorovaním správania žiakov a vyhodnocovaním situácie na 21,7 % gymnázií. K pocitu bezpečnosti prispieval kamerový systém vo viacerých školách.

Z dotazníkov vyplynulo, že pre 65,4 % žiakov škola splnila očakávania. Za príčinu neprimeraného správania na vyučovaní označilo 57 % respondentov nedostatočné rešpektovanie učiteľa a takmer rovnaký počet nezaujímavé vyučovacie hodiny. Na otázku, či školské poriadky riešili problematiku **násilia a šikanovania**, nevedelo odpovedať 40,5 % respondentov, čo svedčilo o nezájme žiakov alebo o slabom oboznámení sa s ich obsahom. Obeťou šikanovania sa stalo 3,1 % žiakov, svedkom šikanovania niekoho iného bolo 15,8 % oslovených. Nikdy nebolo šikanovaných 91,5 % žiakov, svedkom šikanovania nebolo nikdy 73,4 % opýtaných. Prevládalo verbálne šikanovanie (25,4 %), bitka, prípadne týranie sa objavili v 5,4 % prípadov, poškodzovanie vecí v 4,9 %. Kyberšikana, vymáhanie peňazí, služieb a vecí boli zriedkavejšie. Obete a svedkovia o šikanovaní hovorili najčastejšie so spolužiakom, s rodičom alebo priateľom. Menej často sa obrátili na triedneho učiteľa. Nikomu sa o šikanovaní nezmenilo 7,6 % respondentov. Šikanovanie sa zvyčajne dialo na chodbách, príp. toaletách, v čase prestávok alebo pred vyučovaním a po vyučovaní.

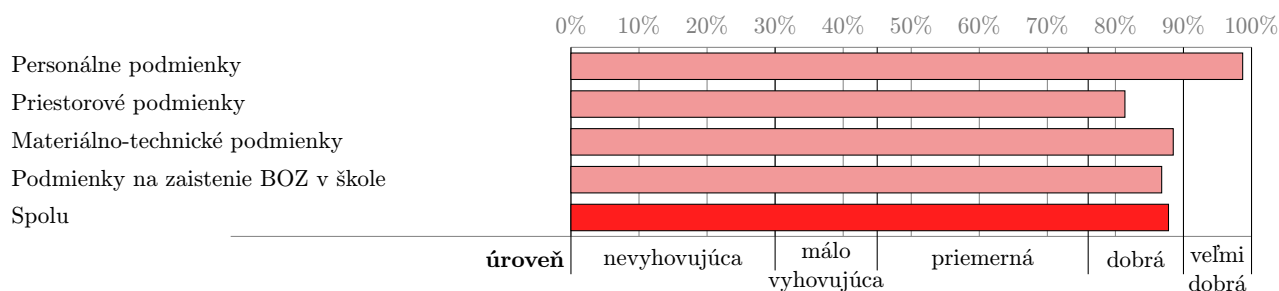
Žiacke školské rady spolupracovali s vedúcimi pedagogickými zamestnancami v rôznej miere. O nedostatočnom využívaní potenciálu spolupráce vypovedá 40,3 % záporných odpovedí na otázku o súčinnosti pri riešení výchovných problémov a 51,3 % odpovedí „neviem“ v dotazníkoch zadaných členom ŽŠR. Z nich až 42,2 % nevie, kto vykonáva funkciu koordinátora prevencie. ŽŠR neboli zriadené na 3 gymnáziách.

Organizácia vyučovania na 7 gymnáziách nezohľadňovala základné hygienicko-fyziologické a psychické potreby žiakov. Nesúlad reálne odučených hodín a ich počtu v učebných osnovách bol predpokladom neplnenia učebných osnov.

Pitná voda bola v triedach, žiaci si mohli kupovať nápoje v školských bufetoch či automatoch. Pri organizovaní hromadných školských akcií dbali na bezpečnosť a vyhotovovali evidenciu úrazov na väčšine gymnázií.

Podmienky výchovy a vzdelávania boli na dobrej úrovni.

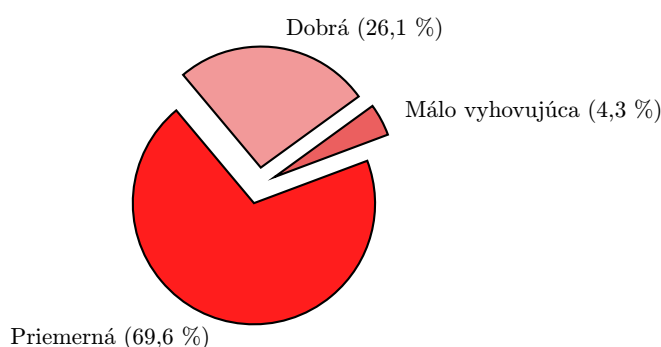
Graf 24 Podmienky výchovy a vzdelávania

Stav, úroveň a priebeh vyučovania a učenia sledovali počas 1 087 hospitácií vo vzdelávacích oblastiach *jazyk a komunikácia* (386), *človek a príroda* (201), *človek a spoločnosť* (190), *človek a hodnoty* (15), *matematika a práca s informáciami* (258), *umenie a kultúra* (6), *zdravie a pohyb* (37). Školy navštevovalo 6 479 žiakov, z ktorých bolo 160 žiakov so ŠVVP (so zdravotným znevýhodnením 109, s nadaním 51). Na dobrej úrovni bolo 6 gymnázií, na priemernej 16 a na málo vyhovujúcej 1 gymnázium.

Vzdelávacie ciele boli jednoznačne formulované na 69,1 % vyučovacích hodín a ich dosiahnutie na konci vyučovacej hodiny overovali asi na 2/3 hodín. Charakteristickým bol menej často uplatňovaný diferencovaný prístup k žiakom (50 %) a častejšie zohľadňovanie individuálnych vzdelávacích potrieb žiakov so ŠVVP (63,2 %). Dlhodobou silnou stránkou sa javila kultúrnosť školského prostredia, slabšou stránkou využívanie didaktickej techniky a prostriedkov IKT vo vyučovacom procese (57,8 %).

Graf 25 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti priebeh výchovy a vzdelávania

Najsilnejší dôraz sa pri vytváraní predpokladov rozvíjania **klúčových kompetencií** kládol na **poznávacie kompetencie** (82,9 %). Pedagógovia nie vždy stanovovali výchovno-vzdelávacie ciele správne. Osvojenie nadobudnutých znalostí kontrolovali najčastejšie frontálne v expozičnej fáze vyučovacej hodiny. Pri vysvetľovaní postupovali v súlade s didaktickými zásadami, prepájali učivo využívajúc medzipredmetové vzťahy. Kvalitu edukácie ovplyvňovala nedostatočná diferenciácia podľa vzdelávacích schopností a potrieb žiakov. Prevažovali úlohy na zapamätanie, pochopenie a aplikáciu, zriedkavejšie bolo hľadanie tvorivých riešení a podpora kritického myslenia. Učitelia volili aktivizujúce metódy, ojedinele pretrvávalo didakticky nevhodné diktovanie poznámok alebo poskytovanie hotových poznatkov bez aplikačného kontextu. Napriek častej práci s rôznymi podobami textu kvalitu výsledku znižovali rozsah, miera a hĺbka analýzy. Spätnú väzbu pri osvojovaní učiva pedagógovia získavali najmä frontálne v závere vyučovacích hodín. Niekedy nezvolili škálu otázok podávajúcich ucelený obraz o hĺbke pochopenia a osvojenia poznatkov, nevyčlenili si dostatočný čas.

Žiaci prejavovali záujem, preukazovali snahu a zručnosť pri riešení najmä aplikačných úloh. Problémové úlohy zvládali rôzne podľa intelektových daností, pedagogických schopností vyučujúcich a frekvencie ich zadávania. Chyby v riešení odstraňovali, identifikovali aj príčiny ich vzniku.

Na hodinách slovenského jazyka a literatúry v oblasti *jazyk a komunikácia* bol východiskom text. Žiaci ho dokázali interpretovať, verbalizovať svoj čitateľský zážitok, spracovať podstatné informácie. Niekedy uplatňovali zautomatizované pracovné návyky, ojedinele tvorili texty nad rámec predpísaných slohových útvarov. V gramatike a lexike cudzích jazykov prevládali aplikačné úlohy, zriedkavejšie dedukcia a zovšeobecnenie. Na väčšine vyučovacích hodín viedli dialóg formou role-play.

V oblasti **človek a príroda** učители častejšie volili problémové úlohy, žiaci uplatňovali poznatky z viacerých prírodných vied súčasne, porovnávali možnosti riešenia. Dokázali pracovať samostatne, závery z experimentov niekedy sformulovali s pomocou učiteľa. Ojedinele výpočty fyzikálnych vzťahov zlyhávali na matematických operáciách. Pri praktickej aplikácii teoretických poznatkov využívali prostriedky IKT. Na 1 gymnáziu vo fyzike nové učivo sprístupňovali menej zrozumiteľne, bez podpory uvažovania v súvislostiach, s častými omylmi v inštrukciách týkajúcich sa postupu pri odvodzovaní veličín a riešení príkladov.

V **matematike a práci s informáciami** používali ustálené algoritmy, naučené vzorce a postupy. Žiaci riešili aj náročnejšie úlohy, nie vždy s možnosťou voľby vlastného tempa alebo hľadania nových postupov. Niekedy bola zjavná dominancia učiteľa aj pri riešení príkladov a zadaní. Žiaci pracujúci rýchlejšie mali zriedkavo možnosť preukázať invenciu, ich potenciál nebol rozvíjaný. Na informatike samostatne pracujúci slabší žiaci nedokončili občas úlohy, pedagógovia im nevenovali náležitú pozornosť. Prínosom boli pravidelné matematické rozcvičky pripravené a realizované žiakmi v 1 škole, rovnako využívanie didaktických hier na inom gymnáziu.

Pre predmety oblasti **človek a spoločnosť** bola charakteristická práca s rôznymi prameňmi, ich využitie vo všetkých fázach vyučovacej hodiny podporujúce racionalizáciu učebných činností. Neefektívne formy práce, prílišná faktografickosť boli zriedkavé, ojedinelé bolo zážitkové vyučovanie. Žiaci vyjadrovali svoje názory, hodnotové postoje k téme, plnili úlohy a vedeli pracovať s učebnými pomôckami.

Príležitosť na rozvoj **komunikačných kompetencií** (81,5 %) poskytovala frontálna metóda utvrdzovania učiva, otázky na porozumenie a aplikáciu vedomostí, zriedkavejšie prezentácie žiakov. Menej rozsiahle jazykové prejavy žiakov súviseli s nižšou mierou rozvíjania kritického myslenia, niekedy aj na vyučovacích hodinách s ťažiskom na interpretácii alebo analýze textu. Žiaci sa spontánne a aktívne zapájali do diskusií najmä k blízkym témam. Pri počúvaní textu v cudzích jazykoch vykazovali rôznu úroveň jazykovej pohotovosti, boli vedení k osvojovaniu správnych fonetických návykov. Neosvojené slová vyjadrovali opisne, občas vyučovacia hodina prebiehala dvojjazyčne. Časť žiakov mala nedostatky v odbornej terminológii. Pedagógovia korigovali hovorové a nespisovné vyjadrovanie, nie vždy venovali pozornosť vplyvu nárečia. Pozitívom bolo zdôrazňovanie potreby logickej výstavby vlastných textov žiakov.

Uplatňovanie prostriedkov IKT napriek dobrej vybavenosti škôl malo nízke zastúpenie. S tým spojené vytváranie predpokladov na rozvíjanie **kompetencií v oblasti využívania IKT** v dôsledku toho nedosahovalo požadovanú úroveň, žiaci s nimi pracovali len na 23,4 % hodín. Učители sa snažili vhodne začleňovať prácu na notebookoch, používali špecifický softvér, výukové programy a krátke videoprojekcie. Žiaci vypracovávali online cvičenia na interaktívnej tabuli, prezentovali referáty preukazujúce dobrú úroveň ovládania IKT. Menej priaznivé bolo na časti hodín neefektívne uplatnenie dataprojekcie so zmenou formy písaného textu z papierovej na elektronickú. Prínosom bolo využívanie ozvučených obrazovo-textových prezentácií učiva svojpomocne vyhotovených učiteľmi a žiakmi na 1 gymnáziu.

Na hodinách informatiky žiaci zväčša úspešne realizovali jednoduchšie i náročnejšie zadania, osvojili si prácu s určenými softvérmi, niektorí prejavili tvorivosť, vyučujúci akceptovali rôzne spôsoby riešenia. Našli sa aj výnimky s nevyhovujúcou kvalitou vyučovania informatiky.

Menej systematicky podporované rozvíjanie **občianskych a sociálnych kompetencií** (52 %) si vyžadovalo častejšie uplatňovanie skupinového a kooperatívneho vyučovania (40,4 %). Tieto formy vyučovania boli prioritne využívané vo vyučovaní cudzích jazykov,

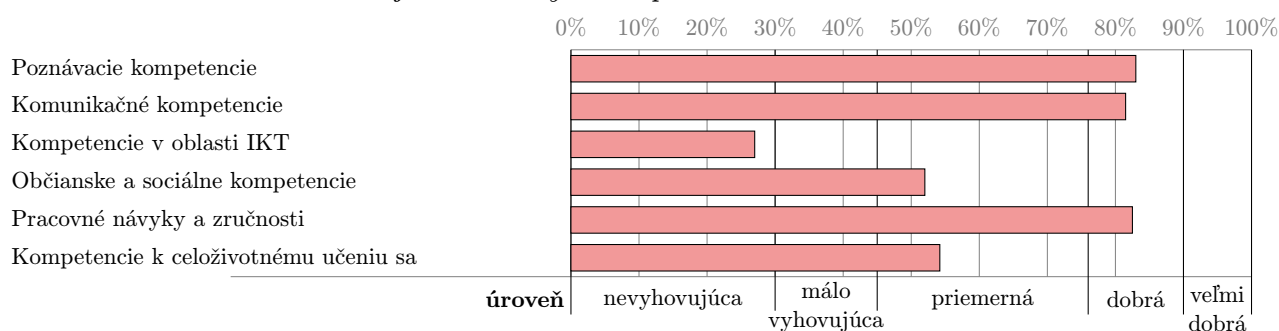
žiaci efektívne pracovali v pároch pri precvičovaní komunikačných situácií. Skupinové vyučovanie podporovalo rozvíjanie kognitívnych i komunikačných schopností aj pri diskusiách v predmetoch z oblastí človek a spoločnosť, umenie a kultúra. Žiaci často a živo vyjadrovali názory a postoje k nastoleným témam, argumentovali rešpektujúc stanoviská spolužiakov. Učitelia zadávané úlohy účelne zvolili, monitorovali prácu žiakov, ktorí spolupracujúc, koordinovali spoločnú činnosť, dopĺňali sa a prezentovali výsledky svojej práce.

Rozvíjanie pracovných návykov a zručností (82,5 %) zabezpečené na veľmi dobrej úrovni patrilo k silným stránkam edukácie. Prejavovalo sa najviac pri práci s učebnými pomôckami a didaktickou technikou a pri práci v laboratóriách. Učitelia pomáhali žiakom formovať organizačné zručnosti zdôrazňovaním nutnosti premysleného plánovania, potreby dodržiavať správne pracovné postupy a dbať na bezpečnosť.

V porovnaní s rozvíjaním poznávacích kompetencií sa pedagógovia výrazne menej venovali **kompetenciám k celoživotnému vzdelávaniu** (54,2 %). Prejavilo sa v nízkej miere podnecovania k hodnoteniu vlastných výkonov žiakov a výkonov spolužiakov (34,4 %), v slabej schopnosti vecne argumentovať, čo nenapomáhalo permanentnému osobnostnému rastu žiakov, ako deklarovali vlastné ciele väčšiny škôl. Hodnotenie žiakov bolo najmä verbálne, klasifikácia známku bola málo zastúpená (40,9 %).

Výchovno-vzdelávací proces bol na priemernej úrovni.

Graf 26 Hodnotenie rozvíjania kľúčových kompetencií

1.3.2 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v strednej odbornej škole

Školskí inšpektori kontrolovali stav a úroveň pedagogického riadenia, výchovno-vzdelávacieho procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v **21** stredných odborných školách (4,6 % z celkového počtu SOŠ v SR), z nich bolo **16** štátnych, **4** súkromné, **1** cirkevná, **3** subjekty mali vyučovací jazyk slovenský a maďarský. **Dôraz sa kládol na kontrolu vyučovacieho procesu a na kontrolu podmienok vytvorených na jeho realizáciu v nadväznosti na plnenie profilu absolventa.**

Kritériá a indikátory hodnotenia jednotlivých oblastí sledovaných v priebehu komplexných inšpekcií sú uvedené v časti 3.5 Prílohy v tabuľke č. 31.

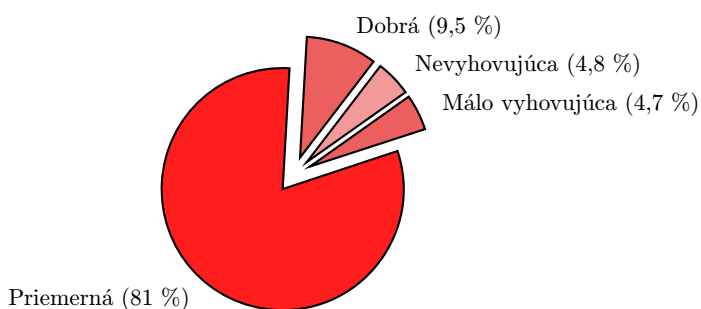
Priebeh výchovy a vzdelávania

Na teoretickom (všeobecnom a odbornom) vzdelávaní a na praktickej príprave sa formou hospitácií vo výchovno-vzdelávacom procese vo vyučovaní učiteľom kontrolovalo vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií žiakov na **1 184**

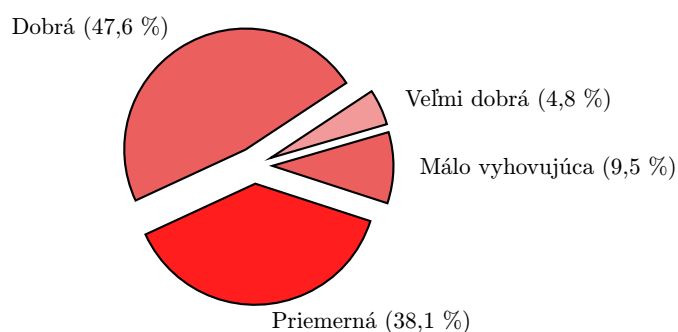
vyučovacích hodinách. Vo všeobecnom vzdelávaní sa uskutočnilo **482** hospitácií, na teoretickom odbornom vzdelávaní **509** a na praktickej príprave bolo vykonaných **193** hospitácií na **525** vyučovacích hodinách. V odbornom vzdelávaní sa kontrolovalo v 16 skupinách študijných a učebných odborov celkom **63** rôznych odborov.

Stav a úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu na **teoretickom vzdelávaní** v **2** SOŠ boli hodnotené na úrovni dobrej, v **17** na priemernej, v **1** na málo vyhovujúcej a v **1** SOŠ na nevyhovujúcej úrovni. V oblasti **praktickej prípravy** úroveň veľmi dobrú dosiahla **1** škola, **10** subjektov dobrú, **8** dosiahlo priemernú a **2** SOŠ boli hodnotené na úrovni málo vyhovujúcej.

Graf 27 *Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti priebehu výchovy a vzdelávania (predmety všeobecného vzdelávania a teoretického odborného vzdelávania)*

Graf 28 *Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti priebehu výchovy a vzdelávania (predmety praktickej prípravy)*

Učebnú klímu na niektorých vyučovacích hodinách poznačilo neeliminovanie prejavov, ktorým jednotlivci pri absencii aktivizujúceho pracovného prostredia jednoznačne demonštrovali nudu a nezáujem. Učitelia, ale i majstri odbornej výchovy nie vždy venovali primeranú pozornosť nevhodným verbálnym prejavom žiakov. Menej priaznivá **atmosféra** vyučovania bola vyvolaná aj vyskytujúcim sa málo prívetivým či direktívnym prístupom učiteľov alebo ich neosobnou interakciou. Väčšinu hospitovaných hodín na predmetoch praktickej prípravy, ale tiež na teoretickom vzdelávaní však charakterizovalo pozitívne pracovné prostredie podporované podnecovaním jednotlivcov k učebným činnostiam, povzbudzujúcim a rovným prístupom ku všetkým žiakom.

Vo veľkej miere sa vyučovací proces realizoval v **bezpečnom prostredí**. Pedagógovia dôsledne dbali na čistotu a poriadok v klasických učebniach, odborných učebniach i v dielňach. Viedli žiakov k ochrane životného prostredia, menej pozornosti venovali ich správne sedeniu pri počítačoch, niekedy akceptovali aj málo bezpečné správanie pri manipulácii s učebnými pomôckami alebo tiež oblečenie, ktoré z hľadiska hygieny a estetiky nespĺňalo stanovené požiadavky vzhľadom na príslušné odbory štúdia. Na praktickom vyučovaní sa vyskytli nedostatky v používaní ochranných pracovných pomôcok, vhodného odevu i obuvi, v dodržiavaní stanovených pracovných postupov, čo zvyšovalo riziko úrazu. K výrazne negatívnym zisteniam patrila skutočnosť, že v čase trvania odborného výcviku v 2 subjektoch uvoľnili majstri odbornej výchovy žiakov na nákup materiálu a surovín potrebných pre zabezpečenie praktickej prípravy.

Komplexné a jednoznačné formulovanie **cieľov** výchovno-vzdelávacieho procesu orientova-

ných na žiaka, na úroveň nadobudnutých vedomostí, zručností, návykov či spôsobilostí, ktoré by umožnili v závere vyučovacej hodiny zistiť progres vo vzdelávaní jednotlivcov, absentovalo najmä v predmetoch teoretického vzdelávania, predovšetkým všeobecného. Zvyčajne učitelia informovali o plánovaných činnostiach, oznámili a následne často len odprezentovali tému, pričom cieľ vyučovania nebol zrejmy ani v závere hodiny. Priebežné zisťovanie úrovne pochopenia a osvojenia poznatkov či zručností sa uskutočňovalo hlavne hromadným spôsobom, zadávaním otázok, ktoré smerovali k aktívnym jednotlivcom. Realizovaná (58 %) záverečná spätná väzba na teoretickom vzdelávaní bola formálna, málo účinná. Väčšinou učitelia sami zopakovali prebrané učivo a žiaci reagovali prečítaním poznámok zo zošita. Z dôvodu časovo nevhodnej organizácie výučby takmer polovica hospitovaných hodín bola ukončená bez overenia účinnosti učebných činností, vyčlenený čas v závere neumožňoval učiteľom získať ucelený a relevantný sumár informácií o dosiahnutých výsledkoch učenia sa žiakov. Význam záverečnej spätnej väzby bol docenený viac (86 %) na predmetoch praktickej prípravy. Predovšetkým na odbornom výcviku na konci vyučovacieho dňa majstri odbornej výchovy vyčlenili dostatočný čas na posúdenie naplnenia stanovených cieľov, poskytli jednotlivcom spätnú väzbu k úspešnosti splnenia zadaných úloh.

Z hospitácií bolo zrejmé, že vedomostný potenciál žiakov, ich rozdielne vzdelávacie schopnosti a zručnosti učitelia poznali, ale **diferencované úlohy** a **činnosti** v procese edukácie neuplatňovali (64 %) vo všeobecnom vzdelávaní a v malej miere ich využívali (43 %) na hodinách odborného teoretického vzdelávania, čo negatívne ovplyvňovalo záujem o učebné aktivity a bolo i možnou príčinou väčšieho počtu žiakov s nedostatočnými vyučovacími výsledkami. Výrazná absencia individualizovaného vyučovania na teoretickom vzdelávaní bránila tiež rýchlejšiemu napredovaniu v edukácii úspešnejších žiakov. Na predmetoch praktickej prípravy diferencovanie úloh bolo zabezpečené vo vyššej miere (66 %). Akceptácia rozdielnej úrovne zručností sa prejavila pri zadeľovaní úloh a činností podľa ich náročnosti, preukázala sa počas pridelovania doplňujúcich úloh žiakom s rýchlejším tempom práce, pri poskytovaní individuálnej spätnej väzby. Zároveň vyučujúci vytvárali žiakom vhodný priestor na samostatné konzultovanie zvolených pracovných postupov či aktuálne riešených zadaní. Uplatnený (66 %) individuálny prístup k žiakom so **špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami** sa preukázal najvýraznejšie v monitorovaní tempa ich práce, v optimalizovaní učebnej záťaže doplňujúcim výkladom, v častejšej aktivizácii jedincov s poruchami správania. Výnimočne mali žiaci možnosť pracovať s odlišnými zadaniami.

Učitelia a majstri odbornej výchovy využívaním učebných pomôcok (88 %), didaktickej a výpočtovej techniky (57 %) na predmetoch praktickej prípravy a tiež uplatňovaním učebných pomôcok (64 %), didaktickej a výpočtovej techniky (63 %) na teoretickom vzdelávaní podporovali nielen názornosť edukácie, ale aj rozvíjanie viacerých sledovaných spôsobilostí žiakov, hoci nie vždy využívali **materiálne prostriedky vyučovacieho procesu** efektívne. K negatívnym zisteniam prináležalo nevyužívanie dostupných učebníc, ale aj ich neúčelné využívanie v prípade, že žiakom slúžili iba na vyhotovenie poznámok. Chýbajúce alebo neaktuálne učebnice pre výučbu odborných predmetov boli nahrádzané edukačným softvérom, alternatívnymi študijnými textami, ale najčastejšie svojpomocne vyhotovenými pracovnými listami alebo odbornými textami, ktoré vyučujúci sprístupňovali s využitím IKT. Ich obsah nie vždy dostatočne reflektoval deklarovanú tému, žiaci ich často mechanicky odpisovali a následne sporadicky boli stimulovaní otázkami k reprodukcii zaznamenaných informácií, ktoré prevažne len čítali. Pre všeobecné vzdelávanie vybavenosť učebnicami bola zvyčajne dostatočná. Na niektorých sledovaných hodinách pri sprístupňovaní učebnej témy alebo frontálnom opakovaní učiva pedagógovia efektívne využívali internet,

notebook, tablet, ale aj interaktívnu tabuľu, na iných nevyužili žiadne materiálne prostriedky vyučovacieho procesu aj keď im to vytvorené podmienky v škole umožňovali a jedinou pomôckou v procese boli zošity žiakov, prípadne tabuľa.

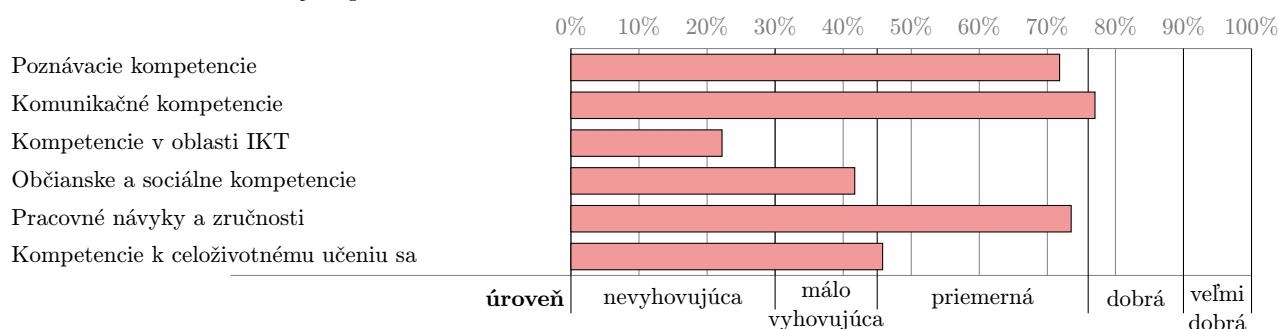
Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií žiakov v kontrolovaných predmetoch všeobecného vzdelávania i odborného teoretického vzdelávania

Spomedzi sledovaných kľúčových spôsobilostí patrilo podporovanie a rozvíjanie **komunikačných kompetencií** k silnejším stránkam teoretického vzdelávania napriek viacerým zisteným nedostatkom. Žiaci boli vedení k verbálnemu vyjadrovaniu zrozumiteľne formulovanými evokujúcimi otázkami predovšetkým pri zisťovaní porozumenia a osvojovania sprístupňovaných poznatkov, pri podnecovaní k prezentovaniu výsledkov pracovných činností, názorov, hodnotových postojov. Napriek častej stimulácii ústny prejav viacerých bol málo rozvinutý, nesamostatný, ucelené výpovede výrazne absentovali v učebných odboroch. Nedostatky v uplatňovaní odbornej terminológie, používanie nevhodných výrazových prostriedkov si učitelia zvyčajne všimli, korigovali, trvali na správnom a kultivovanom vyjadrovaní. K dôvodom, ktoré negatívne poznačili úroveň rozvíjania rečových zručností, patrili najmä frontálna výučba smerujúca len k aktívnejším jedincom, nedôsledné vyžadovanie súvislého vyjadrovania, pričom sa neraz učitelia uspokojovali s odpoveďami, ktoré jednotlivci čítali z ich prezentácie alebo zo zošita či z učebnice. Jednou z príčin bolo tiež nedocenenie významu premyslenejšieho a komplexnejšieho podporovania a rozvíjania čitateľských zručností. V učebných odboroch práca s textom (57 %) bola najčastejšie na úrovni jeho povrchného spracovania a odpisovania, prípadne smerovala iba k porozumeniu diktovaného textu. Čitateľské spôsobilosti boli cielenejšie podporované vo všeobecnom vzdelávaní (68 %). Žiaci sa dokázali v textoch orientovať, chápali obsah, vedeli ho interpretovať, vyhľadávali, identifikovali a vysvetľovali požadované kľúčové informácie, ale schopnosť argumentovať, samostatne a výstižne sformulovať či objasniť vzťahy, využiť pri práci s textom vlastné skúsenosti a súvisle ich prezentovať preukázali iba niektorí. Rozvíjanie **pracovných návykov a zručností** bolo tiež výraznejšie (74 %) podporované v predmetoch patriacich do všeobecného vzdelávania. Učitelia podnecovali jednotlivcov do cieľavedomého využívania osvojených vedomostí i osobných skúseností pri individuálnom hľadaní správnych postupov riešenia zadaných úloh, v prípade potreby vhodne usmernili a poskytli spätnú väzbu k realizovaným pracovným činnostiam. Následne niektorí dokázali získané poznatky uplatniť v nových súvislostiach, vedeli zdôvodniť správnosť použitých postupov, navrhnúť nové riešenia. I keď vyučujúci zvyčajne vyžadovali plnenie zadaní v stanovenom limite a dbali na kvalitu výstupov, neposkytli žiakom vždy všetky potrebné informácie na úspešnú realizáciu úlohy, inokedy im nezabezpečili primeraný časový priestor na dokončenie činnosti alebo na prezentáciu výsledkov. Osvojené zručnosti preukázali jednotlivci pri manipulácii s učebnými pomôckami (60 %), výnimočne pri práci s prostriedkami IKT (18 %) aj z dôvodu, že možnosť využívať interaktívnu tabuľu, tablet, internet, výukový program bola žiakom ponúkaná v malej miere. Niekoľkí jedinci dostali v úvode hodín priestor na predstavenie doma pripravených projektov s použitím notebooku a dataprojektora, ale **kompetencie v oblasti IKT** (s výnimkou predmetov, ktorých učebné osnovy si to vyžadovali) boli priamo vo vyučovacom procese podporované ojedinele (21 %). Sprístupňovanie učebných tém rešpektovalo princípy zrozumiteľnosti (85 %), niekedy ich obsah nebol vysvetľovaný v logickom slede alebo časť preberaného učiva bola zastaraná. Vyskytovali sa i skutočnosti, že žiaci vysvetľovanému učivu nerozumeli, nedokázali sa prispôbiť ani tempu jeho sprístupňovania, čo následne demonštrovali

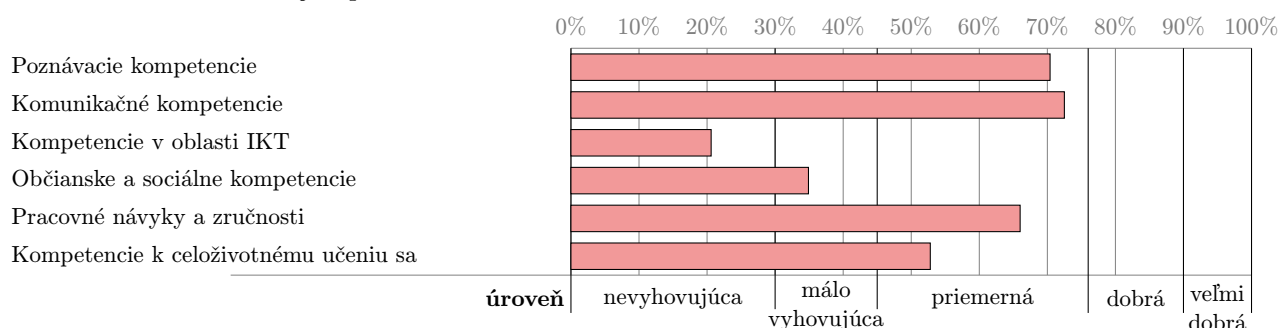
nepozornosťou. Záujem o témy bol podnecovaný motivačnými rozhovormi, ale zvolená forma motivácie nebola vždy účinná najmä v učebných odboroch. K negatívnym zisteniam patrila aj skutočnosť, že nové učivo bolo predkladané bez systematizácie poznatkov z prechádzajúcich hodín, bez kontroly stavu aktuálnych vedomostí a zručností. K rozvoju **poznávacích kompetencií** boli jednotlivci stimulovaní vo vyváženej miere úlohami na zapamätanie a porozumenie (89 %), v učebných odboroch častejšie preukázanie požadovaných trvalých vedomostí absentovalo. Na väčšine hospitovaných hodín boli uplatnené aplikačné typy úloh (73 %), ktorými učitelia podporovali pochopenie tém v širších súvislostiach s dôrazom na praktickú aplikáciu, na spájanie teórie s praxou. Žiaci prejavujúci o vyučovanie záujem zväčša pohotovo, samostatne reagovali na podnety, vedeli aplikovať osvojené vedomosti v odlišných kontextoch, prevažne nepotrebovali usmernenie či pomoc. K adekvátnemu rozvoju poznávacích kompetencií chýbalo zadávanie úloh na podporu rozvoja vyšších myšlienkových operácií (63 %). Výrazne absentovali požiadavky na samostatnosť, tvorivosť, primeranú argumentáciu a z toho dôvodu vyučujúci často nemali možnosť odhaliť učebný potenciál niektorých jednotlivcov. Prevažujúca nízka kognitívna úroveň úloh nemotivovala úspešnejších žiakov k aktívnemu zapájaniu sa do vyučovacieho procesu, nepodporovala ich vnútornú motiváciu a následne i potrebu byť úspešným v procese edukácie. Rozvíjanie **občianskych a sociálnych kompetencií** málo podporovala organizácia výučby uprednostňujúca frontálne činnosti. Aktivity žiakov v náhodne vytvorených skupinách boli málo zmysluplné, neraz bez želateľného vyučovacieho efektu, nevedli k lepším učebným výsledkom, nepodporovali rozvíjanie poznávacích ani komunikačných spôsobilostí. V niektorých skupinách si členovia tímu nevedeli rozdeliť úlohy, vzájomne nekomunikovali, nespolupracovali, zadanie vyriešili len niektorí, ostatní pasívne výsledky odpísali. Ak mali jedinci príležitosť na prezentovanie svojej aktivity, prevažne nedokázali voľne diskutovať, rozvinúť dialóg a samotná prezentácia sa obmedzila na prečítanie výsledného produktu. Na formovanie hodnotových a emocionálnych postojov boli preberané učebné témy tiež málo využívané (49 %). V učebných odboroch výnimočne jednotlivci vyjadrovali svoje názory samostatne, v súvislom prejave, prípadne neprejavili žiadnu ochotu vyjadriť svoj postoj. Pribežným verbálnym hodnotením (77 %) vyučujúci povzbudzovali žiakov k lepším výsledkom, ale nie vždy dokázali vhodne kombinovať chválu s kritikou, niekde prevažovalo negatívne hodnotenie bez podnecovania na zlepšenie. Často bolo formatívne hodnotenie spojené len s vyjadrením súhlasu, resp. s korekciou odpovede, inokedy mu chýbala adresnosť a z toho dôvodu i účinnosť. Motiváciu žiakov k vyššej aktivite oslabovala málo uplatňovaná klasifikácia (41 %), ktorá pri individuálnom skúšaní nebola náležite zdôvodňovaná a niektoré výkony boli i nadhodnotené. V malej miere vytvorené príležitosti na rozvíjanie **kompetencií** žiakov k **celoživotnému učeniu sa** prostredníctvom sebareflexie či posudzovania práce spolužiakov (30 %) sa vyznačovali formálnou stimuláciou a bez požiadavky zdôvodnenia a argumentácie nepodporovali žiadnym spôsobom rozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností. Autoevalvácia jednotlivcov a ich posudzovanie úspešnosti alebo neúspešnosti rovesníkov riadené otázkami učiteľa boli viac intuitívne ako uvedomelé najmä z dôvodu vopred nestanovených kritérií a charakterizovali ich výrazne strohé, nevýpovedné i málo objektívne konštatácie.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa kontrolovaných predmetov teoretického vzdelávania v študijných a v učebných odboroch boli na priemernej úrovni.

Graf 29 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch **všeobecného vzdelávania**

Graf 30 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch **odborného teoretického vzdelávania**

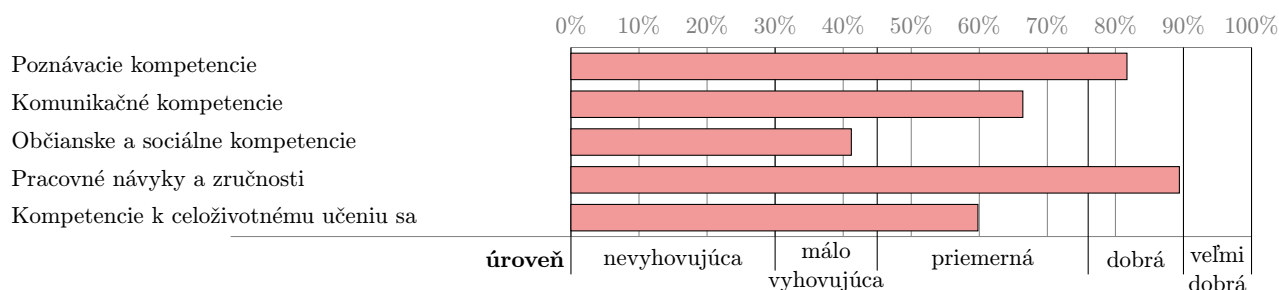
Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií žiakov v kontrolovaných predmetoch praktickej prípravy

Časový súlad obsahu praktického vyučovania s teoretickým (89 %) sa pozitívne prejavil v rozvíjaní **pracovných zručností a návykov** žiakov v študijných i v učebných odboroch, ale napriek časovému zosúladieniu realizácia úloh nie vždy podporovala komplexnú praktickú aplikáciu nadobudnutých teoretických poznatkov. Pre získanie požadovaných zručností a vedomostí mali žiaci prevažne vytvorené optimálne priestorové zabezpečenie a k dispozícii potrebné materiálne a prístrojové vybavenie. Zaistenie rovnakých pracovných podmienok pre všetkých občas absentovalo pre nedostatočný počet učebných pomôcok na žiaka. Pred začatím činností vyučujúci zisťovali teoretické osvojenie nevyhnutných vedomostí, ale účinné prepojenie s praxou nebolo možné z dôvodu, že viacerí žiaci, nielen v učebných odboroch, ich nemali zvládnuť na primeranej úrovni, nedokázali reagovať ani na dostatočne podnecujúce otázky. Učители i majstri odbornej výchovy priebežne overovali plnenie zadaných úloh, pri jednotlivých činnostiach viedli k presnosti, dôslednosti, zodpovednosti i k sebadôvere, vyjadrovali pozitívne očakávania. V prípade potreby poskytovali rady aj s praktickými ukážkami, upozorňovali na skutočnosti, ktoré by vznikli nedodržaním stanovených postupov, operatívne chybné postupy korigovali, ale spätnú väzbu neposkytovali rovnomerne všetkým. Hoci preukázali jednotlivci dostatočné pracovné zručnosti (90 %), neboli zadaná vždy dokončené v požadovanej kvalite, prípadne neboli dokončené vôbec, čo vyplývalo z málo premyslenej organizácie výučby, z nejednoznačných inštrukcií, ale príčinou bol aj nezáujem jedincov o učebný proces. K pozitívnym zisteniam patrilo rovnako preukázanie nadobudnutých návykov žiakov (85 %) pri manipulácii s materiálnymi prostriedkami vyučovacieho procesu (strojmi a zariadeniami, prístrojmi, špeciálnym náradím) a v nadväznosti na charakter predmetov praktickej prípravy tiež pri používaní výpočtovej techniky. Najmä v predmete

praktické cvičenia prezentovali jednotlivci **digitálne spôsobilosti** pri práci so špecifickým softvérom, pridelené úlohy im vytvárali priestor na aktívne kreatívne individuálne i skupinové učenie sa. Premyslené, plánované rozvíjanie **občianskych a sociálnych kompetencií** sa objavovalo sporadicky v študijných odboroch (37 %). Žiaci najčastejšie na predmetoch praktického vyučovania pracovali individuálne, ale predovšetkým na odbornom výcviku mali možnosť vzájomnej spolupráce a pri výskyte problému preukázali schopnosť radiť sa, spoločne diskutovať. Vytvorené skupiny vyžadovali sústavnejšie usmerňovanie, málo spoločne kooperovali a komunikovali, výnimočne riešili úlohy s rozdielnou náročnosťou. Členovia tímu pri prezentovaní výsledkov činnosti zvyčajne preukázali osvojené vedomosti, ale ich komunikačné zručnosti boli nízke. Nové témy učiteľia i majstri odbornej prípravy sprístupňovali dostatočne zrozumiteľne (89 %), s dôrazom na praktickú aplikáciu (90 %) teoretických poznatkov žiakov, čo väčšina z nich vedela v známej učebnej situácii využiť. Úroveň výučby znižovalo neúčelné diktovanie poznámok, monologický výklad bez stimulujúcich otázok a tiež vyskytujúce sa odborné nedostatky vyučujúcich. Účinnosť učenia sa, naopak, výrazne zvyšovali na niektorých sledovaných hodinách praktických cvičení uplatnené variabilné formy a metódy práce, dôraz na proces hľadania a objavovania poznatkov na základe činností, riešenie problémových situácií. Úlohy zamerané na zapamätanie a porozumenie (90 %) podporovali rozvíjanie **poznávacích kompetencií**, ale napriek snahe pedagógov o sústavnú priebežnú interakciu so všetkými žiakmi reagovali často iba niektorí. Príčinou bola absencia základných vedomostí i chýbajúci záujem o sebarealizáciu. Ponúkaný výber tém a činností v malej miere umožňoval žiakom uplatňovať tvorivé pracovné riešenia (58 %), inokedy pri ich výbere chýbala jednotlivcom primeraná inšpirácia a motivácia zo strany vyučujúcich. Na predmetoch praktickej prípravy mali učiteľia i majstri odbornej výchovy vo všetkých fázach edukácie dostatočný priestor na rozvíjanie **komunikačných kompetencií**, napriek tomu mnohí žiaci primerané komunikačné zručnosti nepreukázali. Prevažujúca pozitívna pracovná a sociálna klíma zaistovala aktívne a spontánne hovorenie, žiaci sa však rovnako v učebných i v študijných odboroch nezapájali do verbálnej komunikácie ucelenými odpoveďami. Pri prezentovaní osvojených poznatkov či výsledkov činnosti, zdôvodňovaní zvolených pracovných postupov mali problémy s vecným, a zrozumiteľným vyjadrovaním i s uplatňovaním odbornej terminológie či spisovného jazyka. Výrazné zistené rozdiely v rečových spôsobilostiach v jednotlivých sledovaných skupinách odborov v značnej miere vyplynuli z charakteru a zamerania kontrolovaných odborov. Niektoré hospitované hodiny v predmete praktické cvičenia sa vyznačovali kultivovaným jazykovým prejavom jednotlivcov, súvislými komplexnými výpoveďami pri vyjadrovaní vlastných skúseností a názorov či pri zapájaní sa do diskusií. Zriedkavé a výrazne formálne podporovanie sebahodnotiacich zručností (46 %) bez vhodnej stimulácie k argumentácii alebo k diskusii patrilo k oblastiam vyžadujúcich si zlepšenie. Aj keď bolo žiakom umožnené vyjadriť sa k vlastným aktivitám počas výučby i k aktivitám spolužiakov, vyučujúci od nich nežiadali adekvátne zdôvodnenia, neposkytli čas na rozmyslenie alebo k neobjektívnym, nesúvislým, pocitovým a nevýpovedným hodnotiacim názorom nezaujali patričné stanovisko, čím v nízkej miere podporovali rozvíjanie ich **kompetencií k celoživotnému učeniu sa**. Zreteľne uplatňovali priebežné verbálne oceňovanie (86 %) preukázaných vedomostí a zručností, využívali pochvaly, menej motivovali jednotlivcov k zlepšeniu formou taktného kritického posúdenia ich pripravenosti na vyučovanie či výsledkov činnosti. Hodnotenie výkonov klasifikáciou sa najmä v študijných odboroch vyskytovalo skôr sporadicky (47 %), pričom častá absencia primeraného zdôvodnenia uplatneného klasifikačného stupňa neposkytla žiakom ucelený objektívny obraz o ich vedomostiach a výkonoch.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa kontrolovaných predmetov praktickej prípravy v študijných a v učebných odboroch boli na priemernej úrovni.

Graf 31 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch **practickej prípravy**

Vyjadrenia fyzických a právnických osôb k vedomostiam a zručnostiam žiakov vykonávajúcich odborný výcvik na ich pracoviskách

Štátna školská inšpekcia s cieľom zistiť rozsah, obsah i úroveň školou poskytovaného odborného vzdelávania vo vzťahu k požiadavkám firiem ako potenciálnych zamestnávateľov oslovila fyzické a právnické osoby, na pracoviskách ktorých sa realizoval odborný výcvik pre najpočetnejšie skupiny žiakov kontrolovaných subjektov. Z **oslovených 195 firiem** možnosť vyjadriť sa v dotazníku využilo **85 (44 %)**.

Úroveň prezentovaných odborných kompetencií žiakov študijných odborov vyplývajúcich z príslušných ŠVP a následne i z požiadaviek na profil absolventa potrebných na vykonávanie praktických činností zástupcovia oslovených firiem hodnotili rôzne. Podľa ich názoru vedomosti a zručnosti žiakov nie vždy korešpondovali s potrebami praxe, prevažne však zodpovedali veku a získaným skúsenostiam. V niektorých učebných odboroch posúdili osvojené spôsobilosti ako slabšie, ba dokonca aj ako málo vyhovujúce. Rovnako tiež uvádzali, že pri vykonávaní praktickej činnosti určitým jednotlivcom chýbala potrebná manuálna zručnosť, pozornosť, sústredenosť, trpezlivosť v činnostiach konkrétneho odboru, disciplinovanosť v dodržiavaní predpísaných pracovných postupov, čo zväčša vyplývalo z nízkeho záujmu o zvolenú profesiu.

Potvrdili prevažne v zhode so zisteniami školských inšpektorov a ich hodnotením priameho výchovno-vzdelávacieho procesu, že zo všeobecných kompetencií v nadväznosti na potreby zvoleného povolania sa nedostatky prejavovali v sociálnych zručnostiach žiakov, vo využívaní výpočtovej techniky, v používaní cudzích jazykov, jednotlivcom chýbali tiež primerané zručnosti v zvládnutí bežnej komunikácie, problematickou sa javila úroveň čítania s porozumením.

Podmienky výchovy a vzdelávania

V súlade so stanovenými zámermi za-
definovanými v ŠkVP vytvárali subjekty
podmienky pre optimálne zabezpečenie
výchovno-vzdelávacieho procesu. Na veľ-
mi dobrej úrovni boli zaistené v **14**
školách, v **2** subjektoch boli hodnotené
na dobrej úrovni, v **4** na priemernej a v **1**
SOŠ na úrovni **nevyhovujúcej**.

SOŠ (s výnimkou 3) sídlili vo vlastných
budovách, ku ktorým patrili školské dvory,
prevažne aj viacúčelové ihriská. Pedago-
gickí i nepedagogickí zamestnanci mali
pre svoju činnosť vytvorené primerané
podmienky, optimálne prostredie nemal
zaistený školský manažment v 2 školách,

ktoré realizovali výchovno-vzdelávací proces v prenajatých priestoroch. Knižnice nezriadili
2 subjekty a v 3 z kontrolovaných nezabezpečili žiadnym spôsobom stravovanie.

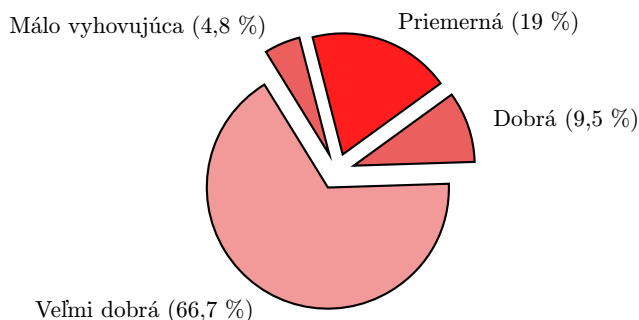
Pre **všeobecné vzdelávanie** postačoval počet univerzálnych učební, pričom mnohé
školy disponovali tiež učebňami odporúčanými či špecializovanými na edukáciu niektorých
predmetov. Pre výučbu telesnej a športovej výchovy 1 SOŠ nezaistila žiadne podmienky.
I keď mali žiaci k dispozícii dostatok sociálnych i hygienických zariadení, nie vždy priestory
na odbornom výcviku určené na ich osobnú hygienu boli vyhovujúce.

V kontrolovaných odboroch so schváleným normatívom (81) sa uskutočňovalo **odborné
teoretické vzdelávanie** v klasických, ale predovšetkým v odborných učebniach, ktoré
sa vo veľkej miere využívali kumulovane a podľa vypracovaných rozvrhov sa v nich
realizovala výučba rôznych odborov a rôznych predmetov. **Priestorové podmienky**
väčšinou umožňovali plniť požiadavky na profil absolventa a primerané priestorové prostredie
zabezpečili subjekty prevažne i pre vyučovanie žiakov vzdelávaných v sledovaných odboroch
bez schváleného normatívu (16). **Praktická príprava** sa uskutočňovala v odborných
učebniach, v laboratóriách a v školských dielnach, ktoré sa často využívali aj pre teoretické
vzdelávanie, pričom **priestory** boli postačujúce aj vzhľadom na počet žiakov a skupín
učebných a študijných odborov. Vo vyšších ročníkoch mali mnohí žiaci príležitosť absolvovať
časť praktického vyučovania formou individuálnej alebo súvislej praxe na zmluvných
pracoviskách fyzických alebo právnických osôb.

Materiálne a prístrojové vybavenie potrebné pre **všeobecné vzdelávanie** prevažná
väčšina škôl zabezpečila. Učebné pomôcky v nadväznosti na charakter predmetov prinášali
učitelia do učební z kabinetných zbierok, v bežných i v špecializovaných učebniach mali
možnosť využívať zabudovanú alebo prenosnú digitálnu techniku, k dispozícii mali notebooky
i tablety, vo viacerých triedach nainštalované interaktívne tabule alebo dataprojektory.
Pre vyučovanie predmetu telesná a športová výchova bolo zvyčajne zabezpečené funkčné
stanovené náradie a náčinie.

Rovnako tiež prevažná väčšina SOŠ pripravila vhodné podmienky na vzdelávanie svojich
žiakov zaistením **materiálneho a prístrojového vybavenia** pre **odborné teoretické
vzdelávanie** i pre predmety **praktickej prípravy** napriek tomu, že dostupné vybavenie

Graf 32 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

v plnej miere nekorešpondovalo so stanovenými požiadavkami normatívu. Niektoré odbory využívali na výučbu i nadštandardné prostriedky, ktorými vytvárali predpoklady pre úspešné uplatnenie sa absolventov na trhu práce. Kontrola zmluvných pracovísk preukázala, že materiálne i prístrojové zabezpečenie umožňovalo kvalitnú prípravu jednotlivcov a na viacerých mali žiaci možnosť pracovať aj so zariadeniami, ktoré v normatívoch patrili k odporúčanému vybaveniu.

Nedostatky zistené v dodržiavaní normatívov materiálno-technického a priestorového zabezpečenia s negatívnym dopadom na plnenie požiadaviek na profil absolventa boli zistené v SOŠ Košického kraja (1 študijný odbor a 4 učebné odbory) a v SOŠ Nitrianskeho kraja (1 učebný odbor).

Nedostatky zistené v SOŠ Košického kraja v priestorovom zabezpečení odborného vzdelávania i v materiálnom, technickom a prístrojovom vybavení vo vyučovaných odboroch bez stanoveného normatívu (2 študijné odbory a 1 učebný odbor) neumožňovali žiakom v priebehu štúdia dosiahnuť kompetencie vymedzené obsahovým a výkonovým štandardom deklarovaným v príslušnom štátnom vzdelávacom programe.

Podmienky na zaistenie **bezpečnosti školského prostredia a ochrany zdravia** i ďalšie stanovené základné pravidlá vnútorného režimu definovali subjekty vo vydaných školských poriadkoch, zverejnili ich na svojich webových sídlach a žiakom sprístupnili v učebniciach. V 3 SOŠ (14 %) neboli prerokované na zasadnutí pedagogickej rady alebo rady školy, žiaci však boli s nimi oboznámení preukázateľným spôsobom. V dokumentoch boli podrobne rozpracované opatrenia na zamedzenie šírenia drog a na zaistenie ochrany žiakov pred diskrimináciou, násilím a šikanovaním, napriek tomu iba necelá polovica respondentov (47 %) v dotazníku zadanom školskou inšpekciovou prejavila vedomosť o tom, že školský poriadok rieši túto problematiku. Vo všetkých subjektoch, s výnimkou jedného, boli ustanovení koordinátori prevencie, niektorí z nich (19 %) však preukázateľným spôsobom nevykonávali monitoring zameraný na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní jednotlivcov, pričom jeho opodstatnenosť preukázal aj zadaný dotazník školskej inšpekcie (10 % oslovených žiakov uviedlo, že v škole nemá pocit bezpečia). Respondenti konštatovali (18 %), že boli svedkami šikanovania najčastejšie (21 %) v škole počas prestávok.

Žiacke školské rady boli ustanovené v 16 subjektoch (75 %) a ich činnosť koordinovali určení pedagogickí zamestnanci. Členovia školských rád v dotazníkoch uvádzali, že ich prostredníctvom mali žiaci možnosť navrhovať rôzne aktivity na zlepšenie práce školy a podľa vyhodnotených odpovedí respondentov návrhy boli primerane (67 %) akceptované.

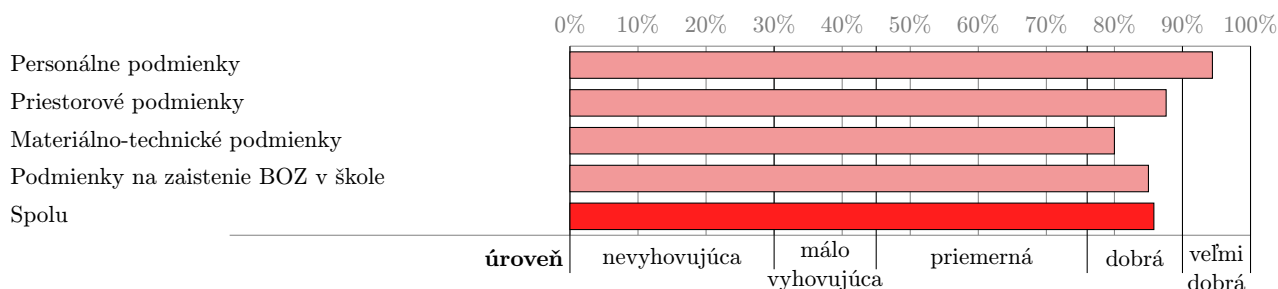
Pri **organizácii vyučovania** sa vyskytlo v 6 subjektoch (29 %) nedodržanie základných fyziologických, psychických a hygienických potrieb žiakov. Objavovalo sa nerešpektovanie stanovenej dĺžky prestávky medzi dopoludňajším a popoludňajším vyučovaním, neakceptovanie počtu vyučovacích hodín v jednom vyučovacom dni. K negatívnym zisteniam prináležalo spájanie tried z rôznych ročníkov v odbornom vzdelávaní. Organizácia aktivít, ktoré boli súčasťou výchovy a vzdelávania, bola zväčša zaistená v súlade s právnou normou.

S výnimkou 2 subjektov riaditelia škôl a ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňali kvalifikačné predpoklady a dĺžku pedagogickej praxe na výkon riadiacej funkcie, absolvovali funkčné alebo inovačné funkčné vzdelávanie. Objavilo sa však aj riaditeľom školy nevykonávanie žiadnej priamej vyučovacej povinnosti (1 SOŠ), prípadne jej neplnenie v určenom rozsahu (2 SOŠ). Výchovno-vzdelávací proces zabezpečovali prevažne pedagogickí zamestnanci spĺňajúci kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky, celkovo vyhovujúce **personálne podmienky** zaistila odbornosť vyučovania v oblasti všeobecného vzdelávania (93 %) i odborného vzdelávania (87 %). Nevyhovujúca úroveň v odbornosti

vyučovania predmetov v niektorých odboroch bola príčinou viacerých zistených nedostatkov v sledovanom vyučovacom procese.

Podmienky výchovy a vzdelávania boli v školách na dobrej úrovni.

Graf 33 Podmienky výchovy a vzdelávania

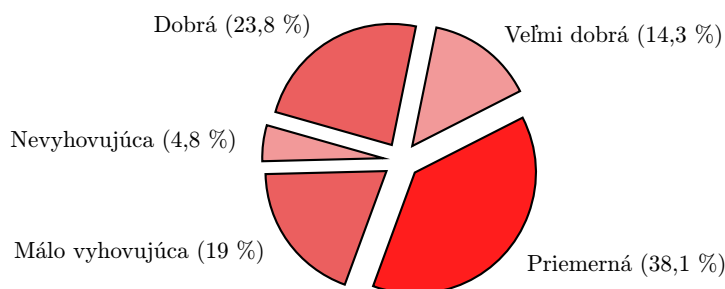
Riadenie školy

Výchova a vzdelávanie sa v subjektoch realizovali na základe vypracovaných **ŠkVP**. Školskí inšpektori kontrolovali ich vyhotovenie pre **97** vyučovaných študijných a učebných odborov. V **3** školách boli vypracované na veľmi dobrej úrovni, v **5** subjektoch na dobrej, v **8** na priemernej, v **4** na úrovni málo vyhovujúcej a v **1** škole úroveň programu bola hodnotená ako nevyhovujúca.

SOŠ mali vyhotovené ŠkVP pre všetky aktuálne vyučované odbory, s výnimkou 3 subjektov, ktoré vypracovali jeden program pre celú skupinu študijných odborov.

Strategickému významu základného pedagogického dokumentu v niektorých školách nezodpovedalo prevzatie značného rozsahu jednotlivých častí zo ŠVP bez rozpracovania na vlastné podmienky. Kvalitu dokumentov znižovali najmä v rozpore so skutočnosťou uvádzané informácie o personálnych a materiálnych podmienkach, o organizácii praktickej prípravy. Definované **ciele výchovy a vzdelávania** sústredené na odborné vzdelávanie a prípravu žiakov a ich úspešné uplatnenie sa na trhu práce, zamerané aj na formovanie životných postojov v občianskom i v pracovnom živote, zacielené tiež vo veľkej miere na zvýšenie kvalitatívnej úrovne výchovy a vzdelávania s dôrazom na využívanie nových metód a foriem vyučovania zavádzaním aktívneho učenia zodpovedali zväčša (90 %) reálnym podmienkam kontrolovaných subjektov. Z výsledkov hospitácií však vyplynulo, že vyučovací proces sa často nere realizoval v zmysle stanovených strategických cieľov, a predovšetkým ani v deklarovanej kvalite. V **profile** absolventa jednotlivých odborov chýbali vymedzené aktuálne kľúčové kompetencie podľa štátneho programu, niektoré charakteristiky boli definované formálne a vzhľadom na vytvorené podmienky v škole nemohli byť ani reálne dosiahnuté, inokedy nedostatočne bola reflektovaná rozdielnosť požiadaviek na profil absolventa v odbore v nadväznosti na stupeň vzdelania. **Príležitosti pre vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami** boli uvedené vo všeobecnej rovine, špecifikované boli

Graf 34 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v kritériu školský vzdelávací program

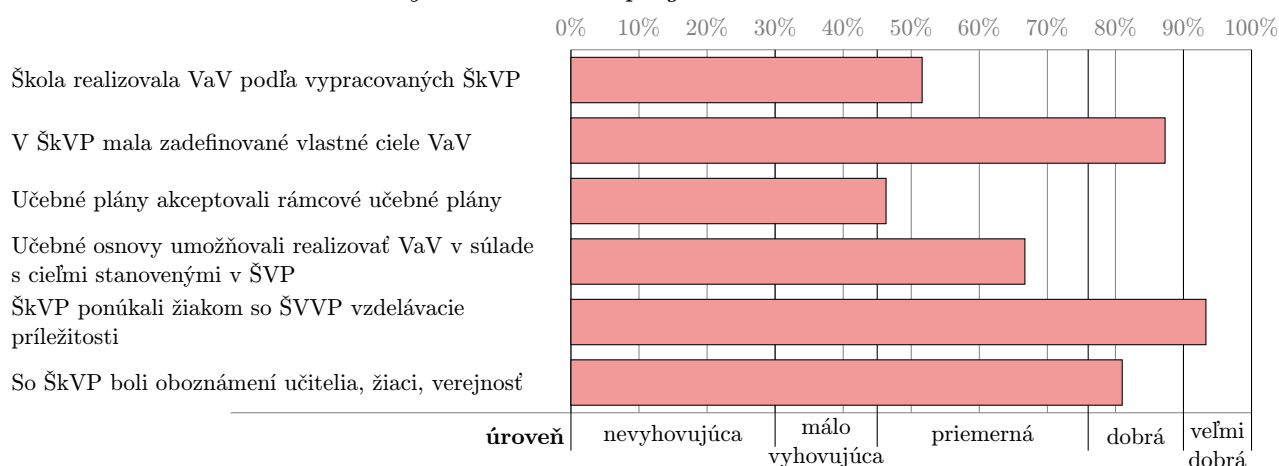

zdravotné požiadavky, ktoré musia uchádzači spĺňať s ohľadom na vyučované odbory. SOŠ, s výnimkou 3, prerokovali školské programy vyučovaných odborov s príslušnými subjektmi koordinácie odborného vzdelávania a prípravy, ďalšia škola preukázateľne požiadala stavovskú organizáciu o prerokovanie ŠkVP, ale komora na žiadosť nereagovala. V 1 škole dokumenty neprerokovali v pedagogickej rade ani v rade školy a na verejne dostupnom mieste ich nezverejnili 3 subjekty.

V mnohých kontrolovaných odboroch (62 %) sa výchova a vzdelávanie nerealizovali podľa príslušného ŠVP prostredníctvom ŠkVP, čo následne negatívne poznačilo kvalitu vyučovania i učenia sa žiakov. Porovnaním učebných plánov, rozvrhov hodín a triednych kníh školská inšpekcia zistila viaceré nedostatky. K negatívnym javom patrilo najmä nedodržanie stanoveného minimálneho celkového počtu hodín pre jednotlivé vzdelávacie oblasti za štúdium i neakceptovanie určeného celkového počtu týždenných vyučovacích hodín vo všeobecnom i v odbornom vzdelávaní. Objavovalo sa nezaradenie predmetov všeobecného vzdelávania do vzdelávacích oblastí, nerozdelenie odborných predmetov do oblastí teoretického vzdelávania a praktickej prípravy alebo neuvedenie všetkých reálne vyučovaných. Spôsob zaradenia niektorých predmetov odborného vzdelávania neakceptoval obsah ich učebných osnov. V poznámkach k vyhotoveným učebným plánom často chýbalo zapracovanie špecifik s ohľadom na vlastné zabezpečené podmienky a na vlastnú organizáciu výučby podľa skutočného stavu, niektoré z poznámok boli zmätočné, nepresné či rozporuplné. Úroveň edukácie v niektorých subjektoch výrazne záporným spôsobom ovplyvnilo nevyučovanie predmetov stanovených rámcovým učebným plánom. Disponibilné hodiny nie vždy boli využité v súlade s deklarovými cieľmi vyučovania.

Vyhotovené učebné osnovy v kontrolovaných školách mali rôznu úroveň. Kvalitu edukácie negatívnym spôsobom ovplyvnilo ich nevyhotovenie pre všetky aktuálne vyučované ročníky, absencia zaradenia obsahových inovácií, ale aj skutočnosť, že učebné osnovy niektorých predmetov mali identické obsahy pre rôzne ročníky a rôzne stupne vzdelania. Vyskytovalo sa aj ich nerozpracovanie v rozsahu hodín určených učebným plánom príslušného odboru (22 %).

Graf 35 Hodnotenie školských vzdelávacích programov

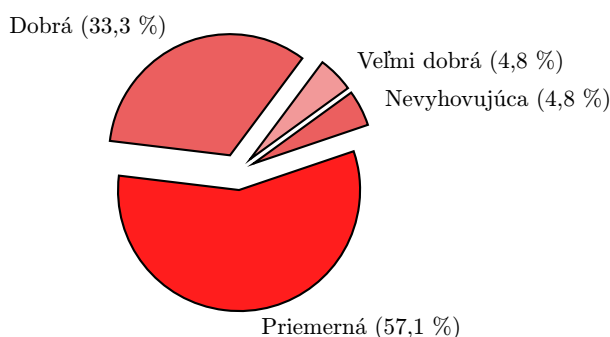
V oblasti **riadenie škôl** sa okrem ŠkVP kontrolovali ďalšie stanovené kritériá hodnotenia – *pedagogické riadenie, vnútorný systém kontroly a hodnotenia, klíma a kultúra školy, služby školy*. V uvedenej oblasti bol **1** subjekt hodnotený na veľmi dobrej úrovni, **7** škôl na dobrej, úroveň priemernú dosiahlo **12** SOŠ a **1** škola bola hodnotená na úrovni nevyhovujúcej.

Pre zabezpečenie splnenia deklarovaných cieľov v oblasti výchovy a vzdelávania žiakov si subjekty vyhotovili vnútorné predpisy, pokyny, usmernenia a následne zásadné dokumenty prerokovali v pedagogickej rade (95 %). V **pedagogickej dokumentácii**, ktorá nebola vždy vedená (38 %) na tlačivách podľa vzorov schválených a zverejnených ministerstvom školstva, k vážnejším nedostatkom patrili opravy chybných zápisov nepovoleným spôsobom pri dôležitých údajoch v triednych výkazoch a v katalógových listoch (*výsledná klasifikácia, prestup žiakov z dennej do externej formy štúdia*), čo viedlo k pochybnostiam o korektnosti údajov. Zistené negatívne skutočnosti sa týkali aj dokumentácie komisionálnych skúšok a štúdia žiakov podľa individuálneho učebného plánu, tiež triednych výkazov tried s vyučovacím jazykom maďarským, ktoré neboli vedené dvojjazyčne. Nedostatky (26 %) zistené v **prijímacom konaní** súviseli s nezriadením prijímacej komisie, v dôsledku čoho neboli vyhotovené zápisnice z prijímacieho konania. Inokedy z predložených zápisníc zo zasadnutí pedagogickej rady nebolo jednoznačne zrejmé, či rada prerokovala formu, obsah a rozsah prijímacej skúšky, chýbalo určenie jednotných alebo jednoznačných kritérií na úspešné vykonanie prijímacej skúšky. Chyby sa vyskytovali aj v **rozhodovacom procese** viacerých škôl (43 %). Riaditelia vydávali rozhodnutia o prestupe žiakov z inej strednej školy v priebehu 1. ročníka na základe žiadosti, ale bez uvedenia závažných dôvodov. Pri zmene študijného odboru opakovane vydali rozhodnutie o prijatí žiaka na štúdium. Častejšie sa objavovalo nevydanie rozhodnutí o povolení vykonať komisionálne skúšky, tiež o neprijatí na štúdium, o umožnení štúdia podľa individuálneho učebného plánu.

Na zabezpečenie jednotného postupu a prenosu informácií v oblasti *riadenie výchovy a vzdelávania* mohli využívať riaditelia škôl odbornú pomoc **predmetových komisií** a **metodických združení**. Súčasťou väčšiny vyhotovených plánov práce bola analýza činnosti za predchádzajúci školský rok a definovanie hlavných i čiastkových cieľov na rok aktuálny. Napriek tomu, že v pláne činnosti sa vyskytovali úlohy zamerané aj na skvalitňovanie výchovno-vzdelávacieho procesu zavádzaním inováčných metód a foriem práce podporujúcich rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov, odpočet plnenia týchto aktivít sa neobjavoval, stanovenie úloh bolo vo veľkej miere formálne. Väčšina predmetových komisií (53 %) sa nepodieľala na internom vzdelávaní svojich členov. Výmena skúseností či poznatkov zo vzdelávania smerujúca k skvalitneniu výchovno-vzdelávacieho procesu sa realizovala medzi učiteľmi v minimálnej miere alebo úplne absentovala napriek tomu, že riaditelia škôl prevažne podporovali odborný rast a rozvíjanie profesijných kompetencií pedagogických zamestnancov. Vyhotovené **ročné plány kontinuálneho vzdelávania** akceptovali ciele vymedzené v školských programoch.

Všeobecné údaje o cieľoch a pravidlách hodnotenia žiakov sa nachádzali vo všetkých

Graf 36 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia v oblasti riadenie (vrátane hodnotenia ŠkVP)

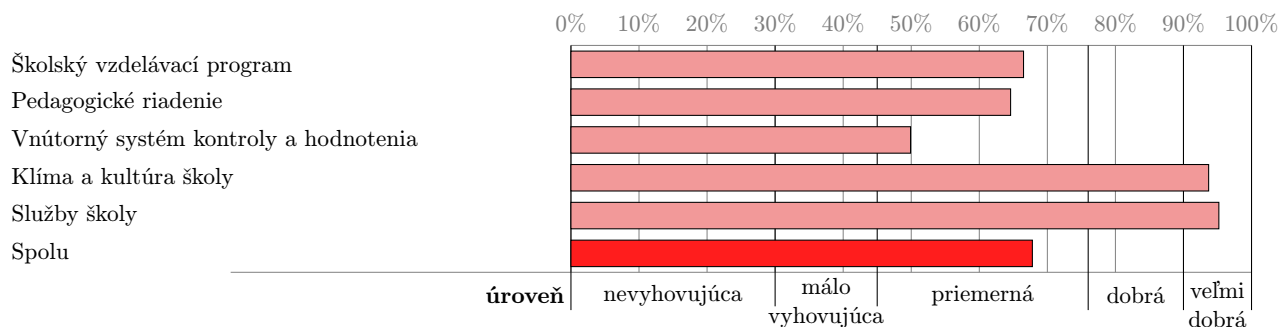
ŠkVP, podrobnejšie informácie boli uvádzané v učebných osnovách jednotlivých predmetov a v 2 školách k hodnoteniu a ku klasifikácii vydali riaditelia vnútornú smernicu. Konkretizácia nástrojov a oblastí kontroly a hodnotenia častejšie chýbala, absentovali vlastné jednoznačne stanovené spôsoby, formy a kritériá (53 %). Vnútorné systémy kontroly a hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov neboli vždy (33 %) preukázateľným spôsobom prerokované v pedagogických radách SOŠ a schválené riaditeľmi škôl, žiaci s nimi boli prevažne oboznámení. V oblasti riadenie školy si zlepšenie vyžadoval vypracovaný vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov. Vo vyhotovených plánoch boli uvedené metódy, formy, predmet i prostriedky vnútornej školskej kontroly, tiež harmonogram jej vykonávania, ale kontrolná činnosť sa nerealizovala v primeranom rozsahu a dostatočne premyslene (48 %). Zámery hospitačnej činnosti málo korešpondovali s vytýčenými cieľmi v jednotlivých školských programoch v oblasti zvyšovania kvalitatívnej úrovne vyučovania. Prednostne boli zamerané na výkon učiteľa, na hodnotenie jeho činnosti, ale bez komparácie s činnosťou žiakov. Často deklarovaná bezproblémová kvalita vyučovania bola v rozpore so zisteniami školskej inšpekcie. Z predložených záznamov vyplynulo, že na niektorých školách boli síce prijímané opatrenia k zisteným nedostatkom, ale bez následnej kontroly ich akceptácie. Výrazne formálna kontrolná činnosť vedúcich pedagogických zamestnancov nezabezpečovala učiteľom objektívnu spätnú väzbu a skôr výnimočne sa podieľala na skvalitňovaní úrovne výchovno-vzdelávacieho procesu.

Positívnu a motivujúcu **klímu a kultúru školy** podporovali vyučujúci zapájaním žiakov do rôznorodých aktivít, projektov, súťaží na národnej i medzinárodnej úrovni súvisiacich predovšetkým s profiláciou odborov, v ktorých sa vzdelávali. Aktivity boli príležitosťou na rozvíjanie odborného rastu jednotlivcov, ale vhodným spôsobom ovplyvňovali aj rozvíjanie ich vedomostného potenciálu, praktických, jazykových, sociálno-komunikačných i prezentačných zručností.

Školskí inšpektori na základe priameho pozorovania konštatovali vo vzťahu medzi žiakmi a učiteľmi prirodzený rešpekt. Zo zadaných dotazníkov vyplynulo, že takmer iba polovica oslovených žiakov bola v škole spokojná, škola ich očakávania splnila. Ako dôvod nevhodného správania spolužiakov respondenti uviedli nedostatočné rešpektovanie učiteľov (61 %), ale dôvodom podľa nich boli taktiež nezaujímavé hodiny (35 %). Školská inšpekcia zadala dotazníky aj pedagogickým zamestnancom a v 2 SOŠ zistila, že klímu školy poznačili málo pozitívne vzťahy v učiteľskom zbore a vzájomná nedôvera.

Poradenské **služby školy** smerované k žiakom, k zákonným zástupcom i k pedagógom zabezpečovali subjekty prostredníctvom výchovných poradcov, ktorí mali vytvorené vhodné podmienky na svoju činnosť. Zamerané boli aj na zabezpečenie informačného servisu o možnostiach ďalšieho štúdia a uplatnenia absolventov končiacich ročníkov na trhu práce. O riešení vzniknutých vzdelávacích a výchovných problémov školy informovali zákonných zástupcov, ktorí prevažne reagovali na podnety školy. V niektorých prípadoch medzi školou a rodinou neprevládala podpora a spolupráca, výzvy a oznámenia zasielané zákonným zástupcom žiakov v prípade mimoriadneho zhoršenia prospechu či ich dochádzky ojedinele viedli k zlepšeniu.

Riadenie školy bolo na priemernej úrovni.

Graf 37 Riadenie školy

1.3.3 Vplyv kontinuálneho vzdelávania na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu na gymnáziu a v strednej odbornej škole

Vplyv kontinuálneho vzdelávania na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu sa sledoval na **23** gymnáziách, z nich bolo **15** štátnych, **7** cirkevných a **1** súkromné a na **21** stredných odborných školách, z nich bolo **16** štátnych, **1** cirkevná a **4** súkromné.

Riadeného rozhovoru sa zúčastnilo 890 pedagogických zamestnancov (z toho 429 z gymnázií a 461 zo SOŠ). Väčšina (79,9 % z gymnázií a 73,9 % zo SOŠ) uviedla, že v ostatných piatich rokoch absolvovala niektorú z foriem kontinuálneho vzdelávania a využívala ponuky rôznych vzdelávacích inštitúcií.

Tabuľka 8 Prehľad absolvovaného vzdelávania oslovených pedagogických zamestnancov gymnázií a SOŠ

Prehľad absolvovaného vzdelávania oslovených pedagogických zamestnancov	G	SOŠ
Počet oslovených pedagogických zamestnancov	429	461
Počet pedagogických zamestnancov, ktorí sa zúčastnili v ostatných piatich rokoch niektorej z foriem kontinuálneho vzdelávania	343	341
Vzdelávanie orientované na ciele, metódy a formy práce	242	188
Vzdelávanie orientované na spôsoby hodnotenia výkonov žiakov	100	83
Vzdelávanie orientované na diagnostiku učebných štýlov žiakov	89	72
Vzdelávanie orientované na tvorbu testov	138	96
Vzdelávanie orientované na tvorbu učebných osnov	71	105
Vzdelávanie orientované na tvorbu učebných textov	97	75
Vzdelávanie orientované na tvorbu softvéru, resp. prácu so špecifickými softvérmi	114	147
Vzdelávanie orientované na prácu s interaktívnou tabuľou	222	200
Vzdelávanie iného zamerania	139	182
Počet pedagogických zamestnancov, ktorí sa nezúčastnili v ostatných piatich rokoch niektorej z foriem kontinuálneho vzdelávania	86	120

V kontrolovaných stredných školách sa vzdelávania zúčastnilo 79,9 % opýtaných učiteľov z gymnázií a 73,9 % zo SOŠ. Mnohí z nich absolvovali niekoľko vzdelávaní rôzneho zamerania. Väčšina absolventov vzdelávania (80 %) uviedla, že využíva získané poznatky vo svojej praxi. Hospitácie na vyučovacích hodinách túto skutočnosť nepotvrdili, práve naopak, na sledovaných hodinách prevládali tradičné metódy a formy práce, **učitelia spravidla uplatňovali klasické metódy vyučovania**. Získané poznatky vo vzdelávaní na vyučovacom procese uplatnilo iba 42 % pedagógov z gymnázií a 25 % zo SOŠ.

Z rozhovorov vyplynulo, že 79 % učiteľov považovalo ponúkané druhy vzdelávania za prínosné. Najvyšší záujem bol na gymnáziách o vzdelávanie orientované na ciele, metódy a formy práce (56,4 %) a v SOŠ na prácu s interaktívnou tabuľou a na tvorbu testov (43,4 %).

Stáže v zahraničí sa zúčastnilo menej ako 10 % respondentov, z toho viac ako polovica boli učitelia cudzích jazykov. Vzdelávanie za prospešné pre svoju prax nepovažovalo 22 % učiteľov, ktorí ako dôvod uviedli, že súčasné metódy a formy vzdelávania sú na prípravu časovo náročné a radšej uprednostňujú svoje praxou osvedčené metodické prístupy a postupy. *Pedagógovia by uprednostnili väčšie množstvo praktických ukážok s využitím inovatívnych prvkov vo vyučovacom procese.*

Zlepšenie si vyžaduje vzdelávacia funkcia metodických orgánov, ktoré málo podporujú výmenu skúseností a poznatkov zo vzdelávania medzi členmi. Prenos nových poznatkov bol zväčša realizovaný interne iba formou diskusie a krátkej verbálnej informácie. Podpora interného vzdelávania a výmena pedagogických skúseností, by mohla viesť ku skvalitneniu výchovno-vzdelávacieho procesu na školách. Ročný plán kontinuálneho vzdelávania bol vypracovaný vo väčšine subjektov v súlade s profiláciou školy.

1.3.4 Opatrenia zamerané na podporu menej úspešných žiakov na gymnáziu a v strednej odbornej škole

V školskom roku 2015/2016 sa vykonalo **44** komplexných inšpekcií v stredných školách, v rámci ktorých sa sledovali aj počty menej úspešných žiakov, príčiny ich neúspechu a opatrenia zamerané na ich podporu zo strany škôl. Inšpekcie sa vykonali na **23** gymnáziách a v **21** stredných odborných školách.

Za menej úspešného žiaka vo vzdelávaní bol pri inšpekciách považovaný žiak, ktorého vzdelávacie výsledky nevytvárali predpoklad na úspešné zvládnutie obsahu vzdelávania, resp. nedosahoval učebné výsledky primerané svojim osobnostným, najmä schopnostným predpokladom.

Menej úspešní žiaci 1. ročníka strednej školy a príčiny ich neúspechu vo vzdelávaní

Na **6 gymnáziách** bolo **23** menej úspešných žiakov. Títo žiaci tvorili **1,6 %** z celkového počtu žiakov študujúcich v 1. ročníku. V kontrolovaných **SOŠ** bol evidovaný vyšší počet menej úspešných žiakov – v **7** školách **39** žiakov v učebných odboroch, v **17** školách **98** žiakov v študijných odboroch. Títo žiaci tvorili **8,3 %** z celkového počtu žiakov študujúcich v 1. ročníku v SOŠ. Väčšina vedúcich pedagogických zamestnancov, okrem riaditeľky 1 SOŠ, nepovažovala celkový počet málo úspešných žiakov v 1. ročníku za vysoký.

Školský neúspech žiakov ovplyvňoval komplex rôznych faktorov, a to externých, ktoré tvorila škola a rodina a interných, kde patrili faktory osobnosti žiaka. Za najčastejšie príčiny neúspechu žiakov uvádzali riaditelia stredných škôl problémy v rodinách žiakov (neúplné a problémové rodiny, odmietanie komunikácie zákonného zástupcu so školou, dlhodobý pobyt rodiča v zahraničí), prestupy žiakov z inej strednej školy, ťažšiu adaptáciu na nové prostredie školy, nové predmety v strednej škole, nízku úroveň vedomostí žiakov zo základnej školy a ich nadhodnotené známky, vysokú absenciu, neosvojený systém samostatnej prípravy na vyučovanie. Z uvedeného vyplýva, že riaditelia škôl za príčiny školského neúspechu žiakov považovali najčastejšie externé faktory, ktoré súviseli najmä so sociálnym prostredím žiaka, nesprávnym, resp. záporným postojom žiaka voči škole. Neprospievanie žiakov ovplyvňovali vo veľkej miere aj interné faktory, ako napríklad chýbajúca motivácia k učeniu zo strany školy, nevyužívanie aktivizujúcich metód vo vyučovaní, čo sa prejavilo celkovým nezaujmom žiakov o štúdium. Interné faktory pomenovali riaditelia škôl menej často, pričom práve tie mohla škola svojou výchovno-vzdelávacou činnosťou významne ovplyvniť.

Menej úspešní žiaci ostatných ročníkov strednej školy a príčiny ich neúspechu vo vzdelávaní

Na 6 **gymnáziách** riaditelia evidovali 19 menej úspešných žiakov osemročného štúdia a v 15 školách 57 žiakov štvorročného štúdia. Títo žiaci tvorili 1,5 % z celkového počtu žiakov vyšších ročníkov. V 5 **SOŠ** uviedli 56 menej úspešných žiakov v učebných odboroch a v 17 SOŠ 192 v študijných odboroch. Spolu tvorili títo žiaci 5,8 % z celkového počtu žiakov vyšších ročníkov. Za posledné 2 školské roky nevykonalo úspešne maturitnú skúšku 5 žiakov na kontrolovaných gymnáziách a 29 žiakov v SOŠ. Na záverečnej skúške bolo neúspešných 7 žiakov.

Príčiny neúspechu žiakov videli riaditelia stredných škôl v ich nezáujme o niektoré vyučovacie predmety, v nepravidelnej domácej príprave a náročných požiadavkách na vedomosti žiakov zo strany učiteľov a rovnako ako pri žiakoch 1. ročníkov aj v celkovom nezáujme o učenie, vysokej absencii na vyučovaní, v nízkej podpore až nezáujme zo strany rodičov o vzdelávacie výsledky svojich detí a málo podnetnom sociálnom zázemí. Rozdiel v príčinách neúspechu oproti žiakom 1. ročníka bol najmä v tom, že mnohí žiaci vyšších ročníkov popri štúdiu pracovali a menej času venovali vzdelávaniu. K školskému neúspechu prispelo aj samostatné ospravedlňovanie žiakov z vyučovania po dosiahnutí veku dospelosti, narastajúci obsah učiva pred maturitnou skúškou, tehotenstvo a materstvo žiačok, nevyužívanie adekvátnych aktivizujúcich metód a foriem vyučovania, nedostatočná vzájomná dôvera medzi žiakmi a učiteľmi, nízka vnútorná motivácia žiakov, nesystematická práca s výchovným poradcom a poradenským zariadením.

Opatrenia na podporu menej úspešných žiakov

Dôvody neúspechu žiakov 1. ročníka analyzovali podľa vyjadrení riaditeľov všetky gymnáziá a 88 % SOŠ a príčiny vzdelávacích neúspechov žiakov vo vyšších ročníkoch poznali na 17 gymnáziách a v 17 SOŠ. Podľa vyjadrení takmer všetkých riaditeľov kontrolovaných stredných škôl, ktorí evidovali menej úspešných žiakov, prijímali opatrenia na ich podporu. Vedúci pedagogickí zamestnanci 2 SOŠ sa nevyjadrili k prijímaným opatreniam. Riaditelia 2 gymnázií uviedli, že mohli intenzívnejšie a systematickejšie riešiť problémy spojené so školským neúspechom žiakov a nevyužívali všetky príležitosti na prekonávanie ich neúspechu a v budúcnosti plánujú tento systém zlepšiť. Prijímané opatrenia sa v 1. ročníku uskutočňovali formou organizovania prednášok týkajúcich sa adaptácie žiakov na nové školské prostredie a metód učenia sa, doučovania žiakov v predmetoch, v ktorých neprospievali. Iba 2 školy deklarovali, že sprísnilo kritériá úspešnosti na vykonanie prijímacej skúšky. Na prekonávanie školského neúspechu žiakov vo všetkých ročníkoch prijímali školy aj ďalšie opatrenia. Medzi najviac uvádzané patrili individuálny prístup k žiakom počas vyučovania, riešenie problémov prostredníctvom výchovného poradcu a aktívna spolupráca so zákonnými zástupcami žiaka, individuálne doučovanie, pomoc dobrých žiakov, pomoc školského psychológa, zapájanie žiakov do záujmových krúžkov, mimoškolských aktivít a súťaží na podporu ich seberealizácie a možnosti dosahovania úspechov a v SOŠ aj preradenie žiakov zo študijného do učebného odboru.

Neúspešní žiaci tvorili **4,2 %** z celkového počtu žiakov denného štúdia na kontrolovaných školách (v SOŠ 421 žiakov, na gymnáziách 104). Najväčšiu skupinu menej prospievajúcich žiakov vo vzdelávaní tvorili žiaci, ktorí mali záporný vzťah k učeniu a pochádzali z rodín s nízkou stimuláciou k vzdelávaniu. Ďalšou skupinou boli žiaci, ktorí mali nižšiu rozumovú výkonnosť a ich školský neúspech bol tým limitovaný.

V niektorých školách **využívanie všetkých nástrojov** a príležitostí na prekonávanie

školského neúspechu žiakov **nebolo efektívne**. Zodpovední pedagogickí zamestnanci nemali vypracovaný systematický program na podporu menej úspešných žiakov a ich aktivity na riešenie vzdelávacích problémov neboli plánované, nezameriavali sa na prevenciu, ale riešili už vzniknuté problémy. Viaceré vypracované systémy kontroly a hodnotenia žiakov boli menej funkčné, bez osobitného dôrazu na analýzu hodnotenia výchovno-vzdelávacích výsledkov žiakov a bez zamerania na sledovanie a podporu menej úspešných žiakov. Slabou stránkou pri riešení problémov so zhoršeným prospechom žiakov sa ukázala aj absencia alebo minimálna pozornosť venovaná kontrolnej a hospitačnej činnosti zo strany vedenia školy, alebo neanalyzovanie výsledkov kontroly, neprijímanie opatrení na zlepšenie nedostatkov zistených hospitačnou činnosťou. Z inšpekčných zistení bolo zrejmé, že nie všetci vedúci pedagogickí zamestnanci si uvedomovali, že vo veľkej miere sa vnútorná aj vonkajšia motivácia žiakov k dosiahnutiu pozitívnych výsledkov v škole dá dosiahnuť zlepšením práce učiteľov, pretože úspech, resp. neúspech žiaka ovplyvňujú aj podmienky, v ktorých sa výchovno-vzdelávací proces realizuje a že školský úspech zvyšuje pravdepodobnosť, že žiaci budú pokračovať vo vzdelávaní a budú sa môcť úspešne uplatniť na trhu práce. Školy im zvyčajne nedokázali adekvátnymi opatreniami túto chýbajúcu motiváciu k učeniu zabezpečiť. Zistenia z hospitácií potvrdili, že učitelia málo využívali aktivizujúce metódy vyučovania, čo malo priamy vplyv na zníženie záujmu žiakov o učenie a ich motiváciu. Vyučovanie na stredných školách bolo hodnotené na priemernej úrovni, niektoré predmety všeobecného aj odborného vzdelávania dokonca na málo vyhovujúcej až nevyhovujúcej úrovni. Túto skutočnosť potvrdzuje aj nízka úspešnosť žiakov v testoch (zadávala školská inšpekcia v školskom roku 2015/2016) z finančnej gramotnosti – 47,9 %. Nedostatočným sa javilo aj systémové vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti prevencie školského neúspechu žiakov, pretože len 5 stredných škôl ho považovalo za prioritné opatrenie na zlepšenie stavu. Menej pozitívnou bola tiež skutočnosť, že v niektorých školách činnosť výchovných poradcov nemala charakter systematickej práce, absentovalo poradenstvo zamerané na motiváciu žiakov k učeniu, na podporu slabo prospievajúcich žiakov, ktoré by prispelo k tomu, aby žiaci robili uvážené rozhodnutia o svojom ďalšom štúdiu alebo budúcom pracovnom uplatnení. Výchovní poradcovia nespolupracovali efektívne s poradenskými zariadeniami pri odstraňovaní školského neúspechu.

1.3.5 Kontrola pripravenosti gymnázia s dvomi vyučovacími jazykmi na uplatňovanie inovovaného ŠVP

Kontrola pripravenosti gymnázií s dvomi vyučovacími jazykmi na zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu v súlade s inovovaným štátnym vzdelávacím programom sa uskutočnila v **46** školách, z toho v **21** štátnych, v **13** cirkevných a v **12** súkromných. Na **2** gymnáziách sa realizovali inšpekcie v **2** bilingválnych sekciách naraz. Najviac inšpekcií (39) bolo v školách a triedach s vyučovacími jazykmi slovenským a anglickým.

Pri kontrole **súladu inovovaného učebného plánu** školy s **inovovaným rámcovým učebným plánom** bola v niektorých subjektoch zistená nedôslednosť. Inovovaný učebný plán na 1 gymnáziu (Trnavský kraj) obsahoval len rozpis hodín pre 1. ročník. Vlastné poznámky k inovovanému učebnému plánu chýbali v školských vzdelávacích programoch 4 subjektov.

Školy mali v predložených inovovaných učebných plánoch *týždenný počet vyučovacích hodín* aj *počet hodín za celé obdobie vzdelávania* v súlade s poznámkou inovovaného rámcového učebného plánu s výnimkou 1 gymnázia (Žilinský kraj), kde nerešpektovali maximálnu hodinovú dotáciu za štúdium a iného gymnázia (Trnavský kraj), v ktorom

nevypracovali inovovaný učebný plán pre 2. – 5. ročník.

Gymnázia poskytovali možnosť výberu z *cudzích jazykov* v súlade s inovovaným rámcovým učebným plánom a dodržali jeho hodinovú dotáciu. Na 1 gymnáziu (Trnavský kraj) z predloženého inovovaného učebného plánu nebola zrejماً časová dotácia hodín cudzích jazykov a na inom gymnáziu neuviedli vyučovanie cudzích jazykov v poznámkach k inovovanému učebnému plánu školy. Požiadavka maximálneho počtu hodín za celé štúdium (10) nebola dodržaná v 1 subjekte.

Delenie tried na skupiny sa realizovalo na väčšine škôl v súlade s inovovaným učebným plánom. Výnimkou boli predmety informatika na 1 gymnáziu a fyzika, chémia a biológia (delenie aspoň na 1 hodine v týždni v niektorom ročníku za celé štúdium) v 2 školách. Na ďalšom gymnáziu poznámky k inovovanému učebnému plánu obsahovali informáciu o delení bez určenia konkrétneho ročníka. Tvorba skupín žiakov na vyučovaní povinne voliteľných predmetov bola v súlade s inovovaným učebným plánom.

Počet predmetov vyučovaných v druhom vyučovacom jazyku bol na gymnáziách rôzny (3 – 11). Najčastejšie išlo o povinné predmety, širokou bola tiež skupina povinne voliteľných predmetov a seminárov. V 1 subjekte sa časť z 9 predmetov vyučovala polovičnou mierou v anglickom jazyku – niektoré tematické celky sa vyučovali aj v slovenskom jazyku. Nedostatkom bolo vymedzenie 4 predmetov v inej škole, kde boli konkretizované predmety vyučované v druhom vyučovacom jazyku od 2. ročníka a o ďalšom predmete (od 3. ročníka) mala rozhodnúť riaditeľka najneskôr do začiatku príslušného školského roka. Na 1 gymnáziu chýbala v poznámkach k inovovanému učebnému plánu ponuka seminárov, ich časová dotácia a podmienky výberu. *Záväzný počet hodín druhého vyučovacieho jazyka v 1. ročníku* bol dodržaný, častejšie vyšší. Výnimku tvorili 2 gymnázia, kde bol vyučovaný v rozsahu o 1, resp. 2 hodiny kratšom. Viaceré školy vytvorili nové jazykové predmety rovnomerne rozdelené do ročníkov. V 6 subjektoch (Trenčiansky, Prešovský kraj) bol druhý vyučovací jazyk členený na jednotlivé predmety (napr. anglický jazyk, anglická gramatika, gramatický seminár, písanie v anglickom jazyku, konverzácia v anglickom jazyku...) a tieto boli samostatne klasifikované, pričom v inovovanom učebnom pláne predmety neboli jednoznačne uvedené. Na 1 z týchto gymnázií mali vypracované samostatné učebné osnovy pre anglický jazyk aj pre konverzácie v anglickom jazyku. *Minimálny počet hodín druhého vyučovacieho jazyka za celé obdobie vzdelávania* nedodržali v 1 subjekte (Žilinský kraj) ani podľa učebného plánu uplatňovaného do 31. 8. 2015, ani podľa inovovaného učebného plánu. Menej štandardný bol postup školy s druhým vyučovacím jazykom francúzskym deleným na jazyk základný a jazyk rozširujúci. Rozvrhnutie hodín druhého vyučovacieho jazyka ani počet hodín predmetov vyučovaných v druhom vyučovacom jazyku 1 gymnázia nebol v inovovanom učebnom pláne uvedený.

Šesť škôl (Košický, Prešovský kraj) nedodržalo *minimálnu týždennú hodinovú dotáciu predmetov vyučovaných v druhom vyučovacom jazyku* v 2. až 5. ročníku spolu. Na 1 gymnáziu (Nitriansky kraj) počet hodín dosiahli tým, že určili žiakom všetky ponúkané semináre (z 3 predmetov vyučovaných v druhom vyučovacom jazyku) ako povinné. V ďalšej škole nebolo možné dotáciu zistiť pre neúplné informácie o realizácii seminárov v 4. a 5. ročníku. Podľa vyjadrenia riaditeľov škôl nedodržanie týždenného počtu hodín spôsobil nedostatok učiteľov spĺňajúcich kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky, preto plánovali inovovaný učebný plán v nasledujúcich školských rokoch upraviť.

Kontinuitu vyučovania nejazykových predmetov v druhom vyučovacom jazyku aspoň 2 roky po sebe nerešpektovali na 3 gymnáziách (1 z nich v novovytvorených predmetoch).

Uyučovanie predmetov v druhom vyučovacom jazyku bolo **personálne zabezpečené** v rôznej miere. Na 14 gymnáziách (31,8 %) nespĺňalo kritériá na vzdelanie podľa právneho

predpisu 36 pedagógov. V 1 subjekte (Trenčiansky kraj) s 3 pedagógmi bez požadovanej kvalifikácie plánovali od 2. ročníka vyučovať ďalší predmet v anglickom jazyku, hoci nemali kvalifikovaného učiteľa. Pedagógovia (17) viacerých škôl (10) si aktuálne dopĺňali požadované vzdelanie. Vyučujúci druhého vyučovacieho jazyka spĺňali kvalifikačné požiadavky, výnimkou boli 2 učiteľky a 4 zahraniční lektori. Školy s bilingválnymi triedami len v 1. ročníku nedisponovali dostatočným počtom pedagógov pre vyučovanie v 2. – 5. ročníku v súlade s inovovaným učebným plánom a plánovali ich prijať tak, aby zabezpečili výchovno-vzdelávací proces v súlade s právnymi predpismi.

Organizácia vyučovania tried delených na skupiny na určených predmetoch bola zväčša riadne zabezpečená. Výnimkou bolo 1 gymnázium, kde počet žiakov v 3 predmetoch prevyšoval stanovený limit. Ďalších 5 škôl nedodržalo počty v skupinách v 1 predmete. Nedostatkom v 1 škole bolo kombinované vyučovanie predmetu chémia – polovica hodiny učiteľom chémie v slovenskom jazyku a polovica v anglickom jazyku zahraničným lektorom (obaja nespĺňali osobitné kvalifikačné požiadavky).

Z **porovnania inovovaných učebných plánov a učebných plánov** uplatňovaných do 31. 8. 2015 vyplynulo, že *štruktúra predmetov* vyučovaných v *druhom vyučovacom jazyku* zostala zväčša nezmenená. Na 1 gymnázium (Trnavský kraj) sa zistilo, že štruktúra predmetov a počet hodín sa každý rok menili. Výrazné zmeny vykonali na inom gymnázium (Nitriansky kraj) vytvorením 6 nových predmetov odvodených z cudzích jazykov, čím dosiahli súlad s inovovaným rámcovým učebným plánom. Porovnať inovovaný učebný plán a učebný plán v 8 školách nebolo možné, bilingválne vzdelávanie sa v nich doposiaľ nerealizovalo. *Počet hodín predmetov* vyučovaných v *druhom vyučovacom jazyku* bol v inovovanom učebnom pláne najčastejšie zvýšený (celkovo o 25,3 %). Na 1 gymnázium bol nárast veľmi výrazný (z 27 na 47), v ďalšom subjekte (Nitriansky kraj) bolo možné predmety identifikovať len čiastočne podľa rozvrhu hodín triedy 2. ročníka a podľa vyjadrenia riaditeľky, ktorá o nich mala rozhodnúť vždy na začiatku školského roka. *Počet hodín druhého vyučovacieho jazyka* vo väčšine škôl klesol, prípadne bol rovnaký. Pokles bol výrazný na 1 gymnázium (z 30 na 18 hodín), čo nebolo v súlade s inovovaným učebným plánom. Riaditelia často pokles odôvodňovali potrebou zvýšiť dotáciu predmetov vyučovaných v druhom vyučovacom jazyku. Personálne zabezpečenie najmenej 35 hodín predmetov vyučovaných v druhom vyučovacom jazyku a dodržanie ich dvojročnej kontinuity bolo z pohľadu niektorých riaditeľov problémom.

Subjekty boli spravidla na vyučovanie podľa inovovaného učebného plánu priestorovo zabezpečené a materiálne vybavené. Nedostatky sa vyskytli na 1 gymnázium (Trnavský kraj) iba s 1 jazykovou učebňou, 2 nevyhovujúcimi učebňami informatiky a 1 viacúčelovou učebňou – laboratóriom s nefunkčnou chemickou časťou. V 1 škole chýbala telocvičňa, v inej odborne učebne, laboratóriá, školská knižnica, miestnosť pre výchovné poradenstvo a materiálno-technické vybavenie podľa požiadaviek inovovaného ŠVP. Gymnázium zabezpečovalo časť vyučovania a stravovanie v prenajatých priestoroch. V 1 subjekte prebiehali rekonštrukčné práce na rozšírenie kapacity učebných priestorov. Chýbajúce laboratóriá plánuje vybudovať po získaní finančných prostriedkov ďalšia škola. Opačná situácia bola na 2 gymnáziách s bilingválnym štúdiom od 1. 9. 2015, kde počet učební prevyšoval aktuálnu potrebu. V 1 škole (Košický kraj) nemali učebnice niektorých neязыkových predmetov vyučovaných v anglickom jazyku. Na inom gymnázium do prednáškovvej sály inštalovali multimedialné zariadenie pre organizovanie videokonferencií s plánovaným využívaním na spoločné projekty a spoluprácu so školami v zahraničí.

Iné zistenia

- » Riaditeľka 1 gymnázia a zástupca riaditeľky (Žilinský kraj) nespĺňali kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky na výkon riadiacej funkcie a nemali v zmysle právneho predpisu určený základný úväzok priamej vyučovacej činnosti. Riaditeľka neabsolvovala funkčné vzdelávanie, zástupca riaditeľky sa ho aktuálne zúčastňoval.
- » Základný úväzok neplnili riaditeľky ďalších 2 subjektov (Košický kraj).

1.3.6 Stav a úroveň uplatňovania výchovy a vzdelávania k ľudským právam na gymnáziu a v strednej odbornej škole

Štátna školská inšpekcia v súlade s plnením úloh *Akčného plánu výchovy a vzdelávania k ľudským právam MŠVVaŠ SR na roky 2015 – 2020* vykonala v **80** stredných školách, čo predstavuje **11,4 %** z celkového počtu **704** stredných škôl v SR, inšpekcie s cieľom zistiť stav a úroveň výchovy a vzdelávania k ľudským právam.

Základné údaje

Inšpekcie sa vykonali na **35** gymnáziách a v **45** SOŠ, **79** škôl sídlilo v meste a **1** na vidieku, **60** subjektov bolo štátnych, **10** cirkevných a **10** súkromných. Vyučovaci jazyk slovenský malo **75** škôl, vyučovaci jazyk maďarský **1** a rovnako **1** škola mala vyučovaci jazyk slovenský a maďarský, **3** subjekty boli bilingválne gymnáziá.

Tabuľka 9 *Prehľad o počte škôl, v ktorých boli vykonané inšpekcie v krajoch SR*

Kraj	Gymnázia	SOŠ	SŠ
Bratislavský	6	4	10
Trnavský	4	6	10
Trenčiansky	2	8	10
Nitriansky	5	5	10
Žilinský	4	6	10
Banskobystrický	4	6	10
Prešovský	5	5	10
Košický	5	5	10
Spolu v SR	35	45	80

Kontrolované subjekty evidovali **25 831** žiakov, z toho **1 572** žiakov so ŠVVP, z nich **885** žiakov so zdravotným znevýhodnením, **657** nadaných žiakov a **30** žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Na gymnáziách evidovali **54** žiakov – cudzincov a v SOŠ **23** žiakov – cudzincov.

Implementácia výchovy a vzdelávania k ľudským právam vo výchovno-vzdelávacej činnosti škôl

Stredné školy vychádzali pri tvorbe **ŠkVP** z aktuálnej demografickej a ekonomickej situácie, z reálnych regionálnych podmienok. Vytvárali primerané personálne, priestorové, materiálno-technické i špecifické podmienky pre vzdelávanie žiakov, vrátane žiakov so ŠVVP. Svoju otvorenosť prezentovali aj k vzdelávaniu žiakov cudzincov. Žiakom i pedagogickým zamestnancom poskytovali podnetné pracovné prostredie v zrekonštruovaných interiéroch

a exteriéroch škôl, v odborných učebniciach vybavených modernou didaktickou technikou a multifunkčnými prostriedkami IKT.

Činnosť **výchovných poradcov** sa orientovala prevažne na kariérne poradenstvo pre žiakov a na proces integrácie žiakov so ŠVVP. Menej transparentná bola ich poradenská činnosť v oblasti riešenia výchovno-vzdelávacích alebo osobnostných a sociálnych problémov menej úspešných žiakov vo vzdelávaní. Pri tvorbe a realizácii intervenčných i rozvíjajúcich programov zameraných na eliminovanie prejavov nežiaduceho správania žiakov spolupracovali s odbornými zamestnancami poradenských centier. Témy z oblasti ľudských práv boli žiakom sprostredkované najmä prostredníctvom obsahovo príbuzných vyučovacích predmetov a implementovaním príslušných prierezových tém *osobnostný rozvoj a multikultúrna výchova* do učebných osnov jednotlivých predmetov. Všetky kontrolované školy sa zapájali do projektov a preventívnych programov, do súťaží s ľudsko-právnou tematikou – Olympiády ľudských práv a Biblickej olympiády.

V **školských poriadkoch** boli jasne definované práva a povinnosti žiakov, pedagogických zamestnancov i zákonných zástupcov žiakov, opatrenia vo výchove a vzdelávaní. Súčasť dokumentu tvorili aj opatrenia zamedzujúce šírenie drog a iných psychotropných látok v školskom prostredí. **Koordinátori protidrogovej prevencie** realizovali prieskum šikanovania formou sociometrického diagnostikovania a zadaním dotazníkov vykonali prieskumy fajčenia a používania alkoholických nápojov, návykových látok. Z dotazníkov zadaných vybraným členom **žiackych školských rád** vyplynulo, že ich pripomienky a návrhy boli vedením školy často akceptované a žiaci mali dostatok priestoru vyjadriť sa k dodržiavaniu ľudských práv v škole.

Hodnotenie úrovne dosiahnutých výsledkov žiakov v predmete občianska náuka

Testovania sa na **35** gymnáziách zúčastnilo **691** žiakov 4. ročníka, z nich bolo **469** žiakov štátnych škôl, **185** cirkevných a **37** žiakov súkromných škôl. Počet žiakov 4. ročníka, ktorí sa zúčastnili administrovania testu v mestských školách, bol **665** a vo vidieckych školách **26**. V školách s vyučovacím jazykom maďarským písalo test **13** žiakov, v školách s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským **20** a v školách s vyučovacím jazykom slovenským **658**.

V **45** SOŠ sa testovania zúčastnilo **858** žiakov, z nich **756** v štátnych a **102** v súkromných školách. Počet žiakov, ktorí sa zúčastnili administrovania testu v mestských školách, bol **837** a vo vidieckych **21**. Všetky SOŠ mali vyučovací jazyk slovenský.

Úspešnosť žiakov sa posudzovala podľa nezmenených kritérií, ktoré stanovil ŠPÚ: <0 % – 39 %> slabá úroveň, <40 % – 59 %> priemerná úroveň, <60 % – 100 %> dobrá úroveň.

V časti *základné vedomosti* dosiahli žiaci gymnázií celkovú úspešnosť **68,7 %**, čím preukázali **dobré teoretické vedomosti** v oblasti ľudských práv.

Žiaci SOŠ dosiahli celkovú úspešnosť **59,2 %**, preukázali **priemerné teoretické vedomosti**. Úlohy v druhej časti testu *praktická aplikácia teoretických poznatkov* mali prevažne podobu modelových situácií. V tejto časti testu preukázali žiaci gymnázií **dobré praktické vedomosti**, dosiahli úspešnosť **71,3 %**. Žiaci SOŠ dosiahli úspešnosť **65,2 %**, preukázali rovnako **dobré praktické vedomosti**.

V oboch častiach testu boli žiaci gymnázií úspešnejší ako žiaci SOŠ. Spomedzi všetkých testovaných žiakov stredných škôl z jednotlivých krajov SR boli v teste v časti *základné vedomosti* najúspešnejší žiaci gymnázií Prešovského kraja a v časti *praktická aplikácia teoretických poznatkov* žiaci gymnázií v Košickom kraji.

Porovnanie dosiahnutej úspešnosti žiakov v teste s meraniami v predchádzajúcich školských rokoch

Vo všetkých krajoch SR a pri každom zo štyroch cyklov monitorovania dosiahli žiaci SŠ lepšie výsledky v druhej časti testu – *praktická aplikácia teoretických poznatkov*.

Tabuľka 10 Prehľad úspešnosti žiakov SŠ (spolu gymnáziá a SOŠ)

Cyklus monitorovania	Počet škôl	Počet žiakov	Úspešnosť žiakov v teste z občianskej náuky v %	
			Základné vedomosti	Praktická aplikácia
2007 – 2008	117	3 166	65,1	66,8
2010 – 2011	80	2 104	64,9	67,8
2012 – 2013	80	2 260	66,0	69,1
2015 – 2016	80	1 549	64,0	68,3

Rozdiely v úspešnosti žiakov gymnázií a SOŠ v jednotlivých cykloch testovania boli málo významné. Najvyššiu priemernú úspešnosť v oboch častiach vedomostného testu dosiahli žiaci v školskom roku 2012/2013. Na základe výsledkov testovania možno konštatovať, že náročnosť testu, ktorý vypracovali odborní zamestnanci ŠPÚ, bola pre meranú skupinu žiakov SŠ mierne poddimenzovaná, rovnako ako stanovené kritériá na posudzovanie úspešnosti žiakov.

Vyhodnotenie dotazníka o extrémizme

Do administrovania dotazníka sa celkovo zapojilo **1 575** respondentov – žiakov 2. ročníka stredných škôl, z nich bolo **666** žiakov gymnázií a **909** SOŠ. V štátnych školách dotazník vypísalo **1 257** žiakov, v cirkevných **153**, v súkromných školách **165**, v školách s vyučovacím jazykom maďarským **28**. V subjektoch so sídlom v meste sa administrovania zúčastnilo **1 560** respondentov a so sídlom na vidieku len **15**.

Zdroje informácií o extrémizme

Za najčastejší zdroj informácií o extrémizme považovali žiaci SŠ zhodne vo všetkých krajoch SR *televíziu, rozhlas* – **79 %** a *internet* – **65 %**. Ako tretí dôležitý zdroj poznatkov vybrali *školu* – **35 %** a na štvrtú priečku zaradili *časopisy, knihy*. Za ďalšie zdroje informácií o extrémizme označili *ulicu* – **22 %**, získavanie nových informácií od kamarátov – **11 %**. *Osobnú skúsenosť* s extrémizmom malo **9 %** respondentov a od *rodičov* získalo dostatok informácií **8 %** žiakov. S extrémizmom doposiaľ nemali žiadnu skúsenosť **4 %** stredoškôľakov.

Symbols a prejavy extrémizmu v komunite školy

Z oslovených žiakov gymnázií sa v triede alebo škole s *nosením charakteristického oblečenia s rôznymi nápismi, maskáčov, bombier* nikdy nestretla viac ako štvrtina a v SOŠ viac ako pätina žiakov. Často sa stretlo **17 %** respondentov a niekedy viac ako polovica z **1 575** opýtaných žiakov. V Trnavskom kraji sa so symbolmi extrémizmu v triede alebo v škole stretlo až **84 %** stredoškôľakov.

S *prejavom intolerancie a nenávisťou k ľuďom s iným názorom* sa nikdy nestretla tretina žiakov gymnázií a SOŠ. Viac ako polovica respondentov (**59 %**) podobné prejavy niektorých spolužiakov už v škole videla. S intoleranciou a nenávisťou k ľuďom s iným názorom sa najčastejšie stretávali žiaci SŠ v Bratislavskom kraji a najmenej žiaci škôl Prešovského kraja.

S *negatívnym vyjadrením k rase a k národu*, burcovaním proti Židom a Maďarom sa v škole nikdy nestretla viac ako tretina opýtaných. Ostatní sa vyslovili, že podobné

vyjadrovanie už počuli.

S *distribúvaním materiálov propagujúcich extrémizmus* (letáky, plagáty, nálepky, nášivky, tričká, CD) v škole alebo v triede nikdy nevideli takmer tri štvrtiny žiakov (72 %). Svedkami propagovania extrémizmu takýmto spôsobom bola necelá tretina respondentov (28 %). Najčastejšie sa s propagáciou materiálov podporujúcich idey extrémizmu stretávali žiaci SOŠ Prešovského (37 %), Košického (34 %) a Banskobystrického kraja (33 %). Propagovanie extrémizmu sa prejavilo aj na cirkevných gymnáziách, čo potvrdilo 20 % respondentov.

S *vlastníctvom rôznych zbraní* (boxery, nožíky, paralyzujúce a slzné plyny...) sa v prostredí školy nikdy nestretlo 52 % respondentov a možnosti často a niekedy uviedla viac ako polovica. Najčastejšie vlastnili takéto zbrane žiaci SOŠ v Bratislavskom (67 %) a v Banskobystrickom kraji (66 %).

Prejavy vulgárneho, ironického či agresívneho správania v komunite triedy, školy

K najčastejšie sa vyskytujúcim znakom nežiaduceho správania žiakov v komunite triedy patrilo *vulgárne vyjadrovanie*. Až 95 % žiakov cirkevných a štátnych gymnázií a 96 % žiakov štátnych a súkromných SOŠ uviedlo, že sa ich spolužiaci vulgárne vyjadrovali. Vysoké percento žiakov (80 %) *ironizovalo* spolužiakov, alebo boli *agresívni* – viac ako 50 %. Viac ako tretina respondentov tiež uviedla, že bola svedkom ničenia majetku školy alebo majetku iných ľudí.

Klíma triedy

Vo všetkých sledovaných školách identifikovali žiaci vyšší počet rovesníkov s nevhodnými prejavmi v správaní. V triednych kolektívoch to boli najmä *žiaci vzbudzujú strach, rešpekt* (na gymnáziách – 33 % a v SOŠ – 37 %) a rovnako žiaci *impulzívni, vznetliví* (rovnako na gymnáziách a v SOŠ – 29 %). Zistenia tiež poukázali na zvyšujúce sa zastúpenie žiakov, ktorí sú triedni outsideri (rovnako na gymnáziách a v SOŠ – 35 %).

Prejavy intolerancie

Žiakom stredných škôl by rozhodne neprekážalo mať za spolužiaka *cudzinca, žiaka fyzicky postihnutého, žiaka inej národnosti* alebo *iného náboženstva*. Výhrady by mali voči *spolužiakovi inej rasy* (13 %), nižšiu mieru tolerancie prejavili voči *mentálne postihnutému spolužiakovi* (17 %) a ešte vyššie percento žiakov (35 %) by malo problém akceptovať spolužiaka s inou *sexuálnou orientáciou*. Inak orientovaný spolužiak by najmenej prekážal žiakom SOŠ (7 %) v Bratislavskom kraji a žiakom gymnázií (19 %) v Nitrianskom kraji. Najviac by prekážal žiakom SOŠ (51 %) v Banskobystrickom a žiakom gymnázií (49 %) v Prešovskom kraji.

Predpokladané dôvody, prečo sa mladí ľudia mohli stať extrémistami

Poradie dôvodov, prečo sa mladí ľudia mohli stať extrémistami, bolo zostavené podľa odpovedí, ktoré respondenti v dotazníku preferovali. Za najvýznamnejší dôvod považovali najmä *túžbu vyjadriť svoj názor a obklopiť sa ľuďmi s podobným názorom* (51 %), nasledovala *zlá osobná skúsenosť s človekom inej rasy* (47 %) a ako tretí dôležitý dôvod vybrali *robiť zakázané veci* (44 %). Žiaci SŠ na rozdiel od žiakov ZŠ dôvod byť *IN, byť COOL* odsunuli z prvého miesta na šiestu pozíciu a vyššie posunuli najmä tie dôvody, ktoré vyjadrovali ich túžbu byť autonómnejší vo svojom konaní, túžbu byť vypočutý a zároveň túžbu búriť sa voči autoritám či normám správania.

Prečo sa mladí ľudia stávajú členmi extrémistických skupín

Najviac žiakov sa domnievalo, že *najsilnejší motív stať sa členom extrémistickej skupiny* by mohla byť *túžba niekam patriť* (58 %), *získať si rešpekt a obdiv spolužiakov* (50 %). Žiaci SŠ považovali za pomerne silný motív negatívny vplyv rozvráteného rodinného prostredia – *hľadanie náhrady za vlastnú nefungujúcu rodinu* (43 %).

Pedagógovia a extrémizmus

Väčšina pedagógov v monitorovaných školách, podľa výpovedí žiakov, prispievala k vytváraniu atmosféry vzájomnej ústretovosti, dôvery a úcty. Ojedinele neboli niektorí z nich svojim profesijným a osobným životom pre žiakov pozitívnym vzorom. Viac ako 17 %, čo predstavuje 232 respondentov, uviedlo, že boli v škole pedagógovia, ktorí mali sklony ironizovať žiacke výkony, nevhodne sa o niektorých žiakoch vyjadrovať, mali sklony zosmiešňovať ich, prejavovali negatívny postoj k imigrantom. Podľa 7 % respondentov sa učitelia podobne negatívne vyjadrovali aj na sociálnych sieťach.

1.3.7 Úroveň dosiahnutých kompetencií v oblasti finančnej gramotnosti na gymnáziu a v strednej odbornej škole

Štátna školská inšpekcia testovanie uskutočnila v dňoch 10. a 11. 2. 2016 formou plánovanej tematickej inšpekcie. Inšpekčný výkon sa uskutočnil v **227** stredných školách, z ktorých bolo **79** gymnázií a **158** stredných odborných škôl. **4 192** žiakov končiacich ročníkov študijných odborov dosiahli úspešnosť na úrovni **47,9 %**.

Z týchto výsledkov žiakov stredných škôl vyplýva, že žiaci nedosiahli také kompetencie, ktoré by preukazovali osvojenie si minimálnych požiadaviek na funkčnú finančnú gramotnosť. V tejto súvislosti za výrazné negatívum možno považovať skutočnosť, že testovaní žiaci študijných odborov v skupine študijných odborov 63, 64 Ekonomika a organizácia, obchod a služby I, II dosiahli v teste úspešnosť len na úrovni 49,2 %, a to aj napriek tomu, že spoločné vzdelávacie štandardy štátneho vzdelávacieho programu pre túto skupinu odborov vymedzujú obsah učiva, ktoré sa nielenže prekrýva s obsahom NŠFG, ale ho aj presahuje. Takže očakávaná, že žiaci študijných odborov skupiny 63, 64 dosiahnu úspešnosť nad 75 %, v teste ktorým sa overovalo získanie kompetencií všeobecného štandardu, ostali nenaplnené a poskytujú nelichotivý obraz o kvalite odborného vzdelávania.

Úspešnosť nad 90 % nedosiahol ani jeden z testovaných žiakov, vrátane žiakov zo skupiny študijných odborov 63, 64. Najlepšie celkové výsledky dosiahli žiaci gymnázií (51,1 %), nasledovali žiaci študijných odborov v skupine študijných odborov 63, 64 (49,2 %) a ďalej žiaci ostatných študijných odborov SOŠ (43,9 %).

Iba **1,5 %** z testovaných žiakov dosiahlo úspešnosť **na úrovni 80 % a viac** a **7,8 %** z nich úspešnosť **lepšiu alebo rovnú 70 %**. Najväčší podiel žiakov (49,8 %) dosiahol úspešnosť medzi 40 % až 60 %.

Najlepšie *výsledky* dosiahli žiaci v *téme Finančná zodpovednosť* (71,7 %). Úspešnosť vyššiu ako 50 % dosiahli žiaci ešte v *téme Riadenie rizika a poistenie* (53,1 %). V *4 témach* žiaci dosiahli *nížšiu ako 50 %-nú úspešnosť* (**Sporenie a investovanie** – 48,6 %, **Človek vo sfére peňazí** – 47,9 %, **Úver a dlh** – 39,5 %, **Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb – príjem a práca** – 39,3 %).

Rozdiely v prospech chlapcov boli identifikované v šiestich zo siedmich tém a z toho vecne najvýznamnejšie v témach **Finančná zodpovednosť** (chlapci – 74,9 %, dievčatá – 69,2 %)

a **Riadenie rizika a poistenie** (chlapci – 55,2 %, dievčatá – 51,3 %).

Žiaci zo škôl s vyučovacím jazykom slovenským dosiahli signifikantne vyššiu úspešnosť ako žiaci zo škôl s vyučovacím jazykom maďarským.

Vecný rozdiel v úspešnosti podľa zriaďovateľa bol minimálny a rozdielom nie je potrebné venovať pozornosť.

V priebehu tematickej inšpekcie boli zadané *dotazníky* riaditeľom kontrolovaných subjektov, prostredníctvom ktorých sa zisťoval spôsob **implementácie NŠFG**, ako aj personálne a materiálno-technické vybavenie vo vzťahu k napĺňaniu jeho obsahu. Ďalej boli zadané dotazníky aj žiakom, ktoré boli zamerané na spôsob a vnímanie výučby v oblasti finančnej gramotnosti v škole a na vzťah žiaka k finančným prostriedkom (zdroje príjmov žiaka a stratégia míňania peňazí).

Výsledky dotazníka, podrobná analýza a odporúčania sú súčasťou *Správy z testovania žiakov končiacich ročníkov – Finančná gramotnosť žiakov ŠŠ*.

1.3.8 Externá časť a písomná forma internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu a v strednej odbornej škole

Kontrola realizácie **externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky** bola vykonaná na **44** gymnáziách a v **61** stredných odborných školách. Z celkového počtu bolo **17** škôl cirkevných, **18** súkromných, **6** bilingválnych gymnázií a **13** škôl s vyučovacím jazykom národností. Externej časti a PFIČ MS sa zúčastnilo **22** žiakov so zdravotným znevýhodnením na gymnáziách a **77** žiakov v SOŠ.

Školskí koordinátori **pripravovali EČ a PFIČ MS** podľa pokynov Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania pre školských koordinátorov, administrátorov a predsedov školských a predmetových maturitných komisií. O organizácii MS informovali žiakov, ich zákonných zástupcov a učiteľov v dostatočnom predstihu. Pri otváraní obalov s testami nebol prítomný školský koordinátor na 1 gymnáziu. Školskí koordinátori zabezpečili potrebný písomný materiál a rozdelili žiakov do skupín dodržiavajúc povolený počet. Výnimkou bolo prekročenie počtu o 1 žiaka na 1 gymnáziu. So súhlasom NÚCEM navýšili počet žiakov o jedného v 2 skupinách iného gymnázia pred administráciou PFIČ MS. Navýšenie bolo spôsobené preskupením žiakov predtým konajúcich EČ elektronicky na papierovú formu. Výber administrátorov a pomocných hodnotiteľov a zostavenie zoznamov žiakov prebehlo v súlade s pokynmi. Ako pomocný dozor boli pre predmet anglický jazyk v 1 SOŠ určení 2 učitelia s anglickým jazykom v aprobácii. Školskí koordinátori pripravili učebne na testovanie a vyškolili administrátorov a pomocný dozor. Na 1 gymnáziu zoznam žiakov konajúcich MS offline formou z matematiky neobsahoval všetky predpísané údaje. Samostatnú miestnosť pre žiaka so ZZ pri testovaní cudzích jazykov nezabezpečili v 1 škole, včlenili ho do skupiny intaktných žiakov a čas testovania mu predĺžili podľa stupňa postihnutia. Úpravu podmienok nedodržala 1 SOŠ 2 žiakom so zdravotným znevýhodnením nevytvorením času na prestávku a predĺžením času testovania len o polovicu určeného času predĺženia. Predsedovia školskej maturitnej komisie a predmetovej maturitnej komisie týmto žiakom operatívne zabezpečili podmienky v zmysle pokynov.

Externá časť a PFIČ MS prebiehala vo všetkých školách podľa časového harmonogramu. Potrebné materiály a CD prehrávače pripravili pred dňom administrácie s výnimkou 2 škôl, ktoré nemali dostatočný počet kusov pomocnej literatúry pre PFIČ MS zo slovenského jazyka a literatúry pre každú skupinu. Predsedovia ŠMK a predsedovia PMK boli vymenovaní

v termíne v súlade s právnym predpisom okrem 2 dodatočne vymenovaných náhradníkov predsedníčok PMK. Termín vymenovania dodržali aj v školách s dvoma vyučovacími jazykmi zriadenými na základe medzinárodnej dohody.

Kontrola EČ MS a PFIČ z vyučovacích jazykov bola vykonaná v 36 školách, z cudzích jazykov v 76 školách a z matematiky v 27 školách.

Tabuľka 11 Počet žiakov podľa predmetov na G a v SOŠ a počet žiakov so ZZ

Druh školy	Počet škôl	Počet žiakov podľa predmetov							Počet žiakov	Z toho žiaci so ZZ
		SJL	SJSL	MJL	ANJ	NEJ	RUJ	MAT		
G	44	621	8	29	526	27	-	483	1 694	22
SOŠ	61	1 220	-	56	1 221	296	21	162	2 976	77
Spolu	105	1 841	8	85	1 747	323	21	645	4 670	99

Skratky: G – gymnázium; SJL – slovenský jazyk a literatúra; SJSL – slovenský jazyk a slovenská literatúra; MJL – maďarský jazyk a literatúra; ANJ – anglický jazyk; NEJ – nemecký jazyk; RUJ – ruský jazyk; MAT – matematika.

Pokyn týkajúci sa náhodného výberu administrátorov nedodržali v 4 školách. Kontrola pripravených materiálov a overenie neporušenosti obálok s testami a zvukovými nahrávkami prebehla v súlade s pokynmi, v 1 SOŠ (Košický kraj) ale odpečatili obálky s testami skôr, ako stanovoval harmonogram. Administrátori s potrebným počtom testov a ostatných materiálov, poučení o správnom rozdani testov, skontrolovali kvalitu tlače testov a vyhotovenia zvukových nahrávok. Riadnu kontrolu nahrávky nevykonali 1 administrátor, poučenie administrátorom neposkytol 1 predseda PMK.

V práci administrátorov sa počas testovania vyskytli nedostatky. V 1 SOŠ (Trnavský kraj) nesprávne rozdali testy v 1 skupine, v ďalšej (Prešovský kraj) umožnili 2 skupinám žiakov navzájom komunikovať. Nesprávne vypísali údaje žiakov 2 skupín inej SOŠ. Nevhodným spôsobom bola prerušovaná sústredená práca žiakov ďalšej skupiny v 1 SOŠ (Nitriansky kraj). Administrátori 2 skupín v 2 školách (Nitriansky, Trnavský kraj) sťažili žiakom prácu neúplnými pokynmi a chýbajúcimi zásadnými informáciami, pričom 1 z administrátorov nebol na svoju úlohu vôbec pripravený. Nedostatky sa vyskytli aj v práci pomocného dozoru, ktorý sa nezdržoval na chodbe, kde konali maturitnú skúšku 3 skupiny žiakov.

Pokyn o ponechaní testov žiakov a ostatných materiálov po skončení práce na laviciach nedodržali v inej SOŠ, nosili ich jednotlivo administrátorom pred uplynutím stanoveného času administrácie. Predsedovia ŠMK s predsedami PMK po ukončení administrácie uložili oddelené originály odpovedových hárkov v osobitných obálkach na zabezpečené miesto. V 1 SOŠ nebola obálka s kópiami pre neprítomnosť riaditeľky podpísaná, školský koordinátor ju uložil na zabezpečené miesto.

Väčšina predsedov ŠMK a predsedov PMK si plnila povinnosti v súlade s pokynmi. Výnimkou bolo neupozornenie na neprítomnosť školského koordinátora pri otváraní obalov s testami v 1 škole, nepridelenie administrátorov náhodným výberom ku skupinám žiakov 4 predsedami PMK, oneskorená rušivá kontrola kalkulačiek a umožnenie predčasného otvorenia obálok s testami.

Školskí koordinátori sa počas administrácie a po skončení PFIČ z vyučovacích a cudzích jazykov riadili pokynmi, v určenom čase doručili zadania do učební (s výnimkou 1 školy). Aj v tejto časti MS sa vyskytli nedostatky v práci administrátorov. V 2 SOŠ (Košický, Trnavský kraj) nepodali žiakom úplné informácie, administrátor inej školy zas poskytol informácie nad rámec pokynov a v 1 skupine pri ukončení práce nepostupovali v súlade

so stanoveným postupom. Nevhodnú organizáciu práce zvolili v 1 SOŠ, kde sa koordinátorka a zároveň hodnotiteľka v čase odovzdávania materiálov z ukončenej PFIČ MS venovala hodnoteniu úloh s krátkou odpoveďou, riaditeľ školy materiály neprebral a administrátori čakali na ukončenie hodnotenia. Riaditelia škôl tlačivá prevzali a bezpečne uložili predpísaným spôsobom. Predsedovia ŠMK a predsedovia PMK si plnili úlohy dôsledne.

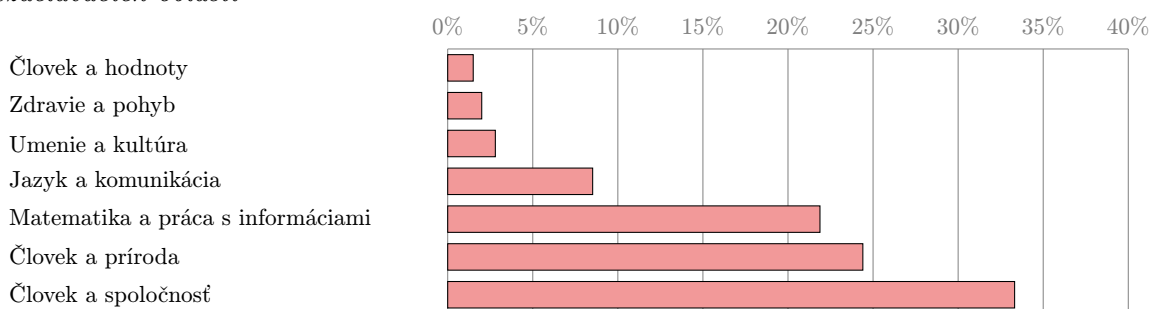
Hodnotenie úloh s krátkou odpoveďou EČ MS z vyučovacích a cudzích jazykov sa realizovalo pod dohľadom predsedov PMK, ktorí v úvode poskytli hodnotiteľom inštruktáž a oboznámili ich s poznámkami v kľúči správnych odpovedí. V 1 SOŠ (Bratislavský kraj) tak predsedníčka PMK neurobila, čo malo za následok nutnosť zmeny pôvodného hodnotenia. Predsedovia PMK neupozornili v ďalších 2 SOŠ (Košický kraj) na upravené hodnotenie žiakov s vývinovými poruchami učenia. Školskí inšpektori zistili kontrolou 10 chybne ohodnotených OH v 4 školách (Bratislavský, Nitriansky, Košický kraj) a v neprospech 26 žiakov nesprávne ohodnotené úlohy v 1 SOŠ (Trnavský kraj), kde na pokyn predsedníčky PMK odmietajúcej konzultovať s NÚCEM mali pomocní hodnotitelia napriek pochybnostiam označiť riešenia za nesprávne. Korekcia hodnotenia iniciovaná školskou inšpekciou sa zrealizovala nasledujúci deň podľa usmernenia pracovníka NÚCEM (zápis opravy bol priložený do balíka s OH). Inšpekcia zaznamenala v inej SOŠ (Prešovský kraj) napriek slabému prospechu viacerých žiakov neštandardne dobré výsledky z anglického jazyka v časti Počúvanie. V ďalšej SOŠ (Nitriansky kraj) došlo k rôznemu hodnoteniu 2 identických odpovedí napriek kontrole OH predsedníčkou PMK. Hodnotenie predsedníčka PMK konzultovala s NÚCEM až na požiadanie školskej inšpektorky. V 1 škole (Nitriansky kraj) sa zistili identické nesprávne odpovede u viacerých žiakov.

Po prekontrolovaní ohodnotených a podpísaných OH predsedovia PMK dohliadli na ich uloženie v bezpečnostnej obálke na zaistené miesto a spolu so školskými koordinátormi a predsedami ŠMK pripravili materiály na odoslanie.

1.3.9 Interná časť maturitnej skúšky na gymnáziu

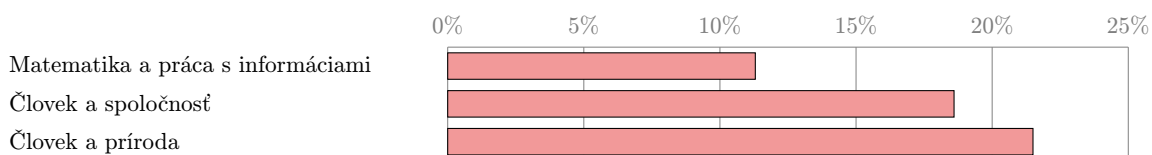
Stav realizácie ústnej formy internej časti maturitnej skúšky sa vykonal na **22** gymnáziách (9 % z celkového počtu gymnázií v SR), z ktorých **21** malo vyučovací jazyk slovenský a **1** bilingválne gymnázium slovenský a nemecký. Z kontrolovaných škôl boli **3** súkromné a **7** bolo cirkevných. V riadnom termíne maturovalo **1 698** žiakov. V kontrolovaných subjektoch si 52 % žiakov vybralo obidva voliteľné predmety z rovnakej vzdelávacej oblasti, ostatní žiaci si volili predmety z rozdielnych vzdelávacích oblastí. Zo žiakov, ktorí si voliteľné predmety vyberali z rozdielnych vzdelávacích oblastí, si tretina (33 %) vybrala predmet zo vzdelávacej oblasti *človek a spoločnosť*. V menšej miere si volili predmety z oblasti *človek a príroda* (24 %) a *matematika a práca s informáciami* (22 %).

Graf 38 Podiel žiakov konajúcich ÚFIČ MS z predmetov zaradených do rozdielnych vzdelávacích oblastí

V prípade výberu predmetov z rovnakej vzdelávacej oblasti si jednotlivci tiež menej vyberali predmety z oblasti *matematika a práca s informáciami* (11 %) a uprednostnili predmety z oblasti *človek a príroda* (22 %). Zistilo sa, že len v jednom kontrolovanom subjekte si viac ako polovica žiakov vybrala predmet zo vzdelávacej oblasti *matematika a práca s informáciami*. Vo viac ako pätine kontrolovaných gymnázií si jeden alebo dva predmety z tejto vzdelávacej oblasti vybralo menej ako 10 % žiakov, a v 3 subjektoch si ani jeden zo žiakov konajúcich ÚFIČ MS predmet z tejto vzdelávacej oblasti nevybral.

Graf 39 Podiel žiakov konajúcich ÚFIČ MS z predmetov zaradených do rovnakých vzdelávacích oblastí

Dobrovoľne niektorú z častí MS z 1 predmetu konalo 91 žiakov, z ktorých najväčší podiel (39 %) tvorili žiaci konajúci dobrovoľne ÚFIČ MS z predmetov zo vzdelávacej oblasti *jazyk a komunikácia*.

Pripravenosť škôl na ústnu formu internej časti maturitnej skúšky

Vo všetkých kontrolovaných školách bol dodržaný termín na vymenovanie predsedov školskej a predmetovej maturitnej komisie a skúšajúcich z radov pedagogických zamestnancov. V 2 školách skúšajúci učitelia nespĺňali kvalifikačné predpoklady na vyučovanie predmetov, z ktorých sa konala MS (predmety *anglický jazyk*, *umenie a kultúra*). Všetky kontrolované PMK tvoril predseda a stanovený počet skúšajúcich učiteľov. Vo všetkých školách boli v stanovenom termíne maturitné zadania spolu s uvedenými učebnými pomôckami schválené riaditeľmi škôl (na návrhy predmetových komisií) a následne predsedami PMK. Nedostatkom bolo, že v predmete *slovenský jazyk a literatúra* nebol na 2 gymnáziách súčasťou maturitných zadaní vzorec na výpočet stupňa prospechu. Všetky kontrolované školy, v ktorých vykonali MS žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, pre nich vytvorili vhodné podmienky. Niektorí žiaci túto možnosť nevyužili.

Priebeh a organizácia ústnej formy internej časti maturitnej skúšky

Nedostatky pri vypracovaní maturitných zadaní v súlade s cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti absolventov pre príslušný maturitný predmet sa preukázali na 2 gym-

náziách, kde obsah maturitných zadaní v kontrolovaných predmetoch nebol vypracovaný v súlade s platnými právnymi predpismi. Niekoľko maturitných zadaní z predmetu *anglický jazyk* na úrovni B2 Európskeho referenčného rámca na 1 gymnáziu obsahovalo v úlohe č. 1 namiesto vizuálneho podnetu texty, s ktorými žiaci museli pracovať, čo si vyžadovalo väčšiu časovú náročnosť pri príprave aj odpovedí žiaka. V ďalšej kontrolovanej škole maturitné zadania z predmetu *slovenský jazyk a literatúra* neboli tvorené jednotlivými úlohami. Stanovený čas na odpoveď žiaka nebol dodržaný v 1 škole. Všetky kontrolované školy dodržali počet skúšaných žiakov v jednom dni daný právnymi predpismi a MS sa konali za sústavnej prítomnosti všetkých menovaných členov PMK. Pri kontrole činnosti predsedov PMK v jednotlivých maturitných komisiách sa zistilo, že na 2 gymnáziách predsedníčky PMK schválili maturitné zadania s nedostatkami a na 2 gymnáziách neskontrolovali hodnotenia prác písomnej formy internej časti maturitnej skúšky, v ktorých sa zistili pochybenia. Neadekvátne bolo aj správanie skúšajúcich v 2 kontrolovaných PMK, ktorí sa zväčša nezapájali do skúšania, ale žiakom opakovane našepkávali správne odpovede. Predsedníčky PMK na toto nekorektné správanie vôbec nereagovali. Nedostatky pri hodnotení odpovedí žiakov sa zistili na gymnáziu v Prešovskom kraji, kde celkové hodnotenie ÚFIČ MS z predmetu slovenský jazyk a literatúra nebolo určené ako stupeň prospechu, ktorý vznikol ako vážený aritmetický priemer stupňov prospechu z odpovedí na jednotlivé úlohy maturitného zadania. Hodnotenie a klasifikácia MS prebehla na ostatných kontrolovaných gymnáziách bez problémov, pri výslednej známke v jednotlivých maturitných predmetoch prihliadali členovia PMK na stupne prospechu žiakov počas štúdia, výsledky klasifikácie žiakov boli porovnateľné s ich prospechom. Úroveň vedomostí a zručností jednotlivých žiakov bola rôzna a porovnateľná s výsledkami ich hodnotenia počas štúdia. Na kontrolovanom gymnáziu v Prešovskom kraji väčšina žiakov preukázala slabé vedomosti, ktoré nezodpovedali vzdelávacím štandardom a cieľovým požiadavkám na vedomosti a zručnosti absolventov. Členovia maturitných komisií vytvorili počas skúšania pokojnú, priaznivú atmosféru. Na vyslovené názory žiakov reagovali vhodne, s cieľom podnietiť ich k čo najlepšej prezentácii vlastných poznatkov a vedomostí.

Iné zistenia

- » Na gymnáziu v Prešovskom kraji školská inšpekcia skontrolovala úroveň hodnotenia a klasifikácie PFÍČ MS v predmetoch slovenský jazyk a literatúra a anglický jazyk. Kontrolou prác žiakov v predmete slovenský jazyk a literatúra sa zistilo, že jedna z hodnotiteľiek nespĺňala kvalifikačné predpoklady na vyučovanie príslušného vyučovacieho jazyka. V predmete anglický jazyk boli 2 práce vypracované takmer zhodne, čo znamenalo, že počas realizácie PFÍČ MS administrátor nedodrжал pokyny pre administrátorov. Podľa vyjadrenia hodnotiteľky žiačky priznali používanie mobilných telefónov a práce odpísali z internetu, hodnotitelia ale posudzovali tieto práce tak, akoby neboli odpísané a voči žiačkam neboli vyvozené žiadne opatrenia.
- » Kontrolou písomných prác PFÍČ MS z predmetu slovenský jazyk a literatúra na gymnáziu v Trnavskom kraji sa zistila vo všetkých uvedených prácach nekorektná oprava v oblasti pravopisu, štylistiky, lexiky a obsahového nesúvisu práce žiaka so zadanou témou, ktorá bola uskutočnená v prospech žiakov.

1.3.10 Interná časť maturitnej skúšky – teoretickej časti odbornej zložky v strednej odbornej škole

Kontrola realizácie internej časti maturitnej skúšky v predmete *teoretická časť odbornej zložky* sa vykonala v **19** stredných odborných školách (4 % z celkového počtu SOŠ v SR), z ktorých bolo **6** súkromných. Všetky školy mali vyučovací jazyk slovenský. V riadnom termíne vykonalo teoretickú časť odbornej zložky MS spolu **1 255** žiakov. *Dobrovoľne* niektorú z častí MS z 1 predmetu konalo 99 žiakov, z nich 90 % maturovalo zo vzdelávacej oblasti *matematika a práca s informáciami*.

Pripravenosť škôl na internú časť maturitnej skúšky – teoretická časť odbornej zložky

Termíny na vymenovanie predsedov školských maturitných komisií, predmetových maturitných komisií a skúšajúcich z radov pedagogických zamestnancov stanovené právnymi predpismi boli dodržané. Na návrh predmetových komisií riaditeľa všetkých kontrolovaných stredných škôl a následne predsedovia PMK schválili v termíne témy pre *teoretickú časť odbornej zložky* MS. Pri kontrole pripravenosti škôl sa zistili viaceré nedostatky. Členovia PMK neboli menovaní v súlade so školským zákonom – riaditeľ 1 SOŠ namiesto majstrov odbornej výchovy vymenoval do PMK (odbor *operátor drevárskej a nábytkárskej výroby*) inštruktorov žiakov a skúšajúci pedagogickí zamestnanci v 2 školách nespĺňali kvalifikačné predpoklady na vyučovanie predmetov, z ktorých sa konala MS. V predmetových maturitných komisiách 11 škôl v pozícii skúšajúcich neboli zástupcovia vecne príslušných stavovských alebo profesijných organizácií napriek tomu, že školy požiadali o ich delegovanie. Delegovaní zástupcovia boli v 2 školách, z toho v 1 SOŠ zástupca kládol otázky a podieľal sa na klasifikácii a celkovom hodnotení *teoretickej časti odbornej zložky* MS, v ďalšej škole jeho účasť nebola prínosom, bol pasívny, do komunikácie so žiakmi sa nezapájal a nevyužil možnosť podieľať sa na ich výslednom hodnotení a klasifikácii. V 1 kontrolovanom subjekte bol stavovskou organizáciou delegovaný zástupca po stanovenom termíne, preto ho riaditeľka školy nevymenovala za člena PMK, zastával funkciu odborníka z praxe. V 3 školách riaditeľia nespolupracovali pri príprave MS s príslušnými stavovskými alebo profesijnými organizáciami a nepredložili im maturitné témy pre predmet *teoretická časť odbornej zložky* na vyjadrenie. Ďalšie 2 školy v stanovenom termíne témy predložili, ale k ich obsahu sa príslušné organizácie nevyjadrili. Pre kontrolovaný študijný odbor v 2 školách (*učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo*) nebola určená vecná pôsobnosť príslušnej stavovskej alebo profesijnej organizácie. Vedúci pedagogický zamestnanec 1 školy využil možnosť prizvať odborníka z praxe na odbornú zložku MS. V 2 SOŠ plnili funkciu odborníka z praxe prizvaní zástupcovia vecne príslušných organizácií.

Priebeh a organizácia internej časti maturitnej skúšky z predmetu *teoretická časť odbornej zložky*

Školy vytvorili žiakom vhodné podmienky na konanie teoretickej časti odbornej zložky, ale pri priebehu a organizácii nepostupovali všetky v súlade s platnými právnymi predpismi. Maturitné témy neboli vypracované v súlade s výkonovými štandardmi pre teoretické vzdelávanie pre príslušný odbor v 2 kontrolovaných subjektoch Košického a Žilinského kraja (odbornosti *mechanik počítačových sietí, operátor drevárskej a nábytkárskej výroby*). Stanovené témy boli všeobecné, úlohy v nich boli vypracované väčšinou len na úrovni zapamätania

a porozumenia učiva, chýbali úlohy na aplikáciu. Povinnosti stanovené právnou normou si neplnili všetci predsedovia PMK, pretože nezabezpečili dodržiavanie kritérií hodnotenia predmetu *teoretická časť odbornej zložky* vo všetkých PMK. V 1 kontrolovanej škole nechal predseda PMK hodnotiť odpovede žiakov inštruktorov, ktorí nepoznali kritériá, a teda ich nevyužívali. Výsledné hodnotenie niektorých žiakov nezodpovedalo ich vedomostnej úrovni a bolo ovplyvnené neobjektívnym hodnotením prítomných inštruktorov. V ďalšej kontrolovanej PMK predsedníčka neupozornila na nesprávne kritériá hodnotenia odpovedí žiakov, ktoré boli v rozpore s právnym predpisom a doplnené o ďalšie 2 kritériá, ktoré sporadicky použili na MS. Členovia komisie v dostatočnej miere nekomunikovali medzi sebou o výsledkoch odpovedí žiakov na jednotlivé úlohy podľa stanovených kritérií, čo viedlo k neobjektívnosti hodnotenia niektorých žiakov. Viaceré učebné pomôcky použité v tejto škole na MS mali pre žiakov nápovedný obsah.

Úroveň vedomostí a zručností žiakov bola rôzna, vo väčšine kontrolovaných subjektov priemerná, v súlade s cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti absolventov v kontrolovaných odboroch a korešpondovala s ich výsledkami počas štúdia. V 2 školách Žilinského a 1 škole Košického kraja jednotlivci preukázali nízku úroveň osvojených poznatkov a zručností vo vzťahu k cieľovým požiadavkám absolventov (odbornosti *mechanik počítačových sietí, operátor drevárskej a nábytkárskej výroby, operátor stavebnej výroby*). Vedomosti prezentovali zväčša nesamostatne, nevyjadrovali sa v súvislostiach a ich komunikačné spôsobilosti boli na nízkej úrovni. Nedostatky sa prejavili aj v používaní základných pojmov a odbornej terminológie. Pri takejto nízkej úrovni preukázaných vedomostí a zručností žiakov členovia PMK pri výslednej známke prihliadali v súlade s právnym predpisom na stupne ich prospechu počas štúdia. V ostatných školách vo väčšine prípadov toto nebolo potrebné, pretože sa hodnotenie odpovedí žiakov výrazne neodlišovalo od dosiahnutých výsledkov žiakov počas ich štúdia. Všetky SOŠ dodržali čas na prípravu a odpoveď žiakov i počet skúšaných žiakov v jednom dni.

Teoretická časť odbornej zložky sa uskutočnila za sústavnej prítomnosti všetkých menovaných predsedov a členov PMK. Pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vytvorili školy vhodné podmienky, napr. akceptovali úpravu podmienok maturitnej skúšky žiakov so zdravotným znevýhodnením predĺžením času, v maturitných témach predložených žiačke upravili písmo a riadkovanie podľa odporúčania centra špeciálno-pedagogického poradenstva pre žiakov so sluchovým postihnutím. Pri priebehu a organizácii teoretickej časti odbornej zložky MS sa nevyskytli žiadne rušivé momenty. Skúšajúci členovia jednotlivých PMK vytvorili počas skúšania pokojnú atmosféru a zabezpečili plynulý a nerušený priebeh MS.

Iné zistenia

- »» V kontrolovanej škole Nitrianskeho kraja plnila predsedníčka školskej maturitnej komisie aj funkciu predsedníčky PMK.
- »» Riaditeľka SOŠ v Prešovskom kraji, ako členka školskej maturitnej komisie, nebola v priebehu teoretickej časti odbornej zložky v škole prítomná.

1.3.11 Interná časť maturitnej skúšky – praktickej časti odbornej zložky v strednej odbornej škole

V 20 školách (4,4 % z celkového počtu SOŠ v SR), z ktorých boli 3 súkromné, sa vykonali inšpekcie s cieľom zistiť stav realizácie internej časti maturitnej skúšky v predmete *praktická časť odbornej zložky*. Vyučovaci jazyk slovenský malo 19 subjektov, 1 škola bola s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským.

Pripravenosť školy na internú časť maturitnej skúšky – praktická časť odbornej zložky

Maturitná skúška z predmetu *praktická časť odbornej zložky* v niektorých kontrolovaných školách nebola zabezpečená v zmysle právnych predpisov. Riaditelia 2 subjektov schválili témy maturitnej skúšky, ktoré neakceptovali výkonové štandardy pre praktickú prípravu príslušných odborov v plnom rozsahu. Rovnako schválili tiež témy, ktorých súčasťou neboli učebné pomôcky (3 SOŠ) alebo nebol dodržaný ich stanovený maximálny počet (1 SOŠ), prípadne chýbali v nich jednoznačne určené pokyny a konkrétne úlohy, ktoré by mal žiak pri skúške plniť (1 SOŠ). Podmienky na vymenovanie skúšajúcich nerešpektoval vedúci pedagogický zamestnanec, ktorý za členov maturitnej komisie určil inštruktorov žiakov – požadované kvalifikačné predpoklady v nadväznosti na predmet, z ktorého sa skúška konala, nespĺňali. V ďalšom subjekte delegovanému zástupcovi stavovskej organizácie riaditeľ nevydal vymenovací dekrét, neustanovil ho za skúšajúceho člena PMK. K negatívnym zisteniam prináležala i skutočnosť, že vecne príslušným stavovským organizáciám 2 školy nepredložili na vyjadrenie vypracované témy pre *praktickú časť odbornej zložky*.

Priebeh a organizácia maturitnej skúšky z predmetu praktická časť odbornej zložky

Absolventi vykonali praktickú skúšku podľa vyžrebovaných schválených tém v školskom prostredí alebo na zmluvných pracoviskách. Na úspešné zvládnutie úloh mali zabezpečené vhodné priestory (*na jednom zmluvnom pracovisku neboli vytvorené podmienky na osobnú hygienu žiakov*) a tiež potrebné materiálne i prístrojové vybavenie. Stanovený maximálny počet hodín v jednom dni pre trvanie skúšky prekročila 1 škola (odbor *operátor drevárskej a nábytkárskej výroby*), v ďalšej krátky časový limit na jej realizáciu, ale súčasne i rozsah a obsah jednotlivých úloh nezodpovedali požadovanej náročnosti pre uskutočnenie praktickej časti v danom odbore (*mechanik počítačových sietí*). Žiaci vykonávali maturitnú skúšku najčastejšie formou *praktická realizácia a predvedenie komplexnej úlohy* (75 %), často sa uplatňovala *obhajoba vlastného projektu* (22 %), ojedinele sa vyskytovala forma *predvedenie umeleckého výkonu* (2 %) či *obhajoba úspešných súťažných prác* (1 %).

Z dôvodu nevhodného časového zabezpečenia skúšok nie všetci žiaci (3 SOŠ) vykonali praktickú časť odbornej zložky pred všetkými vymenovanými členmi PMK (*predsedovia, ale tiež niektorí skúšajúci neboli v kontrolovanej predmetovej komisii sústavne prítomní*).

Preukázané vedomosti a osvojené zručnosti absolventov vo veľkej miere zodpovedali výsledkom ich hodnotenia počas štúdia. Pri usmerňovaní maturitnou komisiou prevažne správne odpovedali na otázky, aplikovali teoretické vedomosti v praktických činnostiach v súlade s požiadavkami príslušného odboru, využívali osobné skúsenosti z predchádzajúcej praktickej prípravy. Nie vždy však dokázali v súvislých, ucelených výpovediach prezentovať výsledky svojej činnosti, zaujať jednoznačné stanovisko k nastolenému odbornému problému a vyvodiť

závery. Nízku úroveň schopností a praktických zručností vo vzťahu k vyžrebovanej téme prejavili absolventi odboru *operátor drevárskej a nábytkárskej výroby* (Žilinský kraj), ktorí pri zhotovovaní výrobkov neuplatňovali správne postupy a tiež nedodržiavali bezpečnostné predpisy.

Skúšajúci zväčša s pedagogickým taktom riadili rozhovor s jednotlivcami, podnecovali ich k prezentovaniu nadobudnutých praktických skúseností i vlastných názorov, kládli primerané otázky, kontrolovali samostatnosť pri plnení jednotlivých úloh a v prípade potreby usmernili či poskytli pomoc. Hodnotenie a klasifikáciu realizovali komisie v súlade s právnym predpisom a podľa vypracovaných kritérií. Podmienky na reálne overenie získaných zručností a schopností absolventov nezabezpečila škola, v ktorej na vykonávanie praktickej skúšky skupiny žiakov odboru *mechanik počítačových sietí* (Trenčiansky kraj) nedohliadali členovia maturitnej komisie, ale pedagogickí zamestnanci školy. Výsledky práce žiakov subjektívne (*bez akceptácie stanovených kritérií hodnotenia*) posúdili, pričom PMK ich hodnotenie a klasifikáciu rešpektovala.

V činnosti predsedov PMK boli zistené viaceré nedostatky, úlohy určené právnou normou nevykonávali vždy dôsledne a vo vymedzenom rozsahu. Niektorí boli do funkcie predsedu v SOŠ ustanovení do 2 PMK, v ktorých maturitné skúšky prebiehali súčasne. Nenáležité organizačné zabezpečenie spôsobilo, že neboli sústavne prítomní na praktickej časti odbornej zložky, prácu komisií v tomto prípade neriadili, rovnako sa nepodieľali na skúšaní žiakov, pričom ich vedúci pedagogickí zamestnanci nezastupovali. Iní schválili témy, ktoré neboli vyhotovené v zmysle stanovených požiadaviek, prípadne pozorne neskontrolovali úplnosť dokumentácie potrebnej ku konaniu skúšok.

Štúdium ukončovalo 11 žiakov so zdravotným znevýhodnením, 4 z nich požiadali o úpravu podmienok na vykonanie maturitnej skúšky. V súlade s právnou normou mali predĺžený čas na uskutočnenie skúšky, ktorý PMK akceptovali.

Stavovské organizácie a profesijné organizácie v procese prípravy a priebehu maturitnej skúšky z predmetu praktická časť odbornej zložky

Subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy poskytli školám formálny súhlas s obsahom tém praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky. Po *určenom termíne* zaujala súhlasné stanovisko k vyhotoveným témam *Slovenská obchodná a priemyselná komora v Prešovskom kraji* a *Republiková únia zamestnávateľov v Nitrianskom kraji*. Žiadnym spôsobom na písomnú žiadosť SOŠ nereagovala *Slovenská obchodná a priemyselná komora v Banskej Bystrici*.

Prevažná väčšina riaditeľov SOŠ požiadala vecne príslušné stavovské organizácie a profesijné organizácie o delegovanie zástupcov do maturitných komisií. Oslovené organizácie do **21** kontrolovaných **odborov** následne nominovali **6** svojich reprezentantov (**29 %**), ktorí sa na praktickej časti skúšok zúčastnili. S výnimkou jedného zástupcu stavovskej organizácie sa aktívne podieľali na práci PMK, komunikovali sústavne so žiakmi, kládli im otázky súvisiace so zvolenou témou, zapájali sa do hodnotenia výsledkov ich praktických činností.

Kontrolované SOŠ najmä v Trenčianskom kraji, v ktorých členmi PMK boli aj delegovaní zástupcovia stavovských organizácií (*Slovenská obchodná a priemyselná komora, Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR*), pozitívne hodnotili spoluprácu s príslušnými organizáciami nielen pri ukončovaní štúdia, ale aj spoluprácu v oblasti odborného vzdelávania a prípravy v priebehu štúdia žiakov a tiež v oblasti poskytovania pracovných príležitostí absolventom.

Iné zistenia

- »» Republiková únia zamestnávateľov nevyjadrila k témam vyhotoveným v SOŠ (Žilinský kraj) na praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky žiadne pripomienky i napriek tomu, že neboli v plnom rozsahu vypracované v súlade s cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti absolventa príslušného študijného odboru (*operátor drevárskej a nábytkárskej výroby*).
- »» Subjekt v Nitrianskom kraji nepredložil témy na praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky na schválenie predsedovi PMK z dôvodu, že v čase ich schválenia riaditeľom školy (22. 9. 2015) a žrebovania žiakmi (30. 9. 2015) neboli predsedovia PMK pre aktuálny školský rok do svojej funkcie ešte vymenovaní.
- »» V harmonograme maturitných skúšok stanovila SOŠ v Žilinskom kraji čas trvania praktickej časti v jednom dni na 9 hodín (*operátor drevárskej a nábytkárskej výroby*), upozornenie predsedníčky školskej maturitnej komisie na nedostatok subjekt nerešpektoval. Na jednom z pracovísk konal žiak školy praktickú časť maturitnej skúšky v jednom dni 13 hodín (*konanie skúšky bolo stanovené od 7.00 hod. a žiak – podľa vyjadrenia inštruktora – zhotovoval výrobok približne do 20.00 hod.*).
- »» V SOŠ Košického kraja kontrolovali školskí inšpektori stav realizácie skúšok v odbore *spoločné stravovanie*, v ktorom vymenovaná predsedníčka PMK bola na praktickej časti odbornej zložky sústavne prítomná. Školská inšpekcia zistila, že zároveň bola ustanovená i do funkcie predsedníčky ďalšej PMK (odbor *kuchár*), v tejto komisii úlohy určené právnym predpisom si však neplnila – praktická časť odbornej zložky sa v oboch odboroch konala v rovnakom čase, predsedníčka nebola zastúpená žiadnym vedúcim pedagogickým zamestnancom.

1.3.12 Kontrola odpovedových hárkov z externej časti maturitnej skúšky na gymnáziu a v strednej odbornej škole

Kontrola zhody originálov a kópií odpovedových hárkov z externej časti maturitnej skúšky realizovanej v školskom roku 2014/2015 sa uskutočnila v 15 stredných školách (13 SOŠ a 2 gymnáziá). Vyučovaci jazyk maďarský mali 2 SOŠ a 1 SOŠ mala jazyk slovenský a maďarský. Z kontrolovaných škôl boli 2 cirkevné a 3 súkromné. Najväčší počet subjektov sa skontroloval v Trnavskom a Žilinskom kraji (zhodne po 4 školy), najmenej v Bratislavskom, Trenčianskom, Nitrianskom a Prešovskom kraji (1 škola v každom kraji). Inšpekcie boli zamerané na porovnanie zhody originálov a kópií odpovedových hárkov s oboma piktogramami, na hodnotenie úloh s krátkou odpoveďou v odpovedových hárkoch s piktogramom pero, na správnosť vykonaných opráv a tiež na analýzu vykonaných opráv žiakmi v OH s oboma piktogramami.

Štátna školská inšpekcia vykonaním tematickej inšpekcie zistila, že v 3 krajoch – Trnavskom, Košickom a Prešovskom sa v 4 kontrolovaných školách **nezhodovali originály a kópie OH** v predmetoch *anglický jazyk a slovenský jazyk a literatúra* (boli vykonané neoprávnené zásahy do originálov). Hodnotitelia v písomnom vyjadrení uviedli, že do odpovedí nepovolene nezasahovali, alebo že uvedené nezhody boli spôsobené náhodným nedopatrením, menšou pozornosťou z ich strany alebo nedôsledným vykonaním následnej kontroly. Niektorí z nich pripustili neúmyselné pochybenie spôsobené zlyhaním ľudského faktora. Ako jediní vo svojich písomných vyjadreniach predložených Štátnej školskej inšpekcii **priznali** neob-

jektívne hodnotenie úloh s krátkou odpoveďou a úpravy niektorých položiek v origináloch OH pomocní hodnotitelia v škole v Prešovskom kraji.

Ďalej ŠŠI zistila **nesprávne ohodnotené odpovede** na úlohy s krátkou odpoveďou a **nedodržanie kľúča správnych odpovedí**, čo poukazovalo na skutočnosť, že hodnotitelia nerešpektovali pokyny NÚCEM.

Z analýzy úspešnosti odpovedí žiakov v testoch externej časti maturitnej skúšky a stupňa ich klasifikácie za ostatné obdobie vo všetkých kontrolovaných školách vyplynul ich **nepomer**. Tieto zistenia spolu so zisteniami Štátnej školskej inšpekcie o výskyte **hromadných identických odpovedí** žiakov (správnych i nesprávnych) vo viacerých úlohách oboch variantov testov v školách svedčili o tom, že viacerí žiaci **nepracovali samostatne**, administrátori **nevykonávali** svoju činnosť dôsledne.

1.3.13 Kontrola zabezpečenia a priebehu prijímacieho konania na gymnázium a na strednú odbornú školu

Cieľom inšpekcie bolo zistiť stav zabezpečenia, organizácie, priebehu a výsledkov prijímacích skúšok a overiť dodržiavanie právnych predpisov pri prijímaní žiakov na gymnáziá a do študijných odborov v stredných odborných školách. Kontrola sa realizovala na **20** gymnáziách. Z nich bolo **5** cirkevných, **2** súkromné a **2** s vyučovacím jazykom maďarským. Prijímaciu skúšku vykonalo **1 828** uchádzačov, prijali **1 319** žiakov. V **21** skontrolovaných SOŠ, z ktorých bolo **5** súkromných a **1** s vyučovacím jazykom maďarským, prijímaciu skúšku vykonalo **2 060** uchádzačov a prijatých bolo **1 552** žiakov.

Tabuľka 12 *Prehľad plánovaného počtu tried a žiakov a počtov uchádzačov, ktorí sa zúčastnili prijímacieho konania na gymnázium podľa krajov*

Kraj	Plánovaný počet				Počet uchádzačov				Prijatí		
	tried		žiakov		prihlásení do 1. ročníka		vykonali písomnú prijímaciu skúšku		bez prijím. skúšky	s prijím. skúškou	
	4-roč.	8-roč.	4-roč.	8-roč.	4-roč.	8-roč.	4-roč.	8-roč.	4-roč.	4-roč.	8-roč.
Bratislavský	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Trnavský	4	2	122	45	137	48	115	47	10	114	45
Trenčiansky	5	3	150	82	364	131	305	127	25	141	82
Nitriansky	9	2	270	55	479	152	411	151	55	206	55
Žilinský	3	2	72	40	136	61	117	60	9	70	40
Banskobystrický	5	0	164	0	142	0	115	0	4	105	0
Prešovský	3	2	92	48	132	51	115	50	7	72	49
Košický	8	1	211	20	257	5	210	5	26	199	5
Spolu	37	12	1 081	290	1 647	448	1 388	440	136	907	276

Skratky: 4-roč. – 4-ročné štúdium; 8-roč. – 8-ročné štúdium.

Tabuľka 13 *Prehľad plánovaného počtu tried a žiakov a počtov uchádzačov, ktorí sa zúčastnili prijímacieho konania na SOŠ podľa krajov*

Kraj	Plánovaný počet		Počet uchádzačov			Prijatí	
	tried	žiakov	prihlásených do 1. ročníka	ktorí vykonali prijímaciu skúšku		bez prijím. skúšky	s prijím. skúškou
				ústnu	písomnú		
Bratislavský	3	62	38	0	31	0	31
Trnavský	2	62	82	0	63	0	63
Trenčiansky	10	290	749	10	672	21	294
Nitriansky	3,4	107	180	69	144	1	116
Žilinský	8	178	257	0	215	2	159
Banskobystrický	6,4	201	180	0	128	0	126
Prešovský	6,9	205	297	0	253	9	215
Košický	20,5	448	620	0	475	46	469
Spolu	60,2	1 553	2 403	79	1 981	79	1 473

Uchádzači o **prijatie na vzdelávanie** splnili predpoklady na prijatie a ich prihlášky boli kompletne vyplnené a podpísané riaditeľom ZŠ. Potvrdenie zamestnávateľa o odbornom vzdelávaní a príprave v systéme duálneho vzdelávania predložilo 32 žiakov, ktorí sa uchádzali o prijatie do 2 študijných odborov.

Riaditelia škôl predložili návrh na počet tried 1. ročníka zriaďovateľovi, termín predloženia návrhu nedodržala 1 SOŠ. V inej SOŠ bolo nedostatkom pri určovaní počtu spoločných tried 1. ročníka nezohľadnenie členenia tried na príbuzné odbory. Trenčiansky samosprávny kraj neschválil otvorenie triedy 1. ročníka 1 súkromnej SOŠ. Napriek tomu sa v nej konali prijímacie skúšky, keďže v čase inšpekcie ešte nebolo rozhodnuté o odvolaní sa riaditeľky školy. V Banskobystrickom samosprávnom kraji určili počet tried až po zákonom určenom termíne. Na ďalšom gymnáziu návrh zriaďovateľovi neprerokovala pedagogická rada, na inom gymnáziu nebol záznam o vyjadrení rady školy.

Kontrolované školy akceptovali profilové predmety určené Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR a po prerokovaní jednotných kritérií a ostatných podmienok prijatia na vzdelávanie určili formu, obsah a rozsah prijímacej skúšky v súlade so vzdelávacími štandardmi príslušných štátnych vzdelávacích programov. Na 1 gymnáziu formu, rozsah a obsah prijímacej skúšky neprerokovali. **Kritériá na prijatie** neboli kompletne v 4 školách (chýbajúce zohľadnenie výsledkov v celoslovenskom testovaní žiakov 9. ročníka ZŠ alebo zohľadnenie prvenstva v súťaži súvisiacej s odborom vzdelávania, či určenie minimálneho počtu bodov pre prijatie uchádzača a hranice úspešného vykonania prijímacej skúšky). Bez informácie o prijímaní žiakov so zdravotným znevýhodnením boli aj kritériá gymnázií, na ktoré si prihlášku podali 7 žiaci so ZZ a škola požadovala od zákonných zástupcov písomnú žiadosť o úpravu prijímacej skúšky a vyjadrenie poradenského zariadenia. Uchádzačom bolo ich znevýhodnenie zohľadnené. Kritériom v 8-ročnom vzdelávacom programe v tejto škole bol prospech z občianskej náuky, pričom predmet vyučovali na menej ako štvrtine ZŠ uchádzačov a všetci boli klasifikovaní stupňom výborný. To pri výpočte prospechu zo ZŠ znevýhodňovalo ostatných uchádzačov. Zároveň neuvádzali informáciu, ktorý z dvoch cudzích jazykov z prihlášok niektorých uchádzačov sa zaráta do priemeru. Ako pomocné kritérium zohľadňovali pri rovnosti bodov uchádzačov výsledok testovania žiakov 5. ročníka, ale škola nemala k dispozícii údaje všetkých uchádzačov. V 2 subjektoch prijímajúcich žiakov do systému duálneho vzdelávania boli podmienky prijatia určené v súlade s právnym predpisom spolu so zamestnávateľom. Ústnu skúšku na overenie rečových schopností a rečového prejavu

uchádzačov realizovali popri písomnej v 2 SOŠ. Pre žiakov so ZZ boli zabezpečené upravené podmienky prijímacej skúšky. Školy zriadili prijímacie komisie a dodržali termín konania prijímacej skúšky.

Bez prijímacej skúšky bolo prijatých na gymnáziá 136 uchádzačov (10,3 % z prijatých) a do SOŠ 79 uchádzačov (5,1 %). Školy postupovali v súlade s právnym predpisom, s výnimkou 1 subjektu. Riaditeľ stanovil ako hranicu prijatia 80-percentnú úspešnosť, prijal 12 žiakov a rozhodnutia o prijatí odoslal v deň konania prijímacej skúšky v 1. termíne.

Prijímacia skúška bola organizačne aj odborne dobre zabezpečená. Pozvanie uchádzačov bolo realizované v súlade s právnym predpisom, okrem 2 SOŠ. V 1 riaditeľ (Žilinský kraj) pozval, podľa vlastných slov ústne, 8 uchádzačov o vzdelávanie v učebných odboroch. V ďalšej (Košícký kraj) uchádzači s úspešnosťou 80 % a vyššou nekonali prijímaciu skúšku z profilového predmetu, v ktorom ju dosiahli, pričom táto podmienka nebola uvedená v kritériách na prijatie. Na 1 gymnáziu (Nitriansky kraj) prijali žiakov zo ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským – 1 žiaka na základe výsledkov Testovania 9 a 2 vykonali prijímaciu skúšku z profilových predmetov určených MŠVVaŠ SR. Pri overovaní vedomostí školy postupovali podľa kritérií, zabezpečili anonymitu pridelením kódov a dodržali čas určený na vypracovanie testov. Prijímacia komisia hodnotila testy a zostavovala výsledkovú listinu.

Kontrola výsledkov prijímacieho konania ukázala, že ojedinele prijímacie komisie neboli objektívne. Na 1 gymnáziu (Trnavský kraj) v testoch zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry bolo 2 uchádzačom pridelených po 2 body a 1 uchádzačovi 1 bod za nesprávnu odpoveď. V inom subjekte (Trenčiansky kraj) nebola jedna z úloh v súlade s požiadavkami príslušného štátneho vzdelávacieho programu. Škola nedostatok v priebehu 1. termínu prijímacieho konania odstránila, riešenie úlohy vyhodnotila ako správne. Zostavenie zoznamu prijatých/neprijatých uchádzačov nebolo objektívne v SOŠ (Košícký kraj), v ktorej sa prijímacej skúšky zúčastnili uchádzači pôvodne prihlásení do učebných odborov. Nenachádzali sa v zozname uchádzačov a rovnako neboli uvedení ani vo výsledkovej listine prijatých/neprijatých uchádzačov. Výsledková listina inej školy neobsahovala informáciu o úspešnosti/neúspešnosti uchádzača v prijímacej skúške.

Pri **kontrolе dodržania kritérií a podmienok prijímania** na vzdelávanie sa zistili nedostatky v 3 subjektoch. V 1 SOŠ (Trenčiansky kraj) nezohľadnili výsledky dosiahnuté v Testovaní 9, v inej SOŠ (Prešovský kraj) riaditeľka rozhodla o prijatí väčšieho než stanoveného počtu žiakov. Vyšší počet prijala do 8-ročného vzdelávacieho programu aj riaditeľka 1 cirkevného gymnázia (Prešovský kraj).

Iné zistenia

- » Uchádzači o externé vzdelávanie v školskom roku 2015/2016 v 1 súkromnej SOŠ (Trnavský kraj) nevykonali prijímaciu skúšku zo znalosti učiva nižších ročníkov, len skúšku zo slovenského jazyka a literatúry. Boli podmienne prijatí do 3. ročníka, pričom začiatkom školského roka vykonali rozdielové skúšky z niekoľkých predmetov. Úspešným žiakom riaditeľka vydala oznámenia potvrdzujúce pokračovanie v štúdiu. Pre školský rok 2016/2017 boli kritériá prijímania na túto formu vzdelávania rovnaké, čo nebolo v súlade s právnym predpisom.
- » Na gymnáziu s vyučovacím jazykom maďarským sa prijímacie skúšky konali v školskej jedálni, kde rozmiestnenie uchádzačov umožňovalo nesamostatné vypracovanie testov. Škola vypracovala len 1 variant testov pre všetky tri profilové predmety a oba termíny prijímacích skúšok, čo mohlo prispieť k neobjektívnym výsledkom (Trnavský kraj).

1.3.14 Ukončovanie štúdia v strednej odbornej škole – realizácia záverečných skúšok

Kontrola stavu realizácie záverečnej skúšky sa vykonala v **16** subjektoch (3,5 % z celkového počtu SOŠ v SR), z nich bolo **12** štátnych, **3** súkromné a **1** SOŠ bola cirkevná. Vyučovací jazyk slovenský a maďarský mali **2** zo sledovaných škôl.

Príprava škôl na záverečné skúšky

Riaditelia subjektov dodržali danú lehotu na určenie stálych a ďalších členov skúšobných komisií pre záverečné skúšky z radov pedagogických zamestnancov. V 1 SOŠ (Žilinský kraj) vedúci pedagogický zamestnanec neakceptoval vymedzené požiadavky na vymenovanie – kvalifikačné predpoklady pre príslušný učebný odbor (*murár*) nespĺňala podpredsedníčka a zároveň členom komisie nebol majster odbornej výchovy, ale inštruktor. V termíne bolo nominovaných za členov komisií aj **5 delegovaných zástupcov** (31 %) subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy, vymenúvacie dekréty i harmonogramy organizácie skúšok im školy zaslali včas. Odborníkov z praxe na záverečné skúšky prizvali riaditelia 2 SOŠ.

V požadovanom počte boli vypracované témy pre všetky časti skúšok, ich obsah zodpovedal profilu absolventa príslušného učebného odboru. Zistené nedostatky sa týkali obsahovej náročnosti niektorých vzhľadom na čas vyčlenený na odpoveď žiaka, ale týkali sa tiež obsahovej nevyváženosti jednotlivých tém vyhotovených školou na ústnu časť skúšky. V dôsledku nejednoznačného formulovania témy a podtémy na praktickú časť záverečných skúšok nebolo zrejmé, akú konkrétnu prácu budú žiaci vykonávať. Objavili sa i nevhodne zvolené nadštandardné učebné pomôcky, ktoré plnili nápovednú funkciu pri skúšaní žiakov a mali vplyv na objektivitu hodnotenia.

Vyhotovené témy, s výnimkou školy v Banskobystrickom kraji, predložili vedúci pedagogickí zamestnanci na vyjadrenie vecne príslušným stavovským organizáciám a profesijným organizáciám.

Organizácia a priebeh záverečných skúšok

Termín konania záverečných skúšok v riadnom skúšobnom období SOŠ dodržali, rešpektovali stanovené poradie a čas trvania jednotlivých častí, tiež počet skúšaných absolventov v jednom dni. Odporúčanie odborného poradenského zariadenia neakceptovala škola, ktorá žiakovi so zdravotným znevýhodnením nepredĺžila čas skúšky. Zdravotne znevýhodnení jednotlivci v niektorých SOŠ vykonané úpravy nevyužili. Záverečné skúšky sa konali v pokojnej atmosfére, ich plynulý priebeh zabezpečili členovia skúšobných komisií podľa vopred pripravených časovo-organizačných harmonogramov.

Pri *praktickej časti* bolo v 2 subjektoch zistené, že zadania žrebovaných tém v plnom rozsahu nekorešpondovali so znením tém schválených riaditeľom školy a vecne príslušnou organizáciou. Závažné nedostatky sa objavili pri vykonávaní praktickej časti aj v oblasti dodržiavania bezpečnosti a ochrany zdravia v SOŠ Trnavského kraja. Členovia skúšobných komisií priebežne kontrolovali výkony žiakov, ich prístup k práci, využívanie učebných pomôcok, dodržiavanie technologických postupov, pričom žiaci prevažne preukázali požadované zručnosti a vo vzťahu k vyžrebovaným témam predviedli kvalitnú prácu. Negatívne skutočnosti pri *ústnych skúškach* najčastejšie súviseli s kladením otázok, ktoré mali nápovedný charakter, ale rovnako súviseli s otázkami, ktorých formulácia vyžadovala výrazne jednoduché, prípadne len jednoslovné odpovede. Objavilo sa i nejednoznačné zadanie úloh, neposkytnutie schválených učebných pomôcok žiakom na ich prípravu na skúšku,

čo následne negatívne poznačilo aj ich ústne odpovede. Členovia skúšobných komisií však v prevažnej miere zrozumiteľne a primeraným spôsobom kládli jednotlivcom stimulačné otázky, zabezpečili priestor na prezentovanie osvojených vedomostí a zručností i získaných skúseností, podporovali argumentáciu žiakov so zreteľom na aplikáciu teoretických poznatkov v praxi. Vymedzený čas na prípravu a odpoveď žiaka sledovali a dodržiavali, objektívne hodnotili, vypracované kritériá hodnotenia akceptovali. Výsledky hodnotenia zodpovedali úrovni preukázaných vedomostí a zručností žiakov počas záverečných skúšok, zodpovedali tiež ich výchovno-vzdelávacím výsledkom dosahovaným v priebehu celého štúdia.

Verbálny prejav žiakov bol zväčša málo samostatný, pri manipulácii s učebnými pomôckami však prejavili vo veľkej miere požadované zručnosti. Preukázané teoretické vedomosti žiakov boli na nižšej úrovni ako ich praktické zručnosti.

Predsedia skúšobných komisií si určené povinnosti plnili, v jednej SOŠ však predsedníčka nepostrehla nezrovnalosti v zadaní vyžrebovanej témy a v reálnom výkone úlohy. V ďalšej škole sa predseda nezúčastnil *písomnej časti* skúšok, sporadicky bol prítomný na praktickej časti z dôvodu vykonávania funkcie predsedu skúšobnej komisie aj v inom učebnom odbore. Počas neprítomnosti ho zastupovala podpredsedníčka skúšobnej komisie.

Stavovské organizácie a profesijné organizácie v procese prípravy a priebehu záverečnej skúšky

Väčšina vedúcich pedagogických zamestnancov oslovila vecne príslušné stavovské organizácie a profesijné organizácie so žiadosťou o delegovanie členov do skúšobných komisií pre záverečnú skúšku, organizácie len do **6 (37 %)** odborov určili svojich zástupcov. Jeden z nominovaných mal delegačný list vystavený v neskoršom termíne a ďalšieho z dôvodu nesplnenia kvalifikačných predpokladov pre príslušný odbor (*kaderník*) riaditeľ SOŠ neustanovil za člena komisie.

Subjekty koordinácie odborného vzdelávania a prípravy (*okrem Republikovej únie zamestnávateľov v Nitrianskom kraji*) poskytli školám k obsahu predložených tém súhlasné formálne stanoviská bez pripomienok, bez návrhov na zmeny či úpravy i v prípade, že v nich boli zistené nedostatky.

Všetci vymenovaní delegáti sa aktívne angažovali v práci skúšobných komisií, zúčastnili sa praktickej i ústnej časti (niektorí i časti písomnej), zapájali sa do procesu skúšania i hodnotenia. Ich prítomnosť na záverečných skúškach posudzovali subjekty ako prínos najmä z hľadiska objektívneho posúdenia úrovne vedomostí a zručností absolventov v konfrontácii s reálnou praxou.

Iné zistenia

- »» V dotazníkoch zadaných školskou inšpekciovou delegovaní zástupcovia subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy posúdili úroveň preukázaných vedomostí a zručností absolventov, pričom ich vyjadrenia korešpondovali so zisteniami školských inšpektorov. Za výrazné pozitívum považovali zrozumiteľne spracované úlohy pri jednotlivých témach, prepojenie teórie a praxe, transparentný systém hodnotenia, vyzdvihli tiež zabezpečenie vhodných podmienok na realizovanie praktickej časti záverečnej skúšky a preukázané praktické zručnosti jednotlivcov. Zároveň v dotazníkoch uviedli, že absolvovali odbornú prípravu k záverečnej skúške, boli informovaní o spôsobe jej vykonávania a hodnotenia, oboznámili sa vopred s organizačným zabezpečením skúšok.

- » Vedúci pedagogickí zamestnanci v kontrolovaných SOŠ Trenčianskeho kraja pozitívne hodnotili aktivity Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory súvisiace s prácou inštruktorov, pod vedením ktorých žiaci vykonávali praktické vyučovanie na pracovisku zamestnávateľa, ale zároveň poukázali na pretrvávajúcu negatívnu skúsenosť pri získavaní zástupcov komory za členov skúšobných komisií na záverečné skúšky (*pre učebné odbory škola musela samostatne vyhľadať a osloviť príslušných odborníkov, po ich súhlase požiadať komoru o ich delegovanie za stálych členov skúšobných komisií*).

1.3.15 Kontrola plnenia opatrení na gymnáziu

Kontrola stavu odstránenia zistených nedostatkov bola vykonaná na **40** gymnáziách. Uskutočnila sa na **7** cirkevných, **5** súkromných, v **1** subjekte s vyučovacím jazykom národností a na **4** bilingválnych gymnáziách. Konala sa po komplexných (24), tematických (10), následných (5) a informatívnych (1) inšpekciách. Na odstránenie nedostatkov bolo uplatnených **298** opatrení.

Tabuľka 14 Uplatnené opatrenia

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	298					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
Počet	149		128		21	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	129	87,2	122	96,8	19	100
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	0		0		0	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
	1		2		2	

Príčinou nehodnotenia odporúčaní, opatrení prijatých kontrolovanými subjektmi a uložených opatrení boli zmeny v reálnych situáciách, ktoré v príslušných školách nastali.

Akceptovaných a splnených bolo **270** opatrení (90,6 %).

Uplatnené odporúčania a **opatrenia** prijaté kontrolovanými subjektmi a **uložené ŠŠI** sa týkali odstránenia nedostatkov v/vo:

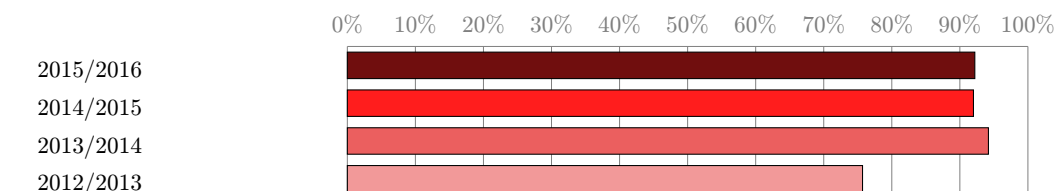
- » aktualizovaní, úplnosti údajov a v kvalite vypracovania školských vzdelávacích programov,
- » úrovni vypracovania učebných plánov,
- » kvalite vypracovania a realizácii učebných osnov,
- » kontrolnej činnosti riadiacich pedagogických zamestnancov a v realizovaní kontrolno-hodnotiacich a odborných činností predmetových komisií pri skvalitňovaní výchovno-vzdelávacieho procesu,
- » zosúladení školských poriadkov s právnymi predpismi,
- » monitoringu správania žiakov, v rozpracovaní preventívno-výchovných programov a v uskutočňovaní aktivít na odstránenie nežiaducich javov,

- » rozhodovaní a v prijímaní žiakov na vzdelávanie v súlade s právnymi predpismi,
- » zabezpečení objektívneho priebehu externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky,
- » oznámení neospravedlnenej absencie vyššej ako 15 vyučovacích hodín u žiaka plniaceho povinnú školskú dochádzku príslušnému orgánu štátnej správy,
- » implementovaní Národného štandardu finančnej gramotnosti do učebných osnov,
- » vytvorení podmienok pre výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a vo vypracovaní individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu,
- » rozvíjaní sociálnych kompetencií formou kooperatívneho vyučovania.

Zriaďovateľ 1 subjektu bol **upozornený** na ustanovenie zástupcu riaditeľa školy pri nižšom počte tried, ako stanovuje právny predpis a zriaďovateľ iného subjektu na porušenie právnych predpisov týkajúcich sa prijímania žiakov do 8-ročného vzdelávacieho programu a zabezpečenia špecializovaných činností pri výchove a vzdelávaní. Školy prijatím odporúčaní, splnením opatrení prijatých kontrolovanými subjektmi a uloženými ŠŠI odstránili väčšinu nedostatkov, čím sa vytvorili predpoklady na skvalitnenie riadenia škôl, výchovno-vzdelávacieho procesu, podmienok výchovy a vzdelávania a zosúladienie stavu s právnymi predpismi.

Neprijaté odporúčania a **nesplnené** opatrenia prijaté riaditeľmi kontrolovaných subjektov mali negatívny dopad na príslušné školy vzhľadom na pretrvávanie nedostatkov, na nevytvorenie predpokladov na zvýšenie kvality výchovno-vzdelávacieho procesu, podmienok a riadenia škôl a na neodstránenie stavu, ktorý je v rozpore s právnymi predpismi. Školská inšpekcia na odstránenie nedostatkov opätovne uplatnila odporúčania a uložila splniť opatrenia.

Graf 40 Akceptované/splnené opatrenia za ostatné štyri školské roky na gymnáziu

1.3.16 Kontrola plnenia opatrení v strednej odbornej škole

V školskom roku 2015/2016 bolo vykonaných **82** následných inšpekcií v **72** stredných odborných školách, z nich bolo **56** štátnych, **14** súkromných a **2** cirkevné. Vyučovací jazyk slovenský a maďarský malo **7** škôl a **1** škola slovenský a nemecký v bilingválnych triedach.

Štátna školská inšpekcia uplatnila podľa závažnosti zistených nedostatkov **474** opatrení na ich odstránenie.

Tabuľka 15 Uplatnené opatrenia

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	474					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
Počet	171		240		63	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	139	83,7	190	83,3	44	71
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	0		1		0	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
	5		11		1	

Z celkového počtu uplatnených opatrení sa plnenie 17 nedalo hodnotiť z dôvodu aktuálnych zmien vzniknutých v kontrolovanom subjekte a 1 bolo neaktuálne z dôvodu zmeny všeobecne záväzných právnych predpisov.

Nedostatky zistené pri inšpekciách, pri ktorých boli uplatnené **odporúčania** a **opatrenia**, sa vyskytovali v:

- » školskom vzdelávacom programe (nejasne formulované ciele a poslanie výchovy a vzdelávania vo vzťahu k príslušným vyučovaným odborom),
- » systéme vnútornej kontroly a hodnotenia,
- » činnosti metodických orgánov,
- » monitoringu zameranom na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov.
- » školskom vzdelávacom programe (nevypracovanie učebných plánov a učebných osnov, neprerokovanie školských vzdelávacích programov s príslušnými subjektmi koordinácie odborného vzdelávania a prípravy),
- » kontrole odborného výcviku na zmluvných pracoviskách zamestnávateľov,
- » konaní komisionálnych skúšok žiakov externého štúdia a dištančnej formy teoretického vzdelávania v externom kombinovanom štúdiu,
- » zabezpečení odbornej praxe pre žiakov,
- » zosúladení obsahu teoretického a praktického vzdelávania žiakov,
- » zabezpečení stanovenej frekvencie hodnotenia a klasifikácie žiakov,
- » dodržiavaní normatívov materiálno-technického a priestorového zabezpečenia pre vyučované učebné a študijné odbory,
- » stanovenej organizácii vyučovania,
- » pravidlách bezpečnosti a ochrany zdravia pri praktickom vyučovaní žiakov na zmluvných pracoviskách,
- » zabezpečení prijímacieho konania,
- » pripravenosti a priebehu maturitných skúšok a záverečných skúšok.

Zriaďovateľ školy v Bratislavskom kraji bol upozornený, že vzhľadom na opätovné neodstránenie zistených nedostatkov závažného charakteru v tejto škole podala hlavná školská

inšpektorka MŠVVaŠ SR návrh na vyradenie uvedenej školy zo Siete škôl a školských zariadení v SR. Zriaďovateľ kontrolovaného subjektu v Košickom kraji bol upozornený na nezabezpečenie odbornosti vyučovania odborných predmetov, materiálno-technického a priestorového zabezpečenia v súlade s príslušnými normatívmi a neplnenie základného úväzku vedúceho pedagogického zamestnanca.

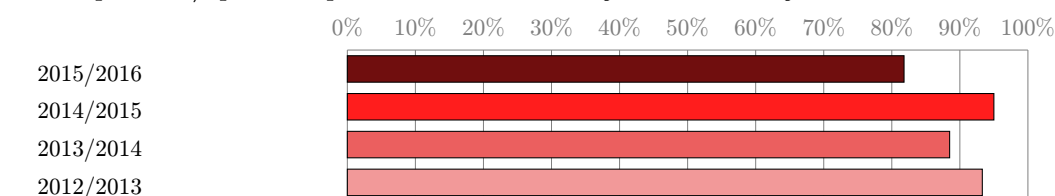
Akceptovanie odporúčaní (84 %) a splnenie všetkých prijatých (83 %) a uložených opatrení (71 %) vytvorilo predpoklady na zefektívnenie činnosti škôl a na posun v ich výchovno-vzdelávacej činnosti. Zlepšenie vnútorného systému kontroly a hospitačnej činnosti vytvorilo predpoklad na účinnejšie riadenie škôl a skvalitňovanie výchovno-vzdelávacieho procesu. Vypracovaním alebo úpravou učebných plánov a v nadväznosti na ne aj učebných osnov a zosúladením teoretického a praktického vyučovania boli vytvorené predpoklady pre zabezpečenie predpísaného obsahu vzdelávania a splnenie cieľových požiadaviek na absolventov v sledovaných odboroch. Splnené opatrenia pozitívne vplývali aj na pripravenosť a priebeh maturitnej, záverečnej a prijímacej skúšky a ich zosúladenie so všeobecne záväznými právnymi predpismi.

Neakceptovanie uplatnených opatrení (18 %) malo negatívny dopad na výchovno-vzdelávací proces na školách, plnenie vzdelávacích štandardov a na organizáciu teoretického a praktického vyučovania, neodstránili sa niektoré nedostatky v pripravenosti a priebehu maturitnej skúšky a prijímacieho konania. Neplnenie opatrení v 1 kontrolovanom subjekte bolo dôvodom na predloženie návrhu hlavnej školskej inšpektorke na vyradenie školy zo Siete škôl a školských zariadení v SR.

Iné zistenia

- »» V 1 kontrolovanom subjekte bolo zistené, že v spoločných triedach zriadených pre niekoľko príbuzných študijných a učebných odborov nebol dodržaný stanovený minimálny počet žiakov toho istého odboru.
- »» V rámci uskutočnenia 2. následnej inšpekcie v ďalšej škole v tomto školskom roku bola vykonaná kontrola realizácie praktického vyučovania na niektorých zmluvných pracoviskách, kde sa zistilo množstvo nedostatkov. Na základe neodstránených a novozistených nedostatkov boli kontrolovanému subjektu uložené opatrenia, o splnení ktorých predloží školskej inšpekcii správu do stanoveného termínu. V prípade neodstránenia nedostatkov bude hlavnej školskej inšpektorke podaný návrh na vyradenie školy zo Siete škôl a školských zariadení v SR.

Graf 41 Akceptované/splnené opatrenia za ostatné štyri školské roky

1.3.17 Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie v stredných školách

Výrazne pozitívne zistenia

- » vytváranie predpokladov a príležitostí na rozvíjanie odborného rastu, formovanie hodnotovej orientácie a pozitívnych pracovných osobných postojov žiakov ich zaangažovaním do školských aktivít i aktivít mimo školy korešpondujúcich so stanovenými cieľmi výchovy a vzdelávania v školských vzdelávacích programoch
- » stanovenie vlastných cieľov výchovy a vzdelávania v školských vzdelávacích programoch smerujúcich k vytváraniu multikultúrneho, bezpečného a motivujúceho prostredia školy
- » zapájanie škôl do činností na projektoch, do organizovania aktivít súvisiacich s ľudsko-právnou tematikou
- » zabezpečenie vhodných podmienok pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami na vykonanie maturitnej skúšky
- » aktívne angažovanie sa delegovaných zástupcov stavovských organizácií a profesijných organizácií v práci skúšobných komisií pre záverečné skúšky, objektívne posudzovanie úrovne vedomostí a zručností absolventov v konfrontácii s reálnou praxou
- » zaistenie pokojnej, priaznivej atmosféry a plynulého, nerušeného priebehu teoretickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky členmi jednotlivých predmetových maturitných komisií
- » poskytovanie školou poradenských služieb pre nezamestnaných absolventov po dobu jedného školského roka
- » práca prijímacích komisií pri príprave prijímacej skúšky

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- » úroveň vypracovania učebných osnov (ich rozpracovanie v rozsahu hodín určených učebným plánom, vyhotovenie pre všetky aktuálne vyučované ročníky, zaradenie obsahových inovácií, odstránenie identických obsahov pre rôzne ročníky a rôzne stupne vzdelania)
- » využívanie odbornej pomoci predmetových komisií a metodických združení na zabezpečenie jednotného postupu pri plnení zásadných úloh v oblasti riadenia, výchovy a vzdelávania
- » odstránenie formálneho prístupu vedúcich pedagogických zamestnancov k hospitačnej činnosti a poskytovanie objektívnej spätnej väzby pedagógom o účinnosti ich vyučovania
- » motivovanie žiakov k aktívnemu zapájaniu sa do edukácie uplatňovaním inovatívnych metód a foriem výučby, ktoré by im umožnili spolupodieľať sa na riadení vyučovacieho procesu
- » uplatňovanie individualizovaného vyučovania s cieľom umožniť rýchlejšie napredovanie v edukácii úspešnejších žiakov a zároveň i s cieľom znížiť počet žiakov s nedostatočnými vyučovacími výsledkami
- » účelné využívanie dostupných učebníc
- » zaistenie pocitu bezpečia žiakov v školskom prostredí systematickým monitoringom zameraným na prevenciu a odhaľovanie príčin rizikového správania jednotlivcov,

- eliminovanie možnosti ďalšieho rozvoja sociálno-patologických prejavov v správaní jednotlivcov a v prípade negatívnych zistení prijímanie bezodkladných účinných opatrení
- » pripravenosť gymnázií s novozriadenými triedami bilingválneho vzdelávania v oblasti tvorby školského vzdelávacieho programu, učebného plánu, personálneho zabezpečenia i pedagogickej dokumentácie
 - » spolupráca príslušných stavovských organizácií a profesijných organizácií so strednými odbornými školami v oblasti odborného vzdelávania a prípravy

1.3.18 Podnety, odporúčania a upozornenia

Riaditeľom škôl

- » realizovať výchovu a vzdelávanie podľa príslušného štátneho vzdelávacieho programu prostredníctvom školského vzdelávacieho programu (vyhotoviť učebné plány jednoznačne korešpondujúce s rámcovými učebnými plánmi príslušných štátnych vzdelávacích programov a v poznámkach spracovať komplexne všetky aktuálne osobitosti s ohľadom na konkrétne podmienky školy a možnosti výučby)
- » zvýšiť frekvenciu kontrolnej činnosti a jej ciele zosúladiť so strategickými zámermi stanovenými v školskom vzdelávacom programe v oblasti zvyšovania kvalitatívnej úrovne výchovno-vzdelávacieho procesu
- » vykonávať hospitačnú činnosť zameranú na úroveň rozvíjania poznávacích kompetencií žiakov podporovaním primeranej kognitívnej náročnosti zadaní a výberom vhodných úloh na rozvoj vyšších myšlienkových operácií a funkčnej gramotnosti a zároveň zacielenú aj na účelné využívanie materiálnych prostriedkov vyučovacieho procesu
- » sledovať počas hospitácií prednostne činnosť žiaka a sústrediť pozornosť tiež na komparáciu výkonu pedagogického zamestnanca a výkonu žiakov
- » zamerať plánované ciele hospitačnej činnosti na stratégie vyučovania prírodovedných predmetov, na vytváranie edukačného prostredia v nadväznosti na motiváciu žiakov, na ich tvorivosť
- » vyhodnocovať prácu predmetových komisií a metodických združení – plnenie ich plánovaných úloh týkajúcich sa inovačných metód a foriem práce zameraných na skvalitňovanie výchovno-vzdelávacieho procesu v škole, riešenie aktuálnych výchovno-vzdelávacích problémov žiakov, účinnosť prijímaných opatrení na zlepšenie vyučovacích výsledkov jednotlivcov
- » využívať odbornú pomoc predmetových komisií s cieľom podporovať vnútornú motiváciu žiakov s ohľadom na rozvinutie výberu profesionálneho smerovania – viesť ich k uvedomeniu si zaujímavosti a užitočnosti predmetu matematika, jeho kľúčového postavenia medzi prírodovednými predmetmi a významu pre lepšie uplatnenie sa na trhu práce
- » hodnotiť prínos účasti učiteľov na vzdelávaniach a identifikovať zmeny v kvalite výchovno-vzdelávacieho procesu, ktoré nastali po ich absolvovaní
- » zabezpečiť vyšší podiel predmetových komisií na internom vzdelávaní (prenos informácií z absolvovaných vzdelávaní)
- » využiť disponibilné hodiny na vytvorenie nových predmetov vo vzdelávacích oblastiach

matematika a práca s informáciami a človek a príroda podnecujúcich tvorivosť žiakov, zameraných na experimentovanie, objavovanie a na prepájanie teórie s praxou

- » pristupovať v bilingválnom vzdelávaní k tvorbe nových predmetov a ich zaradeniu k predmetom vyučovaným v druhom vyučovacom jazyku racionálne, v prípade nedostatku skúseností a problémov využiť možnosť odbornej konzultácie so Štátnym pedagogickým ústavom
- » zaistiť vyučovanie predmetov v druhom vyučovacom jazyku v bilingválnom vzdelávaní učiteľmi, ktorí spĺňajú požadované kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky
- » získavať systematicky informácie od fyzických a právnických osôb o úrovni vedomostí a zručností žiakov vykonávajúcich praktickú prípravu na ich pracoviskách a na základe negatívnych zistení identifikovaných zamestnávateľmi odstrániť nedostatky vo výchovno-vzdelávacej činnosti školy
- » vymenovať do predmetových maturitných komisií pedagogických zamestnancov, ktorí spĺňajú požadované kvalifikačné predpoklady na vyučovanie predmetov, z ktorých sa koná maturitná skúška
- » schváliť maturitné zadania a maturitné témy vypracované v súlade s cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti absolventov pre príslušný maturitný predmet
- » zostaviť harmonogram konania praktickej časti odbornej zložky maturitných skúšok tak, aby absolventi vykonali maturitnú skúšku za účasti predsedu a ostatných vymenovaných členov predmetovej maturitnej komisie
- » uvádzať v žiadosti o vyjadrenie sa k obsahu odbornej zložky maturitnej skúšky adresovanej príslušným stavovským organizáciám a profesijným organizáciám termín konania maturitnej skúšky
- » prizývať na záverečné skúšky odborníkov z praxe najmä z firiem, v ktorých žiaci vykonávali odborný výcvik
- » vymenovať za členov skúšobnej komisie pre záverečné skúšky pedagogických zamestnancov z inej školy v prípade, ak stredná odborná škola nemá učiteľov alebo majstrov odbornej výchovy spĺňajúcich požadované kvalifikačné predpoklady pre príslušný učebný odbor
- » zabezpečiť žiakom na záverečnej skúške zrebovanie tém v plnom znení korešpondujúcich s témami, ku ktorým sa po schválení v škole vyjadrila príslušná stavovská organizácia alebo profesijná organizácia
- » dodržiavať pokyny Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania pri realizácii externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky
- » zabezpečiť podmienky administrácie externej časti maturitnej skúšky tak, aby nedochádzalo k podozreniam na možnú nedovolenú spoluprácu žiakov v jednotlivých skupinách
- » klasifikovať nedôsledné plnenie úloh vyplývajúcich z pokynov Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania pre koordinátorov a administrátorov v interných predpisoch školy ako závažné porušenie pracovnej disciplíny
- » zvýšiť účinnosť systému výchovného poradenstva zaangažovaním členov žiackych školských rád i žiakov problémových triednych kolektívov do aktivít smerujúcich k eliminovaniu počiatkových alebo rozvinutých prejavov šikanovania a tiež smerujúcich

k zlepšeniu vzájomných vzťahov a k začleneniu outsiderov alebo problémových jednotlivcov do kolektívu triedy

- » podporovať v kooperácii s poradnými orgánmi školy vytváranie pozitívnej sociálnej klímy v triednych kolektívoch, zlepšovať vzájomné vzťahy, posilňovať súdržnosť, vzájomnú akceptáciu a toleranciu
- » realizovať monitorovanie školského prostredia systematicky, dôsledne, s cieľovým zameraním na odhaľovanie príznakov šikanovania, prejavov extrémizmu v škole
- » venovať pozornosť výberu preventívnych aktivít, ktoré škola realizuje v spolupráci s inými organizáciami
- » monitorovať klímu školy, vytvárať vhodné prostredie pre formovanie pozitívnych vzájomných vzťahov medzi pedagogickými zamestnancami, citlivo eliminovať možnosť nežiaducich prejavov a výrokov pedagogických zamestnancov v školskom prostredí a na sociálnych sieťach
- » zabezpečiť vzdelávacie aktivity pre pedagogických zamestnancov s cieľom získavania informácií o prejavoch a symboloch extrémizmu a o preventívnych opatreniach
- » vytvoriť systém, ktorý by motivoval učiteľov k tomu, aby v čo najväčšej miere pomáhali žiakom prekonávať ich školský neúspech
- » podporovať záujem učiteľov o vzdelávanie zamerané na problematiku metód a foriem na prekonávanie školského neúspechu žiakov
- » do škôl prijímať žiakov so študijnými dispozíciami, ktoré vytvárajú predpoklad na úspešné zvládnutie vzdelávacieho programu
- » určiť kritériá na úspešné vykonanie prijímacej skúšky uchádzačov o štúdium na gymnázium a na strednú odbornú školu komplexne a korektne
- » poskytovať kvalifikované poradenstvo žiakom i zákonným zástupcom v oblasti profesijnej orientácie a využiť ho ako premyslený účinný nástroj prevencie pred možnou nezamestnanosťou absolventov v budúcnosti (podľa možností vytvoriť v škole i samostatnú pozíciu kariérového poradcu)

Odborom školstva okresných úradov v sídle kraja

- » nevymenovať toho istého predsedu predmetovej maturitnej komisie do tej istej školy viackrát po sebe
- » realizovať každoročne odbornú prípravu koordinátorov maturitnej skúšky, predsedov predmetových maturitných komisií a školských maturitných komisií s ohľadom na zabezpečenie dôslednej kontroly činnosti administrátorov testov externej časti maturitnej skúšky v nadväznosti na eliminovanie dôsledkov možného neregulárneho priebehu tejto časti skúšok

Zriaďovateľom

- » metodicky usmerňovať riaditeľov škôl v oblasti všeobecne záväzných právnych predpisov
- » zakotviť zabezpečenie realizácie externej časti maturitnej skúšky do základných povinností a hodnotiacich kritérií pre prácu riaditeľov škôl

- » poskytnúť školám finančnú pomoc na zlepšenie a modernizáciu ich priestorových a materiálno-technických podmienok
- » podporovať vytváranie bezbariérového prostredia
- » zohľadňovať príbuznosť študijných odborov pri zriaďovaní spoločných tried 1. ročníka

Štátnemu inštitútu odborného vzdelávania

- » prehodnotiť pre študijné a učebné odbory strojárstvo, mechanik elektrotechnik, autoopravár – elektrikár z dôvodu nepotrebnosti niektorých položiek vzhľadom na plnenie požiadaviek na profil absolventa normatívy materiálno-technického a priestorového zabezpečenia v požiadavkách na základné vybavenie učebných priestorov pre teoretické a praktické vyučovanie
- » aktualizovať normatívy materiálno-technického a priestorového zabezpečenia vzhľadom na nové trendy vo vývoji jednotlivých odborov

Stavovským organizáciám a profesijným organizáciám

- » vyjadriť sa kvalifikovane, komplexne a v určenom termíne k obsahu tém odbornej zložky maturitnej skúšky v nadväznosti na profil absolventa
- » využívať právnym predpisom danú možnosť delegovať zástupcov do predmetových maturitných komisií pre odbornú zložku maturitnej skúšky a týmto spôsobom sa spolupodieľať na kvalitnej príprave žiakov na povolanie
- » nominovať zástupcov na záverečné skúšky spĺňajúcich požadované kvalifikačné predpoklady pre príslušný odbor
- » odstrániť formálny prístup pri vyjadrovaní sa k obsahu predložených tém na jednotlivé časti záverečnej skúšky
- » reagovať na požiadavky stredných odborných škôl týkajúcich sa prerokovania školských vzdelávacích programov pre odborné vzdelávanie a prípravu, akceptovať povinnosť ustanovenú v príslušnej právnej norme
- » vyjadriť kvalifikované stanovisko k obsahu školského vzdelávacieho programu pre odborné vzdelávanie a prípravu pri jeho prerokovaní so strednou odbornou školou
- » spolupracovať so zriaďovateľmi a riaditeľmi stredných odborných škôl pri tvorbe plánu potrieb trhu práce v oblasti odborného vzdelávania a prípravy

Metodicko-pedagogickému centru

- » zaradiť do plánu vzdelávacích aktivít vzdelávanie určené pre učiteľov predmetov všeobecného i odborného vzdelávania orientované na podporu rozvíjania vyšších kognitívnych úrovní myslenia žiakov v procese edukácie
- » rozšíriť ponuku programov kontinuálneho vzdelávania zameraného na tvorbu žiackeho portfólia a na inovatívne prístupy k hodnoteniu žiakov v jednotlivých vyučovacích predmetoch
- » zameriavať ďalšie vzdelávanie pedagógov na podporu rozvíjania hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností, sociálnych interakcií žiakov a na uplatňovanie stratégií, metód a spôsobov edukácie

- » akceptovať požiadavky a návrhy na vzdelávanie pedagógov zo strany gymnázií a stredných odborných škôl
- » skrátiť dobu na zaraďovanie pedagogických zamestnancov na vzdelávanie a včas informovať prihlásených pedagógov o ich zaradení
- » zabezpečiť vzdelávanie s dôrazom na prepojenie teoretických východísk s praktickými ukázkami ich uplatnenia
- » prednostne zaradiť do plánu vzdelávacích aktivít moduly orientované na diagnostiku učebných štýlov žiakov a na získanie zručnosti identifikovať faktory na zlepšenie učebných činností žiakov

Národnému ústavu certifikovaných meraní vzdelávania

- » overiť technické možnosti neregulárnej práce žiakov počas administrácie testov externej časti maturitnej skúšky vzhľadom na signály zo škôl o používaní rôznych komunikačných prostriedkov umožňujúcich kontakt s osobami mimo školy napriek zamedzeniu použitia mobilných telefónov a upozorniť na to v pokynoch k externej časti maturitnej skúšky

1.4 Školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

1.4.1 Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v praktickej škole

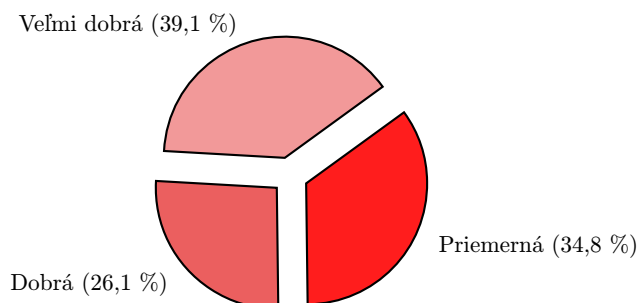
Komplexné inšpekcie v praktickej škole, ktoré zisťovali stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania, sa realizovali v **23** školách v 6 krajoch SR (okrem Bratislavského a Žilinského). Školskí inšpektori skontrolovali 33 % všetkých škôl v SR. (Inšpekcie nadväzovali na komplexné inšpekcie v praktických školách v predchádzajúcom školskom roku, kedy preverili 60 % škôl.) Štátnych bolo **22** škôl, súkromná **1** praktická škola. Z kontrolovaných subjektov boli 2 s vyučovacím jazykom maďarským, ostatné s jazykom slovenským. **Sedemdesiat** tried navštevovalo **453** žiakov s mentálnym postihnutím, 37 % z nich malo **viacnásobné postihnutie**. Vek žiakov sa pohyboval od **15** do **41** rokov, 56 % žiakov bolo dospelých. Zo **sociálne znevýhodneného prostredia** pochádzalo 35 % žiakov. Pre 30 % žiakov vypracovali učitelia **individuálny vzdelávací program**.

Kritériá a indikátory hodnotenia jednotlivých oblastí sledovaných v priebehu komplexných inšpekcií sú uvedené v časti 3.5 Prílohy v tabuľke č. 32.

Riadenie školy

Oblasť riadenie školy dosiahla v **9** školách veľmi dobrú, v **6** dobrú a v **8** priemernú úroveň.

Graf 42 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti riadenie školy

Pozitívne zistenia

- » podpora odborného rastu pedagogických a odborných zamestnancov riaditeľmi škôl (91 %)
- » spolupráca riaditeľov s poradnými orgánmi školy (92 %)
- » poskytovanie alebo zabezpečovanie odborných služieb žiakom, pedagógom a zákonným zástupcom (91 %)
- » zapájanie žiakov do školských a mimoškolských aktivít s cieľom ich zapojenia do spoločnosti (100 %)
- » korektná interakcia medzi učiteľmi, asistentmi, odbornými zamestnancami a žiakmi (88 %)

Negatívne zistenia

- » nesúlad štruktúry školského vzdelávacieho programu so školským zákonom (21 %)
- » nezapracovanie osobitostí a podmienok vzdelávania žiakov praktickej školy v školskom vzdelávacom programe (17 %)
- » neakceptovanie zaradenia vyučovacích predmetov do vzdelávacích oblastí v učebnom pláne a poznámok k rámcovému učebnému plánu (21 %)

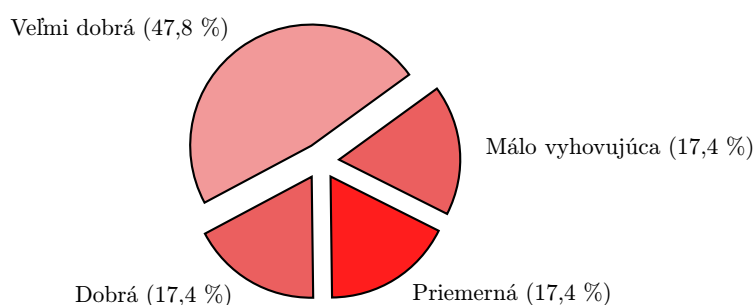
- » nerozpracovanie učebných osnov predmetov podľa rámcového obsahu vzdelávania pre praktickú školu (35 %)
- » neprijímanie žiakov v súlade s právnymi predpismi (35 %)
- » chybné vydávanie rozhodnutí riaditeľmi škôl (30 %)
- » nedostatočná kontrolná činnosť vedúcich zamestnancov škôl (27 %)

Školský vzdelávací program vypracovali školy celkovo na dobrej úrovni. Úroveň veľmi dobrú dosiahlo 11 škôl, dobrú dosiahli 4 školy, priemernú 4 a málo vyhovujúcu tiež 4 školy.

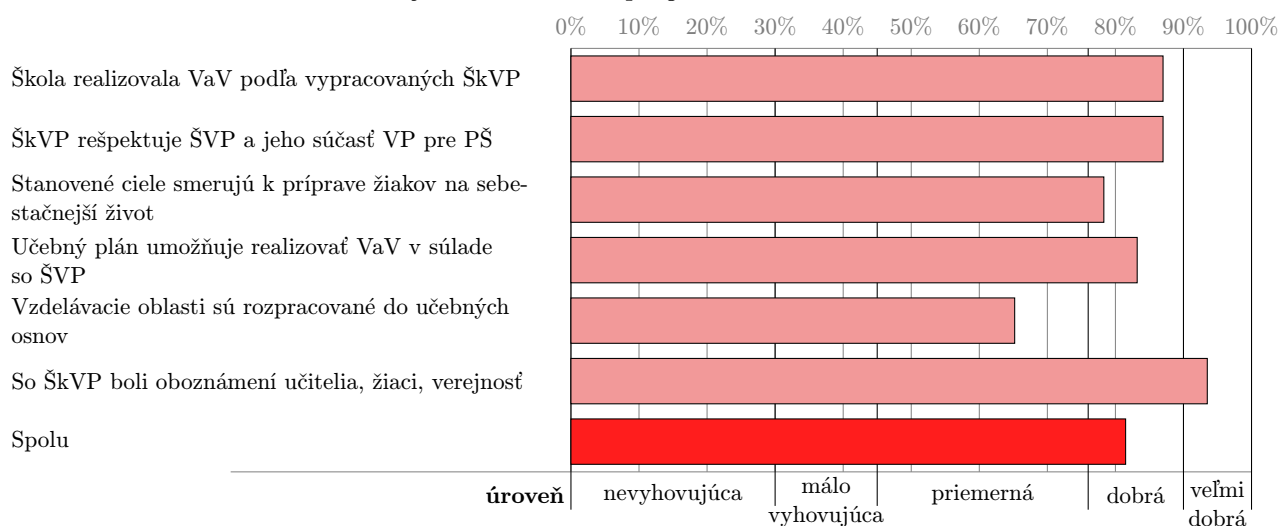
Školy postupovali podľa vypracovaného programu, ktorý umožňoval realizáciu VaV. Východiskom bol Vzdelávací program pre praktickú školu a Vzdelávací program pre praktickú školu pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím, ktoré sú súčasťou štátneho vzdelávacieho programu. Niektoré spojené

školy mali spoločný dokument pre všetky organizačné zložky. Súčasťou programu boli učebný plán a učebné osnovy, tie neboli v tretine škôl rozpracované podľa rámcového obsahu vzdelávania pre praktickú školu. Školy dokument prerokovali v pedagogickej rade, v rade školy a väčšinou ho zverejnili na verejne prístupnom mieste.

Graf 43 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v kritériu školský vzdelávací program

Graf 44 Hodnotenie školských vzdelávacích programov

Úroveň **pedagogického riadenia** bola celkovo dobrá. Vypracované vnútorné predpisy, pokyny a usmernenia určovali metódy, formy, prostriedky a postupy vykonávania činností na zabezpečenie zámerov škôl v oblasti výchovy a vzdelávania. Predpisy boli väčšinou

k začiatku školského roka aktualizované, prerokované v pedagogickej rade, ale nie vždy boli kompletne, neraz formálne spracované. Pedagogická dokumentácia a ďalšia dokumentácia súvisiaca s procesom výchovy a vzdelávania, organizáciou a riadením školy, bola vedená trvalým spôsobom, na tlačivách podľa vzorov schválených a zverejnených ministerstvom školstva. Vyskytujúce sa nedostatky vyplynuli z neúplnosti záznamov, nekompletnosti dokumentácie alebo z používania názvu spojenej školy v pedagogickej dokumentácii praktických škôl. Súčasťou dokumentácie žiakov, ktorých zdravotné znevýhodnenie vyžadovalo úpravu podmienok a obsahu vzdelávania, bol individuálny vzdelávací program, vypracovaný tak, aby zodpovedal ŠVVP konkrétneho žiaka. Chýbalo preukázateľné oboznámenie rodičov žiakov s individuálnym vzdelávacím programom, diagnostické vyšetrenie nevykonalo vždy vecne príslušné zariadenie výchovného poradenstva a prevencie, vyšetrenia s odporúčaním na pokračovanie v štúdiu v praktickej škole boli realizované v období, keď už boli žiakmi tejto školy. Na základe dohody uzatvorenej v súlade so školským zákonom 2 praktické školy uskutočňovali praktickú prípravu u právnickej osoby. Riaditelia podporovali odborný rast pedagogických a odborných zamestnancov, ročný plán kontinuálneho vzdelávania zohľadňoval ich aktuálne potreby. Získané zručnosti zo vzdelávania väčšinou preukázateľne aplikovali vo výchove a vzdelávaní žiakov. Výkon štátnej správy v prvom stupni, vydávanie rozhodnutí realizovali riaditelia škôl v súlade s príslušným právnym predpisom, tretina riaditeľov s nedostatkami. V tretine škôl sa prijímanie žiakov neuskutočňovalo v zhode s právnymi predpismi. Výrazné nedostatky boli zistené v 3 kontrolovaných subjektoch, v ktorých sa v tomto školskom roku 4 žiaci vzdelávali v rozpore so zákonom, v 2 z nich aj v predchádzajúcich školských rokoch. Žiaci neukončili vzdelávanie v poslednom ročníku špeciálnej ZŠ, nemali ukončenú povinnú školskú dochádzku alebo nebolo mentálne postihnutie preukázateľné. Ukončovanie štúdia sa vo všetkých subjektoch uskutočňovalo v súlade s právnymi predpismi s výnimkou 1 školy a v 1 praktickej škole sa ukončovanie štúdia doteraz nerealizovalo. Riaditelia praktických škôl spolupracovali s poradnými orgánmi v oblasti riadenia, skvalitňovania výchovy a vzdelávania a dosiahnutia stanovených cieľov. Riaditelia (okrem 4) z vlastnej iniciatívy realizovali rôzne opatrenia na zlepšenie VaV v praktických školách. Najčastejšie sa týkali zlepšovania priestorového a materiálno-technického vybavenia škôl a rozšírenia počtu tried a odborných učební.

Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia, hodnotený ako priemerný, patril k najslabším článkom pedagogického riadenia. Systém kontroly a hodnotenia žiakov zohľadňoval charakter zdravotného znevýhodnenia. Predložené hodnotiace záznamy vedúcich zamestnancov škôl z realizovanej hospitačnej činnosti často nepreukázali korešpondovanie zamerania hospitácií s cieľmi výchovy a vzdelávania vyplývajúcimi zo ŠkVP. Systém kontroly a hodnotenia zamestnancov neposkytoval komplexnejšie informácie o jeho zabezpečení, cieľoch, formách a metódach realizácie. Funkčnosť kontrolného systému znižovali nesystematická kontrola, absencia zovšeobecňovania a analýzy zistených výsledkov na zasadnutiach poradných orgánov, nevyužitie na skvalitňovanie procesu výchovy a vzdelávania. Pri zistení nedostatkov sa väčšinou prijímali opatrenia na ich odstránenie, ale takmer v polovici škôl bez následnej kontroly.

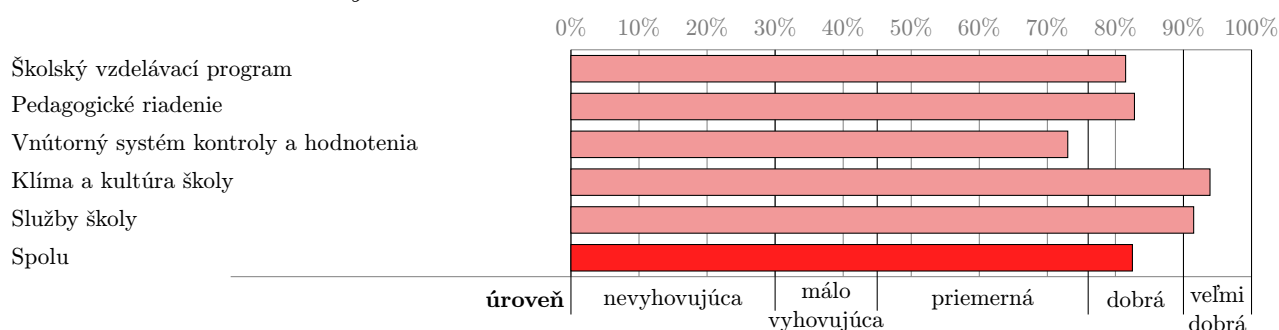
Klíma a kultúra školy dosiahli veľmi dobrú úroveň. Vo všetkých subjektoch ich pozitívne ovplyvnilo zapojenie žiakov do aktivít a projektov pri rešpektovaní možností a zdravotného znevýhodnenia. Úroveň kultúry a atmosféry zlepšilo nadväzovanie a rozvíjanie kontaktov i spolupráce s inými školami, s rôznymi organizáciami a inštitúciami, tiež sprostredkovávanie informácií zákonným zástupcom žiakov, ako aj verejnosti. Priaznivú atmosféru vzdelávacieho prostredia umocňovala estetická a kreatívna úprava exteriéru

aj interiéru praktických škôl. Pozitívnu klímu škôl podporoval profesionálny prístup založený na humánnom a empatickom pôsobení väčšiny pedagogických a odborných zamestnancov, vzájomná spolupráca a prirodzený rešpekt. Vedúci zamestnanci poukázali na veľmi dobrú až dobrú spoluprácu so zákonnými zástupcami žiakov.

Služby školy hodnotili školskí inšpektori ako veľmi dobré. Výchovné poradenstvo bolo zabezpečené v prevažnej väčšine škôl. Jednotlivé školy poskytovali alebo zabezpečovali prostredníctvom externých pracovísk svojim žiakom odborné služby. Centrum špeciálno-pedagogického poradenstva sa nachádzalo vo vyše polovici škôl, poskytovalo diagnostiku, odborné intervencie a poradenstvo aj žiakom praktickej školy, ich rodičom a pedagógom. Pri 6 školách bol školský klub detí, pri 7 školský internát, súčasťou 1 praktickej školy bolo centrum voľného času.

Riadenie školy bolo na dobrej úrovni.

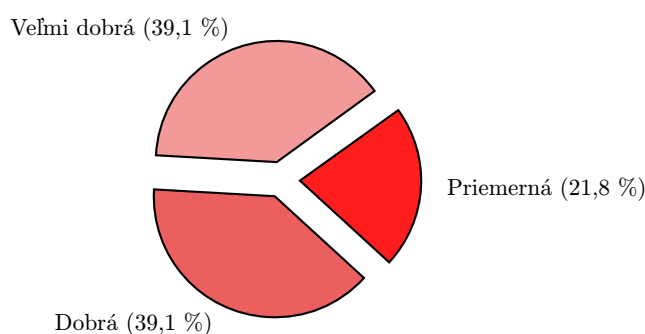
Graf 45 Riadenie školy

Podmienky výchovy a vzdelávania

V 9 školách boli podmienky na veľmi dobrej, v 9 na dobrej, v 5 na priemernej úrovni.

Graf 46 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

Pozitívne zistenia

- » spĺňanie kvalifikačných predpokladov a požiadaviek na výkon činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca (91 % škôl)
- » zabezpečenie odbornej činnosti kvalifikovanými odbornými zamestnancami (100 %)
- » účelné využívanie vonkajších a vnútorných priestorov na školskú a mimoškolskú činnosť (100 %)
- » konštruktívne riešenie nedostatku učebníc vypracovávaním učebných textov, pracovných listov učiteľmi najmä na vyučovanie odbornopracovníckych a voliteľných predmetov
- » vybavenosť škôl funkčnou didaktickou technikou vrátane IKT (100 %)

- »» veľmi dobré vypracovanie školského poriadku (93 %).
- »» predchádzanie sociálno-patologickým javom a rýchle riešenie nevhodného správania žiakov (90 %)
- »» dodržiavanie základných fyziologických, psychických a hygienických potrieb žiakov (97 %)
- »» zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov pri výchovno-vzdelávacích činnostiach (100 %).

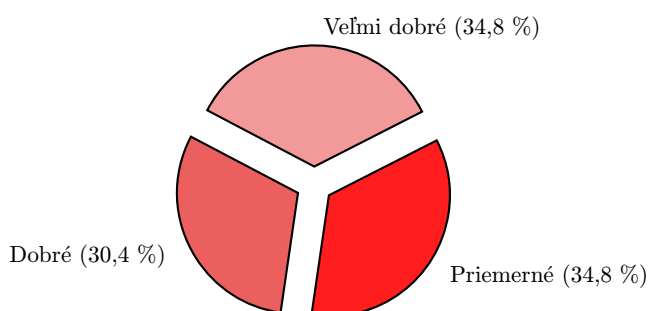
Negatívne zistenia

- »» nevhodné priestory pre praktickú školu (19 %)
- »» nevytvorenie bezbariérového prostredia (30 %)
- »» absencia telocvične (13 %)
- »» nevydanie učebníc pre praktickú školu
- »» nevyhovujúca naplnenosť tried (17 %)

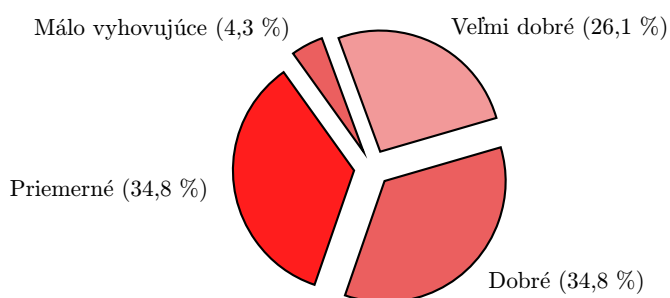
Personálne podmienky mali na dobrej úrovni (90,1 %). Väčšina riaditeľov škôl a ostatných vedúcich pedagogických zamestnancov spĺňala kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie. Nedostatkom 2 subjektov bolo, že zástupcovia riaditeľa nevykonávali v škole priamu vzdelávaciu činnosť. V školách pôsobilo spolu 239 zamestnancov (učitelia, asistenti učiteľa, vychovávatelia, logopédi, psychológovia, liečební pedagógovia, sociálni a rehabilitační pracovníci, zdravotná sestra a ďalší zamestnanci). Kvalifikovanosť pedagogických zamestnancov dosiahla 89 %, odborných zamestnancov 100 %.

Primerané **priestorové podmienky** väčšiny škôl umožňovali realizáciu ŠkVP, školskí inšpektori ich celkovo hodnotili ako dobré. V dotazníku pre riaditeľa školy vedúci zamestnanci sami hodnotili podmienky školy. Exteriér svojej praktickej školy zhodnotili 8 ako veľmi dobrý, 7 ako dobrý, 8 ako priemerný. Podmienky v interiéri považovali za veľmi dobré v 6 školách, za dobré v 8, priemerné v 8, v 1 praktickej škole za málo vyhovujúce.

Graf 47 Priestorové podmienky – exteriér

Graf 48 Priestorové podmienky – interiér

Niekoľko škôl sídlilo v prenajatých alebo nevhodných budovách, priestor nezodpovedal požiadavkám školského prostredia, absentovala telocvična. Edukačný proces sa podľa potreby a možností jednotlivých škôl uskutočňoval aj v ďalších vnútorných a vonkajších priestoroch. Školský klub detí, školský internát a CVČ mali k dispozícii primerané priestory. Priestory

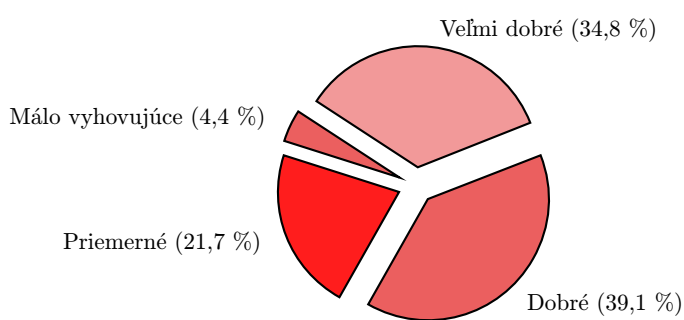
všetkých škôl sa veľmi účelne využívali, vo vyučovacom čase podľa vypracovaných rozvrhov hodín a prevádzkových poriadkov, mimo vyučovania na záujmovú činnosť a realizáciu rôznych akcií. Bezbariérové upravené vstupné a učebné priestory malo 70 % škôl.

Tabuľka 16 Špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby detí

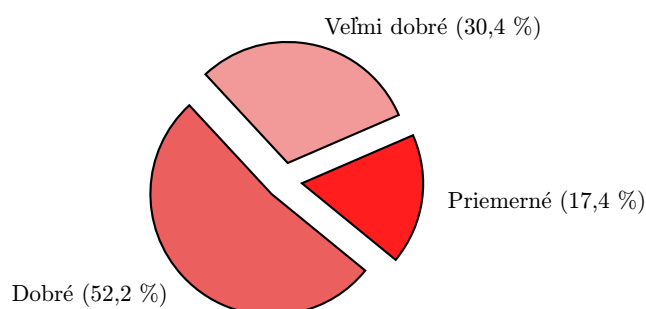
Priestorové možnosti	
Školy mali k dispozícii	Percento škôl
samostatnú rehabilitačnú miestnosť s rehabilitačnými pomôckami	43
logopedickú miestnosť s vybavením	61
špeciálne vybavenú počítačovú miestnosť	87
špeciálne triedy na vyučovanie odborno-praktických predmetov	100
špeciálne triedy na vyučovanie voliteľných predmetov	83
špeciálnu miestnosť na vyučovanie telesnej výchovy	83
hygienickú miestnosť s kompletným vybavením	70
relaxačnú miestnosť	70
školský pozemok /záhradu	87

Materiálno-technické podmienky dosiahli dobrú úroveň. Veľmi dobré zabezpečenie podmienok na teoretické vyučovanie a praktickú prípravu priaznivo ovplyvňovalo náplň vzdelávania. Podľa hodnotenia školských inšpektorov takmer všetky praktické školy mali dostatok učebných pomôcok. Všetky školy mali potrebné množstvo funkčnej didaktickej techniky vrátane IKT. Dobré boli vybavené kompenzačnými, špeciálnymi učebnými a relaxačnými pomôckami, potrebu ich využívania stanovil druh a stupeň postihnutia žiakov. Riaditelia hodnotili zariadenie tried nábytkom, vybavenosť škôl učebnými pomôckami vrátane didaktickej techniky a prostriedkami IKT pre žiakov, ako zobrazujú grafy č. 49 – 55.

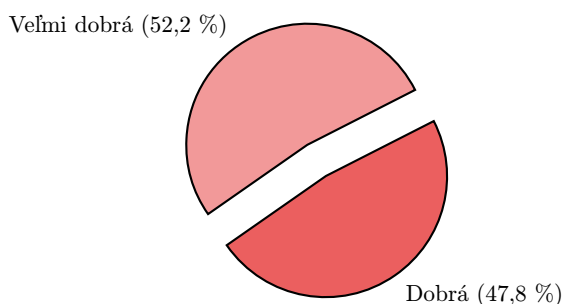
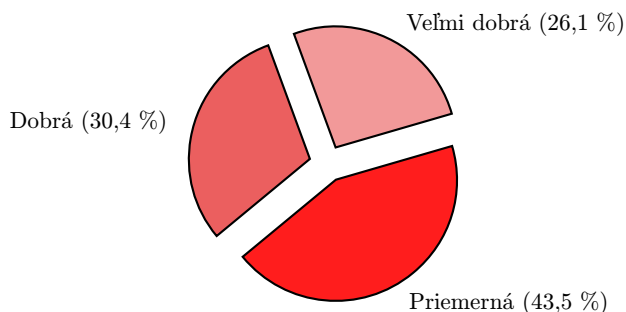
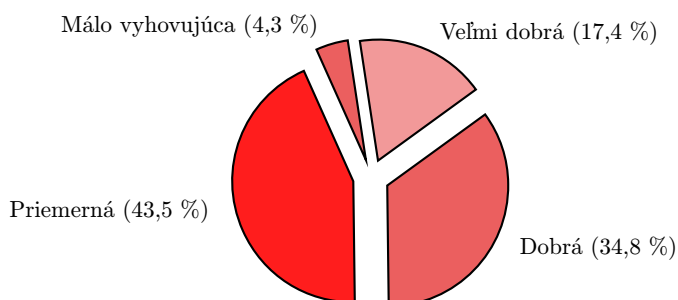
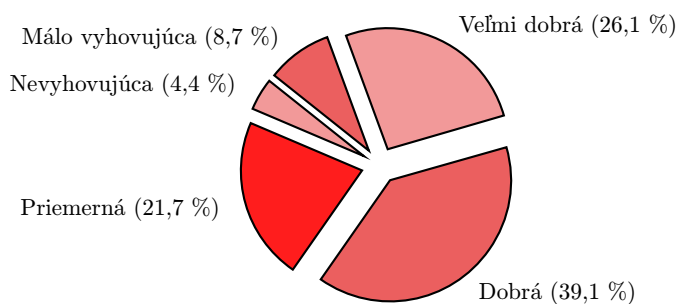
Graf 49 Zariadenie tried

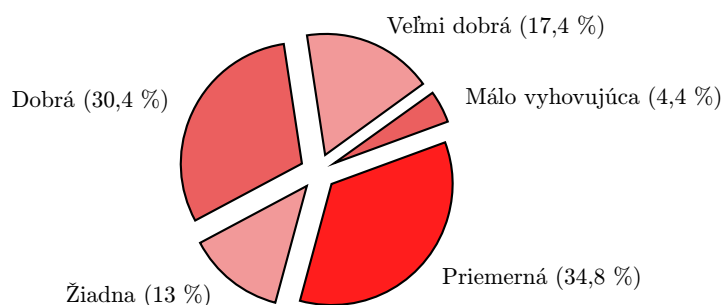
Graf 50 Vybavenosť pomôckami na vyučovanie

Vybavenosť škôl pracovnými pomôckami na praktickú prípravu bola prevažne priemerná až dobrá.

Graf 51 Vybavenosť informačno-komunikačnými technológiami pre žiakov**Graf 52** Vybavenosť tried na praktickú prípravu**Graf 53** Vybavenosť kompenzačnými a špeciálnymi učebnými pomôckami**Graf 54** Vybavenosť relaxačnými pomôckami

Zdravotné znevýhodnenie žiakov vyžadovalo využívanie kompenzačných aj relaxačných pomôcok. Vybavenosť telocvične telocvičným náradím a náčiním bola zväčša priemerná až dobrá, v časti škôl nebola žiadna.

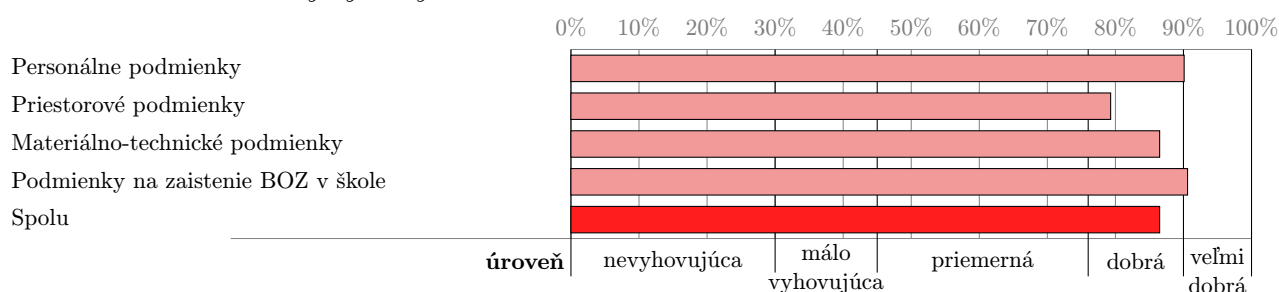
Graf 55 Vybavenosť telocvične

Pre žiakov praktických škôl neboli vydané učebnice a učebné texty schválené ministerstvom školstva. Pedagogickí zamestnanci nedostatok kompenzovali využívaním vhodných pasáží z učebníc špeciálnych ZŠ a ZŠ a pracovných listov špeciálnych ZŠ, tvorbou vlastných učebných textov a pracovných listov.

Podmienky na zaistenie **bezpečnosti a ochrany zdravia** mali dobrú úroveň (90,6 %). Školy mali vydaný školský poriadok, neraz spracovaný ako spoločný dokument pre organizačné zložky. Vhodne upravoval základné pravidlá vnútorného režimu škôl. Vymedzoval opatrenia proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog, upravoval podmienky na zaistenie ochrany pred diskrimináciou, násilím či šikanovaním. Veľmi dobre školy realizovali aktívnu ochranu na predchádzanie sociálno-patologickým javom a riešenie ich príznakov. Všetky vykonali preventívne aktivity, preventívno-výchovné programy v rámci národných programov, výchovne pôsobili na žiakov v rámci vyučovacích aj triednických hodín, rôznych podujatí a aktivít. Väčšina škôl zabezpečovala monitoring zameraný na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov, rýchle riešili náznaky šikanovania a nevhodného správania. Školy dodržiavali základné fyziologické, psychické a hygienické potreby žiakov. Vo všetkých praktických školách rešpektovali stanovený začiatok a koniec vyučovania, väčšinou dodržali dĺžku vyučovacích hodín, organizáciu prestávok a počet vyučovacích hodín v jednom dni. Žiaci s autizmom mali vyučovacie hodiny rozdelené do kratších časových úsekov. Počas vyučovacích hodín boli zaraďované prestávky na oddych najmä pre žiakov s ťažkým stupňom postihnutia. Pitný režim bol zabezpečený. Organizácia podujatí bola v súlade s právnymi normami, exkurzií, kurzov a výletov sa mohli, vzhľadom na postihnutie, zúčastniť iba žiaci, ktorým to zdravotný stav umožňoval. Naplnenosť tried bola vyhovujúca. Počty žiakov v triedach 4 škôl neboli v súlade s právnymi predpismi, rovnako aj v oddelení školského klubu detí. Menej efektívne vynakladanie finančných prostriedkov sa týkalo vyučovania pri vydaní rozhodnutia o oslobodení žiakov od vyučovania jednotlivých predmetov, počet žiakov bol nižší ako stanovený najnižší povolený počet žiakov v triede.

Podmienky výchovy a vzdelávania boli na dobrej úrovni.

Graf 56 Podmienky výchovy a vzdelávania

Priebeh výchovy a vzdelávania

Výchovno-vzdelávací proces z hľadiska vyučovania učiteľom a učenia sa žiakov kontrolovali školskí inšpektori **379** hospitáciami, z toho **139** na všeobecno-vzdelávacích predmetoch, **139** na odbornopráctických predmetoch a **101** hospitáciami na voliteľných predmetoch. Odbornú činnosť sledovali školskí inšpektori v 2 krajoch prostredníctvom **4** hospitácií. Na 40 % kontrolovaných vyučovacích hodín bol prítomný asistent učiteľa. Počas vyučovania pomáhali žiakom 6 osobní asistenti.

Pozitíva

- » plnenie cieľov vyučovania (92 % kontrolovaných vyučovacích hodín)
- » overovanie plnenia cieľov, spätná väzba (91 %)

- »» individuálny prístup, rešpektovanie špeciálnopedagogických potrieb, osobitostí a záujmov každého žiaka (95 %)
- »» priaznivá pracovná atmosféra, dobré vzťahy medzi vyučujúcimi a žiakmi (94 %)
- »» využívanie učebných pomôcok (90 %)
- »» vedenie žiakov k osvojeniu základných vedomostí, zadávanie praktických úloh (92 %)
- »» motivácia, slovné povzbudzovanie žiakov (97 %)
- »» rozvíjanie komunikačných schopností žiakov (90 %)
- »» podporovanie socializácie každého žiaka v rámci jeho individuálnych možností (92 %)
- »» vedenie žiakov k dodržiavaniu bezpečnosti a ochrany zdravia, hygieny, poriadku (93 %)
- »» podnecovanie žiakov k samostatnosti a sebaobsluhy (85 %)
- »» rozvíjanie pracovných (praktických) zručností žiakov zaraďovaním zmysluplných činností (75 %)
- »» zamestnanosť žiakov počas vyučovacej hodiny, ich záujem o učenie, aktivita a chuť pracovať, disciplinované plnenie úloh (93 %)

Negatíva

- »» absencia hodnotenia dosiahnutých vedomostí a zručností žiakov na 23 % kontrolovaných vyučovacích hodín
- »» neprítomnosť zhodnotenia splnenia cieľa hodiny a výsledkov práce žiakov (nielen ich aktivity) v závere vyučovacích hodín
- »» nerozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich kompetencií žiakov
- »» ojedinelé využívanie IKT a didaktickej techniky

K silným stránkam výchovno-vzdelávacieho procesu patrilo plnenie cieľov vyučovania a overovanie ich plnenia, empatia učiteľov a rešpektovanie individuálnych osobitostí každého žiaka. Hendikep žiakov eliminovali prostredníctvom diferencovanej činnosti a kompenzačných pomôcok. Proces sa vyznačoval priaznivou atmosférou, korektnými vzťahmi medzi vyučujúcimi a žiakmi, aj medzi pedagógmi a ich asistentmi. Učitelia viedli žiakov k osvojeniu základných vedomostí, k rozvíjaniu pracovných návykov, manuálnych zručností, sociálnych a komunikačných kompetencií, k samostatnosti, edukačný proces podporili učebnými a pracovnými pomôckami. Žiakov motivovali, slovné povzbudzovali, dohliadali na dodržiavanie bezpečnosti a ochrany zdravia počas výchovno-vzdelávacej činnosti. Praktická príprava sa uskutočňovala v škole, v zariadení sociálnych služieb alebo v zdravotnom stredisku, v 2 školách u právnickej osoby. Vyučovacie hodiny sa realizovali v kmeňových triedach alebo v odborných učebniach evokovujúcich podmienky a situácie reálneho praktického života, čo podporovalo záujem žiakov o učenie. Praktické činnosti boli, okrem rozvoja špecifických zručností, zamerané aj na utváranie a fixáciu sebaobslužných činností, na rozvoj jemnej motoriky a koordinácie pohybov. Väčšina hodín mala premyslenú organizačnú štruktúru. Aktívnu pomoc pedagogického asistenta využívali v triedach so žiakmi s ťažkým stupňom postihnutia pri prekonávaní bariér vyplývajúcich z ich zdravotného znevýhodnenia. Pre žiakov boli témy odbornopracovných predmetov väčšinou zaujímavé, do činností sa zväčša aktívne zapájali. Všetci boli zamestnaní, pri manipulácii s náčiním, nástrojmi, elektrickým sporákom dodržiavali bezpečnostné predpisy. Prezentovali svoje teoretické vedomosti a praktické zručnosti. Edukačný proces vo voliteľných predmetoch bol často organizovaný formou blokovej

vyučovania a realizoval sa najmä v odborných učebniach, v školskej záhrade, v triedach prispôbených na plnenie stanovených cieľov a v ďalších priestoroch školy. Vyučovanie voliteľného predmetu domáce práce a údržba domácnosti 2 škôl sa uskutočňovalo u právnickej osoby. Slabšou stránkou vyučovacích hodín menšiny škôl bolo málo výrazné formulovanie cieľov bez nadviazania na osobnú skúsenosť žiakov a poukázania na praktické využitie nových poznatkov. Vyskytlo sa používanie odborných výrazov učiteľom neprimerane k schopnostiam žiakov. Negatívom bolo cvičenie žiakov v bežnom oblečení, bez cvičebných úborov a športovej obuvi, chýbajúce umývadlo v triede znemožňovalo výkon hygienických úkonov. Triedy zmiešané zo žiakov rôznych ročníkov mali podľa rozvrhu súčasne viaceré predmety, plnenie učebných osnov bolo nepreukázateľné. Medzi slabé stránky výchovno-vzdelávacieho procesu patrili nižšia frekvencia hodnotenia výsledkov práce žiakov a klasifikácia, menšie využitie IKT a didaktickej techniky, nezadávanie úloh na zmysluplnú činnosť na menšej časti hodín.

Odbornú činnosť sledovali školskí inšpektori v Trnavskom kraji na rehabilitácii (individuálnej telesnej výchove) čiastočne imobilného žiaka s viacnásobným postihnutím. Ciele odbornej činnosti sa naplnili prostredníctvom aktivít asistovaných na lôžku. V Prešovskom kraji sa odborná činnosť logopéda a fyzioterapeuta sledovala v samostatných miestnostiach zriadených na tieto účely (logopedická miestnosť s vybavením, rehabilitačné pracovisko vybavené špeciálnymi, kompenzačnými a rehabilitačnými pomôckami). Logopéd pri práci so žiakom aplikoval orofaciálnu stimuláciu, prvky bazálnej stimulácie tváre a cvičenia na výslovnosť hlások „L“ a „R“. Fyzioterapeuti realizovali rehabilitáciu žiakov po dohode so zákonným zástupcom a na základe odporúčania lekára s cieľom zachovať existujúcu hybnosť a predchádzať skráteniu svalov so žiakmi s viacnásobným postihnutím.

Vyučovací proces a odbornú činnosť podporovali učitelia a odborní zamestnanci **využívaním materiálnych prostriedkov**. Ich výber závisel od charakteru preberaného učiva a zdravotného znevýhodnenia žiakov, ich použitie bolo proporcionálne rozdelené do všetkých okruhov vyučovacích predmetov. Učebné pomôcky (vrátane učebníc a učiteľmi vytvorených učebných textov) sa vhodne a účelne využili na **90 %** hospitovaných hodín, špeciálne pomôcky (kompenzačné, špeciálne učebné, relaxačné) sa vhodne a účelne použili na **50 %** kontrolovaných vyučovacích hodín, predovšetkým pri vzdelávaní žiakov s ťažkým a viacnásobným postihnutím, ale aj na odbornej činnosti. Využitie pracovných pomôcok (strojov, nástrojov, náčinia, materiálov, ochranných pracovných pomôcok) na **62 %** sledovaných hodín umožňovalo rozvoj manuálnych zručností žiakov a ich prípravu na jednoduché remeselné práce, výkon jednoduchých činností.

Iné zistenia

- » Štátny vzdelávací program a rámcový učebný plán ako jeho súčasť nebol pre praktické školy s vyučovacím jazykom maďarským schválený. Chýbajú učebné osnovy vyučovacích predmetov maďarský jazyk a slovenský jazyk a slovenská literatúra. Absentujú aj triedna kniha a triedny výkaz, z tlačív bol schválený len vzor vysvedčenia pre 1. až 3. ročník praktických škôl s vyučovacím jazykom maďarským.

1.4.2 Kontrola plnenia opatrení v špeciálnych školách a v špeciálnych výchovných zariadeniach

Následné inšpekcie sa vykonali v **27** špeciálnych školách a školských zariadeniach, z nich bolo **24** praktických škôl a **3** špeciálne výchovné zariadenia – **1** reedukačné centrum

a 2 liečebno-výchovné sanatóriá. Štátnych bolo 25 subjektov, cirkevné boli 2, všetky s vyučovacím jazykom slovenským. Kontrola splnenia opatrení sa realizovala po predchádzajúcej komplexnej inšpekcii v 23 a následnej inšpekcii v 4 subjektoch.

Tabuľka 17 Uplatnené opatrenia

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	139					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
Počet	64		73		2	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	55	87,3	65	100	1	50
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	0		7		0	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
	1		1		0	

Z celkového počtu uplatnených odporúčaní sa 1 súvisiace s vypracovaním individuálneho vzdelávacieho programu nedalo hodnotiť. Z počtu prijatých opatrení bolo 7 neaktuálnych v dôsledku zmien všeobecne záväzných právnych predpisov. Plnenie 1 opatrenia k vydaniu rozhodnutia o oslobodení od povinnosti dochádzať do školy nebolo možné hodnotiť vzhľadom na aktuálnu situáciu v škole.

Nedostatky zistené pri inšpekciách v praktickej škole smerovali k odstráneniu nedostatkov v/vo:

- »» vypracovaní školského vzdelávacieho programu,
- »» kontrolnom systéme,
- »» činnosti poradných orgánov,
- »» výkone štátnej správy,
- »» vedení pedagogickej a ďalšej dokumentácie,
- »» procese prijímania žiakov,
- »» ukončovaní vzdelávania žiakov,
- »» kvalifikovanosti pedagogických zamestnancov,
- »» vypracovaní a prerokovaní školského poriadku,
- »» dodržaní počtu žiakov v triede,
- »» dodržaní dĺžky trvania vyučovacích hodín,
- »» odhaľovaní negatívnych prejavov v správaní žiakov a príznakov šikanovania,
- »» zabezpečení kompenzačných pomôcok,
- »» vykonávaní hodnotenia žiakov,
- »» rozvíjaní schopností a zručností žiakov.

V špeciálnom výchovnom zariadení boli najčastejšie nedostatky v:

- »» úplnosti rozpracovania školského vzdelávacieho programu,

- »» dôslednosti spracovania školského výchovného programu,
- »» prerokovaní školského poriadku,
- »» chýbajúcich správach z psychologických vyšetrení,
- »» umiestňovaní detí do ochrannej miestnosti.

Školská inšpekcia **upozornila** zriaďovateľov **9** subjektov na závažné nedostatky. Týkali sa prijímania žiakov do praktických škôl a ukončovania ich vzdelávania, ako aj rozporu medzi názvom školy uvedeným v sieti škôl a školských zariadení a názvom školy uvedeným v zriaďovacej listine.

Riaditelia kontrolovaných škôl a školských zariadení **akceptovali** 87 % odporúčaní. Zvýšila sa kvalita spracovania ŠkVP, učebných plánov a učebných osnov, školského poriadku, vedenia pedagogickej a ďalšej dokumentácie. Zlepšila sa kontrolná činnosť a činnosť metodických orgánov, ako aj materiálne zabezpečenie škôl. Vytvorili sa podmienky na účinnú ochranu žiakov pred sociálno-patologickými javmi a na zaistenie ich bezpečnosti a ochrany zdravia. **Neakceptovanie** 11 % opatrení malo negatívny dopad na pretrvávajúce nedostatky v spracovaných učebných a výchovných plánoch a osnovách, v kontrolnej činnosti vedenia školy. Nerešpektovanie vecnej príslušnosti zariadení výchovného poradenstva a prevencie na vykonávanie rediagnostických vyšetrení žiakov s viacnásobným postihnutím neumožnilo komplexne posúdiť ich špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Prínosom **splnenia** 100 % prijatých opatrení bolo skvalitnenie školského vzdelávacieho a výchovného programu, zlepšila sa úroveň výkonu štátnej správy v prvom stupni v škole. Realizované rediagnostické vyšetrenia prispeli k odstráneniu opodstatnených pochybností o vhodnosti vzdelávania žiakov v praktickej škole. Postup žiakov s viacnásobným postihnutím podľa individuálnych vzdelávacích plánov vytvoril priestor na individuálny prístup k nim. **Splnenie** opatrení viedlo k prijímaniu žiakov a ukončovaniu ich vzdelávania v praktickej škole v súlade s právnymi predpismi a k dodržiavaniu počtu žiakov v triedach. Splnenie uloženého opatrenia (50 %) týkajúceho sa doplnenia dokumentácie o psychologické vyšetrenia detí umiestnených v reedukačnom centre potvrdilo ich zdravotné znevýhodnenie, čo bolo predpokladom vzdelávania v špeciálnej škole zriadenej pri zariadení. V dôsledku **nesplnenia** uloženého opatrenia (50 %) naďalej pretrvával v reedukačnom centre stav spochybňujúci využívanie ochrannej miestnosti výhradne na ochranu detí a ich upokojenie, čo poukazovalo na možné neadekvátne uplatňovanie ochranných opatrení v zariadení.

1.4.3 Stav poskytovania odbornej činnosti v centre špeciálno-pedagogického poradenstva a centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie

Základné údaje o zariadeniach a ich klientoch

Štátna školská inšpekcia vykonala **12** tematických inšpekcí s cieľom zistiť stav poskytovania odbornej činnosti v školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie, a to v **10** centrách špeciálno-pedagogického poradenstva a v **1** centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie. Štátne boli **4** centrá (ako súčasť spojenej školy), súkromných bolo **7** centier. V kontrolovaných centrách bolo spolu evidovaných približne **10 586** klientov vo veku od 0 do 47 rokov (dospelí klienti boli žiakmi spojenej školy). Konkrétne počty jednotlivých vekových kategórií a diagnóz klientov nebolo možné spoľahlivo uviesť z dôvodu nedôkladnej evidencie klientov niektorých centier. Podľa štatútov boli

CŠPP zamerané na poskytovanie komplexnej špeciálnopedagogickej diagnostiky, logopedickej intervencie, na včasné vyhľadávanie detí a mládeže so ŠVVP, na poskytovanie rehabilitačných služieb, poradenskej, informačnej, metodickej, školiacej, konzultačnej a osvetovej činnosti. Zameraním CPPPaP bolo poskytovanie komplexnej psychologickkej, špeciálnopedagogickej, psychoterapeutickej starostlivosti, vzdelávacej a osvetovej činnosti (rodičom, pedagogickým zamestnancom i širokej verejnosti).

Stav poskytovania odbornej činnosti v školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie v školskom roku 2015/2016 odzrkadľoval stav personálnych podmienok zariadení. Kvalitu poskytovania odbornej činnosti ovplyvňovala odbornosť zamestnancov, ich počet vo vzťahu k počtu klientov, ich prístup k diagnostickým nástrojom a výber diagnostických metód. Väčšina odborných zamestnancov poradenských zariadení spĺňala kvalifikačné predpoklady na výkon svojich funkcií, okrem 5 školských logopédov (súkromné CŠPP v Trenčianskom kraji). Traja riaditelia zariadení (2 v Prešovskom kraji, 1 v Trenčianskom kraji) neabsolvovali funkčné vzdelávanie vedúcich zamestnancov. V mnohých centrách minimálne povinné personálne obsadenie zastrešovali kumulovane aj vedúci zamestnanci (riaditeľ, zástupca). Okrem školských odborných zamestnancov poradenské zariadenia v malej miere zamestnávajú aj sociálnych, zdravotníckych a administratívnych pracovníkov. Približne dve tretiny všetkých zamestnancov pracovalo na čiastočné úväzky. Odborná činnosť 11 kontrolovaných zariadení sa v 4 (2 v Prešovskom kraji, 1 v Trenčianskom kraji a 1 v Nitrianskom kraji) neuplatňovala podľa platného štatútu zariadenia. Tieto poradenské zariadenia neposkytovali komplexnú špeciálnopedagogickú činnosť, vykonávali buď len orientačné špeciálnopedagogické a logopedické vyšetrenia, ktoré vykazovali ako komplexné vyšetrenia so stanovením diagnózy u všetkých detí rôznych vekových kategórií alebo len psychologickú diagnostiku, neposkytovali poradenskú a osvetovú činnosť, alebo nespolupracovali so zákonnými zástupcami klientov. Jedno CŠPP (Trenčiansky kraj) poskytovalo logopedické intervencie bez logopedickej spôsobilosti, CŠPP v Nitrianskom kraji realizovalo odbornú činnosť bez dohľadu uvádzajúceho odborného zamestnanca s potrebnou kvalifikáciou, používalo nevhodné špeciálnopedagogické diagnostické metódy, zaraďovalo klientov do odbornej starostlivosti pred stanovením diagnózy. Niektoré poradenské zariadenia nevedli prehľadnú evidenciu klientov alebo neevidovali kompletnú dokumentáciu v zmysle platnej legislatívy, správy z diagnostických vyšetrení boli málo výpovedné, bez kvalitatívneho zhodnotenia výkonov a konkrétnych odporúčaní. Poradenské centrá Prešovského kraja (6) nevykonávali diagnostiku a rediagnostiku žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia podľa odporúčaných diagnostických metód, správne nesituovali načasovanie opakovanej diagnostiky. Z nich jedno súkromné CŠPP nezabezpečovalo špeciálnopedagogickú činnosť minimálne 2 špeciálnymi pedagógmi. Primárnym nedostatkom poradenských centier sa javili nepostačujúce úväzky odborných zamestnancov vzhľadom na množstvo klientov zariadení, resp. časové nároky jednotlivých výkonov so širokou problematikou.

Na základe zistených závažných nedostatkov podala hlavná školská inšpektorka MŠVVaŠ SR návrhy na vyradenie 2 súkromných CŠPP zo siete škôl a školských zariadení. Jedno súkromné CŠPP v Prešovskom kraji bolo vyradené zo siete ku dňu 31. 5. 2016, druhé súkromné CŠPP v Trenčianskom kraji je tohto času v správnom konaní vo veci vyradenia zo Siete škôl a školských zariadení SR. Ďalšie 2 poradenské zariadenia boli vyradené zo siete na žiadosť zriaďovateľa, a to súkromné CPPPaP v Prešovskom kraji, vyradené ku dňu 31. 5. 2016 a súkromné CŠPP v Nitrianskom kraji, vyradené ku dňu 30. 4. 2016.

1.4.4 Výrazne pozitívne zistenia a oblasti vyžadujúce zlepšenie v špeciálnych školách a v špeciálnych výchovných zariadeniach

Výrazne pozitívne zistenia v praktických školách

- » poskytovanie alebo zabezpečovanie odborných služieb žiakom, pedagógom a zákonným zástupcom
- » zapájanie žiakov do početných školských a mimoškolských aktivít
- » vybavenosť škôl funkčnou didaktickou technikou vrátane IKT
- » plnenie cieľov vyučovania
- » individuálny prístup, rešpektovanie špeciálnopedagogických potrieb, špecifik a záujmov žiakov
- » vedenie žiakov k osvojeniu základných vedomostí, zadávanie praktických úloh
- » rozvíjanie komunikačných schopností žiakov
- » podporovanie socializácie každého žiaka v rámci jeho individuálnych možností
- » vedenie žiakov k dodržiavaniu bezpečnosti a ochrany zdravia, hygieny, poriadku
- » podnecovanie žiakov k samostatnosti a sebaobslužbe
- » rozvíjanie pracovných (praktických) zručností žiakov

Oblasti vyžadujúce zlepšenie v praktických školách

- » štruktúra školského vzdelávacieho programu
- » prijímanie žiakov v súlade s právnymi predpismi
- » kontrolná činnosť vedúcich zamestnancov škôl
- » vytvorenie bezbariérového prostredia
- » vydanie učebníc pre praktickú školu
- » hodnotenie dosiahnutých vedomostí a zručností žiakov
- » rozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich kompetencií žiakov
- » využívanie IKT a didaktickej techniky

Výrazne pozitívne zistenia v školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie

- » systematické vzdelávanie odborných zamestnancov (semináre, prednášky, kurzy, rozširujúce štúdium, spolupráca s inými odborníkmi, samoštúdium a i.)

Oblasti vyžadujúce zlepšenie v školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie

- » vedenie prehľadnej evidencie klientov a ďalšej dokumentácie
- » uplatňovanie štatútu zariadenia v praxi
- » spolupráca so zákonnými zástupcami klientov (v rámci komplexnej starostlivosti)
- » kvalita vypracovávaní diagnostických správ

- » vybavenosť diagnostickými testami pre klientov zo sociálne znevýhodneného prostredia
- » zabezpečenie väčšieho počtu odborných zamestnancov (znížená efektivita odbornej činnosti vzhľadom na vysoký počet klientov a časové nároky výkonov)

1.4.5 Podnety, odporúčania a upozornenia

Riaditeľom praktických škôl

- » zvážiť prijímanie úplne nesamostatných absolventov špeciálnych základných škôl do praktickej školy
- » zamerať a vykonávať vnútornú školskú kontrolu tak, aby bola účinná vo vzťahu k skvalitňovaniu výchovno-vzdelávacej činnosti školy
- » stanoviť v školskom poriadku pre praktickú školu podmienky na ukončenie štúdia žiakov, ktorí splnili povinnú školskú dochádzku a dlhodobo vykazujú neospravedlnenú absenciu
- » vypracúvať školský poriadok v súlade s príslušným právnym predpisom, v spojených školách rozpracovať v školskom poriadku špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov pre všetky druhy škôl
- » vzdelávať systematicky pedagogických zamestnancov z oblasti právnych predpisov
- » aktualizovať a priebežne dopĺňať dokumentáciu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Riaditeľom školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie

- » zabezpečiť softvérový program na evidenciu klientov alebo dôkladnosť ručného vedenia povinnej dokumentácie (zvlášť kategorizovať jednorazové a opakované návštevy, viesť prehľad činnosti odborných zamestnancov s počtom klientov, viesť vyradených klientov)
- » spolupracovať so zákonnými zástupcami detí/žiakov pri intervenciách
- » formulovať diagnostické správy jasne a obsažne, s akcentom na konkrétny problém a žiadateľa, uvádzať konkrétne odporúčania
- » zabezpečiť vybavenie poradenského zariadenia odporúčanými diagnostickými testami, najmä pre klientov zo sociálne znevýhodneného prostredia
- » rešpektovať personálne podmienky zariadenia (kvalifikačné predpoklady odborných zamestnancov, realizácia diagnostiky v dopoludňajších hodinách, najmä externými odborníkmi pracujúcimi na dohodu, zabezpečenie žiaduceho počtu odborníkov v pomere k počtu klientov a zameraniu poradne)

Riaditeľom špeciálnych výchovných zariadení

- » vykonávať účinnú a efektívnu kontrolnú činnosť aj vo vzťahu ku kontrole splnenia prijatých opatrení
- » spolupracovať so zriaďovateľom pri riešení a odstraňovaní nedostatkov v oblasti priestorových podmienok

Zriaďovateľom špeciálnych škôl a školských zariadení

- » riešiť prípady neoprávneného prijatia žiakov do praktickej školy a ich neoprávneného vzdelávania
- » podporovať zlepšenie materiálno-technického vybavenia škôl
- » zlepšovať priestorové podmienky v špeciálnych výchovných zariadeniach
- » zabezpečiť poradenským zariadeniam finančné prostriedky na vytvorenie miest odborných zamestnancov vzhľadom k potrebám zariadenia a obce/mesta (vrátane zabezpečenia vyučovania špecifických predmetov v školách)
- » metodicky usmerňovať riaditeľov poradenských zariadení z pozície orgánu miestnej štátnej správy
- » poveriť v súlade so zákonom poradenské zariadenie, ktoré bude metodicky usmerňovať iné poradenské zariadenia vo svojej územnej pôsobnosti
- » podporovať zriaďovanie zdrojových centier špeciálno-pedagogického poradenstva.

Poskytovateľom kontinuálneho vzdelávania vrátane Metodicko-pedagogického centra

- » ponúknuť vedúcim pedagogickým zamestnancom získanie praktických zručností v realizácii vnútroškolskej kontroly v rámci ich funkčného, resp. funkčného inovačného vzdelávania (prečo a ako hospitovať, ako nastaviť hodnotiace kritériá, ako a prečo analyzovať zistenia z hospitačnej činnosti, ako analýzu zistení využiť pri tvorbe plánu vnútroškolskej kontroly na ďalší školský rok)

Štátnemu pedagogickému ústavu

- » aktualizovať metodiky práce so žiakmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami na základe nedostatkov a potrieb poradenských zariadení
- » poskytovať centráм špeciálnopedagogického poradenstva odborné-metodické poradenské konzultácie

Výskumnému ústavu detskej psychológie a patopsychológie

- » zabezpečovať pravidelne pre školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie metodické, školiace a supervízne aktivity v oblasti práce so žiakmi s poruchami správania, nadanými žiakmi a kariérového poradenstva priamo v každom kraji SR (v spolupráci s okresnými úradmi v sídle kraja)
- » poskytovať centráм pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie odborné-metodické poradenské konzultácie

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

- » iniciovať v spolupráci s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny vznik chránených dielní pri praktických školách alebo zriadenie denných stacionárov s možnosťou uplatnenia poznatkov a zručností získaných počas 3-ročného štúdia žiakmi praktických škôl
- » vypracovať štandardy personálneho obsadenia školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie vzhľadom na počet a kategórie klientov a kategórie výkonov

1.5 Základné umelecké školy

1.5.1 Kontrola plnenia opatrení

V základných umeleckých školách bolo v školskom roku 2015/2016 Štátnou školskou inšpekciou vykonaných 18 následných inšpekcí v 10 štátnych školách, v 7 súkromných a v 1 cirkevnej škole. Po tematických inšpekciách bolo realizovaných 7 následných inšpekcí a 11 následných inšpekcí bolo uskutočnených opätovne po následných inšpekciách. Všetky kontrolované ZUŠ boli s vyučovacím jazykom slovenským.

Tabuľka 18 *Prehľad uplatnených opatrení*

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	156					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
Počet	30		12		114	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	17	58,6	5	45,5	86	78,9
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	0		0		2	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
	1		1		3	

Akceptovaných a splnených bolo 71,5 % opatrení. V 4 školách sa 5 uložených opatrení nedalo hodnotiť z dôvodu organizačných zmien vo vyučovacom procese. V 2 kontrolovaných subjektoch boli podľa inovovaných rámcových učebných plánov 2 uplatnené opatrenia už neaktuálne.

Nedostatky zistené pri inšpekciách boli prevažne v/vo:

- »» štruktúre školských vzdelávacích programov,
- »» učebných osnovách,
- »» spracovaní spôsobu a podmienok ukončovania štúdia,
- »» vypracovaní individuálnych učebných plánov pre žiakov oslobodených od dochádzky na predmet hudobná náuka,
- »» vykonávaní záverečných skúšok formou komisionálnych skúšok,
- »» uplatňovaní klasifikačných stupňov pri klasifikácii a hodnotení žiakov podľa platného metodického pokynu,
- »» vedení triednej dokumentácie trvalým spôsobom (prepisovanie záznamov) a úplnosti záznamov v nich (chýbali záznamy o ročníku, o časti/stupni štúdia; triedne knihy v literárno-dramatickom odbore boli vedené pre odbor nie pre predmety),
- »» prehľadnosti rozvrhov hodín a ich úplnosti (bez názvov predmetov),
- »» vydávaní rozhodnutí v zmysle právnych predpisov,
- »» opakovanom vymenovaní pedagogického zamestnanca do funkcie riaditeľa školy, ktorý nespĺňal kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti,
- »» plnení **NORMATÍVU** materiálno-technického a priestorového zabezpečenia, ktorý schválilo Ministerstvo školstva vedy, výskumu a športu SR dňa 15. júna 2015 –

6346/29045:3-10AO pre základné umelecké školy s účinnosťou od 1. septembra 2015 v zriadených odboroch vrátane elokovaných pracovísk.

Akceptáciou odporúčaní súvisiacich s vedením triednej dokumentácie trvalým spôsobom niektoré školy skvalitnili ich spracovanie a doplnením informácií o začlenených formách štúdia a voliteľných predmetoch zlepšili informovanosť o výchovno-vzdelávacom procese. Neakceptovaním niektorých odporúčaní pretrvávajúca neodbornosť vyučovania v hudobnom, tanečnom a literárno-dramatickom odbore. **Splnením** opatrení smerujúcich k aktualizácii učebných plánov (výber učebných plánov pre jednotlivé odbory, zaradenie predmetov skupinového vyučovania v hudobnom odbore) a k vypracovaniu poznámok o organizačnom zabezpečení výchovy a vzdelávania sa zlepšila kvalita spracovania ŠkVP. Dodržaním počtu žiakov v skupinách a tvorbou skupín podľa ročníkov vo väčšine kontrolovaných škôl vznikli podmienky umožňujúce skvalitnenie výchovy a vzdelávania na I. a II. stupni základného štúdia.

Nesplnením opatrení pretrvávali nedostatky v tanečnom a vo výtvarnom odbore. Nezabezpečenie odbornosti vyučovania, ako aj neplnenie normatívu materiálno-technického a priestorového zabezpečenia v niektorých ZUŠ naďalej nepriaznivo ovplyvňovalo kvalitu výchovy a vzdelávania.

Upozornenia

Štátna školská inšpekcia upozornila zriaďovateľov 2 kontrolovaných subjektov (Prešovský kraj) na závažné nedostatky zistené pri školských inšpekciách. Vzhľadom na pretrvávajúce nedostatky boli zriaďovatelia oboch subjektov tiež upozornení na možnosť podania návrhu hlavnej školskej inšpektorke na odvolanie riaditeľa školy v zmysle platného právneho predpisu a v jednom z nich aj na možnosť podania návrhu na vyradenie školy zo siete škôl a školských zariadení v prípade neodstránenia zistených nedostatkov k novému termínu stanovenému školskou inšpekciou.

1.5.2 Podnety, odporúčania a upozornenia

Riaditeľom škôl

- » zabezpečiť plnenie rámcových učebných plánov
- » zabezpečiť vypracovanie učebných osnov
- » zabezpečiť odbornosť vyučovania najmä v tanečnom a literárno-dramatickom odbore

Zriaďovateľom

- » zabezpečiť školám materiálno-technické a priestorové podmienky v súlade so schváleným normatívom materiálno-technického a priestorového zabezpečenia pre základné umelecké školy vrátane elokovaných pracovísk

Metodicko-pedagogickému centru

- » zaradiť do plánov vzdelávacích aktivít vzdelávania zamerané na tvorbu školských vzdelávacích programov a na tvorbu učebných osnov

1.6 Školské zariadenia

1.6.1 Kontrola plnenia opatrení v školskom klube detí

Následné inšpekcie sa vykonali v **63** školských kluboch detí, z nich bolo **54** štátnych, **7** cirkevných a **2** boli súkromné. Výchovný jazyk slovenský malo **49** klubov, jazyk maďarský **12** a slovenský a maďarský mali **2** subjekty. Podľa závažností nedostatkov ŠŠI uplatnila **237** opatrení.

Tabuľka 19 Uplatnené opatrenia

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	237					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené školskou inšpekciou	
Počet	64		161		12	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	54	84,4	154	96,9	11	91,7
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	0		0		0	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
	0		2		0	

Nedostatky zistené pri inšpekciách boli prevažne v/vo:

- »» výchovných programoch,
- »» vypracovaní výchovných osnov najmenej v rozsahu ustanovenom výchovným štandardom,
- »» vydávaní rozhodnutí v zmysle právnych predpisov,
- »» systéme kontroly a hodnotenia zamestnancov a žiakov,
- »» pláne kontinuálneho vzdelávania pedagogických zamestnancov,
- »» zaistení podmienok bezpečnosti a ochrany zdravia,
- »» zabezpečení informovaného súhlasu zákonných zástupcov žiaka pri organizovaní výletov, exkurzií a rôznych aktivít mimo priestorov ŠKD.

Akceptovanie a **splnenie** odporúčaní a opatrení celkovo skvalitnilo výchovno-vzdelávaciu činnosť v jednotlivých oddeleniach ŠKD. Zmenou personálnych podmienok ŠKD a pravidelnou vnútroškolskou kontrolnou činnosťou riaditeľov škôl, a na základe vykonaných hospitácií sa zistila vyššia efektívnosť výchovno-vzdelávacej činnosti v ŠKD počas prípravy žiakov na vyučovanie, čo pozitívne ovplyvňovalo pokojnú pracovnú atmosféru a oddychové aktivity žiakov. Zapracovaním výchovného plánu do výchovného programu ŠKD sa zabezpečilo stanovenie počtu výchovno-vzdelávacích aktivít v oddelení tak, aby sa rovnomerne striedal odpočinok, relax a rekreačné činnosti s prípravou na vyučovanie a záujmovými aktivitami. Vymedzením počtu vyučovacích hodín pre jednotlivé oblasti výchovy vo výchovných plánoch na obdobie príslušného roka sa zaistilo reálnejšie plánovanie v jednotlivých oblastiach výchovy. Prerokovaním a zverejnením výchovných programov umožnili vedúci pedagogickí zamestnanci pedagogickým kolektívom, členom rady školy spolupodieľať sa na smerovaní výchovno-vzdelávacieho zariadenia a sprístupniť informácie o cieľoch a zámeroch ŠKD verejnosti. Vypracovaním rozvrhov týždennej činnosti sa sprehľadnila činnosť oddelení a stanovilo

časové rozmedzie na prípravu na vyučovanie a na oddychové aktivity žiakov. Vyhotovenie školských poriadkov ŠKD umožnilo získať deťom a ich zákonným zástupcom základné informácie o podmienkach a pravidlách týkajúcich sa činnosti ŠKD. Zapracovaním aktuálnych požiadaviek na kontinuálne vzdelávanie sa prispelo k systematickému plánovaniu vzdelávania vychovávateľov v školských zariadeniach.

Neakceptovaním opatrení pretrvávali nedostatky týkajúce sa nevymedzenia rozsahu oblastí výchovy vo výchovných osnovách, nerovnomerného zaraďovania jednotlivých tematických oblastí výchovy, nerealizovania vzdelávacej oblasti, nevypracovania kritérií hodnotenia pedagogických zamestnancov, nevypracovania niektorých častí školského poriadku ŠKD v súlade so školským zákonom.

1.6.2 Podnety, odporúčania a upozornenia zo zistení v školských zariadeniach

Riaditeľom škôl/školských zariadení

- » zabezpečiť participáciu poradných orgánov školy na riadení školského klubu detí
- » zabezpečiť prerokovanie výchovných programov v pedagogickej rade a rade školy
- » zaistiť informovanosť verejnosti o organizácii, cieľoch a činnostiach školského klubu detí zverejnením výchovného programu na verejne prístupnom mieste
- » umožniť prípravu pedagogickým zamestnancom na výkon špecializovaných činností

Metodicko-pedagogickému centru

- » realizovať vzdelávanie vychovávateľov v oblasti tvorby výchovného programu školského zariadenia

Štátnemu pedagogickému ústavu

- » vypracovať inovovaný vzorový výchovný program a metodiku tvorby výchovných programov

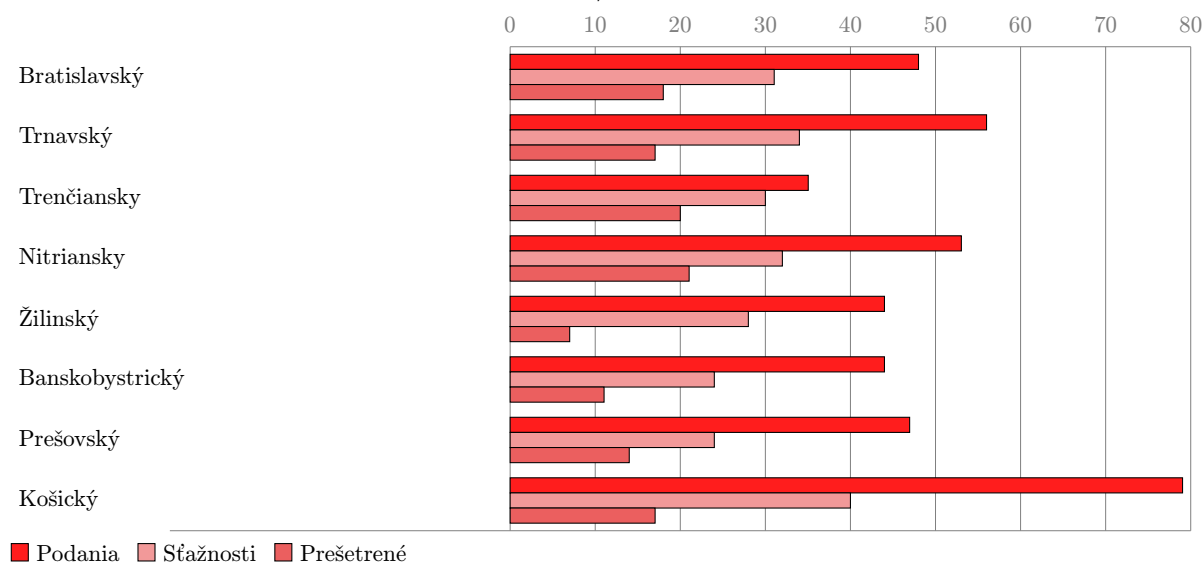
2 Podania vybavované Štátnou školskou inšpekciou

Počet sťažností a čas potrebný na ich vybavenie

V období od **1. 9. 2015 do 31. 8. 2016** bolo do centrálnej evidencie kancelárie hlavného školského inšpektora doručených **543** podaní, z toho **510** smerovalo voči školám a školským zariadeniam. Z celkového počtu podaní bolo **296** klasifikovaných **ako sťažnosť**, z celkového počtu sťažností bolo **131** prešetrených. Činnosť súvisiaca s prešetrovaním a vybavovaním všetkých sťažností si vyžiadala spolu cca **3 800** hodín.

Podľa zákona č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach v znení neskorších predpisov boli odložené nielen anonymné sťažnosti, ale aj sťažnosti podané elektronickou poštou, ktoré neboli so zaručeným elektronickým podpisom a neboli do piatich pracovných dní písomne potvrdené podpisom. Takisto sa odkladali sťažnosti, ktoré za sťažovateľa podávala iná osoba (napr. rodič plnoletého žiaka, starý rodič), ale nedoložila úradne osvedčené splnomocnenie podľa zákona. Odkladanie sťažností podľa príslušných ustanovení zákona spôsobuje veľký rozdiel medzi doručenými a prešetrovanými sťažnosťami. Je však potrebné uviesť, že ak odložené sťažnosti poukazovali na závažné nedostatky, Štátna školská inšpekcia ich využívala ako podnety na vykonanie školských inšpekcí. To sa týka aj podaní, ktoré síce boli podávateľom označené ako sťažnosť, ale nespĺňali všetky podmienky ustanovenia § 3 uvedeného zákona o sťažnostiach, to znamená, že síce uvádzali konkrétne nedostatky znamenajúce možné porušenie právneho predpisu, ale z nich nebolo zrejmé, ochrany akého svojho práva sa pisateľ domáha. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že orgán verejnej správy v procese vybavovania sťažnosti musí rešpektovať nielen práva sťažovateľa, ale aj práva osoby, proti ktorej sťažnosť smeruje.

Graf 57 Počet podaní a sťažností vybavených/prešetrených v jednotlivých krajoch SR

V grafe nie sú zobrazené podania, ktoré vybavovala kancelária hlavného školského inšpektora.

Tabuľka 20 Sťažnosti podľa jednotlivých druhov škôl

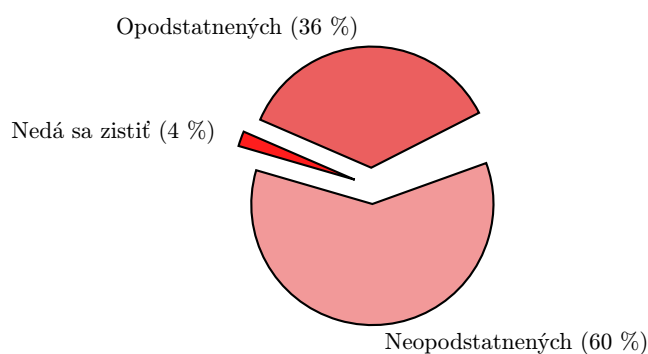
	MŠ			ZŠ			SŠ			INÉ			spolu		
Podania spolu	63			283			131			66			543		
z toho sťažnosti	36			161			73			26			296		
Sťažnosti PVP	9			83			28			11			131		
Opodstatnenosť sťažností	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ
Počet	3	4	2	33	49	1	11	14	3	0	11	0	47	78	6

Skratky:

O – opodstatnená sťažnosť; N – neopodstatnená; NZ – opodstatnenosť sa nedala zistiť; PVP – priamo vybavené prešetrovaním.

Opodstatnenosť sťažností

Zo **131** prešetrovaných sťažností bolo **47** opodstatnených (**36 %**, v minulom školskom roku 33 %) a **78** **neopodstatnených** (60 %, v minulom školskom roku 65 %). Pri ostatných sťažnostiach (4 %) sa opodstatnenosť nedala zistiť, príp. sťažovateľ požiadal o zastavenie prešetrovania sťažnosti, takže sa jej opodstatnenosť nevykazovala. Oproti dlhodobému priemeru (cca 50 %) sa opodstatnenosť prešetrovaných sťažností v posledných štyroch rokoch znižuje.

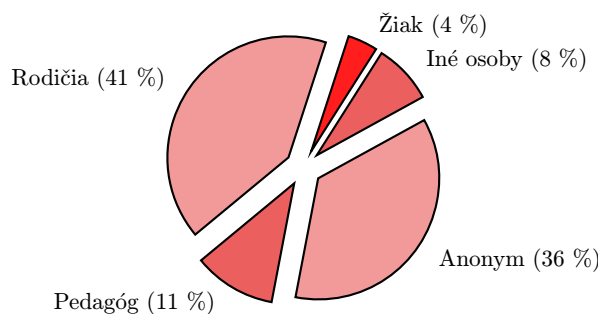
Graf 58 Percentuálny pomer opodstatnenosti sťažností**Tabuľka 21** Percento opodstatnených sťažností v jednotlivých druhoch škôl

Druh školy	Školský rok 2015/2016	Školský rok 2014/2015	Školský rok 2013/2014
Materské školy	33 %	38 %	50 %
Základné školy	40 %	40 %	47 %
Stredné školy	39 %	36 %	38 %

Pisatelia podaní

Z podávateľov boli najviac zastúpení rodičia, na druhom mieste anonymní pisatelia a na treťom pedagogickí zamestnanci. Zvyšné podania zaslali žiaci a iné osoby (inštitúcie, nepedagogickí zamestnanci, starí rodičia a pod.). Údaje o podávateľoch sa týkajú všetkých podaní, ktoré boli doručené do centrálnej evidencie Štátnej školskej inšpekcie, bez ohľadu na to, ako ich Štátna školská inšpekcia dodatočne klasifikovala a akým spôsobom ich vybavovala. Oproti predchádzajúcim rokom sa najviac zvýšil počet anonymných podaní.

Graf 59 Percentuálny pomer podávateľov sťažností

Osoby, proti ktorým podania smerujú

Najviac podaní smerovalo proti riaditeľom škôl, čo je spôsobené najmä tým, že riaditelia priamo zodpovedajú za veci, ktoré rodičovská verejnosť vníma veľmi citlivo (prijímanie do škôl, ukladanie závažnejších výchovných opatrení, klasifikácia správania a pod.) a v konečnom dôsledku za dodržiavanie právnych predpisov vôbec. Do tejto skupiny patria aj tie sťažnosti voči riaditeľom, ktoré pôvodne smerovali voči učiteľom a v ktorých sťažovatelia namietajú voči nesprávnemu vybaveniu. Jednou z príčin podávania sťažností na riaditeľov škôl je aj neriešenie problémových situácií, či už ide o vzťah učiteľ – žiak alebo učiteľ – rodič. Druhou najpočetnejšou skupinou, voči ktorej smerovali sťažnosti, boli pedagogickí zamestnanci, najmä učitelia.

Tabuľka 22 Osoby, proti ktorým podania smerujú

Osoby	Počet	Percento
Riaditelia	379	70 %
Učitelia	174	32 %
Školskí inšpektori	36	7 %
Iné osoby	41	8 %

Poznámka:

1. Súčet osôb, proti ktorým podania smerujú, je vyšší ako celkový počet podaní, pretože niektoré z nich smerujú proti viacerým osobám (napr. proti riaditeľovi aj proti učiteľovi). Percento sa vypočítavalo zo všetkých podaní občanov, bez ohľadu na to, ako ich Štátna školská inšpekcia dodatočne klasifikovala a akým spôsobom ich vybavovala. Vyjadruje teda pomer podaní smerujúcich voči určitej skupine osôb voči celkovému počtu podaní.
2. Pri podaniach na školských inšpektorov išlo zväčša o nespokojnosť s výsledkom prešetrenia pôvodnej sťažnosti.
3. Inými osobami boli napr. zamestnanci zriaďovateľov, členovia rád škôl a pod.

Podania z hľadiska odosielaťa, resp. odstupujúceho orgánu**Tabuľka 23** Podania z hľadiska odosielaťa, resp. odstupujúceho orgánu

Odosielať	Sťažovateľ	MŠVVaŠ SR	Zriaďovateľ	Iný subjekt
Počet	442 (81 %)	34 (6 %)	36 (7 %)	31 (6 %)

Poznámka:

V stĺpci iný subjekt sú započítané podania odstúpené napr. od inšpektorátu práce, útvarov Policajného zboru, Úradu vlády SR a pod.

Najčastejšie príčiny podávania sťažností (oproti predchádzajúcim rokom neprišlo k podstatným zmenám)

Materské školy

Námietky smerujúce proti riaditeľkám materských škôl:

- » nedostatky v prevádzke materskej školy, zatvorenie materskej školy bez oznámenia, nedostatky v organizácii výchovno-vzdelávacieho procesu (nezabezpečenie odbornosti vyučovania, zastupovanie učiteliek nepedagogickými zamestnancami, vysoký počet detí v triedach, predlžovanie odpočinku, povinný spánok, skracovanie pobytu vonku), nedostatky v pedagogickom riadení (školský vzdelávací program v rozpore so štátnym vzdelávacím programom, direktívny spôsob riadenia, neprijatie dieťaťa do materskej školy, nejednoznačne stanovené kritériá na prijímanie, nezverejnenie, resp. nedodržanie stanovených kritérií, kritériá v rozpore s právnym predpisom, nízka úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, nesprávne vybavovanie sťažností v oblasti výchovy a vzdelávania), nevytvorenie podmienok na bezpečnosť a ochranu zdravia detí, neposkytnutie informácií o dieťati rodičovi.

Námietky smerujúce proti učiteľkám materských škôl:

- » nepedagogický prístup k deťom, zanedbávanie dozoru, predlžovanie odpočinku, skracovanie pobytu vonku, nedostatky v zabezpečovaní ochrany zdravia a bezpečnosti detí, používanie fyzických trestov, nekvalitný výchovno-vzdelávací proces.

Základné školy

Námietky smerujúce proti riaditeľom škôl:

- » nedostatky v školskom vzdelávacom programe, nesúlad školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom, nezabezpečenie odbornosti vyučovania, nezabezpečenie patričnej úrovne vyučovania, nedostatky v organizácii vyučovania, neodúčenie hodín, neodôvodnené skracovanie vyučovania, nezabezpečenie učebníc, neobjektívna klasifikácia správania, nedostatky pri ukladaní výchovných opatrení, nedostatky pri realizácii komisionálnych skúšok (zaujatosť, neprimeraná náročnosť úloh), neinformovanie zákonného zástupcu žiaka o zhoršenom prospechu alebo správaní žiaka, odmietnutie poskytnúť uvedené informácie (týka sa aj rozvedených rodičov, ktorým dieťa nebolo zverené do osobnej starostlivosti), nedostatky pri začleňovaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, nerešpektovanie odporúčaní poradenských

zariadení pri ich vzdelávaní, nezohľadňovanie potrieb takýchto žiakov, nezabezpečenie asistenta učiteľa, nevypracovanie individuálneho vzdelávacieho programu, nedostatočné riešenie prípadov šikanovania a iného agresívneho správania žiakov v škole, neriešenie problémov, ktoré spôsobujú žiaci s poruchami správania, nedostatky pri vydávaní rozhodnutí, nesprávne vybavovanie sťažností rodičov, neprijatie adekvátnych opatrení na odstránenie nedostatkov, nevytvorenie podmienok na bezpečnosť a ochranu zdravia žiakov.

Námietky smerujúce proti učiteľom:

- » neobjektívna klasifikácia prospechu, nízka úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, osobitne cudzích jazykov, sčasti alebo úplne neodučené hodiny, nepedagogický prístup k žiakom – nadávky, urážanie, ponižovanie, používanie fyzických trestov (facky, kopance, ťahanie za vlasy), neinformovanie rodičov o podstatnom zhoršení prospechu alebo správania, nedostatky pri vykonávaní pedagogického dozoru, neriešenie šikanovania a agresívneho správania žiakov, nesprávny postup pri ospravedlňovaní hodín.

Stredné školy

Námietky smerujúce proti riaditeľom škôl:

- » nedostatky v školskom vzdelávacom programe, nesúlad školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom, neplnenie učebných osnov, nekvalitná výučba (osobitne cudzích jazykov), nedostatky súvisiace s vykonávaním odbornej praxe, klasifikácia prospechu na komisionálnych skúškach, klasifikácia prospechu na maturitných a záverečných skúškach, klasifikácia správania, nedostatky pri ukladaní výchovných opatrení, neodučené hodiny, neodôvodnené skracovanie vyučovania, neinformovanie rodiča neplnoletého žiaka o podstatnom zhoršení prospechu alebo správania, neposkytnutie, prípadne nedostatočné poskytovanie informácií o prospechu, správaní a dochádzke, nedostatky v rozhodovaní, neobjektívne komisionálne skúšky (zaujatosť, neprimeraná náročnosť úloh), neakceptovanie záverov psychologického, prípadne špeciálnopedagogického vyšetrenia, nezabezpečenie vypracovania individuálneho vzdelávacieho programu, neriešenie šikanovania a iných foriem agresívneho správania žiakov, nedostatky pri vybavovaní sťažností, neprijatie adekvátnych opatrení na odstránenie nedostatkov.

Námietky smerujúce proti učiteľom:

- » nízka úroveň vyučovania, neobjektívna klasifikácia prospechu, vrátane klasifikácie na ústnych a písomných maturitných skúškach, neplnenie školského vzdelávacieho programu, sčasti alebo úplne neodučené hodiny, nepedagogický prístup k žiakom (ponižovanie, nadávky, psychický nátlak), nezohľadňovanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiakov, nevykonávanie pedagogického dozoru, nerešpektovanie záverov poradenských zariadení, nevypracovanie alebo nedodržiavanie individuálneho vzdelávacieho programu.

Poznámka:

Sťažnosti proti učiteľom v niektorých prípadoch ŠŠI prešetrovala z dôvodu, že smerovali súčasne aj proti riaditeľovi školy, alebo autori podaní spochybňovali objektivitu riaditeľov pri vybavovaní, resp. uvádzali ich

nekonanie.

Sťažnosti doručené Štátnej školskej inšpekcii, na ktorých prešetrenie nemá zo zákona kontrolnú kompetenciu, poukazovali napr. na: nedostatky pri výberových konaniach, uprednostňovanie rodinných príslušníkov, nedostatky pri verejnom obstarávaní, nedostatky v oblasti hygieny, nehospodárne nakladanie s majetkom školy, neefektívne využívanie finančných prostriedkov, nedostatky v pracovno-právnej oblasti (výpovede zo zamestnania, neobjektívne odmeňovanie, nevyplácanie mzdy pri zastupovaní, nerovnaký prístup, mobbing), nezabezpečenie ochrany osobných údajov, vyberanie peňazí od rodičov nad rámec stanovený právnym predpisom, nesprávny postup pri školskom úraze, nedostatky v školskom stravovaní, odmietnutie náhrady škody a pod. V tomto školskom roku sa viacero podaní týkalo vyučovacích hodín neodučných v súvislosti so štrajkom učiteľov.

Kvantifikácia prijatých opatrení a pozitívne zmeny, ktoré nastali na základe prešetrenia sťažností

Riaditelia škôl na základe stanovenia opodstatnenosti sťažností prijali cca **170** opatrení, v rámci ktorých nastali najmä nasledujúce pozitívne zmeny:

- » odstránenie nedostatkov v školskom vzdelávacom programe,
- » odstránenie nedostatkov v organizácii vyučovania,
- » objektivizácia kritérií na prijímanie detí do materskej školy
- » zlepšenie podmienok na ochranu zdravia žiakov,
- » objektivizácia klasifikácie prospechu vrátane realizácie komisionálnej skúšky za prítomnosti školského inšpektora,
- » zopakovanie ústnej formy internej časti maturitnej skúšky,
- » objektivizácia klasifikácie správania,
- » zrušenie výchovného opatrenia,
- » úprava školského poriadku, doplnenie práv žiakov, spresnenie povinností žiakov,
- » zrušenie výkonu nesprávnych rozhodnutí riaditeľov, ktoré porušovali práva žiakov,
- » poskytnutie informácií zákonnému zástupcovi žiaka o prospechu, správaní a dochádzke,
- » vyriešenie problémov žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vypracovanie individuálneho vzdelávacieho programu, rešpektovanie záverov poradenského zariadenia,
- » dodržiavania právnych predpisov pri vybavovaní podaní občanov,
- » zintenzívnenie kontroly ako prevencia voči opakovaniu nedostatkov,
- » prehlbovanie právneho vedomia riaditeľov škôl i ďalších pedagogických zamestnancov.

Nevyriešeným a veľmi vážnym problémom zostáva, a to aj napriek snahe riaditeľov škôl a prijímaným opatreniam, stále sa zhoršujúce správanie žiakov s poruchami aktivity a pozornosti a poruchami správania a z toho vyplývajúce obmedzovanie práv ostatných účastníkov vzdelávania.

3 Prílohy

3.1 Počet vykonaných inšpekcí z hľadiska zriaďovateľa a druhu inšpekcie

Tabuľka 24 Počet vykonaných inšpekcí z hľadiska zriaďovateľa a druhu inšpekcie

		SIC BA			SIC TT			SIC TN			SIC NR			SIC ZA			SIC BB			SIC PO			SIC KE			Spolu za SR				
		S	C	S	S	C	S	S	C	S	S	C	S	S	C	S	S	C	S	S	C	S	S	C	S	S	C	S	Spolu	
MŠ	KI	7	1	1	9	0	0	21	0	0	27	1	0	7	1	1	20	0	1	13	0	1	11	0	3	115	3	7	125	
	TI	4	0	0	6	0	0	4	0	2	10	0	0	3	1	1	10	0	0	4	0	1	6	0	0	47	1	4	52	
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	
	NI	4	0	1	13	0	0	12	1	0	14	0	0	2	0	2	25	0	1	12	2	1	14	1	0	96	4	5	105	
	Spolu	15	1	2	28	0	0	37	1	2	51	1	0	12	2	4	55	0	2	30	2	3	31	1	3	259	8	16	283	
ZŠ	KI	7	1	0	16	0	0	13	1	0	14	2	0	21	3	0	30	1	2	11	1	1	17	1	1	129	10	4	143	
	TI	53	5	3	63	5	0	56	6	1	84	9	0	50	9	3	89	6	1	63	7	1	65	11	2	523	58	11	592	
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0	0	2	
	NI	6	1	0	28	1	0	16	1	1	28	2	0	8	1	0	31	0	0	8	4	0	20	0	0	145	10	1	156	
	Spolu	66	7	3	107	6	0	85	8	2	126	13	0	79	13	3	150	7	3	84	12	2	102	12	3	799	78	16	893	
G	KI	1	1	0	1	0	0	4	2	0	2	0	0	2	1	0	3	1	1	1	1	0	1	1	0	15	7	1	23	
	TI	21	5	4	11	3	3	16	9	5	23	9	2	19	7	2	23	10	7	16	13	4	25	8	4	154	64	31	249	
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	2	2	0	4	0	0	6	1	0	3	1	0	2	0	0	7	0	2	1	2	2	3	1	1	28	7	5	40	
	Spolu	24	8	4	16	3	3	26	12	5	28	10	2	23	8	2	33	11	10	18	16	6	29	10	5	197	78	37	312	
SOŠ	KI	1	0	1	1	0	0	2	1	0	2	0	0	2	0	2	6	0	0	2	0	0	0	0	1	16	1	4	21	
	TI	19	2	8	27	1	5	45	0	6	32	1	8	33	4	9	54	0	5	30	1	8	39	4	7	279	13	56	348	
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	9	0	5	14	0	6	6	1	0	11	0	1	6	0	3	7	0	1	4	0	1	4	1	2	61	2	19	82	
	Spolu	29	2	14	42	1	11	53	2	6	45	1	9	41	4	14	67	0	6	36	1	9	43	5	10	356	16	79	451	
ŠVVP	KI	0	0	0	3	0	0	2	0	0	3	0	0	0	0	0	4	0	0	9	0	1	1	0	0	22	0	1	23	
	TI	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	3	0	0	0	6	0	4	0	0	0	7	0	9	16	
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	1	0	0	6	0	0	3	0	0	2	0	0	3	1	0	2	0	0	0	0	0	8	1	0	25	2	0	27	
	Spolu	1	0	0	9	0	0	5	0	1	6	0	1	3	1	3	6	0	0	15	0	5	9	1	0	54	2	10	66	
ZUŠ	KI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	TI	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	2	5
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	3	0	3	2	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	2	1	2	0	0	1	10	1	7	18	
	Spolu	4	0	4	3	0	0	1	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	2	1	2	0	0	1	13	1	9	23		
JŠ	KI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	TI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Spolu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
SKD	KI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	TI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	3	1	0	4	0	0	11	1	1	18	2	0	2	0	0	9	0	0	2	3	1	5	0	0	54	7	2	63	
	Spolu	3	1	0	4	0	0	11	1	1	18	2	0	2	0	0	9	0	0	2	3	1	5	0	0	54	7	2	63	
CVC	KI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	TI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Spolu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Spolu za SR	142	19	27	209	10	14	218	24	18	275	27	13	161	28	27	321	18	21	188	35	28	220	29	22	1734	190	170	2094	

Skratky:

KI komplexné inšpekcie
 TI tematické inšpekcie
 II informatívne inšpekcie
 NI následné inšpekcie

Š štátna škola
 S súkromná škola
 C cirkevná škola

ŠIC BA Školské inšpekčné centrum Bratislava
 ŠIC TT Školské inšpekčné centrum Trnava
 ŠIC TN Školské inšpekčné centrum Trenčín
 ŠIC NR Školské inšpekčné centrum Nitra
 ŠIC ZA Školské inšpekčné centrum Žilina
 ŠIC BB Školské inšpekčné centrum Banská Bystrica
 ŠIC PO Školské inšpekčné centrum Prešov
 ŠIC KE Školské inšpekčné centrum Košice

3.2 Prehľad o počte hospitácií

Tabuľka 25 *Prehľad o počte hospitácií*

Počet hospitácií pri komplexných inšpekciách							
Trieda/Oddelenie	MŠ	ZŠ	G	SOŠ	PŠ	ŠKD	Spolu
v bežnej triede	1 792		1 087		379		3 258
v špeciálnej triede		90					90
v nultom ročníku ZŠ		31					31
v bežnej triede 1. stupňa ZŠ		2 860					2 860
v bežnej triede 2. stupňa ZŠ		2 942					2 942
v bežnej triede – všeobecné predmety				482			482
v bežnej triede – odborné predmety				509			509
v bežnej triede – praktická príprava				193			193
Počet hospitácií pri tematických inšpekciách							
v bežnej triede	575	452					1027
Počet skrátených hospitácií							
v triede/oddelení		33			4		37
Počet hospitácií pri následných inšpekciách							
v bežnej triede	375	190	25			1	591
Spolu	2 742	6 598	1 112	1 184	383	1	12 020

Skratky:

- MŠ materská škola
- ZŠ základná škola
- G gymnázium
- SOŠ stredná odborná škola
- PŠ praktická škola
- ŠKD školský klub detí

3.3 Uplatnené opatrenia pri následných inšpekciách

Tabuľka 26 Uplatnené opatrenia

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	3 648					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené ŠŠI	
Počet	1 704		1 501		443	
z toho	akceptované	%	splnené	%	splnené	%
	1 323	78,6	1 333	91,1	358	83,6
	neaktuálne		neaktuálne		neaktuálne	
	9		26		4	
	nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť		nedá sa hodnotiť	
	20		38		15	

3.4 Počet následných inšpekcií

Tabuľka 27 Počet následných inšpekcií

ŠIC	Druh školy								
	MŠ	ZŠ	G	SOŠ	ŠVVP	ZUŠ	ŠKD	CVČ	Spolu
BA	5	7	4	14	1	6	4	0	41
TT	13	29	4	20	6	2	4	0	78
TN	13	18	7	7	3	2	13	0	63
NR	14	30	4	12	2	1	20	0	83
ZA	4	9	2	9	4	1	2	0	31
BB	26	31	9	8	2	0	9	0	85
PO	15	12	5	5	0	5	6	0	48
KE	15	20	5	7	9	1	5	1	63
Spolu	105	156	40	82	27	18	63	1	492

Skratky:

MŠ	materská škola
ZŠ	základná škola
G	gymnázium
SOŠ	stredná odborná škola
ŠVVP	špeciálna škola a špeciálne školské zariadenie
ZUŠ	základná umelecká škola
JŠ	jazyková škola
ŠKD	školský klub detí
CVČ	centrum voľného času

ŠIC BA	Školské inšpekčné centrum Bratislava
ŠIC TT	Školské inšpekčné centrum Trnava
ŠIC TN	Školské inšpekčné centrum Trenčín
ŠIC NR	Školské inšpekčné centrum Nitra
ŠIC ZA	Školské inšpekčné centrum Žilina
ŠIC BB	Školské inšpekčné centrum Banská Bystrica
ŠIC PO	Školské inšpekčné centrum Prešov
ŠIC KE	Školské inšpekčné centrum Košice

3.5 Kritériá hodnotenia pri komplexných inšpekciách

Tabuľka 28 Oblasť, kritériá a indikátory hodnotenia v materskej škole

Oblasť hodnotenia – Riadenie školy	
Kritérium hodnotenia	Indikátor
Školský vzdelávací program	<ul style="list-style-type: none"> » Škola má vypracovaný školský vzdelávací program, podľa ktorého uskutočňuje výchovu a vzdelávanie. » V ŠkVP má škola vymedzené vlastné ciele a poslanie výchovy a vzdelávania. » Škola má v ŠkVP rozpracované učebné osnovy, umožňujúce rozvoj kľúčových kompetencií detí. » Škola ponúka edukačné príležitosti pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. » So ŠkVP sú oboznámení pedagogickí, odborní zamestnanci a zákonní zástupcovia detí.
Pedagogické riadenie	<ul style="list-style-type: none"> » Škola vedie dokumentáciu, ktorou riadi proces výchovy a vzdelávania, zabezpečuje organizáciu a riadenie školy. » Vedúci pedagogickí zamestnanci podporujú udržiavanie a rozvíjanie profesijných kompetencií pedagogických a odborných zamestnancov. » Rozhodovanie vo verejnej/štátnej, v súkromnej alebo v cirkevnej škole je realizované v súlade s právnymi predpismi. » Riaditeľ participuje s poradnými orgánmi v oblasti pedagogického riadenia vrátane skvalitňovania výchovy a vzdelávania a v dosiahnutí stanovených cieľov školy.
Vnútorný systém kontroly a hodnotenia	<ul style="list-style-type: none"> » Vnútorná kontrola školy je dôsledne vedúcimi pedagogickými zamestnancami plánovaná a uplatňovaná.
Klíma a kultúra školy	<ul style="list-style-type: none"> » Škola sa zapája do aktivít významne ovplyvňujúcich jej zameranie a výchovno-vzdelávaciu činnosť. » V škole prevláda vzájomná podpora, spolupráca, dobré vzťahy.
Služby školy	<ul style="list-style-type: none"> » Škola poskytuje zákonným zástupcom konzultačno-poradenské služby a informácie o možnosti spolupráce s centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a s centrom špeciálno-pedagogického poradenstva. » Škola organizuje krúžkovú činnosť podľa potrieb a záujmov detí v súlade so ŠkVP a právnymi predpismi.
Oblasť hodnotenia – Podmienky výchovy a vzdelávania	
Personálne podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci školy spĺňajú príslušné kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky na výkon pedagogickej, odbornej činnosti a na výkon činnosti vedúcich pedagogických zamestnancov.
Priestorové podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Škola má vo vzťahu k počtu a potrebám detí, učiteľov a zameraniu primerané priestorové podmienky, umožňujúce realizovanie ŠkVP. » Priestory školy sú účelne využívané. » Škola má vytvorené bezbariérové prostredie.
Materiálno-technické podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Zabezpečenie materiálno-technických podmienok pozitívne ovplyvňuje obsah predprimárneho vzdelávania.
Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia v škole	<ul style="list-style-type: none"> » Školský poriadok upravuje práva a povinnosti detí, zamestnancov školy, zákonných zástupcov detí vyplývajúce z riadenia a organizácie výchovno-vzdelávacieho procesu školy. » Bezpečnosť a ochrana zdravia vo výchove a vzdelávaní, v činnostiach priamo súvisiacich s výchovou a vzdelávaním a pri poskytovaní služieb školou je zaistená.
Oblasť hodnotenia – Priebeh výchovy a vzdelávania	
Vyučovanie učiteľom	<ul style="list-style-type: none"> » Ciele výchovy a vzdelávania » Zohľadňovanie výchovno-vzdelávacích potrieb detí » Rozvíjanie psychomotorických kompetencií detí » Rozvíjanie kognitívnych a učebných kompetencií detí » Rozvíjanie komunikatívnych kompetencií detí » Rozvíjanie informačných kompetencií detí » Rozvíjanie osobnostných a sociálnych kompetencií
Učenie sa detí	<ul style="list-style-type: none"> » Psychomotorické kompetencie detí » Kognitívne a učebné kompetencie detí » Komunikatívne kompetencie detí » Informačné kompetencie detí » Osobnostné a sociálne kompetencie detí

Tabuľka 29 Oblasť, kritériá a indikátory hodnotenia v základnej škole

Oblasť hodnotenia – Riadenie školy	
Kritérium hodnotenia	Indikátor
Školský vzdelávací program	<ul style="list-style-type: none"> » Škola má vypracovaný školský vzdelávací program, podľa ktorého uskutočňuje výchovu a vzdelávanie. » Ciele stanovené v ŠkVP smerujú k príprave žiakov na ďalšie vzdelávanie. » Vyhodenie učebného plánu školy umožňuje realizovať výchovu a vzdelávanie v súlade s princípmi a cieľmi stanovenými školským zákonom a príslušným ŠVP. » Vypracované učebné osnovy umožňujú realizovať výchovu a vzdelávanie a rozvíjať kľúčové kompetencie žiaka v súlade s cieľmi stanovenými príslušným ŠVP. » Škola v ŠkVP ponúka vzdelávacie príležitosti pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. » So ŠkVP sú oboznámení učitelia, zákonní zástupcovia žiakov a verejnosť.
Pedagogické riadenie	<ul style="list-style-type: none"> » Škola vedie pedagogickú dokumentáciu a ďalšiu dokumentáciu súvisiacu s procesom výchovy a vzdelávania, s organizáciou a s riadením školy. » Vedúci pedagogickí zamestnanci podporujú odborný rast pedagogických zamestnancov. » Výkon štátnej správy v prvom stupni v štátnej škole a rozhodovanie v súkromnej alebo v cirkevnej škole sa realizujú v súlade s platnými právnymi predpismi. » Riaditeľ školy využíva odbornú pomoc metodického združenia a predmetových komisií pri dosahovaní jednotného postupu školy v oblasti riadenia výchovy a vzdelávania.
Vnútorný systém kontroly a hodnotenia	<ul style="list-style-type: none"> » Vedúci pedagogickí zamestnanci školy dôsledne postupujú pri kontrolnej činnosti v súlade s vypracovanými vnútornými systémami kontroly a hodnotenia žiakov, pedagogických zamestnancov.
Klíma a kultúra školy	<ul style="list-style-type: none"> » Škola zapája žiakov do školských a mimoškolských aktivít významne ovplyvňujúcich jej výchovno-vzdelávaciu činnosť. » Výchovno-vzdelávaciu činnosť školy pozitívne ovplyvňujú priaznivé klíma a kultúra.
Služby školy	<ul style="list-style-type: none"> » Výchovné poradenstvo je v škole zabezpečené.
Oblasť hodnotenia – Podmienky výchovy a vzdelávania	
Personálne podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Riaditeľ školy a ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňajú kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie. » Riaditeľ školy zabezpečuje vyučovací proces pedagogickými zamestnancami, ktorí spĺňajú požadované kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky.
Priestorové podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Primerané priestorové podmienky v škole umožňujú realizáciu ŠkVP. » Priestory školy sa účelne využívajú. » Škola má vytvorené bezbariérové prostredie.
Materiálno-technické podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Škola je vybavená učebnicami/učebnými textami. » Zabezpečenie materiálno-technických podmienok pozitívne ovplyvňuje obsah vzdelávania.
Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia v škole	<ul style="list-style-type: none"> » Školský poriadok upravuje základné pravidlá vnútorného režimu školy. » Škola realizuje aktívnu ochranu predchádzania sociálno-patologických javov a riešenia ich príznakov. » V škole pracuje žiacka školská rada. » Pri organizácii vyučovania sa v škole dodržiavajú základné fyziologické, psychické a hygienické potreby žiakov. » Škola zaisťuje bezpečnosť a ochranu zdravia žiakov pri výchovno-vzdelávacích činnostiach.
Oblasť hodnotenia – Priebeh výchovy a vzdelávania	
Vyučovanie učiteľom	<ul style="list-style-type: none"> » Ciele vyučovania » Zohľadňovanie vzdelávacích potrieb žiakov » Využívanie materiálnych prostriedkov vyučovacieho procesu vhodne a účelne vo vzťahu k vyučovanej téme » Rozvíjanie poznávacích kompetencií žiakov (kompetencie k celoživotnému učeniu sa) » Rozvíjanie kompetencií žiakov k celoživotnému učeniu sa » Rozvíjanie komunikačných kompetencií žiakov » Rozvíjanie pracovných (praktických) návykov a zručností žiakov » Rozvíjanie občianskych a sociálnych kompetencií žiakov » Rozvíjanie kompetencií žiakov v oblasti využívania IKT
Učenie sa žiakov	<ul style="list-style-type: none"> » Poznávacie kompetencie žiakov » Kompetencie k celoživotnému učeniu sa » Komunikačné kompetencie žiakov » Pracovné (praktické) návyky a zručnosti žiakov » Občianske a sociálne kompetencie žiakov » Kompetencie žiakov v oblasti využívania IKT

Tabuľka 30 Oblasť, kritériá a indikátory hodnotenia na gymnáziu

Oblasť hodnotenia – Riadenie školy	
Kritérium hodnotenia	Indikátor
Školský vzdelávací program	<ul style="list-style-type: none"> » Škola má vypracovaný školský vzdelávací program, podľa ktorého uskutočňuje výchovu a vzdelávanie. » V ŠkVP stanovené strategické ciele smerujú k príprave žiakov na ďalšie vzdelávanie/lepšie uplatnenie na trhu práce. » Vyhotovenie učebného plánu umožňuje realizovať výchovu a vzdelávanie v súlade s princípmi a cieľmi stanovenými školským zákonom a príslušným ŠVP. » Vypracované učebné osnovy umožňujú realizovať výchovu a vzdelávanie a rozvíjať kľúčové kompetencie žiaka v súlade s cieľmi stanovenými príslušným ŠVP. » Škola v ŠkVP ponúka vzdelávacie príležitosti pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. » So ŠkVP sú oboznámení učitelia, zákonní zástupcovia žiakov a verejnosť.
Pedagogické riadenie	<ul style="list-style-type: none"> » Škola vedie pedagogickú dokumentáciu a ďalšiu dokumentáciu súvisiacu s procesom výchovy a vzdelávania, s organizáciou a s riadením školy. » Vedúci pedagogickí zamestnanci školy podporujú odborný rast pedagogických zamestnancov. » Výkon štátnej správy v prvom stupni v štátnej škole a rozhodovanie v súkromnej alebo v cirkevnej škole sa realizujú v súlade s platnými právnymi predpismi. » Riaditeľ školy zabezpečuje prijímacie konanie. » Riaditeľ školy využíva odbornú pomoc predmetových komisií pri dosahovaní jednotného postupu školy v oblasti riadenia výchovy a vzdelávania.
Vnútorný systém kontroly a hodnotenia	<ul style="list-style-type: none"> » Vedúci pedagogickí zamestnanci školy dôsledne postupujú pri kontrolnej činnosti v súlade s vypracovanými vnútornými systémami kontroly a hodnotenia žiakov, pedagogických zamestnancov.
Klíma a kultúra školy	<ul style="list-style-type: none"> » Škola zapája žiakov do školských a mimoškolských aktivít významne ovplyvňujúcich jej výchovno-vzdelávaciu činnosť. » Výchovno-vzdelávaciu činnosť školy pozitívne ovplyvňujú priaznivé klíma a kultúra.
Služby školy	<ul style="list-style-type: none"> » Výchovné poradenstvo je v škole zabezpečené na úrovni poradenskej komunikácie.
Oblasť hodnotenia – Podmienky výchovy a vzdelávania	
Personálne podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Riaditeľ školy a ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňajú kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie. » Riaditeľ školy zabezpečuje vyučovací proces pedagogickými zamestnancami, ktorí spĺňajú požadované kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky.
Priestorové podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Primerané priestorové podmienky v škole umožňujú realizáciu ŠkVP. » Priestory školy sa účelne využívajú. » Škola má vytvorené bezbariérové prostredie.
Materiálno-technické podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Škola je vybavená učebnicami/učebnými textami. » Zabezpečenie materiálno-technických podmienok pozitívne ovplyvňuje obsah vzdelávania.
Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia v škole	<ul style="list-style-type: none"> » Školský poriadok upravuje základné pravidlá vnútorného režimu školy. » Škola realizuje aktívnu ochranu predchádzania sociálno-patologických javov a riešenia ich príznakov. » V škole pracuje žiacka školská rada. » Pri organizácii vyučovania sa v škole dodržiavajú základné fyziologické, psychické a hygienické potreby žiakov. » Škola zaisťuje bezpečnosť a ochranu zdravia žiakov pri výchovno-vzdelávacích činnostiach.
Oblasť hodnotenia – Priebeh výchovy a vzdelávania	
Vyučovanie učiteľom	<ul style="list-style-type: none"> » Ciele vyučovania » Zohľadňovanie vzdelávacích potrieb žiakov » Využívanie materiálnych prostriedkov vyučovacieho procesu vhodne a účelne vo vzťahu k vyučovanej téme » Rozvíjanie poznávacích kompetencií žiakov (kompetencie k celoživotnému učeniu sa) » Rozvíjanie kompetencií žiakov k celoživotnému učeniu sa » Rozvíjanie komunikačných kompetencií žiakov » Rozvíjanie pracovných (praktických) návykov a zručností žiakov » Rozvíjanie občianskych a sociálnych kompetencií žiakov » Rozvíjanie kompetencií žiakov v oblasti využívania IKT
Učenie sa žiakov	<ul style="list-style-type: none"> » Poznávacie kompetencie žiakov » Kompetencie k celoživotnému učeniu sa » Komunikačné kompetencie žiakov » Pracovné (praktické) návyky a zručnosti žiakov » Občianske a sociálne kompetencie žiakov » Kompetencie žiakov v oblasti využívania IKT

Tabuľka 31 Oblasť, kritériá a indikátory hodnotenia v strednej odbornej škole

Oblasť hodnotenia – Riadenie školy	
Kritérium hodnotenia	Indikátor
Školský vzdelávací program	<ul style="list-style-type: none"> » Škola má vypracovaný školský vzdelávací program, podľa ktorého uskutočňuje výchovu a vzdelávanie. » V ŠkVP stanovené strategické ciele, zadané profil absolventa smerujú k príprave žiakov na ďalšie vzdelávanie/lepšie uplatnenie na trhu práce. » Vyhотовenie učebného plánu umožňuje realizovať výchovu a vzdelávanie v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania. » Vypracované učebné osnovy umožňujú realizovať výchovu a vzdelávanie v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania. » Škola v ŠkVP ponúka vzdelávacie príležitosti pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. » So ŠkVP sú oboznámení učitelia, zákonní zástupcovia žiakov a verejnosť.
Pedagogické riadenie	<ul style="list-style-type: none"> » Škola vedie pedagogickú dokumentáciu a ďalšiu dokumentáciu súvisiacu s procesom výchovy a vzdelávania, s organizáciou a s riadením školy. » Vedúci pedagogickí zamestnanci školy podporujú odborný rast pedagogických zamestnancov. » Výkon štátnej správy v prvom stupni v štátnej škole a rozhodovanie v súkromnej alebo v cirkevnej škole sa realizujú v súlade s platnými právnymi predpismi. » Riaditeľ školy zabezpečuje prijímacie konanie. » Riaditeľ školy využíva odbornú pomoc predmetových komisií pri dosahovaní jednotného postupu školy v oblasti riadenia výchovy a vzdelávania.
Vnútorný systém kontroly a hodnotenia	<ul style="list-style-type: none"> » Vedúci pedagogickí zamestnanci školy dôsledne postupujú pri kontrolnej činnosti v súlade s vypracovanými vnútornými systémami kontroly a hodnotenia žiakov, pedagogických zamestnancov.
Klíma a kultúra školy	<ul style="list-style-type: none"> » Škola zapája žiakov do školských a mimoškolských aktivít významne ovplyvňujúcich jej výchovno-vzdelávaciu činnosť. » Výchovno-vzdelávaciu činnosť školy pozitívne ovplyvňujú priaznivé klíma a kultúra.
Služby školy	<ul style="list-style-type: none"> » Výchovné poradenstvo je v škole zabezpečené.
Oblasť hodnotenia – Podmienky výchovy a vzdelávania	
Personálne podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Riaditeľ školy a ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňajú kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie. » Riaditeľ školy zabezpečuje vyučovací proces pedagogickými zamestnancami, ktorí spĺňajú požadované kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky.
Priestorové podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Primerané priestorové podmienky v škole umožňujú realizáciu ŠkVP. » Priestorové podmienky pre odborné vzdelávanie umožňujú plniť profil absolventa uvedený v ŠkVP/zodpovedajú požiadavkám NORMATÍVU. » Priestory školy sa účelne využívajú. » Škola má vytvorené bezbariérové prostredie.
Materiálno-technické podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Materiálno-technické zabezpečenie pre teoretické vzdelávanie umožňuje plniť profil absolventa/akceptuje požiadavky NORMATÍVU. » Materiálno-technické zabezpečenie pre praktickú prípravu umožňuje plniť profil absolventa/akceptuje požiadavky NORMATÍVU. » Škola je vybavená učebnicami/učebnými textami. » Škola je vybavená kompenzačnými pomôckami pre začlenených žiakov so ŠVVP.
Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia v škole	<ul style="list-style-type: none"> » Školský poriadok upravuje základné pravidlá vnútorného režimu školy. » Škola realizuje aktívnu ochranu predchádzania sociálno-patologických javov a riešenia ich príznakov. » V škole pracuje žiacka školská rada. » Pri organizácii vyučovania sa v škole dodržiavajú základné fyziologické, psychické a hygienické potreby žiakov. » Škola zaisťuje bezpečnosť a ochranu zdravia žiakov pri výchovno-vzdelávacích činnostiach.
Oblasť hodnotenia – Priebeh výchovy a vzdelávania	
Vyučovanie učiteľom	<ul style="list-style-type: none"> » Ciele vyučovania » Zohľadňovanie vzdelávacích potrieb žiakov » Využívanie materiálnych prostriedkov vyučovacieho procesu vhodne a účelne vo vzťahu k vyučovanej téme » Rozvíjanie poznávacích kompetencií žiakov (kompetencie k celoživotnému učeniu sa) » Rozvíjanie kompetencií žiakov k celoživotnému učeniu sa » Rozvíjanie komunikačných kompetencií žiakov » Rozvíjanie pracovných (praktických) návykov a zručností žiakov » Rozvíjanie občianskych a sociálnych kompetencií žiakov » Rozvíjanie kompetencií žiakov v oblasti využívania IKT
Učenie sa žiakov	<ul style="list-style-type: none"> » Poznávacie kompetencie žiakov » Kompetencie k celoživotnému učeniu sa » Komunikačné kompetencie žiakov » Pracovné (praktické) návyky a zručnosti žiakov » Občianske a sociálne kompetencie žiakov » Kompetencie žiakov v oblasti využívania IKT

Tabuľka 32 *Oblasti, kritériá a indikátory hodnotenia v praktickej škole*

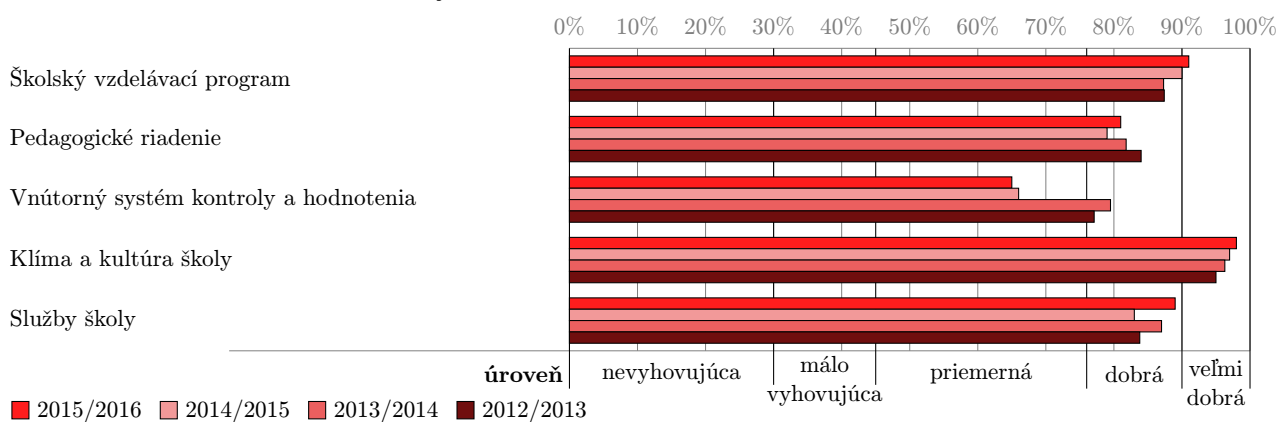
Oblasť hodnotenia – Riadenie školy	
Kritérium hodnotenia	Indikátor
Školský vzdelávací program	<ul style="list-style-type: none"> » Škola má vypracovaný školský vzdelávací program, podľa ktorého uskutočňuje výchovu a vzdelávanie. » ŠkVP rešpektuje ŠVP a jeho súčasť vzdelávací program pre praktickú školu. » V ŠkVP stanovené strategické ciele, zadané profil absolventa smerujú k príprave žiakov na sebestačnejší život. » Vyhotovenie učebného plánu školy umožňuje realizovať výchovu a vzdelávanie v súlade s princípmi a cieľmi stanovenými školským zákonom a príslušným ŠVP. » Vzdelávacie oblasti sú rozpracované do učebných osnov alebo modulov, umožňujú realizovať výchovu a vzdelávanie v súlade s cieľmi stanovenými ŠVP. » So ŠkVP sú oboznámení pedagogickí, odborní zamestnanci, zákonní zástupcovia žiakov a verejnosť.
Pedagogické riadenie	<ul style="list-style-type: none"> » Škola vedie pedagogickú dokumentáciu a ďalšiu dokumentáciu súvisiacu s procesom výchovy a vzdelávania, s organizáciou a s riadením školy. » Vedúci pedagogickí zamestnanci podporujú odborný rast pedagogických a odborných zamestnancov. » Výkon štátnej správy v prvom stupni v štátnej škole a rozhodovanie v súkromnej alebo v cirkevnej škole sa realizujú v súlade s právnymi predpismi. » Prijímanie žiakov sa uskutočňuje v súlade s právnymi predpismi. » Ukončovanie štúdia sa uskutočňuje v súlade s právnymi predpismi. » Riaditeľ participuje s poradnými orgánmi v oblasti pedagogického riadenia, skvalitňovania výchovy a vzdelávania a v dosiahnutí stanovených cieľov školy.
Vnútorný systém kontroly a hodnotenia	<ul style="list-style-type: none"> » Vedúci pedagogickí zamestnanci školy dôsledne postupujú pri kontrolnej činnosti v súlade s vypracovanými vnútornými systémami kontroly a hodnotenia žiakov, pedagogických a odborných zamestnancov.
Klíma a kultúra školy	<ul style="list-style-type: none"> » Škola zapája žiakov do školských a mimoškolských aktivít významne ovplyvňujúcich jej výchovno-vzdelávaciu činnosť primerane k možnostiam a zdravotnému znevýhodneniu žiakov. » V škole prevláda vzájomná podpora, spolupráca a dobré vzťahy.
Služby školy	<ul style="list-style-type: none"> » Výchovné poradenstvo je v škole zabezpečené. » Škola poskytuje/sprostredkuje žiakom odborné služby. » Súčasťou školy sú školský internát a školský klub detí. » Súčasťou školy je centrum špeciálno-pedagogického poradenstva.
Oblasť hodnotenia – Podmienky výchovy a vzdelávania	
Personálne podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Riaditeľ školy a ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňajú kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie. » Riaditeľ školy zabezpečuje vyučovací proces pedagogickými zamestnancami a odbornú činnosť odbornými zamestnancami, ktorí spĺňajú požadované kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky.
Priestorové podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Primerané priestorové podmienky v škole umožňujú realizáciu ŠkVP. » Priestory školy sa účelne využívajú. » Škola má vytvorené bezbariérové prostredie.
Materiálno-technické podmienky	<ul style="list-style-type: none"> » Škola je vybavená učebnicami/učebnými textami. » Zabezpečenie materiálno-technických podmienok na teoretické vyučovanie a praktickú prípravu pozitívne ovplyvňuje obsah vzdelávania. » Škola je vybavená kompenzačnými, špeciálnymi učebnými a relaxačnými pomôckami.
Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia v škole	<ul style="list-style-type: none"> » Školský poriadok upravuje základné pravidlá vnútorného režimu školy. » Škola realizuje aktívnu ochranu predchádzania sociálno-patologických javov a riešenia ich príznakov. » Pri organizácii vyučovania sa dodržiavajú základné fyziologické, psychické a hygienické potreby žiakov. » Škola zaisťuje bezpečnosť a ochranu zdravia žiakov pri výchovno-vzdelávacích činnostiach. » Naplnenosť tried je optimálna.
Oblasť hodnotenia – Priebeh výchovy a vzdelávania	
Vyučovanie učiteľom	<ul style="list-style-type: none"> » Plnil ciele vyučovania/zadával úlohy na zmysluplnú činnosť. » Overoval plnenie cieľov/využíval spätnú väzbu. » Uplatňoval individuálny prístup, rešpektoval osobitosti, záujmy a potreby žiakov. » Vytváral a podporoval priaznivú atmosféru. » Využíval učebné pomôcky (vrátane učebníc), didaktickú techniku, IKT; pomôcky boli v triede pripravené. » Využíval špeciálne pomôcky/umožnil žiakom využívať pomôcky (kompenzačné, špeciálne učebné, relaxačné); pomôcky boli v triede pripravené. » Využíval pracovné pomôcky (pracovné nástroje, stroje, materiály); pomôcky boli v miestnosti pripravené. » Viedol žiakov k osvojeniu si základných vedomostí, zadával praktické úlohy. » Slovné povzbudzoval, motivoval žiakov. » Slovné hodnotil úroveň dosiahnutých vedomostí a zručností žiakov. » Rozvíjal komunikačné schopnosti žiakov a pracovné (praktické) zručnosti. » Podporoval socializáciu každého žiaka v rámci jeho individuálnych možností. » Viedol žiakov k dodržiavaniu pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia, hygieny, k poriadku. » Viedol žiakov k samostatnosti pri sebaobslužbe.
Učenie sa žiakov	<ul style="list-style-type: none"> » Boli aktívni/učili sa/pracovali/boli zamestnaní (aj sebaobsluhou).

3.6 Oblasti a kritériá hodnotenia pri komplexných inšpekciách

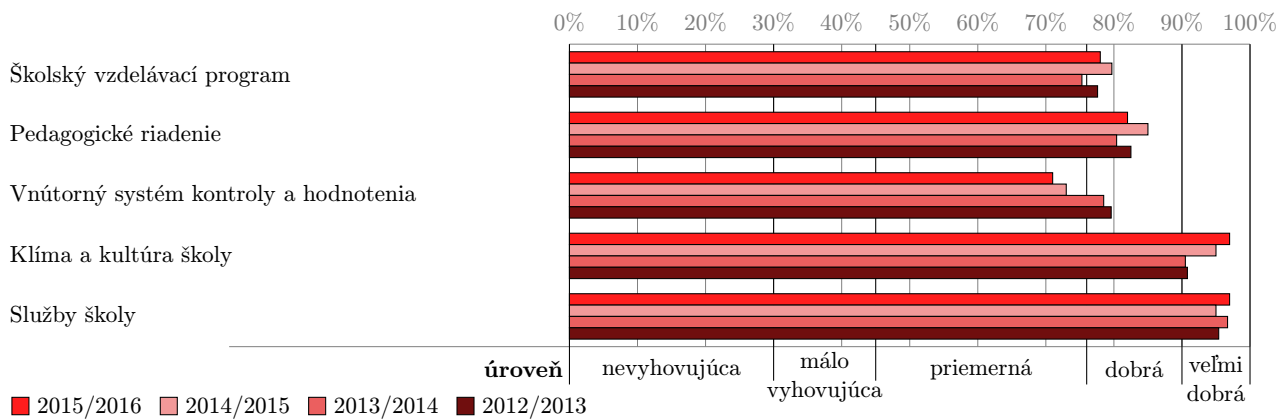
(porovnanie za ostatné štyri roky)

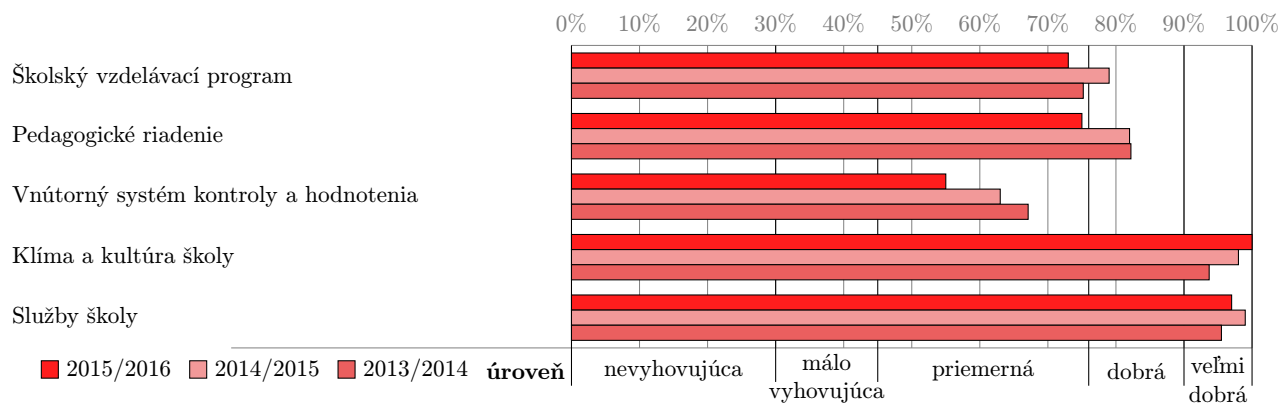
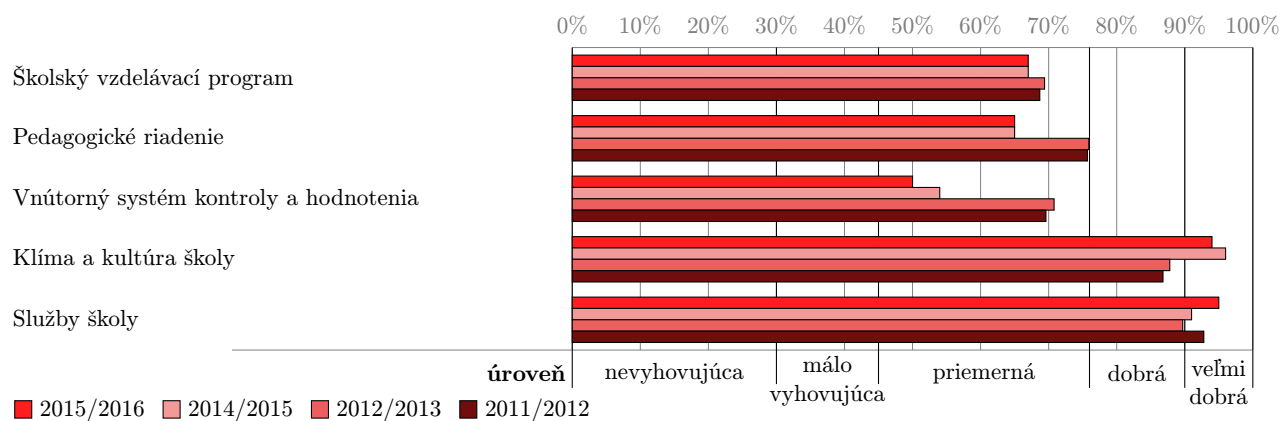
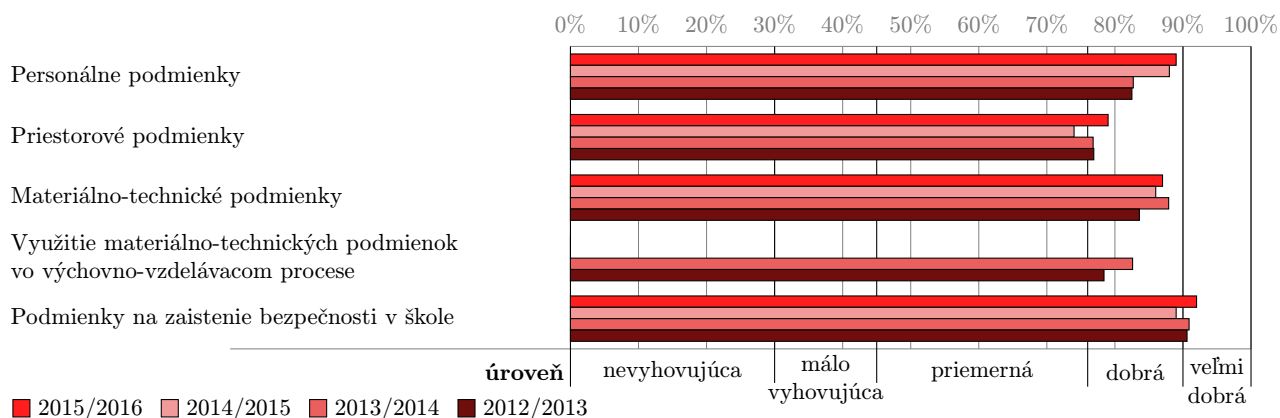
Stupnica hodnotenia v %	
< 90 – 100 >	veľmi dobrá úroveň
< 76 – 90)	dobrá úroveň
< 45 – 76)	priemerná úroveň
< 30 – 45)	málo vyhovujúca úroveň
< 0 – 30)	nevyhovujúca úroveň

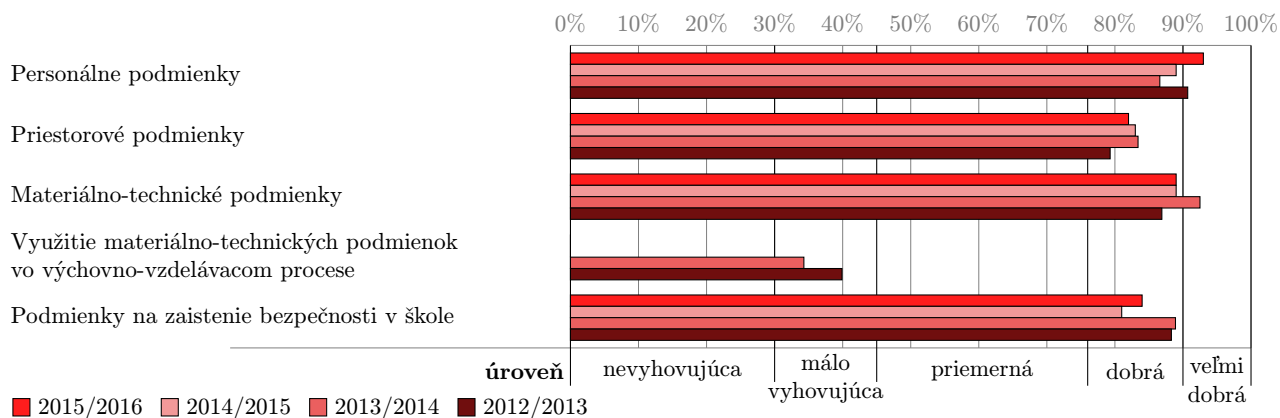
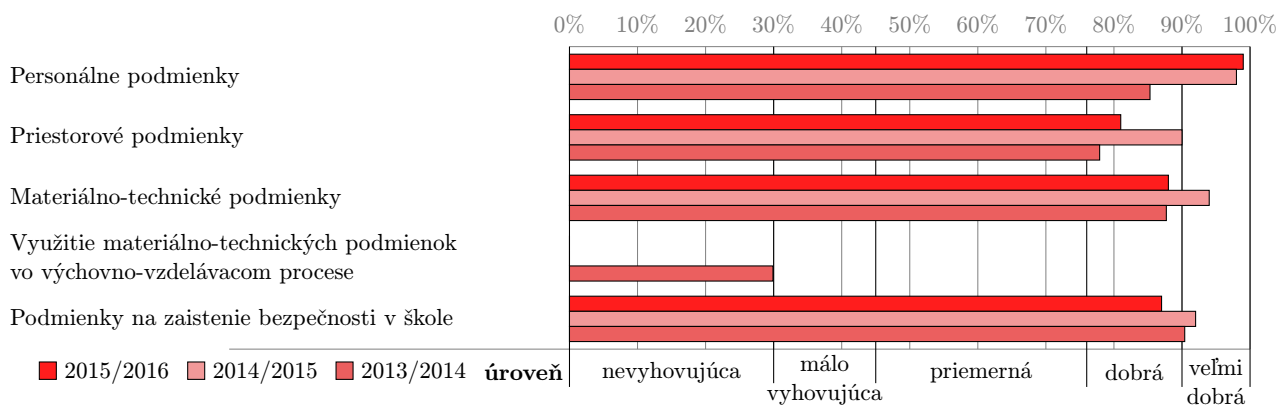
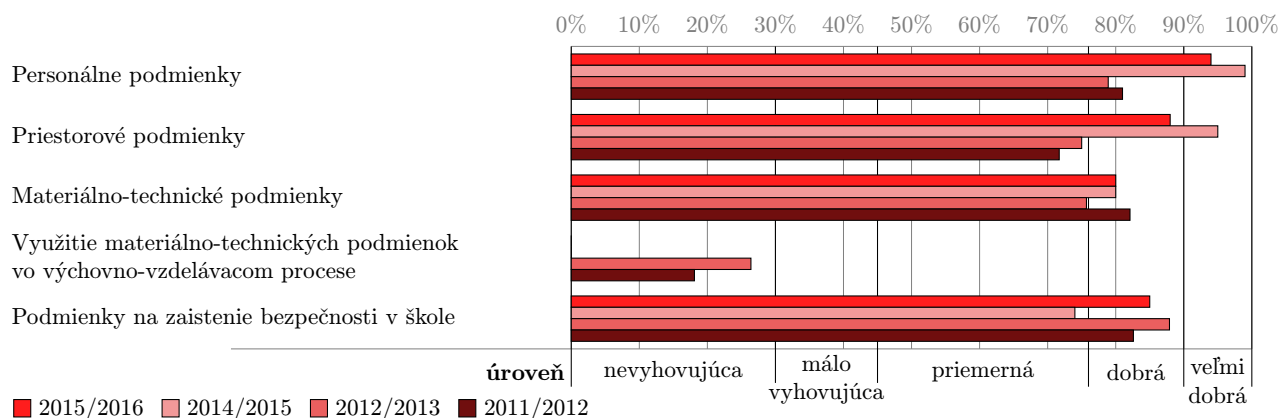
Graf 60 Riadenie v materskej škole

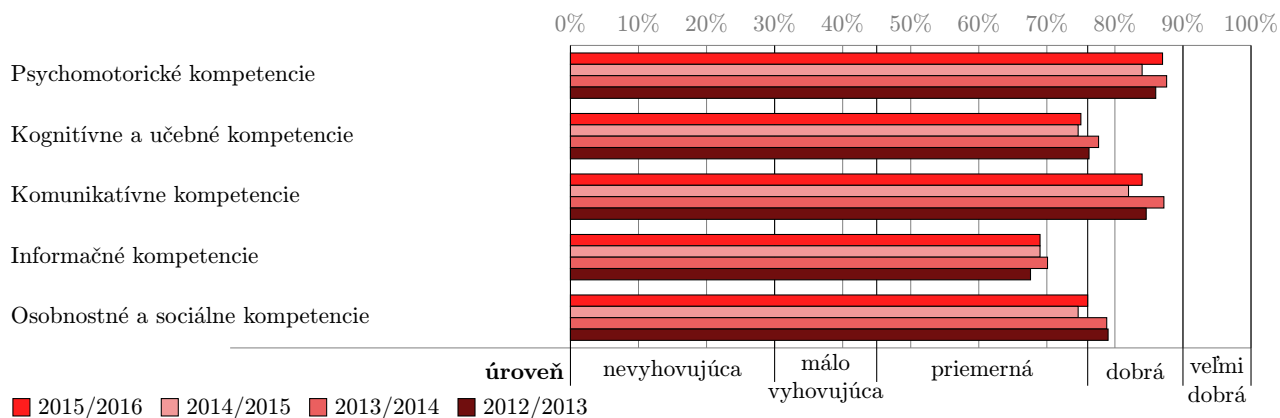
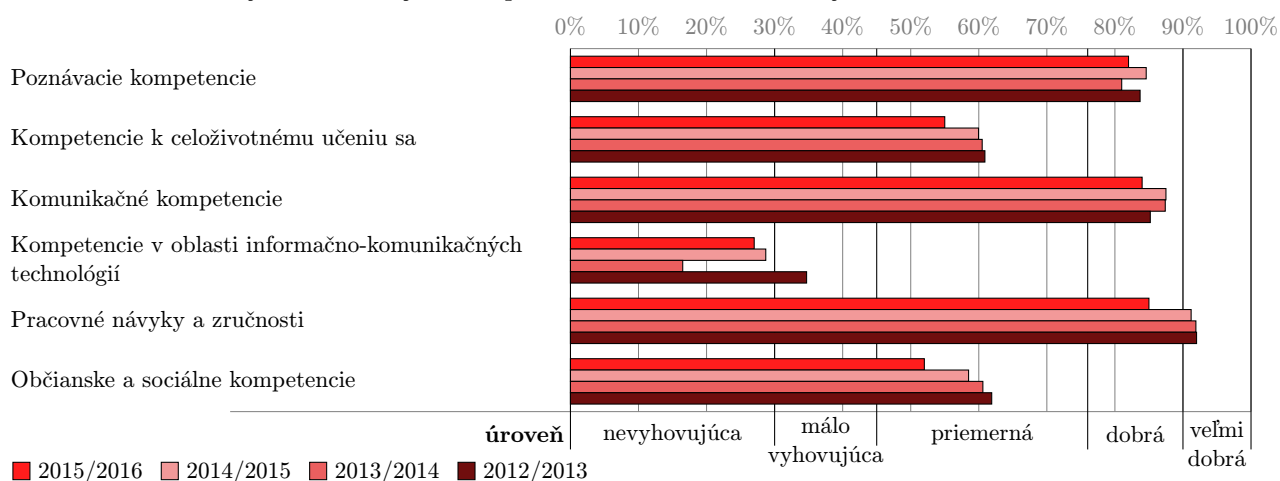
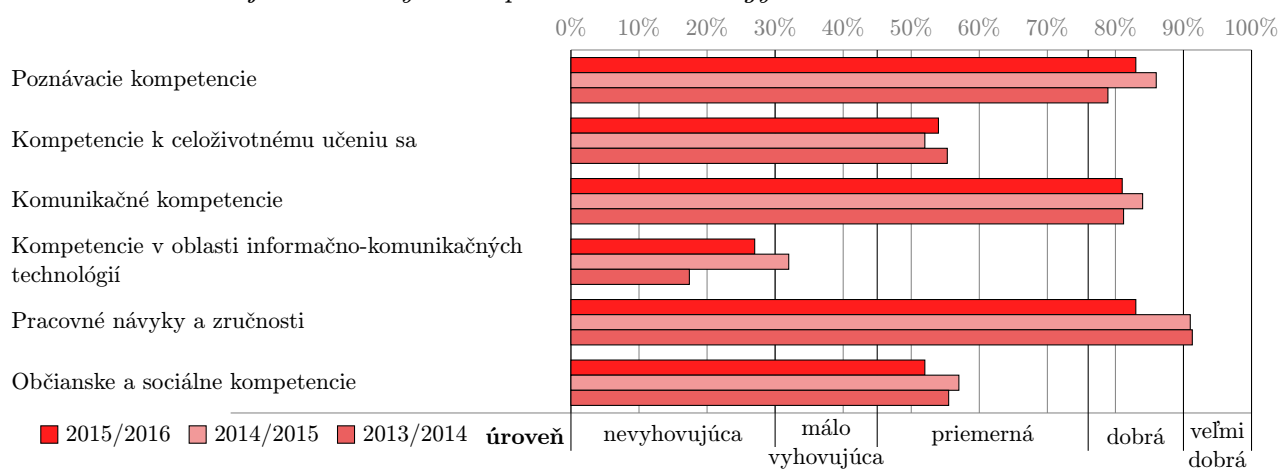

Graf 61 Riadenie v základnej škole

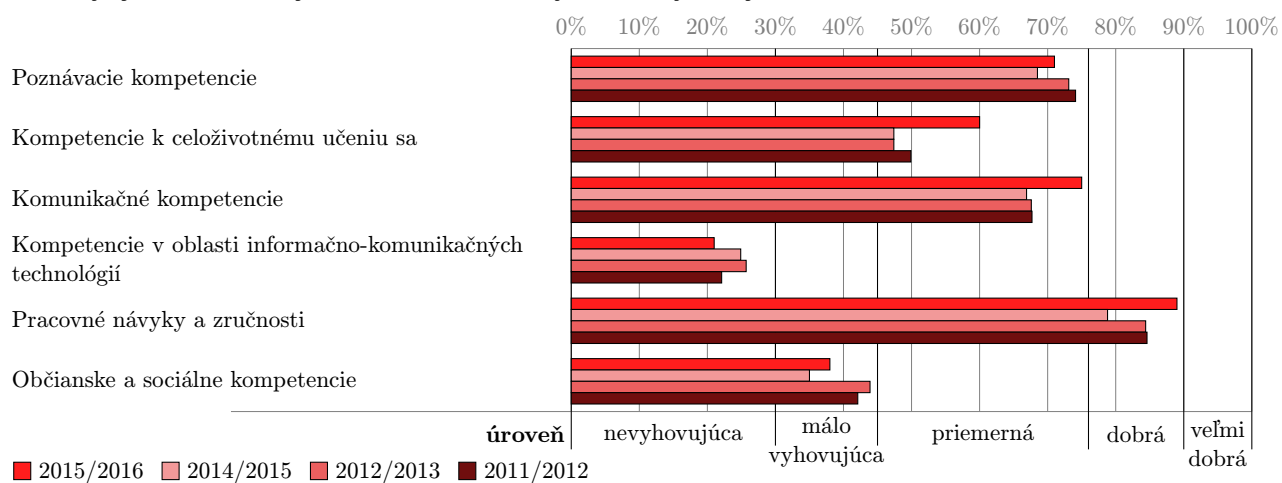

Graf 62 Riadenie na gymnáziu**Graf 63** Riadenie v strednej odbornej škole**Graf 64** Podmienky výchovy a vzdelávania v materskej škole

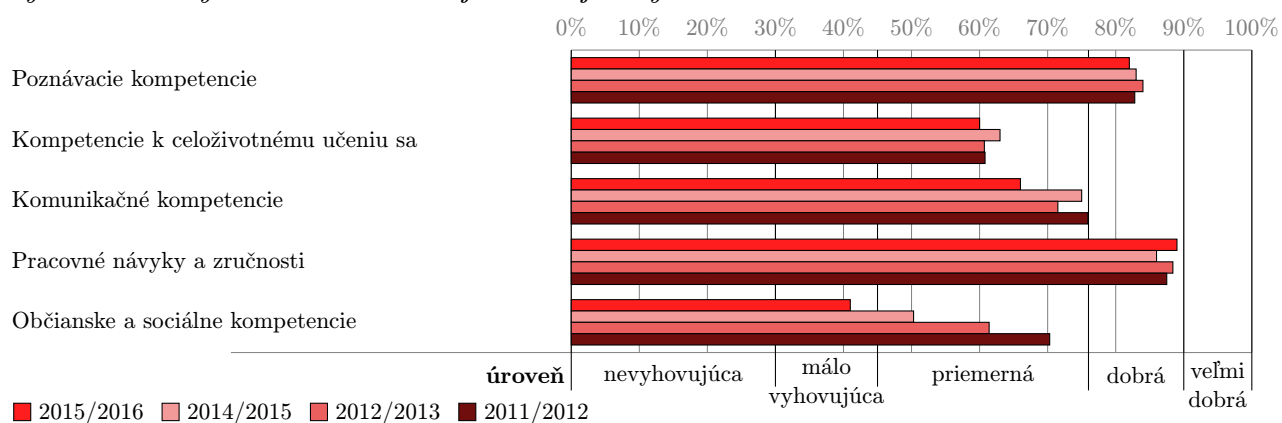
Graf 65 Podmienky výchovy a vzdelávania v základnej škole**Graf 66** Podmienky výchovy a vzdelávania na gymnáziu**Graf 67** Podmienky výchovy a vzdelávania v strednej odbornej škole

Graf 68 Rozvíjanie kľúčových kompetencií detí v materskej škole**Graf 69** Rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov v základnej škole**Graf 70** Rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov na gymnáziu

Graf 71 Rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov v predmetoch teoretického vzdelávania v študijných a v učebných odboroch strednej odbornej školy

Graf 72 Rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov v predmetoch praktickej prípravy v študijných a v učebných odboroch strednej odbornej školy

Poznámka:

V školskom roku 2012/2013 sa riadenie, podmienky výchovy a vzdelávania a proces výchovy a vzdelávania nesledovali na gymnáziu, v školskom roku 2013/2014 v strednej odbornej škole.

Kolektív autorov:

PaedDr. Viera Kalmárová

Ing. Adriana Vykydalová, Mgr. Iveta Kozáková, Mgr. Tatiana Ďuriačová, Mgr. Zuzana Ereťová, Ing. Marianna Kolláriková, PaedDr. Beata Kozelová, Mgr. Želmíra Kvassayová, Mgr. Elena Laššová, Mgr. Mária Remišová, PhD., PhDr. Teodora Spodniaková, PaedDr. Ľuboš Tužinský, PhD., PaedDr. Ilona Uváčková, PaedDr. Jarmila Žaškovská

Správa **o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách** **a školských zariadeniach v Slovenskej republike** **v školskom roku 2015/2016**

Vydal:

© Štátna školská inšpekcia
Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4
www.ssiba.sk

Rok vydania:

2016

Náklad:

200 ks

Grafické spracovanie:

Mgr. Eliška Päťoprstá

Tlač:

Ultra Print, s. r. o., Bratislava

ISBN 978-80-971552-5-4